

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ОЛЕНА КУРЦЕВА

Прим. № _____
УДК 7.012.23: 004.4''236: 37.018.43:(4/8)

ДИСЕРТАЦІЯ

**ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ ОСВІТНІХ САЙТІВ ТА ПОРТАЛІВ:
ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНІ ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ**

Спеціальність – 022 «Дизайн»
Галузь знань 02 – «Культура і мистецтво»

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Олена Курцева

Науковий керівник:
Соболев Олександр Валерійович,
кандидат мистецтвознавства, професор

Харків – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1	
ІСТОРИОГРАФІЯ, МЕТОДИ ТА ДЖЕРЕЛА ДОСЛІДЖЕННЯ	10
1.1. Історіографія проблеми.	10
1.1.1. Проблематика виражальних засобів веб-дизайну у сучасному вітчизняному науковому дискурсі	10
1.1.2. Зарубіжні дослідження питань художньо-образної та репрезентативної культури веб-дизайну: основні тенденції початку ХХІ ст.	21
1.2. Методологія та джерельна база дослідження.	26
1.2.1. Загальнонаукові та спеціальні методи дослідження	26
1.2.2. Джерела дослідження.	29
Висновки до розділу	32
РОЗДІЛ 2	
ТИПОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИЗАЙНУ ОСВІТНІХ САЙТІВ ТА ПОРТАЛІВ	33
2.1. Критерії типології дизайну.	33
2.2. Типологізація вітчизняного та зарубіжного досвіду розробки та впровадження освітніх інтернет-ресурсів: художньо-образні особливості	40
2.2.1. Поняття «художній образ сайту» з точки зору компаративного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду.	40
2.2.2. Дизайн-регламентація (таксономія) системних, текстових та візуальних компонентів освітніх інтернет-ресурсів: спільне та відмінне у межах порівняльного підходу.	48

2.3. Дизайн-рішення українських освітніх порталів як типологічна модель.	54
2.3.1. Освітні інтернет-ресурси першого типу.	56
2.3.2. Освітні інтернет-ресурси другого типу.	58
2.3.3. Освітні інтернет-ресурси третього типу.	62
Висновки до розділу	66

РОЗДІЛ 3

СИСТЕМА ВИРАЖАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

У ДИЗАЙНІ ОСВІТНІХ САЙТІВ ТА ПОРТАЛІВ 67

3.1. Виразальні засоби у композиційній структурі освітнього інтернет-ресурсу. 67

3.1.1. Просторово-композиційна організація сайту: принципи та підходи. 67

3.1.1.1. Принципи композиції сайту, що походять з норм друкованої графіки. 68

3.1.1.2. Принципи композиції сайту, які ґрунтуються на технічних можливостях інтернет-ресурсу 70

3.1.2. Естетика композиційних елементів у моделях співіснування та субординації. 73

3.1.2.1. Простір «білого» як композиційна складова. 74

3.1.2.2. Статична, рухома та адаптована композиція сайту: основні підходи композиційно-просторового унормування 76

3.2. Типографіка сайту: засоби виразності шрифтової репрезентації 82

3.2.1. Сайт як текст: принципи та норми дидактичного дизайну. 82

3.2.2. Режими «читання» та «візуального сприйняття» тексту як проектно-художнє завдання. 85

3.2.3. Нейтральність та контраст шрифтових рішень: художньо-стильові принципи репрезентації.	89
3.2.3.1. <i>Принцип динамічної системи контрастів.</i>	90
3.2.3.2. <i>Принцип тоново-колірної репрезентації як суміжного простору нейтральності та контрасту.</i>	91
3.3.3.3. <i>Принцип побудови ієрархії шрифтових повідомлень.</i>	93
3.3.3.4. <i>Принцип актуалізації змісту.</i>	94
3.3. Художньо-стильовий репертуар (стайлінг) у дизайні освітніх сайтів та порталів	96
3.3.1. Стиль як категорія веб-дизайну.	96
3.3.1.1. <i>Історична генеалогія стилістики веб-дизайну.</i>	98
3.3.1.2. <i>Стильові тенденції (тренди) як основа розвитку стайлінгу.</i>	103
3.3.2. Стильові принципи в дизайн-структурі освітнього інтернет-ресурсу	107
Висновки до розділу	114

РОЗДІЛ 4.

ВИРАЖАЛЬНІ ЗАСОБИ У МЕТОДОЛОГІЇ

ПРОЕКТУВАННЯ ОСВІТНІХ САЙТІВ ТА ПОРТАЛІВ 116

4.1. Стилiстика та моделі використання інтернет-ресурсів. 116

4.2. Тонові-колірна та контрастна палітри інтерфейсу освітнього сайту у системі виражальних засобів репрезентації 120

4.3. Показники зручності користування як проблематика виражального інструментарію дизайну: від практики веб-юзабіліті до контексту веб-доступності 124

Висновки до розділу 135

ВИСНОВКИ	136
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	142
ДОДАТКИ	154
А) Альбом ілюстрацій	154
Б) Таблиці	219

ВСТУП

На постіндустріальній стадії розвитку, яку переживає європейська цивілізація, поширення знань складає одну із нагальних потреб. Інтенсивність та насиченість інформаційного потоку, швидкі темпи розвитку технологій в різних сферах діяльності людини зумовлюють швидкі темпи старіння знань в сучасному суспільстві, внаслідок чого значна частина інформації, отриманої під час традиційно передбаченого етапу навчання у ВНЗ, потребує постійного оновлення. Отже, в сучасному світі, де інформаційні технології набувають все більшої уваги, освітній процес опинився в фокусі уваги значної частини суспільства.

З огляду на це вкрай важливим фактором безперервного розвитку економіки країни, а також показником високого рівня професійної компетентності фахівця є процес постійного навчання кадрів, що висуває *безперервність* на провідне місце у списку пріоритетних якостей освітнього процесу. В свою чергу, найпотужнішу роль у забезпеченні *безперервності* здобуття знань є веб-освіта. Сучасні технології, зокрема, інтернет-освітні портали та сайти, здатні вирішувати нові завдання, оскільки допомагають в отриманні необхідної інформації та здійснюють її фільтрацію і локалізацію. Портал має вирішувати конкретні завдання, цілеспрямовано працювати на інтереси попередньо визначених груп користувачів. Практика впровадження діяльності масштабних відкритих освітніх платформ існує в світі вже більше, ніж десять років, і такий спосіб здобуття освіти шириться і набуває популярності, особливо за кордоном.

Однак, сама форма такого розповсюдження знань, його інструмент передбачають полегшення в долатті усіх можливих кордонів та обмежень. Надзвичайно цінними здобутки електронної освіти виявилися на сучасному етапі. Однак, стосовно України варто відзначити, що потреба у тимчасовій заміні очного навчання дистанційним, поява змішаних форм навчання у школах та ВНЗ, виявила і його слабкі сторони та в свою чергу сприяла

процесу розвитку і вдосконалення електронних освітніх ресурсів, що обумовлює **актуальність дослідження** веб-дизайну освітніх сайтів та порталів, оскільки суттєво впливає на сприйняття ресурсу відвідувачем і є одним із факторів, що формує користувацький попит на отримання знань з того чи іншого ресурсу.

Дослідження дизайну освітніх сайтів та порталів **актуально** ще й тому, що в Україні ця складова освітнього процесу значно відстає від провідних світових лідерів – таких ресурсів як Coursera, edX, Khan Academy, MIT OCW, Udemu, OpenLearning та інших. В Україні піонери онлайн-освіти – українська платформа курсів Prometheus та Відкритий Університет Майдану ВУМ (vum.org.ua) – перша дистанційна платформа громадської освіти в Україні, започаткована після подій 2014 року. Тож запропоноване дослідження має сприяти посиленню конкурентноспроможності веб-освіти у галузі вищої освіти в Україні, а також її інтеграції в європейський і світовий освітній простір.

Освітні портали мають свої особливості, як в семантичному плані, так і з точки зору ергономіки і дизайну. Однак, значення та роль дизайну у формуванні ставлення до сайту заслуговує на окрему увагу, оскільки згідно з результатами дослідження Університету науки і техніки Міссурі, відвідувачам будь-якого сайту потрібно менше двох десятих секунди, щоб скласти думку про те, чи буде цей сайт для них корисним. Саме візуальний контекст допомагає відвідувачам зрозуміти, що відбувається, скласти стійке враження та вирішити, залишатися чи ні. Візуальні ефекти мають переконливий вплив на користувачів, оскільки вони можуть ефективніше передавати швидке повідомлення, ніж текстовий зміст. Тому дослідження саме художньо-образних засобів виразності українських освітніх сайтів та порталів є **актуальним** завданням сучасної української науки та має важливе практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.
Дисертація виконана відповідно до планів роботи кафедри *графічного*

дизайну Харківської державної академії дизайну і мистецтв у напрямку розвитку науково-досліднонь теми «Інновації в мультимедійному дизайні у контексті науково-технологічного прогресу» (затверджена Науковою радою ХДАДМ, від 04.02.2022 року, протокол№04).

Метою роботи є виявлення та аналіз системи виражальних засобів в дизайні освітніх веб-сайтів та порталів (на прикладі вітчизняних та зарубіжних сайтів). Для її вирішення необхідно розв'язати наступні **завдання:**

- дослідити вітчизняну та зарубіжну історіографію проблеми; в рамках запропонованої проблематики визначити основні напрямки розвитку наукового дискурсу;
- типологізувати освітні веб-сайти та веб-портали на основі формальних критеріїв візуальної комунікації; визначити жанрову таксономію, узагальнити типологічну модель;
- проаналізувати взаємозв'язок функціональних та образно-стилістичних властивостей освітніх веб-сайтів та порталів у контексті дизайн-проекування;
- вивити та проаналізувати основні прийоми та принципи системи виражальних засобів дизайну освітніх веб-сайтів та порталів.

Об'єктом дослідження є особливості та провідні тенденції у розвитку веб-дизайну початку ХХІ ст.

Предметом дослідження є художньо-образні засоби виразності освітніх сайтів та порталів (на прикладі вітчизняних та зарубіжних сайтів).

Хронологічні межі дослідження пов'язані із соціокультурними особливостями розвитку мережевого дизайну та охоплюють початок ХХІ століття.

Для аналізу ситуації в українському сегменті Інтернету було залучено наступні платформи і сайти: EdEra [<https://www.ed-era.com/>], Prometheus (школярі останні класи, студенти та дорослі) [<https://prometheus.org.ua/>], ВУМ (школярі останніх класів, студенти та дорослі) [<https://vumonline.ua/>],

Beehiveor, WiseCow. Для проведення порівняльного аналізу було обрано провідні міжнародні платформи масових відкритих онлайн-курсів, таких як www.khanacademy.org, www.coursera.org, www.edx.org, www.udacity.com, www.canvas.net www.udemy.com, тощо.

Наукова новизна дослідження полягає в наступному:

– у роботі вперше проаналізована актуальна вітчизняна та зарубіжна наукова література із зазначеної проблематики; сформовано концептуальне бачення історіографічної ситуації, досліджені основні напрямки розвитку;

– проаналізовано зарубіжний досвід таксономії навчальних веб-сайтів: здійснено та запропоновано типологію вітчизняних освітніх веб-сайтів та порталів на основі критеріїв візуальної репрезентації та засобів художньої виразності;

– на основі репрезентативного джерельного матеріалу (як зарубіжного так і вітчизняного) досліджено та охарактеризовано основні компоненти системи виражальних засобів;

– із урахуванням набутого досвіду та на ґрунті проведеного аналізу сформульовано коло рекомендацій щодо використання системи виражальних засобів у процесі дизайн-проекування веб-сайтів та порталів.

Практичне значення роботи. Висновки та аналітичний апарат дисертації можуть бути використані як в теоретичній, так і практичній діяльності веб-дизайнерів, особливо у напрямку проектування інтернет-ресурсів для завдань освіти та науки. Окремі теоретичні узагальнення проведеного дослідження можуть бути корисними для студентів напрямків «Графічний дизайн», «Мультимедійний дизайн».

Особистий внесок здобувача Особистий внесок здобувача. Дисертація є актуальним дослідженням, що здійснене самостійно. Усі запропоновані наукові гіпотези та здобуті результати (у тому числі основні висновки дослідження) відображають особистий науковий погляд дослідниці та є результатом узагальнення власного практичного досвіду дизайнера, а також інтерпретацією наукового досвіду фахівців, що складають основу

історіографії дослідження. Усі публікації у фахових виданнях є одноосібними.

Апробація результатів дисертації здійснювалась у вигляді доповідей на Всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях із публікацією тез, а також у вигляді публікації апробаційних наукових статей загальною кількістю три публікації.

Публікації. Основні положення, обґрунтовані наукові гіпотези та висновки авторки представлені у 3 публікаціях. Усі статті надруковані в наукових виданнях, затверджених ДАК МОН України як фахові для спеціальності 022.

Структура та обсяг дослідження. Дисертація складається з анотації, списку наукових публікацій за темою дисертації здобувачки, вступу, чотирьох розділів, кожен з яких завершується висновками, загальних висновків, списку використаних джерел (112 позиції), додатків А і Б, що включають перелік ілюстрацій (69 позиції) і таблиці (7 позиції), та список публікацій здобувача. Загальний обсяг роботи становить 226 сторінок, основний 141 сторінка.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРИОГРАФІЯ, МЕТОДИ ТА ДЖЕРЕЛА ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Історіографія проблеми.

1.1.1. Проблематика виражальних засобів веб-дизайну у сучасному вітчизняному науковому дискурсі.

Аналіз історіографії проблеми, яка винесене у заголовок нашого дослідження, дозволяє наголосити на вкрай важливій функції веб-дизайну та, у більш широкому контексті, дизайн-практик мультимедіа, виступати у ролі узагальнюючого простору для інших типів дизайн-проекування. Зручність мережевого дизайну, його широкі інтерактивні можливості та здатність до трансляції пошукових етапів проектування, впливає на художню парадигму веб-дизайну. У багатьох дослідженнях є очевидним використання інструментарію мультимедіа в якості засобу візуальної репрезентації, наприклад, архітектурно-ландшафтних рішень або дизайну середовища. Зазначена особливість розглядається нами як впливова у загальному розвитку форм і напрямків веб-дизайну.

Наприклад, науковий доробок О. Лагоди засвідчує саме таку змістовну характеристику нашого дослідницького поля. У публікації, яка присвячена засобам візуальної репрезентації фешен-дизайну, вчена розглядає проблематику образності звернення дизайн-рішення до потенційного користувача на прикладі поєднання засобів предметного дизайну та арт-дизайну [78, с. 273-292].

Важливо наголосити на тому, що поняття «вітрина» для такої аналітичної парадигми є синонімічною категорією поняття «екран» в рамках мережевого дизайну. Предметно-просторова репрезентація у фешен-дизайні, поза всяким сумнівом, має свої вагомі та унікальні особливості, що показано у статті О. Лагоди [там само]. Проте швидке залучення фізичного простору до інтерактивного середовища та просторів доданої реальності зближує виражальні засоби «предметних» та «віртуальних» типів дизайну. Ця

важлива риса здається нам основною причиною для вивчення як історичного, так і інноваційного досвіду системи виражальних засобів дизайну в цілому.

У рамках такого підходу звернемо увагу на ще одну статтю О. Лагоди, що націлена на аналіз естетичного дискурсу дизайну у рамках трьох ключових питань: *проблематизації, маніфестації та репрезентації* художньо-образного цілого [27, с.51-56]. Особливе значення для розв'язань задач нашого дослідження має дуальне поєднання практики художньо-образного звернення (або маніфестації) із пошуком та апробацією засобів візуального пред'явлення (репрезентації). Саме ці два аспекти у дискурсі веб-дизайну безпосередньо пов'язані із проблемою ролі та місця в екранній культурі (зокрема, у практиці дизайну веб-сайтів) художніх засобів виразності.

Окремо наголосимо на ідеї О.Лагоди розглянути глобальний естетичний дискурс дизайну у річищі аналізу вербальних та невербальних компонентів художньої мови [там само]. На наш погляд, зазначений аспект має широку перспективу у межах дизайну Інтернет-засобів комунікації, що вкотре актуалізує запропоновану нами дисертаційну проблематику.

Побіжним підтвердженням нашого висновку є стаття О. Лагоди та Н. Брижаченко, що присвячена дослідженню художнього потенціалу інтерактивних сенсорних об'єктів в межах дизайну середовища. Вкотре маємо звернути увагу на близькості художнього апарату різних напрямків дизайну та узагальнюючій функції веб-засобів репрезентації. Автори публікації окрему увагу приділяють композиційним рішенням та прийомам, що, з одного боку, є важливою рисою унормування та художньої організації середовища, проте з іншого – шукають місце для композиційного узагальнення мультимедійним засобам виразності, які інакше репрезентуються в фізичних параметрах «реального» місця та часу [51, с. 5-18].

Множинність художніх засобів репрезентації спільного образного простору «текст – зображення» показана групою авторів на чолі із

В.Соболевим на прикладу практик ілюстрування в рамках графічного дизайну. Автори зосереджують свою увагу на поєднанні авторського художнього задуму, що ґрунтується на потенціалі поетичного тексту, проте звертається до користувача виражальними засобами форми та композиції. У цьому сенсі, ілюстрація як така (незалежно від того як саме вона репрезентована – як частина екранного простору або компонент друкованого аркуша) здійснює вплив на глядача шляхом «порушення асоціативного простору», що активує уяву та дозволяє вільно інтерпретувати текстову образність. На думку вчених, подібне узагальнення декларує появу якісно іншого (самостійного) художнього твору, «з безліччю нових варіантів її сприйняття» [66, р. 58].

Вагоме значення для дослідження системи виражальних засобів у веб-дизайні має науковий доробок Н. Скляренко. Вчена розробляє досить широке коло проблем, які пов'язані із питаннями комунікативного простору дизайну та розвитку систем візуальної репрезентації як у рамках Інтернет-культури, так і за її межами.

У першу чергу, виділимо монографічне дослідження Н. Скляренко, де авторка розглядає проблему візуальної комунікації у дизайні [38]. Аналізуючи широке коло питань, вчена звертається до тих аспектів теми, які дозволяють сформулювати системне узагальнене бачення. З точки зору вченої, практично усі існуючі сьогодні форми та напрямки дизайну так чи інакше пов'язані із концептуальними задачами сталого розвитку, що змінює загальне уявлення про зміст та роль художньої складової дизайну. Якщо у практиках ХХ століття домінували технологічні компоненти дизайну, які визначали «філософію» проектної культури, то сучасний етап характеризується вкрай ретельною увагою до художніх нюансів та акцентів естетики. У світі інноваційних технологій художній образ стає формою репрезентації інновацій, а дизайн вимагає особливої уваги до емотивної складової користування продуктами [там само].

Наголосимо на тому, що концептуальні обриси сучасної моделі дизайн-проекування, яку пропонує Н. Складренко, розглянуті також у цілому ряді публікацій, що присвячені більш локальним питанням.

Так, у дослідженні Н. Складренко та М. Воробчук розглядається тематика художньої мови дизайну як «мови кодування». Вчені розглядають практики візуальної комунікації з точки зору структурної побудови образів та контекстів, які формують візуальне середовище як простір для взаємодії користувача із середовищами. Аналізуючи питання «візуального оформлення» інформаційних потоків, Н. Складренко та М. Воробчук пропонують змінити базову точку зору на поняття «художня мова», долучивши до традиційного термінологічного обсягу поняттєву сукупність «естетики кодів» та «комунікаційних сигналів» [108, р. 40–50].

На наш погляд, ця точка зору містить важливий потенціал для аналізу системи художньої репрезентації веб-сайтів, яка є результатом практик кодування та декодування інформації. Зокрема, вважаємо за необхідне звернути окрему увагу на пропонований вченими алгоритм проектування візуальної кодової інформації, що розглядається на через призму трьох ключових принципів: асоціативного, варіативного та адаптивного [там само].

Логічним розвитком цієї концепції є дослідження Н. Складренко та О.Роготченко (як керівників дослідницької групи), що присвячене презентації авторського досвіду технологій дизайн-освіти та методик проектування. Автори розглядають проблематику візуалізації, як складову дизайн-звернення, що оперує одночасно технічними та художніми компонентами. На думку вчених, експресія самоактуалізації є запорукою активного використання дизайнерської креативності, що завжди межує у просторі ефективних (утилітарних) та виражальних (мистецьких, образних) рішень [98, р. 24–38].

Неможливо обійти увагою ще один важливий напрямок, у якому працює Н. Складренко, а саме: імерсивним технологіям в графічному та

предметному дизайні. У публікації, що присвячена цій темі, вчена розглядає цілу низку актуальних питань, частина з яких цікавлять нас як складова нашого об'єкту аналізу [39, с. 270–282]. Так, на прикладі дизайну книгодруку вчена показує як методологічне вістря проблематики, так я і предметні виклики дизайну доданої реальності у рамках різних аспектів предметного, просторового та графічного дизайну.

Важливо підкреслити, що книга та в більш широкому сенсі, культура дизайн поліграфії, перебуває біля першовитоків мультимедійного дизайну. Екранна веб-сторінка та аркуш книжного продукту мають чимало спільних проектних властивостей та часто ґрунтуються на спільних принципах художньої репрезентації. Тому запропоновані вченою методи структурно-композиційного, функціонального та художньо-образного проектування цілком відповідають актуальності мультимедійних задач проектування екранного простору. Вчена звертає увагу на те, що засоби проектування імерсивного середовища є інструментарієм для інтеграції художньо-образних змістів «реального та віртуального світів». Ці два полюси комунікації є контекстами стилістичного, формального та композиційного узагальнення [там само].

Запропоновані вченою принципи показані не тільки в рамках концептуального підходу, де конкретний напрямок дизайну виступає, скоріше, прикладом для демонстрації аналітичних стратегій, але й в межах локальних проблем. Так, в якості керівника групи дослідників Н. Скляренко розглядає художньо-композиційний принцип симетрії, що є промовистим прикладом реального застосування теоретичних припущень щодо образної візуальної комунікації в дизайн-проектуванні [99, р. 9–20]. Принцип симетрії розглядається вченими як «спосіб створення динамічних візуальних комунікаційних форм і образів», що є частиною інструментарію «формування структури змісту зображення, яке забезпечує злиття з середовищем» [99, р. 10-12].

Проблематику інтерактивності у візуальних засобах репрезентації дизайну розглядають Н. Брижаченко та І. Босий. Не зважаючи на те, що дослідження вчених спрямоване на аналіз передусім просторового дизайну, їхні рекомендації та висновки мають значення для інтерпретації системи виражальних засобів у межах веб-дизайну, а також інших напрямків у сучасному проектуванні. Зокрема, слід звернути увагу на пошук «шляхів імплементації мультимедійних інтерактивних засобів в сучасній дизайн-практиці», що автори вважають пріоритетним завданням, яке на пряму сприяє «відкриттю нових перспектив розвитку мультимедійного мистецтва, стріт-арту, ленд-арту» тощо [7, с. 32]. Зазначений компонент є важливим з точки зору універсального значення веб-культури яка формує візіоністську складову у дизайні. Саме система виражальних засобів, а у більш широкому сенсі – художньо-проектна складова дизайну, є простором для створення нових якостей Інтернет-естетики, де мультимедійна візуальність вступає у пряму взаємодію із предметним дизайном, просторовими засобами виразності. У її межах здійснюється переосмислення графічних практик дизайну, що вкрай цікаво показано у публікації Н. Сбітневої [36, с 60-66].

Визначені Н. Брижаченко та І. Босим принципи формування художньо-стилістичних властивостей простору інтер'єру, мають очевидні точки перетину із принципами композиційно-просторової організації системи виражальних засобів веб-сторінки. Так, вчені у своєму дослідженні формалізують три основні принципи: а) принцип композиційної домінанти; б) принцип композиційної рівноваги; с) принцип акцентного включення [7, с. 34].

Звернемо увагу на те, що розглянуті у межах системного підходу, зазначені принципи формують стабільний художній простір універсального значення, що дозволяє виявити не лише відмінні, але й спільні закономірності для принципового проектування просторового та мультимедійного дизайну.

Окреме значення має поєднання зазначених принципів у межах дуальних конструкцій, що буде показано нами у відповідному параграфі розділу 2. Наприклад, принцип композиційної домінанти у поєднанні із акцидентними включеннями надає дизайн-рішенням загального акцидентного звучання, що виражається у типології художньої візуальності веб-сторінки. Так само комбіляція властивостей композиційної рівноваги із акцентними формами є прямим шляхом до типологізації в іншому напрямку дизайн-проекування, а саме: корпоративного веб-дизайну, який вимагає дотримання наперед окреслених візуальних бріфів (т.зв. фірмовий стиль та корпоративні методи репрезентації візуальних компонентів) [7, с. 34-35 / Брижаченко Н.С].

В якості ще одного вкрай важливого компонента історіографії питання, слід назвати проблематику атрактивності дизайн-рішень. Атракціонізм або інфотеймент в практиках дизайн-проекування є предметом дослідження групи вчених на чолі із Н. Брижаченко. Сам термін інтерпретується авторами як «стиль надання інформації у розважальному форматі» [8, с. 58].

Проте, на наш погляд, атрактивність у межах веб-дизайну має більш широке поле вираження, так як спирається на проблематику таймінгу інтернет-комунікації. На відміну від багатьох інших видів дизайну, веб-дизайн спирається на екранний час, який користувач готовий виділити для комунікації із контентом освітнього порталу. Тому інфотеймент є важливим показником ефективності як юзабіліті сайту, так і його естетики-виражальної системи.

Важливо наголосити на тому, що вчені розглядають в якості центрального принципу у побудові ефекту атракції принцип театралізації, який, на їхню думку, має спільні техніки та засоби застосування практично в усіх видах дизайн-проекування: від «театралізації» музейного простору [8, с. 59] до розважальної природи інтернет-звернення до користувача, яке в завуальованій формі транслює складні елементи контенту сайту.

Автори звертають увагу на те, що дизайн бере активну участь у зміні рольового представництва користувача, який повинен змінити статус: зі звичайного «споглядача» перетворитися на повноцінного учасника процесу. Це передбачає особливу стратегію інфнотементу (рольового атракціонізму), яка провокує користувача змінювати характер взаємодії з системи «людина-об'єкт» на систему «людина-простір» [8, с. 59]. Звернемо увагу на те, що зазначений принцип та характер його втілення є актуальним для екранної культури, яка користується «мережевим» Інтернет-простором, а візуалізує його за допомогою художніх засобів репрезентації у рамках фізичного екранного простору. Ця обставина вкотре дозволяє нам констатувати спорідненість художньо-стильових та композиційних принципів у межах різних типів та видів дизайну.

Окремо зазначимо, що вказана проблематика в тому чи іншому аспекті (особливо у рамках концептуального підходу та визначення форм і напрямів розвитку) розглянута у науковому доробку В. Даниленка [13; 14; 15; 16] та В. Кутателадзе [75].

Коло питань, що є дотичним до проблематики нашого дослідження розглядає у свої публікаціях С. Кривуц. Вчена працює переважно у царині дизайну середовища, проте запропоновані нею підходи та принципові аспекти дизайн-проекування мають системне значення та містять точки перетину із проблематикою художніх засобів виразності у веб-дизайні.

Зокрема, звернемо увагу на публікацію, що присвячена дослідженню підходів до візуальної трансформації художньо-образних систем в дизайні середовища. Визначаючи простір як дуальну категорію (функція та естетика), С. Кривуц пропонує модель естетичної виразності рішення, що, за її висновками, залежить від:

- а) ціннісно-змістовного рівня сприйняття рішення;
- б) особливості контексту користування; та
- с) закладених в естетику проекту внутрішніх можливостей до інтерпретації та художнього символізму [73, р.13-20].

Зазначимо, що авторська точка зору С. Кривуц відповідає класичному напрямку у сучасному веб-дизайні, де фактор консьюмерізму (утилітарна функція веб-сторінки) вступає у взаємодію із мистецькою експресією та засобами виразності. Традиційне питання веб-стайлінгу: як впровадити естетично довершену та функціональну парадигму, С. Кривуц на власному матеріалі розв'язує за допомогою поєднання чуттєво-емоційного рівня проектування із ціннісно-змістовним, наголошуючи на важливості набуття нового емоційного досвіду користувача, як на ключовому завданні [74, р. 17-19].

В центрі уваги вченої також перебуває мультимедійна проблематика дизайн-проектування, яку С. Кривуц розглядає через призму трансформації художньої мови дизайну, констатує появу її особливого типу: мови мультимедіа. Наголошуючи на тому, що зазначена складова у глобальному розвитку дизайн-практик має очевидну атрактивну властивість (мова «шоу», мова розваги та глористичного звернення), авторка, тим не менше, не вважає її загрозою для еволюції дизайну. У публікаціях на цю тему, де вчена виступає як керівник дослідницької групи, пропонується звернути увагу на принцип оптимізації об'єктних та змістових контекстів мультимедіа. Іншими словами, поєднати зображально-фігуративну естетику (композиційні рішення, побудова простору сприйняття тощо) із завданнями раціональної або емоційно-експресивної інтерпретації (що означає об'єкт, куди він спрямовується за типологією власної форми) [75, р.145-156].

Наголосимо на тому, що такий ракурс аналізу є близьким до нашого бачення проблеми виражальних засобів у веб-дизайні як проблеми що має тріадну структуру, а саме:

1) звернення (власне, художнього меседжу); 2) інтерпретації (розшифрування знаків, символів, іконографії сторінки тощо) та

3) контексту користування (рівень взаємодії та інтерпретації). Більш детально зазначений аспект проблеми показаний нами у відповідному параграфі третього розділу.

У напрямку міжгалузевого аналізу дизайн-практик розглядає проблематику виражальних засобів дизайну О. Роготченко. Науковий доробок вченого включає чималу кількість узагальнюючих досліджень як монографічного так і предметно-фахового спрямування, що дозволяє характеризувати пропозиції О.Роготченко як універсальні та системні.

У першу чергу, звернемо увагу на дослідження питань інформаційного середовища у контексті художньо-естетичних студій. Для прикладу, важливий аспект цієї глобальної проблеми показаний вченим на ґрунті впровадження інформаційних та комунікаційних технологій в академічному просторі дизайну, де різноманітні аспекти «технологічної» та «цифрової» грамотності (т.зв. digital literacy та ICT literacy) співіснують із завданнями художнього значення [34, с. 51].

В якості окремого аспекту проблеми дослідник пропонує проблематику хмарних технологій, яка, з його точки зору, володіє власним естетичним потенціалом [34, с. 53]. На наш погляд, рамки проблеми, накреслені О. Роготченко, виходять далеко за межі технології як такої. Наразі важливе значення має зміна методик, способів та форм взаємодії користувача та мережевих систем, і ці зміни напряму впливають на образну модель веб-дизайну, стайлінг веб-сторінок та загальні якості художнього вираження контенту.

Важливо наголосити на тому, що у публікаціях О. Роготченка, зокрема щодо генезису графічного дизайну [111, р. 143-146] або міркувань з приводу ціннісного простору культурних студій [33, с. 78-84], подібний ракурс розглядається як концептуальна настанова.

У таких межах вченим разом із групою дослідників запропоновано важливу концептуальну методичку формування художньо-естетичних компетентностей, яка одночасно має і вузькопрофільну орієнтацію, і розкриває загальні контури питання [83, р 719-728].

Проблематика засобів художньої виразності у мультимедійному дизайні відноситься до сфери наукових інтересів М.Опалева. В якості

важливого прикладу, згадаємо групову публікацію, де аналізується питання інтеграції графічних та мультимедійних аспектів дизайну в спільну цілісну парадигму. [11, с. 288-297]. Дослідження є цікавим прикладом формального аналізу двох істотних для веб-дизайну виражальних систем: власне текстової репрезентації та анімації тексту. Автори дослідження зосереджуються на аналізі китайської ієрогліфіки, що дозволяє більш конкретно прослідкувати формальну взаємодію двох паралельних комунікативних потоків: читання та художньо-емоційного сприйняття [11, с. 290-291].

Для розв'язань нашого дослідження це має першорядне значення, так як надає можливість на прикладі іншого матеріалу осмислити власні міркування та спостереження. Зокрема, вважаємо за необхідне звернути увагу на образну складову формалізації тексту у межах цілої низки зображальних прийомів, що розглянуто нами у матеріалах другого та третього розділів.

Досліджуючи проблему імерсивного потенціалу веб-дизайну, М. Опалев акцентує увагу на глобальне значення простору, як одночасно інструменту композиційно-пластичного унормування проектних рішень та експериментального художнього поля. Для цього вчений пропонує новий принцип мультиплощин (multiplanes): суми рішень, що дозволяють маніпулювати зображальними просторами різних віртуальних середовищ, у тому числі тих, що перебувають за межами «екранного» уявлення.

Нам важливо підкреслити, що пропозиція М. Опалева розглядати геометричні межі твору як, свого роду, екранний фрейм, є прикладом безпосереднього застосування виражальних ефектів у межах функціонального підходу. Процитуємо цей фрагмент: «Площина може бути не видимою для глядача, або видимою, але вона має існувати» [30, с. 166].

1.1.2. Зарубіжні дослідження питань художньо-образної та репрезентативної культури веб-дизайну: основні тенденції початку XXI ст.

Відомий американський дослідник Дж.Пауелл ще на рубежі 2000-х років констатував існування великої кількості наукових досліджень, які так чи інакше вивчають та інтерпретують «дизайн веб-сайтів і загалом взаємодію людини з комп'ютером». З його точки зору існуючі на той момент напрямки можна було представити у п'яти проблемних контекстів: дослідження змісту веб-дизайну як феноменології; вивчення принципів візуалізації контенту; аналіз технологій та технік репрезентації; осмислення якостей пред'явлення та транспортування інформації; зрештою, вивчення соціології користування веб-сайтами, в залежності від різноманітної природи функціонального призначення [77, р.7].

До сьогоднішнього часу точка зору Пауелла неодноразова зазнавала критики та доповнення, проте незмінною лишалася ситуація вторинної ролі художнього контексту проблеми на відміну від аналітики технологій, функцій та соціального аспекту користування веб-сайтами. Наразі західноєвропейська та північноамериканська історіографія проблеми усе ще націлена на домінанту утилітарного підходу, що безпосередньо проявляється в існуючому історіографічному просторі.

Проведений нами аналіз наукової літератури дозволяє визначити декілька домінуючих напрямків.

В якості першого, слід розглянути функціональний підхід. В більшості розглянутих нами досліджень веб-дизайн визначається як проектна діяльність, що у першу чергу націлена на функціональну складову користування. При цьому питання «вільного проектування», що передбачає більшу свободу в художньо-образному репертуарі, переважно лишається другорядним. Намагання вчених визначити, які саме комунікаційні схеми активують естетику користування, а які лишають питання у вже знайомому

фарватері утилітаризму, переважно зроблені у межах не мистецької аналітики.

Так, вкрай цікава стаття групи авторів на чолі із А.Лардж та Дж. Бехешті є спробою вийти за рамки функціонального підходу, намалювавши більш широку панораму розвитку дизайну освітніх сайтів як особливих естетичних систем. Зокрема, звернемо увагу на прагнення вчених узагальнити проблематику колірної репрезентації та моделей ілюстрування елементів контенту: від зображальних до іконографічних [76, р. 90]. Важливо підкреслити, що не зважаючи на визнання за візуальними методами репрезентації універсального права на образну репрезентацію, автори дослідження все одно лишаються контексті дослідження практики веб-юзабіліті як основи дизайн-проекування [76, р. 91].

Важливе значення в зарубіжній історіографії проблеми має питання естетики візуальності у контексті дизайну навчальних інтернет-ресурсів. За нашими висновками цю дослідницьку модель можна узагальнити у межах трьох глобальних контекстів веб-дизайну для навчання: текст – зображення – мультимедіальні компоненти (анімація, флеш-відео тощо). В більшості розглянутих нами випадків, вчені дотримуються осмислення виражальних засобів веб-дизайну на рівні проблеми якості, що розглядається як послідовний розвиток трьох етапів веб-дизайну: умовно «аналогового», цифрового та емоційно-орієнтованого.

Так, дослідженні відомого американського вченого П. Сміта зазначена проблема показана як проблематика ідентичності інтернет-культури, в межах якої дизайн інтернет-ресурсів відрізняється від усіх інших типів дизайну. При цьому автор наголошує, що ще більш ґрунтовні відмінності має дизайн освітніх веб-сторінок та порталів, які за визначенням є носіями особливих функцій. Тому, на перший погляд, «косметичний» характер художньої образності та виражальної стратегії веб-сторінки є лише «проблемою сприйняття інтерфейсу», якою «просто користуються» не замислюючись над складностями побудови внутрішньої образної системи [100, р. 6].

Таким чином, необхідно побачити відмінність між технічними особливостями цифрової культури та тенденціями, що визначають її художню сутність. Цифрові тенденції – це не тільки автоматизація та сучасне програмування комунікаційних дій, це досить складана система взаємодії, в якій питання естетики цифрових продуктів та, в більш широкому контексті, їхнього художньо-образного поля, є вкрай актуальним.

Як підкреслює Ф. Крамер, зображальні контексти комунікації формують зміст комунікації, що породжує проблему «постцифрового дизайну»: особливого тренду в навчальних веб-порталах середини 2010-х років, який характеризувався спадом емоційного захоплення технологіями як такими. Саме у цей період часу на перший план виходить проблематика художньої репрезентації функціоналу веб-сайту (або за словами вченої «періоду, коли наше захоплення веб-системами та гаджетами стало історичним» [58, р. 12]).

Наприклад, авторка досить переконливо демонструє такий тренд повернення до аналогової естетики у рамках цифрової образності на основі дослідження веб-порталів навчальних закладів Роттердаму. Як показують результати, сучасні молоді художники та дизайнери в середині 2010-х років однозначно віддавали перевагу роботі з неелектронними носіями: маючи можливість вибору, близько 70% із них зверталися до художньої мови графічного друкованого дизайну, а не стайлінге веб-сайту на основі таблиці [58, р. 12-14].

Із зазначеним контекстом аналізу пов'язані і проблема візуальної складності веб-контенту та пов'язана із цим проблема засобів естетичної репрезентації. Як показують вчені, поняття «образність» та «складність» для цілого ряду користувачів складає спільну синонімію [106, р. 798].

Зазначений аспект є причиною появи нового дослідницького тренду в середині 2010-х років: т.зв. емоційний дизайн (emotional design). Як зазначає Дж. Плес, цей термін дослідники прагнуть використовувати для опису та аналізу елементів візуального дизайну в мультимедійних навчальних

середовищах, які впливають на емоції учнів та сприяють навчанню [90, р. 128].

Наприклад, Л. Торлацій характеризує це на прикладі порівняння «табличного» дизайну класичного цифрового етапу із періодом набуття значення емоційно-образних характеристик меседжів. Наприклад, в межах першого прямокутні форми не мають варіацій з точки зору збільшення динамізму, а візуальні ефекти не відображають емоційну сутність звернення. З іншого боку, з її точки зору у межах емоційного дизайну стало незаперечним фактом те, що візуальні ефекти сприяють повноті сприйняття вмісту коли вони художньо узгоджені та належним чином репрезентовані в стильовому контексті [103, р. 2].

Таким чином, як підкреслює вчена постулатом вивчення системи виражальних засобів є твердження, що дизайнери повинні враховувати графічні ефекти, навіть коли метою є створення «невидимої» візуальної комунікації, яка досягає свого мети завдяки бездоганній інтеграції з функціональністю та вмістом [104, р. 65].

Із зазначеним напрямком безпосередньо пов'язаний і тренд дослідження культурних референції веб-дизайну, що породжує особливу увагу до етнічної та корпоративної стилістики. Тобто тих аспектів веб-дизайну, де у першу чергу проявляє себе проблематика локальної стильової ідентифікації.

Наприклад, Франсіско Моура вивчає питання культурних маркерів у навчальних веб-порталах. З його точки зору, елементи веб-дизайну та композиційна цілісність складають основу структур веб-сайту. Вони відповідають за зовнішній вигляд сайтів і, отже, мають великий вплив на сприйняття. У той же час міжкультурні дослідження демонструють елементи дизайну, які відрізняють дизайн сайтів різних культур та територій. Таким чином, термін «культурні маркери» був створений для позначення переваг веб-дизайну певних країн. Це відноситься до елементів інтерфейсу, які найчастіше використовуються в одних культурах і менше в інших

(наприклад, кольори, графіка, макетування, мультимедіа тощо). Культурні маркери є «онлайн-культурною рисою», що створює дизайн веб-сайту для певної країни та певного користувача. Це особливо важливо у межах практик навчання, адже користувачі «віддадуть перевагу веб-сайтам, які мають дизайн, який сприймається як знайомий в їхній культурній групі де легше орієнтуватися» [83, р. 315].

Значна увага в рамках зарубіжної історіографії проблеми приділяється питанню двоприродного розвитку веб-дизайну у межах термінів «естетичне / практичне».

Наприклад, в середині 2000-х років дослідники фіксували домінування особливого типу інтерфейсів користувача в освітніх порталах, які Ді Анжелі назвала інтерфейсом «вигляду і відчуття» («look and feel» interface). Його здатності залучати користувачів до виконання взаємодії та генерації прогнозованих реакцій призвели до появи особливої дизайн-естетики, яка інтуїтивно орієнтує користувача на знакові властивості функції. Відтак, естетична якість продукту впливає на ставлення споживачів і є основною детермінантою його комерційного успіху [60, р. 271].

Як підсумував Н.Трактінський, з точки зору користувача те, що красиво, тим можна користуватись. З цього моменту кореляція між естетикою та зручністю використання стала невіддільним цілим [105, р. 129].

В сенсі онлайн-навчання зазначену закономірність показало комплексне дослідження А. Девід та П. Глор, які на основі аналізу освітніх ресурсів дійшли висновку, що характеризувати роль дизайну лише у межах візуального впливу означає робити фундаментальну помилку. Ймовірно, стилістика швидко не змінює глобальну змістовність контенту (функціонал сайту), проте «стиль і зміст, які є збалансованими, працюють набагато краще» [59, р. 47].

У більш глибокому сенсі, ідея вчених полягала у тому, щоб показати баланс між функцією та естетикою, а також визначити вплив цього балансу на проблему жанрової репрезентації веб-сайту.

Більш ґрунтовно цю проблематику розвинула Л. Торлацій у своїх численних публікаціях на тему жанрового розвитку веб-стилістики. Авторка підкреслює, що дуже важливо, аби веб-сайт, основною метою якого є надання інформації, «пропонував естетичні враження». Перш за все, це пов'язано з тим, що: естетика може багатьма способами підтримувати зміст і навігацію; а також тому, що візуальні представлення, якщо вони використовуються належним чином, здатні представляти освітню організацію в позитивному ключі [103, р. 4].

Таке функціональне поєднання Лізбет Горлацій вважає неминучим для еволюції веб-дизайну, де візуальні символи є невід'ємною частиною повсякденного життя; а орієнтація на візуальну комунікацію поширена не тільки в маркетингу, але й у всьому секторі професійної комунікації, в тому числі і освітньої [104, р. 66].

1.2. Методологія та джерельна база дослідження.

1.2.1. Загальнонаукові та спеціальні методи дослідження

Методологія дослідження побудована на основі сформульованої мети та завдань дослідження та впливає із загальної орієнтації дисертації на принципи об'єктивності, історизму та раціонального підходу.

Задіяні у дослідженні методи представлені у межах двох груп: *загальнонаукові методи та спеціальні методи*. У рамках першої групи найбільше значення мали методи узагальнення, аналізу та синтезу, дедукції та індукції, а також методики порівняльного аналізу у контексті загальнонаукового гуманітарного підходу.

Методи аналізу та синтезу дозволили виокремити складові компоненти проблеми та синтезувати їх у рамках поставленої мети та завдань. Метод узагальнення дозволив на основі повторювальних компонентів у загальній досліджуваній системі виявити типові та одиничні, системні та локальні, що в цілому сприяло субординації джерельної бази та надавало розгляду зазначених питань більшої об'єктивності.

Серед загальнонаукових методів окреме важливе значення було відведено компаративному (порівняльному) методу. На рівні осмислення найбільш універсальних принципів та підходів це дозволило сформулювати задачі, контекст та простір співставлення, як основи для подальших компаративних дій.

Методи дедукції та індукції використовувалися нами як апарат осмислення та інтерпретації фактів, подій та явищ, яка становили основне дослідницьке поле проблематики. Рух від одиничного до узагальненого виявив ключові системні «вузли» проблеми, що пов'язані із стайлінгом та естетичною образністю веб-культури. Натомість, зворотна модель дозволила представити спільне та повторювальне як компонентну структуру, що складається із взаємно пов'язаних компонентів.

В цілому загальнонаукові методи дозволили сформулювати феноменологію проблематики, визначити її концептуальне значення та окреслити форми побутування.

Зважаючи на потребу аналізу веб-сайту як художнього цілого, *спеціальні методи дослідження* розглядалися нами як першорядний інструментарій, що безпосередньо використовувався для практик аналізу та синтезу.

Спеціальні методи дослідження мають свою внутрішню структуру, яка є наслідком концептуального підходу у контексті поставленої мети та завдань. Зазначена група методів представлена нами як поєднання двох підгруп:

- 1) спеціальних методів аналізу та синтезу художньо-образного змісту веб-сайтів;
- 2) спеціальних методів дослідження соціокультурного контексту освітніх та навчальних веб-сайтів та порталів.

У межах першої підгрупи першорядне значення мали методи формального, композиційного та образно-стилістичного аналізу. Також

використовувалися методи семіотичної інтерпретації та знакового узагальнення. Окреме значення мав метод типології та класифікації.

У межах другої підгрупи домінували методи історико-хронологічного аналізу та періодизації, а також соціокультурний методологічний підхід.

Коротко охарактеризуємо кожен із зазначених методів та визначимо результати, здобуті з допомогою їхнього використання.

Метод формального аналізу дозволив виявити та охарактеризувати основні морфологічні особливості щодо репрезентації засобів візуальної комунікації. Формальні рішення у структурі веб-сайтів розглядалися нами як базова характеристика для елементів стильового репертуару та композиційної цілісності.

Метод композиційного аналізу дозволив окреслити найбільш усталені композиційні схеми проектування навчальних веб-сайтів, а також моделі співіснування частини та цілого, масштабів та планів, окремих елементів дизайну із загальним художньо-образним контекстом.

Метод образно-стилістичного аналізу було застосовано нами для дослідження та інтерпретації проблематики стайлінгу. Взаємопов'язаність компонентної структури стилю (техніка, форма, композиція) із образним баченням дозволили узагальнити стильові репрезентації як найбільш типові способи донесення естетики дизайн-проекування до користувача.

З допомогою методу типології та класифікації нами було створено типологічну модель системи виражальних засобів веб-дизайну у межах окресленої мети та завдань, а також визначено та обґрунтовано основні типи веб-сайтів у відповідності до попередньо сформованих критеріїв.

Зазначені вище методи семіотичної інтерпретації та знакового узагальнення дозволили розглянути накопичений та типологізований матеріал як структурно цілісні звернення, що не тільки виражають ставлення до елементів контенту, але й містять своєрідні заново-символьні «коди» інтерпретації, які, у свою чергу, допомагають користувачеві орієнтуватися в художньо-образній програмі сайту.

Застосування кожного із розглянутих нами спеціальних методів дослідження дозволили сформулювати уявлення щодо художньої мови веб-дизайну освітніх сайтів та порталів, осмислити основні образні стереотипи та принципи художнього узагальнення.

Друга підгрупа спеціальних методів дослідження соціокультурного контексту освітніх та навчальних веб-сайтів та порталів була визначена нами задля більш ретельного контекстуального аналізу проблеми. Веб-культура є органічною частиною соціального простору, що дозволяє у випадках потреби у більш універсальному та узагальненому баченні залучати вивчення соціокультурного контексту до виявлення та дослідження специфіки виражальних стратегій веб-дизайну.

Насамперед згадаємо метод історико-хронологічного аналізу, що дозволив пов'язати в межах спільної аналітичної структури завдання контекстуального та образно-стилістичного аналізу, де художня мова розглядалася як складова більш глобального соціального цілого.

Метод періодизації було використано як допоміжний щодо завдань побудови типології та класифікації матеріалу. Періодизація як метод стала в нагоді під час історіографічного аналізу, а також на етапі визначення та обґрунтування критеріїв типології.

В цілому використання усієї множини методів, методик та технік дозволило побудувати раціональну картину дослідження винесеної у заголовок проблеми та сформулювати висновки дослідження на ґрунті якісного аналізу усієї множини виявлених причинно-наслідкових зв'язків.

1.2.2. Джерела дослідження.

Джерельна база дослідження складається із двох груп: текстової та візуальної. Кожна має особливості та специфічні принципи функціонування саме у ролі джерела для дослідження нашої проблематики.

Специфіка роботи є такою, що текстові джерела в переважній більшості випадків представлені у межах історіографічного аналізу. Робота

не містить текстових першоджерел, які б не мали висхідного інтерпретаційного фокусу, тобто не були частиною репрезентованої та узагальненої точки зору інших дослідників. Відповідно, до типологізації та загалом, до аналізу текстової частини джерельної бази, нами було застосовано методи дослідження історіографії – тобто текстів, що містять інтерпретацію проблеми. Це дозволило підійти до аналізу літератури критично, послідовно та відкрито.

Зазначимо, що перші відкриті онлайн-курси виникли в результаті руху відкритих освітніх ресурсів, який було ініційовано проектом MIT Open Course Ware [67]. Вже у 2008 році було запущено відкритий онлайн-курс з необмеженим і відкритим доступом через Інтернет [70].

Згодом, до традиційних матеріалів курсу, таких як відеозаписи лекцій, їх тексти та кейси завдань, додалися інтерактивні компоненти з форумами або можливістю обговорення в соціальних мережах для підтримки зв'язку між викладацькою спільнотою та студентами, викладачами та асистентами викладачів. Крім того, з'явилася можливість зворотного зв'язку у вигляді швидких вікторин та завдань. За даними статистичних досліджень, проведених іноземними вченими, навчання на платформах масштабних онлайн-курсів набуло популярності вже на початку 2010-х років [106, р. 795].

Однак, стосовно ситуації в Україні слід зауважити, що вона суттєво інша, ніж у більшості економічно стабільних країн Європи та Азії. Як відзначали дослідники, на початку 2020-х років в Україні розробка відкритих освітніх ресурсів як таких лише починається [96].

Усе зазначене дозволяє охарактеризувати структура джерельної бази як компонентну. Вона складається із декількох форм та видів джерел, які є носіями потенційно різної інформації та при цьому репрезентують усе розмаїття форм та видів веб-естетики.

Зображальні джерела представлені власне веб-сайтами та веб-порталами, що мають безпосереднє відношення до начальних практик.

Композиційно-графічна модель веб-сайту як візуального джерела для аналізу включає в себе наступні компоненти, що мають яскраво виражену зображальну природу:

1) структурно-логічну модель веб-сайту (напрямок, рубрикатор, структура розділів та підрозділів тощо);

2) зображально-навігаційну модель веб-сайту (інтерфейс користувача, гарнітури та шрифтові компоненти, зображальні компоненти керування – меню, підменю тощо);

3) модель художньо-образного репертуару веб-сайту (тонова та кольорова палітра, форма та площини, композиційні контексти тощо);

Зважаючи на характер поставленої мети та завдань візуальні джерела розглядалися нами комплексно, цілісно, у відповідності до контексту користування та функціонально-утилітарної парадигми.

Оскільки в центрі нашої уваги перебувала проблематика системи виражальних засобів веб-дизайну, окрема увага була приділена художньо-образним, формально-стилістичним та композиційним рішенням, які виокремлювались ат аналізувались на усіх рівнях взаємодії із джерелом.

Висновки до розділу

Таким чином, аналіз історіографії проблеми дозволяє констатувати важливе значення винесеної у заголовок проблематики для різноманітних аспектів дослідження веб-дизайну.

Проаналізована нами наукова література засвідчує поступову трансформацію інтерпретації сфери веб-дизайну, що пройшла шлях від важливої, проте другорядної частини графічного дизайну до визначення специфіки цієї галузі як самостійної художньої мови інтернет-культури, що має власний аналітичний простір, специфічне поле задач та напрямків розвитку.

Результати дослідження показали, що на сьогодні в історіографічному просторі існує усталена типологія освітніх сайтів та порталів, яка базується переважно на функціональному підході, що істотно звужує характер репрезентації проблеми.

Вітчизняні дослідження демонструють вкрай цікаву та результативну динаміку у контексті виявлення та дослідження універсальних підходів, моделей розвитку та форм репрезентації веб-дизайну. Проте безпосередньо проблематика аналізу системи виражальних засобів освітніх веб-сайтів та порталів усе ще лишається маловивченою цариною.

Зарубіжна історіографія проблеми має очевидну перевагу в часі та кількості досліджень. Загалом її характеризує функціональний підхід до проблеми із пріоритетним напрямком дослідження веб-юзабіліті та веб-доступності. Цей аспект також має вплив на специфіку інтерпретації системи виражальних засобів веб-дизайну, яка в більшості розглядається як допоміжна ланка в контексті утилітарного підходу.

РОЗДІЛ 2

ТИПОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИЗАЙНУ ОСВІТНІХ САЙТІВ ТА ПОРТАЛІВ

2.1. Критерії типології дизайну.

Веб-сайт є динамічною категорією, яка постійно змінюється, накопичує та реалізує різноманітні внутрішні системи організації. Ресурси мають специфічну візуальну «оболонку» (інтерфейс) та різноманітний ступінь візуальної глибини (контент), які визначають користування та спрямованість ресурсу. Зважаючи на таку особливість типологія сайтів формується в залежності від цілі та функціональності кожного конкретного веб-ресурсу.

Наприклад, інформаційні сайти, які є найпоширенішим типом, спрямовані на надання користувачу інформації з певного напрямку. Натомість, сайти, що містять компоненти електронної комерції дозволяють користувачам купувати чи продавати товари та послуги онлайн, що суттєво змінює візуальну структуру такого сайту та його базові принципи дизайну (містять каталоги товарів, «кошики» для покупок та опції оплати тощо). Цілком окремою художньою парадигмою в контексті системи візуальних засобів репрезентації володіють соціальні мережі, що акумулюють профілі користувачів та є глобальними медіаторами у спілкуванні між ними. Також в загальному типологічному підході в дизайні сучасних веб-сайтів та порталів слід згадати сайти-портфоліо, які є незмінними складовими моделі репрезентації кампанії, інституції або окремого користувача. Такі ресурси активно використовуються художниками, дизайнерами, фотографами та іншими творчими професіоналами для охоплення своїх досягнень.

В межах зазначеної типологічної широти окрема роль відведена освітнім веб-ресурсам, які мають власну внутрішню таксономію, а також в багатьох компонентах перетинаються із іншими, більш глобальними типами. Сьогодні існує багато типів освітніх веб-ресурсів, які надають користувачам різноманітні освітні матеріали і можливості навчання, проте їхня

спрямованість не визначається виключно освітніми задачами. Фактично, будь-який спеціалізований ресурс включає цілу низку систем, що обслуговують більш широкі потреби користувача: соціокультурні, естетичні, інформаційні тощо.

Наприклад, загальна типологія освітніх веб-ресурсів ґрунтується на різноманітних аспектах практики навчання, яке є кінцевим результатом користування таким сайтом. Тому веб-сайти навчальних закладів надають інформацію про навчальні програми, містять матеріали для студентів тощо.

На противагу цьому ресурси, що є електронними системами навчання (онлайн-курси, відео-уроки, електронні підручники тощо) можуть функціонально діяти як самостійний ресурс, проте виступати у ролі елемента більш глобального навчального цілого. Іншими словами, між веб-сайтом виконання завдань практичного курсу певного університету та порталом самого університету є прямий взаємозв'язок, проте в сенсі візуальних характеристик та художньо-стильового наповнення – це різні системи.

Зазначена проблема досить виразно проступає на прикладі взаємодії порталів електронних бібліотек навчальних закладів та веб-ресурсів самих закладів. Те ж саме стосується і освітніх блогів, що можуть містити статті, поради, рецензії на навчальні матеріали та іншу корисну інформацію для студентів та веб-платформ для співпраці та обміну знаннями (ресурси, які дозволяють користувачам спілкуватися, обмінюватися ідеями та знаннями, працювати разом над проектами та навчальними завданнями).

Таким чином, з нашої точки зору, слід виділити два базових типи освітніх веб-ресурсів: представницький та навчальний. Обидва типи визначені у відповідності до попередньо проаналізованого матеріалу та на основі критеріїв:

- а) спорідненості інформації;
- б) специфіки користування інформації;
- с) візуальної репрезентації контенту.

Різниця між представницьким та навчальним типами нагадує відмінності між, умовно кажучи, рекламною брошурою та методичним посібником. В основі природи кожного типу лежить власна система ідентифікації: якщо представницький веб-ресурс ґрунтується на основі дизайн намірів (він організований у спосіб, що допомагає сформувавши та визначити наміри користувача), то власне навчальний виходить з дизайн-принципу користування методиками та проектує не намір, а конкретний освітній результат (здобуття знань, вмінь та навичок).

У свою чергу базовими підтипами представницького та навчального типу є галузевий та фаховий, які визначають масштаби, глибину та, відповідно, специфіку художньо-образної виразності. Прикладом відмінності між зазначеними підтипами у контексті освітніх веб-ресурсів є сайти університетів (галузевий підтип) та академій (відповідно, фаховий). Необхідність в репрезентації усієї множини навчальних складових, які охоплює масштаб університетських програм, відрізняється від конкретної спрямованості фахових освітніх закладів. Виразальні засоби, приміром, для інтерпретації контенту факультету фізики та мистецтва в рамках університету потребують корегування у випадку розробки візуального супроводу тільки академії мистецтв.

Типологія за критерієм базових дизайн-рішень ідентифікує веб-ресурси більш глибоко, використовуючи компоненти художньо-образних рішень як маркери того чи іншого типу дизайну. Звернемо увагу на те, що в її рамках не йдеться про ідентифікацію конкретних композиційних, тоново-колірних або стильових ідей, оскільки за основу беруться більш універсальні критерії функціонального характеру.

На наш погляд, у контексті зазначених критеріїв слід виділити три типи, які найкраще репрезентуються через інтерпретаційні можливості дизайн підходу, а саме: корпоративний, креативний та респонсивний дизайн-підхід.

Наприклад, корпоративний дизайн-підхід вимагає дотримання вже існуючих в бренд-структурі кампанії (установи, інституції) візуальні алгоритми. Цей тип дизайну використовується для створення вузькопрофесійної репрезентації, яка має включати наперед відомі (т.зв. корпоративні) кольори, форми емблеми, логотипи та інші елементи бренду. Закони корпоративної етики регламентують можливості застосування відповідних композиційних або формальних схем, які, зрештою, і визначають стильове обличчя такого веб-ресурсу.

На противагу цьому, креативний дизайн-підхід є основою для формування акцидентної художньої мови, яка в системі формального представлення є максимально оригінальною. Вихід за рамки стандартів є ключовою рисою цього типу рішень. Креативний дизайн-підхід є експресивним простором, що спирається на, приміром, неочікувані шрифтові гарнітури або нестандартне використання кольорових схем.

Насамкінець, респонсивний дизайн-підхід орієнтований на максимізацію зручності користування. Його друга назва – дизайн-юзабіліті. Такий підхід будує режим оптимізації для пристроїв з різними розмірами екранів, такими як комп'ютери, планшети та смартфони. Він забезпечує адаптивність та відповідність вигляду сайту до різних екранних розмірів, що вимагає застосування специфічної художньої складової.

Таким чином, усі три дизайн-підходи мають різні системи художньої репрезентації змісту, оскільки спираються на відмінні між собою моделі споживання інформації, її поширення та представлення.

Важливою частиною проблематики критеріїв типологізації освітніх веб-ресурсів є питання динамічності інтернет-культури, яка перебуває у постійних змінах, вдосконалюється, відчуває комерційний та інституціональний тиск. Усе зазначене актуалізує питання: на якій основі сайти є схожими або відмінними між собою та що спонукає їх змінність у царині системи художніх засобів виразності?

Наприклад, нас зацікавило комплексне дослідження групи фахівців із США, результати якого показали, що в еволюції домашніх веб-сторінок державних установ завжди присутня орієнтація на три репрезентативні виміри дизайну, кожен з яких спирається на властиву парадигму виражальних засобів. Серед них:

- 1) макетування сторінки;
- 2) система підтримки навігації;
- 3) комплекс засобів, що відповідає за щільність інформації. Усі три виміри чітко окреслюють межі прийнятного та неприйнятного для естетичних рішень та образного бачення юзабіліті [93, р. 403-430].

У своєму наступному дослідницькому проекті група дослідників більш глибоко розглянула причини змін у дизайні веб-сайтів університетів США за період часу більше ніж у 10 років. Дослідження виявило, що основні критерії змін можуть бути типологізовані у межах п'яти основних груп:

- 1) раціональні критерії, які спрямовані на підвищення ефективності користування інформацією;
- 2) маркетингові критерії, які відповідають за оновлення іміджу бренду та його підтримку;
- 3) ідеологічні критерії, що націлені на відображення покликання та освітньої місії закладу;
- 4) інституційні критерії, які відповідають за стійку асоціацію між сферою, де працює навчальний заклад та системою репрезентації;
- 5) художні, технічні та соціальні тренди (мода), які спонукають до оновлення художнього апарату сайту у відповідності до актуальних тенденцій [94, р. 53].

Важливо наголосити на тому, що серед критеріїв типологізації домінують функціональні критерії, проте характеристик утилітарності юзабіліті недостатньо для виявлення типологічної структури певного сайту та визначення на цій основі універсального аналітичного підходу. Практично в усіх моделях таксономії присутні художньо-образні або

естетично-стильові ознаки, які або є частиною системи функціонування, або розглядаються як самостійний критерій типології.

Окремою підсистемою в загальній типології освітній веб-ресурсів виступає жанрова парадигма.

Поняття «жанр веб-сайту» має характерну для феноменів інтернет-культури змістовну сутність, яка даному конкретному випадку не є тотожною художньому розумінню жанрової палітри певного виду мистецтва. У дослідженні веб-середовища проблематикою жанрового репертуару займається чимало зарубіжних дослідників, що засвідчує актуальність питання. У межах визначених нами дослідницьких завдань предметом нашого розгляду виступатимуть виключно ті проблеми, що мають пряме відношення до аналізу системи виражальних засобів веб-сайтів.

Жанрова класифікація використовується дослідниками переважно для визначення ієрархії форм репрезентації контенту сайтів.

Наприклад, Е. Ейнхольм (Engholm, I.) характеризує жанр як, передусім, групу об'єктів зі спільними або спорідненими виражальними засобами, які, у свою чергу, дають можливість користувачу інтерпретувати напрямки та якості пропонованої інформації [61, р. 217].

Саме тому, у найбільш спрощеному вигляді, жанрова репрезентація зростає на фундаменті базових ознак інформації (контенту): освітній, розважальний, інформаційний ресурс тощо.

Е. Ейнхольм звертає увагу на те, що жанри складаються «з очікувань, вимог і побажань, які впливають на те, «як виробники проектують продукти, і на те, як їх сприймають користувачі на основі знайомства та досвіду з іншими, подібними продуктами» [61, р. 218].

На наш погляд, промовистий приклад щодо того, як безпосередньо працює жанрова система репрезентації, наведений Л.Торлацій на прикладі сайту всесвітньо відомого бренду «Nike». Вчена звертає увагу на гібридизацію жанрів, яка є неминучою в контексті комерційних завдань кампанії [103, р. 5-6].

Базовим є жанр ідентичності бренду, який проектується максимально виразно та конкретизовано (фірмові кольори, гарнітури, орендовані естетичні підходи). Натомість основним жанром, що функціонує «в руках користувача» є жанр електронного шопінгу. В якості додаткового жанрового стереотипу використано розважально-ігровий жанр, що робить юзабіліті цікавим та надає користувачу мотивацію бути присутнім в інформаційному просторі порталу.

Таким чином, ми можемо переконатися у тому, що баланс між функцією та естетикою на пряму залежить від жанрової репрезентації веб-сайту. Як підкреслює Е. Ейнхольм, «жанри в Інтернеті створюють очікування», вони встановлюють «концептуальну та когнітивну структуру, яка базується на нормах і умовностях, спільних для відправників і одержувачів» [62, р. 2].

Ця вагома частина типологічного простору інтернет-культури упізнається за «культурно обумовленими семантичними моделями», які звертаються до «своїї» аудиторії за допомогою «своїх» концептуальних універсалій (простір, композиція, форма), ознак художнього смаку (чому я дивлюсь на це зображення? що мене спонукає погоджуватись із цією естетикою?) та нормативних ієрархій утилітарності інформації (що саме мені потрібно і чому?).

Таким чином, жанр є соціокультурним феноменом, що поєднує очікування, вимоги та побажання, до яких виробник інформації здатен може апелювати. Проте здійснюється усе це на основі образно-емоційної та художньо-естетичною тотожності між пропозицією та очікуваннями. У правильно спроектованому сайті, який збалансовує функціональні та естетичні компоненти системи, користувач сам обирає поєднання жанрів (інформаційний + ігровий; навчальний + розважальний тощо).

2.2. Типологізація вітчизняного та зарубіжного досвіду розробки та впровадження освітніх інтернет-ресурсів: художньо-образні особливості.

2.2.1. Поняття «художній образ сайту» з точки зору компаративного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду.

«Художній образ сайту» в контексті компаративного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду веб-дизайну відноситься до візуального вигляду та естетичних характеристик сайту. Він описує спосіб, яким сайт відображається на екрані, включаючи використання кольорів, шрифтів, графіки, фотографій та інших візуальних елементів.

У компаративному аналізі вітчизняного та зарубіжного досвіду художнього образу сайту можуть виявлятися деякі відмінності. Варто зауважити, що художній образ сайту є суб'єктивним і залежить від вподобань та потреб конкретних користувачів. Хоча можуть бути загальні тенденції та культурні впливи на веб-дизайн у різних країнах, важливо враховувати, що кожен сайт має свою унікальність та специфіку, які можуть відображати його мету, аудиторію та контекст використання.

Наприклад, мінімалістичний дизайн характеризується простими, чистими та лаконічними елементами; його візуальність охоплює нейтральні кольори, формалізовані гарнітури та практично не залучає до художнього апарату декоративні складові.

На противагу цьому, типографічний дизайн як окремий тип художнього профілю веб-ресурсу, зосереджений на використанні образного значення шрифтів в якості основного засобу репрезентації естетики.

Як вважає, Ю.Махмедов, в американській культурі художньо-образна репрезентація веб-ресурсів типологізується у рамках трьох груп. Відмінності між ними визначаються саме за характером утилітарно-функціональної спрямованості дизайн-рішень:

- 1) інтерфейсний або уніфікований дизайн;
- 2) авторський або альтернативний дизайн;

3) етнічний або регіональний дизайн. Зазначені типи вчений розглядає в якості базових моделей функціонування веб-ресурсів, серед яких присутня і освітня сфера [84, р. 23].

Інтерфейсний дизайн є, на його думку, найбільш поширеною моделлю, що в цілому характеризується домінуванням критеріїв функціональності веб-сайту, одноманітністю графічного рішення та стереотипність, в основі якої лежить прагнення наблизити графічний інтерфейс веб-сайту до програмних оболонок, що вже стали знайомими користувачам. Особливу роль у поширенні такої моделі відіграє практика юзабіліті. Важливо, що більшість веб-сайтів, які є актуальними сьогодні, побудовані відповідно до цієї моделі, оскільки основним завданням інтерфейсного дизайну є узгодженість змісту і сенсу повідомлення [84, р. 23-24].

На наше переконання, з точки зору аналізу системи виражальних засобів, модель інтерфейсного дизайну ґрунтується на утилітарних рішеннях. Естетична складова виступає як другорядна, а її ключовою характеристикою є типовість та системність художніх рішень.

Нагадаємо, що веб-дизайн не може ігнорувати шаблони, які в багатьох випадках є невід'ємною частиною системи користування та визначаються базовими засадами технічної еволюції інтернет-ресурсів. У цьому аспекті важливо наголосити на значній ролі шаблонів саме у рамках інтерфейсної моделі.

Наприклад, у дизайні освітнього порталу Університету Луїзіани (США) тоново-колірна система не виходить за рамки стандартної формули розбіжності репрезентації кольору, що, на наш погляд, може бути представлена у вигляді такої послідовності: основний колір / похідний тон з пониженням яскравості + додатковий колір / похідний тон з посиленням яскравості. Ця своєрідна «формула» репрезентації тоново-колірних рішень у тому або іншому варіанті використовується для побудови типового функціонуючого корпоративного стилю. Звісно, за умови, що такий стиль не має на меті формування вузько авторського художнього змісту та є

ординарним для існуючої корпоративної культури освітніх веб-ресурсів [Іл.2.1].

Інтерфейсна модель проектує особливу художню візуальність сайту, намагаючись не порушуючи балансу зручності користування контентом, формувати власне художнє поле, яка упізнається, а відтак відрізняється від типовості інших рішень цієї групи.

Наприклад, дизайн-рішення освітнього сайту МІТ – Массачусетського технологічного інституту, на перший погляд, не виходить за рамки стандартного уніфікованого дизайн-стилю. Композиційно-площинна структура послідовна та не провокує глядача зайвим динамізмом елементів [Іл.2.2.].

Шрифтові гарнітури максимально читабельні, а їхній виражально-образний потенціал не задіяний максимально. Проте очевидна потреба у пошуку власного обличчя вимагає більш активно розкривати образне представлення контенту, навіть у межах спрощеного корпоративного стильового представлення. Саме тому схема виражальних засобів різних сторінок сайту репрезентована більш розмаїто.

На наш погляд, параметр глибини перегляду змісту сайту є головним чинником дисфункції його інтерфейсної моделі: чим більше сторінок переглядає користувач, тим більш глибоко він проникає до структурного цілого контенту, що потребує від дизайнерів задіювати методи «втримування глядача». На цьому етапі виражальна система сайту змінюється. Простір поступово насичується додатковими елементами, спостерігається застосування більш широкого репертуару шрифтових рішень, більш різноманітно представляються колірні компоненти (приміром, фонові розтяжки).

Модель альтернативного дизайну характеризується, перш за все, нестандартним вирішенням як функціональної, так і графічної сторін сайту. Саме в цій моделі використовуються всі програмні нововведення та

безпосередньо здійснюються експерименти з інтерфейсом користувача, проти яких виступають прихильники «дружнього» інтерфейсу.

На відміну від моделі «інтерфейсного» проектування, тут на перший план виходить не зміст самого повідомлення, а створення безперервного віртуального середовища, де важливе саме занурення (входження) у таке середовище. Іншими словами, можливість отримання інформації як такої, стає важливіша за конкретні повідомлення.

Вагоме значення для виявлення художніх властивостей цієї моделі полягає в тому, що саме в її рамках відбувається апробація, а, в окремих ситуаціях, і формування основних трендів web-дизайну. Одиничність та унікальність художнього рішення часто має провокативну природу, що порушує існуючі візуальні норми, проте, в разі наявності глядацького інтересу, може набути більш універсального значення, аж до перетворення на тренд.

Важливо відмітити, що естетичні характеристики цієї моделі в рамках дизайну освітніх сайтів мають декілька важливих додаткових параметрів.

По-перше, освітні практики – як представницькі, так і власне навчальні – націлені на побудову функціонального поля комунікації, що часто нівелює складні художні рішення та не прагне, скоріше, ігнорувати новітні візуальні тренди.

Зазначена особливість помітна в дизайн-програмі сайту Університету Томаша Бати в Зліні (Чехія), яка, з одного боку, має очевидний нахил в сторону альтернативного дизайну, а з іншого, намагається триматись в утилітарних рамках наперед прогнозованого функціоналу.

Так, форма базових елементів, що будують простір перших трьох сторінок за лінійно-послідовною глибиною перегляду, не врівноважена. Прямокутні та гострокутні плашки трансформуються в округлі, на півовальні форми. За умови послідовного та глибокого перегляду, який автоматично припускається, зважаючи на освітньо-навчальний профіль сайту, такі рішення вступають у внутрішній дисонанс [іл.2.3].

По-друге, навчальний сайт має особливий режим комунікації із текстовими та, у більш широкому сенсі, шрифтовими рішеннями. Процес навчання передбачає читання та практики знакового (семіотичного) сприйняття тексту, що часто вимагає від шрифтової культури художньо-стильової підтримки. Така націленість освітнього дизайну на особливі типи споживання текстів формує специфіку застосування альтернативного дизайну.

Наприклад, портал Видавництва Принстонського університету має навчальну складову, в рамках якої позиціонує себе як передусім, простір для читання, проте в його програмі виражальних засобів ми бачимо чимало композиційних, формальних та художньо-стильових компонентів, які виходять за межі традиційної культури екранного читання. Користувач перебуває у просторі, скоріше, візуального тексту, який мігрує між зображальною та текстологічною складовою [іл. 2.4].

По-третє, виразною рисою освітньої дизайн-парадигми є застосування схематичних блоків, інфографіки та інших структурно-візуальних компонентів, які покликані допомагати споживачеві в організації субординації контенту. В межах альтернативного стилю це створює специфічні конфлікти змісту. За нашими спостереженнями, така ситуація є типовою, коли зображальна сутність повідомлення втрачається через художню мову авторської інфографіки. Схожі тенденції відмічають і автори дослідження дизайну інфографіки як інструменту навчання у вищій школі [48, р. 1-15].

Наприклад, баланс між ілюстративним способом репрезентації освітнього контенту та корпоративними засобами побудови інтерфейсу є, на наше переконання, основною проблемою дизайн рішень навчальної веб-платформи ВУМ-онлайн. Для змісту цього порталу вагоме значення має візуальна ієрархія, яка відверто порушується елементами декорування повідомлень [іл. 2.5].

Модель регіонального (етнічного) дизайн спирається на вкрай актуальні для сьогодення практики підтримки ідентичності та культурного розмаїття. Дизайн у межах цього підходу характеризується етнокультурністю у формуванні стилістичних та комунікативних особливостей.

На думку дослідників, найбільш виразні ознаки регіонального дизайну можна побачити переважно в азіатському сегменті Інтернету, де візуальна репрезентація надзвичайно сильно посилюється за рахунок шрифтової своєрідності регіонів [84, р. 23].

Крім цього, як показує проведений нами компаративний аналіз освітніх порталів західноєвропейського та азійського інтернет-сегментів, етнічні візуальні компоненти часто ґрунтуються на специфічному формальному баченні просторово-композиційного цілого дизайн-рішень, яке є наслідком різних напрямів читання текстів та відмінних способів просторової організації контенту інтерфейсу.

Свідченням справедливості такої точки зору є дизайн-рішення сайту Токійського університету. Його модель, на перший погляд, є уніфікованою, із максимальним дотриманням принципів функціонального дизайну. Проте більш глибокий перегляд дозволяє помітити риси етнічної естетики, яка органічно перетинається із раціональними нормами організації та користування елементами. Сайт має навчальні компоненти, які продукують сталу систему функцій та режимів комунікації, проте в його естетичній риторичі постійно проступає локальний художній контекст. Наприклад, це помітно у рішеннях шрифтових композицій та організації вертикального руху елементів (руху т.зв. японського читання) [Іл. 2.6].

На наш погляд, важливим засобом візуальної репрезентації регіонально-етнічної специфіки дизайну є візуальні етнічні маркери – усталені поєднання візуальних елементів, що в своїй комбінаторичі інтерпретуються як етнічно конкретні (приміром, голландські, українські або китайські). Як засвідчує проведений нами аналіз художньо-виражального репертуару освітніх сайтів, така система маркерів використовується

виключно на рівні художньої системи репрезентації, що робить її вкрай важливою для зазначеної моделі.

Наприклад, освітній сайт проекту «Школа MRIYDIY» (Україна) орієнтує користувача у просторі начальних продуктів за допомогою поєднання активних візуальних компонентів, які наводять на відповідні етнічні асоціації та продукують характерне емоційне ставлення до контенту [іл. 2.7].

В якості проміжного висновку зазначимо, що кожна із наведених вище та проаналізованих нами моделей містить власну внутрішню типологію, яка є невід'ємною складовою загального типологічного репертуару. Досить часто дослідники не задовольняються аналізом лише первинної типології, намагаючись побудувати більш таксономічну модуль.

Так, А.Махфуз (Mahfouz, A.), у контексті попередньо розглянутої нами уніфікованої моделі, виділяє чотири підтипи інтерфейсу користувача. Не дивлячись на те, що в основі його поділу покладені передусім технічні властивості користування контентом веб-ресурсу, вони безпосередньо пов'язані із проблематикою естетики та впливають із засад використання художньо-виражальних засобів. Серед них: командний рядок (command-line), підказка (prompted), кероване меню (menu-driven) та графічне меню (menu-graphical) [80, p. 47].

Зважаючи на завдання дослідження, нас цікавить у першу чергу, графічний інтерфейс користувача, що дозволяє отримати доступ до контенту через графічні зображальні об'єкти, які, як зазначалося нами вище, позиціонуються у межах певного виражального простору відповідної моделі.

Наприклад, у дизайн-структурі навчального сайту Йельського академії мистецтв (США) елементи інтерфейсу позиціонуються як художньо активні компоненти. Це демонструється користувачеві за допомогою розміру, кольору та графічних виражальних засобів (в даному разі, поєднань ліній та векторних форм) [іл. 2.8].

Таким чином, поняття художній образ сайту є складною аналітичною формою, що має розвинений термінологічний обсяг та достатньо широкій поняттєві потенціал, що підсумовано нами у таблиці 2.1. Параметрія художнього образу сайтів: основні типологічні критерії [додатки, табл. 2.1.].

На наш погляд, в якості головних параметрів типологізації виражальних засобів в дизайні освітніх інтернет-ресурсів слід визначити відношення до шаблонів та типових рішень та комбінаторику ключових елементи в загальній системі виражальних засобів. За цими двома параметрами характеристики кожної із проаналізованих моделей матимуть власний порядок узгодження поняття художній образ сайту.

Якщо для інтерфейсного дизайну первинне значення матимуть просторово-композиційні компоненти, які будують корпоративні регламенти користування та часто лежать в основі художньої образності, то альтернативний дизайн заперечує подібну практику. В його основі принципове позиціювання множинності художніх рішень, що обумовлює відсутність типового елементу в системі виражальних засобів. Ситуативно будь-який компонент може стати фокусним, навколо якого сформується компонентна множинність авторського бачення представлення контенту.

Зрештою, застосування сталого набору виражальних компонентів, що фіксують відповідну етнічну природу візуального рішення, є типологічною характеристикою образності третьої моделі. Етнічна виразність існує виключно у полі наперед зрозумілих та відомих візуальних стереотипів, які вже побутують в художній культурі та закріплені за візуальною репрезентативною системою певного етнічного компоненту (країни, народу, етносу тощо).

2.2.2. Дизайн-регламентація (таксономія) системних, текстових та візуальних компонентів освітніх інтернет-ресурсів: спільне та відмінне у межах порівняльного підходу.

Дизайн-регламентація (таксономія) системних, текстових та візуальних компонентів освітніх інтернет-ресурсів включає в себе класифікацію та стандартизацію елементів, що використовуються в дизайні. Розглянемо кожну групу компонентів окремо з точки зору їхньої ролі та впливу на виражальні та художньо-стильові принципи типологізації дизайну.

Системні компоненти мають достатньо широке поле представлення, оскільки інтерфейс сайту відрізняється в залежності від спрямованості та якості дизайну сайту. У відповідності до поставленого завдання, нас цікавить, передусім, навігаційна структура, меню та футер – компоненти, що є маркерами відповідного типологічного профілю сайту.

Наприклад, основне навігаційне меню, зазвичай розташовується у верхній частині веб-сторінки. Воно містить розділи або категорії, які ведуть до різних сторінок або секцій веб-ресурсу. Підменю містять додаткові підрозділи або підкатегорії, які допомагають деталізувати навігацію.

У контексті дизайн-типології різні способи побудови субординації навігаційних елементів прямо засвідчують спрямованість інформаційного забезпечення сайту.

Наприклад, в начальних порталах меню є аналогом рубрикатора, який узагальнює функціонування інформації. В багатьох західноєвропейських освітніх сайтах технічні можливості меню використані в якості додаткового поля «емоційної» навігації, що сприяє орієнтації у просторі сайту одночасно із формуванням відповідної естетичної оцінки змісту, що ми бачимо на прикладі дизайн-рішень сайту Ексетерського університету (Великобританія) [іл. 2.9].

Важливо підкреслити, що в зоні меню та в самому алгоритмі його розгортання закладені виражальні дії, які суто в технічному сенсі можуть і не бути присутніми. Цей додатковий естетичний репертуар є ознакою залучення

елементів системи виражальних засобів до системи керування та загальної практики юзабіліті.

У свою чергу, футер – нижня частина сторінки, яка містить додаткову інформацію, посилання та контактну данні, є своєрідним «фундаментом» сторінки. Його положення у просторово-композиційному цілому надає йому виражального значення: футер фіналізує вертикальний рух та узагальнює попереднє сприйняття сторінки.

На наш погляд, аналогом цього компоненту у структурі дизайну друкованих видань, які, як уже зазначалося вище, є культурною основою мережевого екранного дизайну, є т.зв. мастхеди: зони зосередження констатуючої інформації. В обох випадках в структурі виражальних засобів ці елементи простру використовуються як базові площини, нижче (далі) яких не існує активного простору. З точки зору екранного використання, зазначена особливість робить зону футера природним центром тяжіння у композиції, де зосереджені щільні колірні маси та візуально «важкі» елементи. Не випадковим є і те, що футер узагальнює у своєму умовному просторі естетично різні та іноді конфліктуючі між собою елементи. Наприклад, різноманітні логотипи та кнопки посилань, що є частиною іншого естетичного поля і не належать до візуального простору даного сайту.

Текстові компоненти також є вкрай широкою групою елементів та груп елементів. Типологічне значення мають, у першу чергу, заголовки та підзаголовки, як засоби визначення рівнів та стилістики візуальної ієрархії, а також засоби читабельності. Заголовки використовуються для виділення основної ідеї або теми сторінки. Вони зазвичай розташовуються у верхній частині сторінки і можуть бути різних рівнів.

Наприклад, в таксономії навчальних сайтів рекомендовано дотримуватися шестирівневої структури: від заголовка першого рівня (Н1) до шостого рівня (Н6) [50, р. 1-3]. Це пов'язано із дослідженнями глибини перегляду контенту навчального сайту та, загалом, характеру часометрії сприйняття екранної інформації.

Водночас, природа текстових компонентів сама по собі є дуальною: вона автоматично передбачає як утилітарну функцію трансляції інформації, так і естетичну функцію побудови емоційного та художньо орієнтованого відношення до контенту. В освітньому процесі неможливо спиратися лише на якість повідомлення як такого, оскільки текст завжди є екранним зображенням. Зображальна основа текстових компонентів формує ефекти сприйняття контенту.

Наприклад, у таксономії заголовків стартових сторінок освітніх інтернет-ресурсів присутні декілька паралельних типів, серед яких ми вважаємо за необхідне виділити наступні;

1) Тип заголовка, що спирається на змістовно-текстову складову, яка визначає параметри його візуального вигляду; заголовок «привласнює» естетичні можливості основного тексту. Цей тип використовується в уніфікованій (інтерфейсній) моделі сайтів, наприклад, як у репертуарі дизайну Уппсальського університету [іл. 2.10].

2) Тип заголовка, що оперує власною системою репрезентації, яка ситуативно виникає із загального контенту сторінки; заголовки цього типу є, першочергово, елементами візуальної морфології загального композиційного простору сторінки, а вже по тому – частиною текстового контексту, що ми бачимо на прикладі веб-сайту університету Цинцинатті (США) [іл. 2.11].

3) Тип заголовка, що орієнтований на візуально-графічну складову або містить пряме посилання на ілюстративний матеріал. Прикладом цього є веб-сайт Латвійська академія мистецтв (Латвія) [іл. 2.12 (a)].

Загальний текстовий контент включає в себе чимало внутрішніх елементів, серед яких найбільш типовими для репрезентації виражальних засобів є параграфи, списки, цитати та гіперпосилання. Усі зазначені елементи здійснюють безпосередній вплив на образне сприйняття сторінки та провокують відповідне емоційне сприйняття змісту.

Так, параграфи використовуються для подання текстової інформації в логічних блоках. Вони розділяють текст на більш зрозумілі та зручні для

читання частини, при цьому кожен параграф може містити одну або кілька речень, які пов'язані за змістом.

Наголосимо на тому, що така структура має візуальне значення, оскільки специфіка сприйняття екранного тексту поєднує природу ілюстрації та природу тексту в одну конструкцію. Це дозволяє, у хорошому сенсі цього слова, маніпулювати сприйняттям користувача, пропонуючи йому відповідний набір зображальних характеристик, які загалом формують естетику репрезентації шрифтових рішень.

В дизайн-типології параграф є також композиційно-просторовим елементом. Його візуальність включає і параметри інтерліньяжу (інтервалу між строками набору), і особливості використання виключки (рівняння строк у межах цілісного фрагменту). Приміром, рівна (центрична) виключка формує враження цілісного геометричного компонента, натомість ліво- або правостороння – відразу вступає у діалог із маргінальними елементами, створюючи у такий спосіб додаткові композиційні вузли та відповідне додаткове виражальне поле сприйняття. Саме тому, в типології дизайн-рішень освітніх ресурсів параграф є показником, у першу чергу, просторового унормування сайту.

Так само способи візуальної організації, приміром, маркерованих списків або цитат, є додатковим засобом для регламентації типу дизайн-рішень сайту.

Наприклад, цитати використовуються для виділення цікавих або важливих фраз, висловлювань. Вони можуть мати акцидентне форматування, із використанням власного виражального репертуару засобів: відступів, курсиву, лапок, графічних елементів тощо. Цитати не лише допомагають привернути увагу до ключових моментів або підкреслити авторитетність джерела – вони є частиною художньої мови сторінки, через які здійснюється звернення до користувача. Саме тому в типологічних побудовах зазначений компонент таксономії є настільки важливим.

В якості прикладу наведемо дані, здобуті нами за допомогою компаративного аналізу візуальних принципів цитування [додатки, табл. 2.2.].

Як елемент таксономії відкрита цитата є фрагментарним нагадуванням ключового меседжу, що з точки зору місця у просторово-композиційній структурі робить її окремим елементом у загальному композиційному цілому. Проте, з точки зору виражально-образного потенціалу, відкрита цитата є візуальним акцентом, який працює одночасно і в текстовому, і в зображальному фокусі [іл.2.12 (б)].

Непряма цитата, яка за сутністю є переказом прямої мови, завжди композиційно узгоджується із «материнською» основою текстового фрагменту, оскільки змістовно виростає з його значень. У виражальному сенсі це робить такий спосіб цитування вкрай текстологічним: він існує на основі виражальних засобів самого тексту (шрифтові креслення, розрідженість та щільність літер тощо), а його естетика – є естетикою виражальних засобів тексту [іл. 2.13].

Цитування із використанням зображальних засобів перетворює текстову художню парадигму на ілюстративну. По суті текст стає зображенням, яке можна прочитати, але побудоване воно за принципами та ознаками ілюстрування. Візуальні цитати є поширеним засобом художньої репрезентації, особливо у тих випадках, коли освітня складова сполучається із навчальними завданнями [іл. 2.14].

В цілому, текстові компоненти мають важливе типологічне значення, на їх основі будується художньо-стилістична канва візуальної ієрархії, яка безпосередньо ґрунтується на застосуванні естетичного апарату сайту.

Візуальні компоненти є найбільш структурно змістовними у рамках типологізації дизайн-рішень. Візуальність сторінки визначають і застосовані кольори, і шрифтові контексти, безпосередньо графіка та зображення. На наш погляд, для більш адекватного визначення їхньої ролі, слід спиратися на

відому таксономічну норму: усе, що не є безпосередньо наборним текстом, є зображенням, навіть якщо його (зображення) можна «прочитати».

Візуальні компоненти веб-ресурсу слід узагальнити у межах репрезентативних груп.

У першу чергу, це макетування сторінки, яке задає композиційно-просторову цілісність. У межах простору вагоме значення мають зображення і графіка, які використовуються для створення візуального контенту (фотографії, ілюстрації, логотипи, іконки та інші елементи).

Наприклад, дизайн-рішення візуальних компонентів навчального сайту Brave Generation Academy побудовані на основі лінійної графіки, що узагальнює візуальний репертуар [іл.2.15].

Моушен-елементи (відео та анімація) використовуються для додавання руху та динаміки: від суто розважального змісту до, приміром, навчальної конкретики [іл.2.16].

Банери та слайдери містять відображення рекламних або інформаційних повідомлень і часто є елементами вторинної системи репрезентації, яка, попри все, здійснює вплив на естетику. Використання зазначених елементів в якості структурних, присутнє в дизайн-рішеннях Університету мистецтв і дизайну Моголі-Нодь [іл.2.17].

Усі зазначені компоненти дизайн-регламентації допомагають забезпечити єдиний та консистентний вигляд освітніх інтернет-ресурсів, спрощуючи сприйняття та взаємодію користувачів з ними. Вони також є основою для розробки шаблонів та стилів, які використовуються для створення нових освітніх інтернет-ресурсів і мають пряме відношення до типологізації.

Як засвідчує проведений нами аналіз, уся множинна таксономічних засобів безпосередньо впливає на засоби виразності. Так, внутрішні посилання у веб-ресурсі допомагають організувати ієрархію та структуру веб-сторінок. Вони дозволяють користувачам зручно переходити між різними розділами, сторінками або підсторінками сайту. Правильно

організована навігація сприяє зручному сприйняттю інформації та поліпшує користувацький досвід. З точки зору засобів виразності, в навігації можуть бути використані як окремі аспекти виражального інструментарію (приміром, ілюстративні або шрифтові), так і універсальні (приміром, образно-стилістичні).

Наприклад, веб-сайт Академії мистецтв у Берні використовує естетику шрифтового мінімалізму, в рамках якої виражальні засоби гарнітури та похідні від них візуальні прийоми сприймаються вповні самодостатньо [іл.2.18].

У той же час, підкреслення важливих сторінок або розділів сайту, що безпосередньо вставлені в текстову частину, автоматично перетворюються на компонент у загальній системі виражальних засобів. Вони створюють уявний шлях для відвідувачів, який має бути залучений до естетичних рішень. При цьому їхнє візуальне оформлення (іноді із застосуванням кольорів, підкреслення або піктограм) здійснює вплив на відображати характер та тематику сторінки.

Подібну художню стратегію ми бачимо у дизайн-рішеннях навчального сайту Технічного університету в Кошицях (Словаччина) [іл.2.19].

2.3. Дизайн-рішення українських освітніх порталів як типологічна модель.

Слід звернути увагу на те, що для типологізації система виражальних засобів має виключно унікальну роль: саме вона визначає характер, спрямованість та специфіку інтернет-ресурсу.

На наш погляд, в освітньо-навчальному сегменті мережі присутня однакова базова функціональна схема. Вона будується на тричастинній основі, що включає в себе інформування, інтерпретацію (роз'яснення) та інтерактивну взаємодію (зворотній зв'язок). Проте вагома різниця у способах комунікації, поданні та структуруванні інформації, глибині проникнення

інтерактивних компонентів, будує видові та жанрові відмінності, що покладені в основу типології.

Сайт навчального закладу має декілька важливих функцій і призначень, які вимагають від розробника підтримки на рівні художньо-естетичних рішень.

Передусім, це природа сайту, як інформаційного джерела. Ресурс навчального закладу надає інформацію про сам заклад, його структуру, програми навчання, розклади та регламенти. Зрештою, він інформує щодо поведінкових норм та політику навчального процесу. Це накладає на систему візуальної репрезентації відповідні зобов'язання, а саме витупати носієм та ретранслятором усіх зазначених інформаційних змістів.

По-друге, виражальні засоби веб-ресурсу мають бути спрямовані на комунікацію та зв'язок (прямий та зворотній). Відтак, забезпечення зручних та ефективних способів комунікації означає правильне регламентування простору, зважені композиційні рішення та продумане використання художньо-образних компонентів (колір, шрифт, лінії, геометрія форм тощо).

По-третє, ресурси освітньо-навчального типу звертаються до конкретної цільової аудиторії, яка має власний соціокультурний профіль. Це спільнота користувачів освітніх продуктів (студенти, батьки, науковці тощо), яка має усі належні характеристики соціологічної сукупності (приміром, очікування, стереотипи поведінки, типові моделі реагування на інформацію).

Таким чином, веб-сайт не може ігнорувати користувача. Він за визначенням організований як ресурс для використання: має структуру, розділи, окремі компоненти, які призначені для підтримки навчального процесу або репрезентації закладу.

Усе це не тільки носить в собі утилітарний зміст, але й звертається до аудиторії емоційно – із максимальним використанням засобів художньої виразності.

Насамкінець, початкові проекти неможливі без просування, реклами та самопрезентації. У багатьох випадках освітній ресурс є рекламним ресурсом,

який містить характерні риси промоції. Сайт має містити інформацію про переваги та особливості навчального закладу, успіхи студентів, випускників та викладачів. А його візуальний контент (фотографії, відеоматеріали) та моделі звернення до аудиторії мають виступати у ролі доказів успішності та доцільності закладу чи проекту.

Усі зазначені нами особливості є основою для типологізації дизайн-рішень освітніх сайтів та порталів.

Розглянемо попередньо визначені та обґрунтовані нами типи на прикладі аналізу українського сегменту інтернет-ресурсів освітньо-навчального типу.

2.3.1. Освітні інтернет-ресурси першого типу. Освітній інтернет-ресурс представницького типу є засобом репрезентації навчального закладу, інституції або проекту. Саме це визначає його основні типологічні характеристики.

Зазвичай метою представництва є встановлення контакту з цільовою аудиторією та її усебічне інформування щодо напрямків діяльності закладу. Це накладає на структуру дизайн-рішень відповідні технічні та художньо-емоційні зобов'язання, які безпосередньо виражаються у композиційно-просторових, формальних та стильових рішеннях.

Сайти представницького типу зазвичай побудовані за репрезентаційною структурою. Її формальна логіка – ієрархічна та послідовна і має розвинену рубрикацію, що містить прямі звернення до користувача («Про нас», «Наша команда», «Наші послуги/продукти», «Актуальні новини» тощо). Оскільки сайт такого типу виконує іміджеві завдання, його дизайн-рішення переважно репрезентуються у контексті представницької або корпоративної естетики [46, р. 48], що досить часто є додатковим компонентом для застосування певного арсеналу виражальних засобів.

У свою чергу, представницький дизайн, який часто асоціюють із більш вузьким поняттям корпоративної стилістики (корпоративний візуальний стиль або CVI), включає низку типових характерних рис, які допомагають комплексно представити певний навчальний заклад та його програмні освітні продукти, підкреслюючи їхню ідентичність та комплекс характерних властивостей [109, р.3].

В аналізі конкретних компонентів представницького дизайну, через які здійснюється комунікація та які потребують власної системи виражальних засобів, ми вважаємо за потрібне виділити наступні.

Зона логотипу та власне логотип. Як центральний елемент представницького дизайну він безпосередньо пов'язаний із візуальними характеристика бренду, що використовують для ідентифікації та створення унікального візуального образу.

У просторово-композиційному репертуарі сайту зона логотипу відноситься до т.зв. хедера (header) – «шапки», «верхівки» сторінки, що розпочинає знайомство із контентом.

Як засвідчують результати досліджень хедер є композиційно-пластичною основою корпоративної стилістики, яка має описувати способи як технічного, так і емоційного споживання освітнього продукту [79, р. 63-93].

Тоново-колірна палітра. Представницький дизайн зазвичай спирається на регламентовану систему кольорів, що включає не тільки вибірку конкретного колірної рішення, але й використання комбінацій, способів поєднання із іншими елементами візуальної системи. У цьому контексті важливо наголосити на структурних властивостях кольору, які виявляються у конкретних аспектах застосування: колір у базових формах, колір у гарнітурі, колір в інфографічних та/або ілюстративних повідомленнях [86, р. 46-48].

Шрифтові рішення у рамках представницького дизайну ґрунтуються на тих самих принципах репрезентації, проте мають і ключову відмінність. Шрифт є першим кроком для побудови тексту, що, у свою чергу, має власне

систему звернення до користувача, яка існує поза межами кольору або композиції. Самостійність тексту, як засобу читання та проголошення змісту робить його вкрай важливим складником системи художньо-образної виразності, що максимально використовується в корпоративних практиках.

Формально-лінійні та формально-площинні засоби розглядаються окремими дослідниками як вторинні [102]. Проте, на наш погляд, формальна мова корпоративного стилю є повноцінним засобом представницької репрезентації. При цьому її місце у візуальній структурі бренду часто не є першорядною або не сприймається такою через більш маніфестальні якості, приміром, кольору або шрифтових меседжів. Формально-лінійні та формально-площинні засоби впливають на організацію гармонійного та збалансованого повідомлення.

Насамкінець, графічні елементи, як окрема категорія засобів виразності, становить органічну складову представницького дизайну. Зображальні властивості графічних елементів мають універсальну здатність поєднувати репрезентативний потенціал, приміром, кольору, шрифту та форми для узагальнення сприйняття.

В якості типового прикладу корпоративного дизайну в українському сегменті освітніх інтернет-ресурсів наведемо сайт Львівського національного університету. Його базова просторова структура максимально використовує можливості дизайну на основі таблиці. Цим рішенням забезпечується уніфіковані та послідовні композиційні рішення, які не зловживають акцентами та намагаються не виходити за межі функціональної репрезентації. [іл.2.20].

2.3.2. Освітні інтернет-ресурси другого типу. Веб-ресурс навчального типу – це сайт, створений для надання освітніх послуг, навчання або навчальних матеріалів в інтернеті. Основна мета такого веб-ресурсу полягає у забезпеченні доступу до навчальних ресурсів, інформації, дистанційного навчання та інших освітніх можливостей. Веб-ресурси навчального типу

можуть належати до різних освітніх установ, включаючи школи, коледжі, університети, онлайн-курси тощо. Формально-логічна структура таких ресурсів має свої особливості, які також, як і в попередньому типі, вимагають відповідної підтримки на рівні системи виражальних засобів.

Так, типові розділи, такі як «Програми навчання», «Розклад занять», «Матеріали для навчання», «Завдання та тести», «Електронні бібліотеки» тощо, націлені на специфічне користування контентом, яке припускає функціональну максимізацію усього художньо-стилістичного змісту.

Веб-ресурси цього типу продукують можливості для взаємодії між викладачами та студентами за допомогою форумів, чатів, електронних конференцій та інших подібних інструментів для обміну думками та досвідом. Це також є додатковим стимулом для особливої уваги до систем юзабіліті та формулює перелік типових вимог до естетики комунікації.

Таким чином, дизайн для навчання містить обов'язкові характеристики, які сприяють ефективному процесу та забезпечують результативність. У цьому сенсі другий тип за визначенням спирається на іншу систему виражальних засобів, де спрямованість на конкретну цільову аудиторію є вкрай важливим фактором.

Типовим прикладом освітнього інтернет-ресурсу другого типу є сайт «Prometheus», що об'єднує онлайн-курси різних напрямків і рівнів: від ІТ-програм (тестування, програмування, монтаж, Front-end) до навчальних платформ для бізнесу. Його візуальна строкатість та надзвичайно неврівноважена художньо-стильова організація пов'язані із прагненням авторів цього проекту розмовляти із користувачами різними комунікативно-візуальними мовами та максимально випереджати їхні запити щодо інформативності.

На наше переконання, такий шлях є неправильним, а його результати є малоефективними. Конкретні рекомендації щодо побудови адекватної системи виражальних засобів будуть надані нами у четвертому розділі. В даному разі, відмітимо типовість естетичних характеристик, що

кваліфікують зазначений проект як освітній інтернет-ресурс другого типу: орієнтація на інтерактивність, намагання узагальнити композиційно-пластичину структуру, використання тоново-колірної палітри в «активній» амплітуді яскравості тощо [іл.2.21].

В цілому відмітимо, що саме в питанні ефективності системи виражальних засобів вітчизняні освітні інтернет-ресурси другого типу демонструють досить нестабільний рівень якості.

Так, порівняння стартових сторінок навчальних платформ показує незбалансованість художньо-стильової репрезентації саме у типологічних компонентах, таких як хедер, репертуар графічних елементів, просторово-площинна структура, морфологія. В окремих випадках, це провокує досить драматичну оцінку та межує із відвертим кітчем [іл. 2.22].

Проте з точки зору спрямованості веб-ресурсу, який націлений на допомогу у здобутті навчального результату, стильова неоднорідність може сприйматися і як стратегія адаптації контенту до найбільш типових запитів цільової аудиторії [іл.2.23].

Подібні режими побудови візуальних характеристик навчальних ресурсів зафіксовані та описані в американській [105] та європейській науковій літературі [90].

Варто відмітити, що не зважаючи на стильову строкатість дизайн-рішення заставок, констатуючі сторінки із презентацією змісту та структури курсів – шаблонні та уніфіковані. В усіх проаналізованих нами випадках застосовані однакові ієрархічні принципи послідовного маркованих списків із текстовими акцентами [іл.2.24].

Усе це є ознакою змістовної сумісності, яка покладена в основу типологічного підходу.

Важливе значення для навчального дизайну має візуальна привабливість, яка традиційно забезпечується за допомогою використання тоново-колірної системи, інфо-графічних елементів та ілюстративного матеріалу.

Дизайн для навчання повинен мати чітку та логічну структуру. Це допомагає студентам орієнтуватися в навчальному матеріалі та зрозуміти послідовність інформації. Схожою метою переслідує і параметр інтерактивності дизайн-рішень, що включає оперування такими елементами, як відео, аудіо, мультимедіа-тексти тощо.

Безумовно важливою рисою типології освітніх інтернет-ресурсів другого типу є пристосованість до різних пристроїв. Оскільки у функціональному сенсі дизайн для навчання повинен бути адаптивним до різних екранних площин (таких як комп'ютери, планшети або смартфони), це робить найбільш значимими просторово-композиційні виражальні засоби. Саме робота із масштабами, планами, площинами є структурно важливою, що водночас кваліфікує її як типову для розв'язання різноманітних завдань у схожих ситуаціях використання.

Наприклад, трансформація горизонтального простору екрану комп'ютера у вертикальний простір смартфона та навпаки є найбільш типовим завданням репрезентації відповідних виражальних засобів: ритму площин та форм, масштабу та співмасштабності елементів, тоново-колірних акцентів тощо.

Адаптивність дизайн-рішень вимагає чіткості та простоти елементів, які у взаємодії із композиційним простором не втратять утилітарну здатність власне інструменту навчання. Це має вплив на широту репрезентації художніх прийомів та образно-стилістичну складову, наприклад, таких звичних для навчання засобів як інфографіки.

З нашої точки зору, вкрай важливим компонентом унормування типології освітніх інтернет-ресурсів цього типу є гнучкість дизайну. Зазначений параметр поєднує можливості юзабіліті із практиками художньо-стильової репрезентації. Способам вимірювання гнучкості веб-дизайну присвячено чимало фахових публікацій, як, наприклад, стаття Дж. Снелл [101, р. 12-16], результати якої показують специфіку побудови коректного

сприйняття простору навчального сайту у межах розв'язання різних дизайн-задач.

У контексті питання типології важливе значення має гнучкість образної складової. Наприклад, у системі розмірності побудови елементів, що спроектовані для різних і одночасно змінних просторів смартфона та, наприклад, комп'ютера [54, р. 70-83].

2.3.3. Освітні інтернет-ресурси третього типу має універсальні риси, що поєднують структурні елементи двох попередніх типів. Цей тип репрезентований, передусім, веб-порталами. Д. Барач визначає портали як «складні сайти, які об'єднують різну інформацію з кількох джерел і надають доступ до численних програм» [49, р.137].

Відтак, освітній веб-портал – єдина точка доступу для всіх, що містить відповідну інформацію, ресурси та програми освітнього процесу. У контексті дизайн-рішень це означає використання єдиного узгодженого веб-інтерфейсу для представлення інформації з різноманітних ресурсів.

Типологічна структура системи виражальних засобів освітніх інтернет-ресурсів підсумована нами у таблиці 2.3 [додатки, табл. 2.3].

В якості маркерів типології нами визначені три компоненти дизайн-рішень, які оперують виражальними засобами у відповідному художньому контексті. Так, морфологічні рішення відповідають за базову «геометрію» сторінки, що визначається за допомогою взаємодії різноманітних форм: як площинних, так і графічно-ілюстративних. Композиційне унормування є маркером характеру побудови просторових елементів, співмасштабності окремих компонентів дизайну та цілісності сприйняття. Насамкінець, стильові рішення формують художньо-образну програму дизайну освітнього інтернет-ресурсу.

Підсумовані нами у таблиці данні засвідчують, що освітній інтернет-ресурс представницького типу, представлений у всіх трьох моделях дизайн-рішень, має послідовну структуру, яка видозмінюється в залежності від

комбінаторики форми, композиції та стилістики. Так, адаптивний уніфікований дизайн націлений на першочергову побудову корпоративного художнього апарату, що вимагає раціонального формоутворення та послідовної формально-логічної композиції за принципом: від одиничного до цілого, від елемента до системи. У свою чергу в системі виражальних засобів це висуває вимоги до раціональності утворення форми елементів, які мають стати органічними складовими загальної естетичної системи.

Альтернативний (авторський) дизайн в корпоративній інтернет-культурі виражається більш широкими засобами репрезентації, проте все одно реалізує представницькі задачі. Сильова варіативність таких дизайн-рішень ґрунтується на застосованні принципів вільного формоутворення (форма не суперечить ідеям простору, проте виражає при цьому власну художню ідею: приміром, округле в прямокутному або гостре у плавному) із використанням композиційно-пластичних домінант в якості носіїв авторського змісту.

Найбільш виразною частиною освітніх інтернет-ресурсів представницького типу є етнічний або регіональний дизайн. Застосовування цієї моделі в рамках корпоративного (інтерфейсного) типу спирається на використання етнічних (або регіональних) візуальних стереотипів, які формують етнічно виражену стилістику.

Другий, навчальний, тип освітніх інтернет-ресурсів, спирається на засади функціональної стилістики. В її основі – утилітарна складова юзабіліті, яка має усебічно підтримуватися не тільки через програмні засоби користування контентом сайту, але й за допомогою засобів художньої виразності.

Типовою просторово-композиційною характеристикою сайтів цього типу на рівні моделі інтерфейсного дизайну, є, за нашими висновками, лінійно орієнтована композиція, що в якості головного параметру використовує принцип глибини перегляду. Навчальний дизайн продукує сталу екранну поведінку, яка вимагає від користувача послідовного

алгоритму споживання (повільне читання, сприйняття графічних контекстів, виконання завдань тощо). За таких умов, раціональне формоутворення є найбільш прийнятним способом морфологічного узагальнення контенту. Приміром, коли форма фонових плашок із текстами є наперед прогнозованою у контексті загального просторово-композиційного репертуару [іл. 2.25].

Проте, на рівні моделі альтернативного дизайну освітні інтернет-ресурси другого типу продукують авторську стильову художню мову. Не втрачаючи навчальну складову, вона має виражати нетипову естетику, що виходить за рамки звичного корпоративного підходу. На нашу думку, саме форма як елемент композиційно-пластичної риторики репрезентативного апарату сайту є найбільш типовою ознакою такого стилю.

На рівні моделі регіонального дизайну в таксономії другого типу набуває актуальності використання образно-стильових засобів виразності як робочого інструментарію для художнього узагальнення. Потреба в формалізації певних етнічних або регіональних ознак, вимагає більш конкретної візуальної репрезентації, яка має звужувати ефекти сприйняття до заданої естетичної конкретики.

Наприклад, проект «Освітній портал Дніпропетровщини», що позиціонує себе як навчальний портал Наддніпрянського регіону країни, використовує усю інструментальну множинну виражальних засобів: від емблематики та кольорів, до стереотипних етнічних елементів в ілюстраціях, фотоматеріалах та загальному візуальному аранжуванні. На наш погляд, таке рішення є некоректним у художньо-образному сенсі [іл. 2.26].

Освітні інтернет-ресурси третього типу найбільш активно представлені у рамках альтернативного дизайну. Потреба одночасно формувати візуальне обличчя проекту (корпоративно-представницький аспект) та виконувати роль дієвого навчального інструменту (утилітарний аспект) визначає типові зображальні характеристики сайтів цього типу. У цьому контексті, звернемо увагу на максимальну функціональність композиційно-пластичних рішень.

Наприклад, композиція сторінки вже згаданого вище проекту «Освітній портал Дніпропетровщини» містить декоративні зони, що не функціонують як апарат керування інформацією, але беруть участь у побудові її ієрархії та візуально супроводжують порядок повідомлень [іл. 2.27].

Такий прийом паралельно співіснує із стильовою програмою, яка в найбільш типовому варіанті продукується як стилістика звернення (стиль-маніфест). Базові повідомлення сайтів цього типу (наприклад, система заголовків або виділення рубрик) одночасно є елементами регламенту юзабіліті (аспект користування) та компонентами візуального образного супроводу (художньо-виражальний аспект).

Висновки до розділу

На наш погляд, освітні інтернет-ресурси, у першу чергу, повинні типологізуватися на основі фахових спеціальних практик користування. Інформаційна природа таких ресурсів організована у відповідності до характеру та специфіки освітньої галузі, що сама по собі є типологізованим та визначеним середовищем.

Зважаючи на це, ми вважаємо за необхідне виділити три найбільш загальні типи:

- 1) інтернет-ресурс представницького типу;
- 2) веб-ресурс навчального типу;
- 3) інтернет-ресурс універсального типу, що поєднує структурні компоненти двох попередніх типів.

Націленість на відповідну практику користування вимагає від дизайнерів певного набору рішень, які визначають не тільки функціональні властивості сайту, але і його художньо-образну спрямованість. Проведений нами аналіз показує, що естетика мережевих ресурсів має безпосереднє відношення до принципів юзабіліті та є утилітарною системою, яка має власний функціонал та широке коло норм користування. Виходячи з цього, веб-сайти навчального типу мають суттєві відмінності із ресурсами, які будують моделі репрезентації або організовані як комплекс представницьких повідомлень.

РОЗДІЛ 3

СИСТЕМА ВИРАЖАЛЬНИХ ЗАСОБІВ У ДИЗАЙНІ ОСВІТНІХ САЙТІВ ТА ПОРТАЛІВ

3.1. Виразальні засоби у композиційній структурі освітнього інтернет-ресурсу.

3.1.1. Просторово-композиційна організація сайту: принципи та підходи.

Портал представляє собою особливий тип художніх взаємовідносин, які мають чітко виражену функціональну спрямованість та є невід’ємними від практик користування. Попри все, утилітарна змістовність контенту освітнього порталу не може існувати поза межами естетики, а в більш широкому сенсі, – поза межами художніх репрезентацій. Краса та користь співіснують як функціональна модель.

Проаналізований нами матеріал дозволяє стверджувати, що засоби виразності є базовим інструментом процесу користування у всіх його різноманітних аспектах: від розважального до навчального. Така нероздільність художніх та функціональних засобів в цілому є характерною для сфери дизайну, проте особливо актуальна для графічного дизайну та практик мультимедіа, де художні норми часто виступають у ролі інструментарію користувача.

Просторово-композиційна структура сайтів освітніх інтернет-ресурсів походить з двох джерел, які мають властиві принципи художньо-естетичної організації та спираються на специфічне коло принципів та підходів.

Інтернет є відносно новою технологією, яка швидко стала цінним інструментом масової комунікації та пред’явлення інформації. При цьому як і будь-яка інша медійна структура, мережа інтернет формувалася не на порожньому місці. Саме це визначило активні запозичення з тих сфер дизайну та візуальної комунікації, які вже існували на момент формування мережевої культури. У першу чергу, це книжкова та журнальна графіка, а

також загалом усі існуючі в «доінтернетівську» епоху феномени мультимедіа. Норми та принципи, встановлені цими сферами побутування естетики, швидко знайшли своє віддзеркалення в інтернет-культурі.

3.1.1.1. Принципи композиції сайту, що походять з норм друкованої графіки. Журнальна та газетна верстка має вкрай широкий вплив на побудову просторово-композиційної структури сайту. Веб-ресурс є своєрідним мультимедійним «дзеркалом» класичного поліграфічного видання.

На наш погляд, серед базових принципів сучасного веб-дизайну варто виділити універсальну групу, що орієнтована на типові та загальноживані закономірності користування та споживання інформації. Серед них, передусім, назовемо: 1) колонаж, або специфічну структуру подачі інформації у модульних колонках; 2) внутрішній рубрикатор, або структуру звернення, що регламентує практики організації змісту; 3) моделі співіснування текстових та зображальних контекстів сайту, які визначають спрямованість звернення та його функції.

Вплив кожного із значних принципів важко переоцінити, так як усі вони мають безпосереднє відношення до проблематики побудови композиційного простору веб-ресурсу.

Наприклад, колонаж є основним структурним компонентом у модульному проектуванні простору сайту. Колонка та міжколонкові інтервали формують фігуративні моделі художньої геометрії сайту. Натомість, внутрішній рубрикатор визначає властивості стильового представлення текстів та зображень, відповідаючи за розпізнавання функціонального поля елементів.

Для прикладу, розглянемо сайт Гарвардського університету (США, Масачусетс), в дизайні якого присутні класичні «друковані» виражальні засоби.

Екранний простір стартової сторінки поділений на три частини, кожна з яких має властиве кольорове тло, що допомагає у аранжуванні інформації

та візуально розмежовує застосовані композиційні мотиви. Так, чільний аркуш є своєрідним вступом до контенту, де заглавне фото у контексті загальної екранної репрезентації є цілком самостійним простором. Його роль полягає не тільки в безпосередньому інформуванні споживача щодо контенту, але й має художньо-виражальний зміст. Подібний прийом «простору у просторі» ми також можемо віднести до характерних елементів візуальної культури друкованих видань [іл. 3.1].

Основний простір перебирає на себе найбільш вагому частину полоси прокрутки екрану, яка займає декілька екранних рамок: споживач має можливість динамізувати цей простір, обираючи актуальний фрейм та змінюючи набір компонентів зображення. У композиційному сенсі, просторова площина складається з текстових елементів-цитат, які є посиланнями на базові матеріали. Принцип їхнього розташування імітує вільне проектування, проте, насправді, є системою модулів, що визначають місце елемента у відповідності до його компонентності: текст+картинка або текст+текст.

Дизайн сторінки має цілу низку рис, які нагадують естетику глянцевого журналу «нульових» років. У першу чергу, це стосується прийомів представлення текстової інформації, проте має вираження і щодо підходів ілюстрування та графічної репрезентації змісту.

Передусім, звернемо увагу на загальну текстову компановку, яка за розмірностями інтерліньяжу та щільністю літерних мас наближена до друкарських стандартів. В екранному сприйнятті така модель не втрачає якості читання, проте має очевидні візуальний ефект: подані у такий спосіб тексти на екрані посилюють враження «повільного читання», більш характерного для паперових видань. При цьому блоки тексту оформленні із застосуванням буквиць, не містять переносів та формалізовані за лівою виключкою. Під час розгортання сторінки на глибину перегляду, текстовий простір звужується до центрального одноколонкового формату, лишаючи вільними простори білого [іл. 3.2].

Важливо відмітити, що гіперпосилання у сторінці змісту не є традиційними кнопками, а натомість представлені у вигляді авторських цитат із збільшеними знаками «лапок», що також є класичним журнальним прийомом [іл. 3.3].

Якщо до цього переліку додати використання інверсій кольору між позитивним та негативним простором основних площин екрану, практичну відсутність модульної верстки та умовно вільне моделювання елементів у межах екранної площини, стають зрозумілими виражальні засоби дизайну такого типу. На наше переконання, вони націлені на створення відповідного режиму сприйняття інформації, що можна охарактеризувати відомою тріадою інтелектуально-емотивного дизайну, характерного для американської графічної культури початку – середини нульових років: класично, виважено, стильно.

3.1.1.2. Принципи композиції сайту, які ґрунтуються на технічних можливостях інтернет-ресурсу. В художньому сенсі це коло принципів та підходів спирається на властиві інтернет-культурі естетичні норми.

Розвиток веб-сайтів як художніх систем, і в 1990-ті, і в 2000-ні роки був пов'язаний із технічними пріоритетами протоколів браузерів та мережі інтернет загалом. Тому історія розвитку просторово-композиційних форм сайтів впритул орієнтована на техніко-технологічну еволюцію.

Наприклад, т.зв. ранні веб-сторінки у композиційному сенсі формувалися на основі таблиць, як базової форми-структури, яка організовує зміст та має значний вплив на художні рішення. Відтак, дизайн на основі таблиці заклав структурні основи композиційно-просторового мислення макету сайту, що існує в системі відповідних масштабів і площин, а розгортається у просторі за допомогою вертикальних та горизонтальних ліній.

На наш погляд, варто виділити два основні принципи, які в цілому характеризують зазначену тенденцію.

Модульно-лакунарний принцип. В його снові – таблиця, як набір просторово окреслених комірок, що створені модульно, мають

повторювальний композиційний ритм та орієнтовані на максимальне спрощення сприйняття простору макету. Кожна комірка має характеристику лакуни: визначеного фрагменту простору макету, який візуально відмінна від суміжних зображальних контекстів.

Ф.Хонг пояснює цю особливість відсутністю інструментів для створення структури на веб-сторінках, що на початку існування інтернету спонукало дизайнерів звертатися до елементів таблиці [68].

На наш погляд, зазначена тенденція пояснюється не стільки неможливістю використовувати елементи вільного проектування, скільки існуючою в 1990-х специфікою візуальності інтернет-культури з її відвертим небажанням виходити за рамки технічного проектування. Художня виразність як інструмент побудови макету поступалася техногенній складовій.

В багатьох випадках застосування такої естетичної парадигми виглядає вкрай архаїчно. Виключенням можуть бути лише ті випадки, коли застосування модульно-лакунарного принципу є частиною більш вагомого художнього задуму, що, наприклад, імітує естетику певного часу або відповідного субкультурного сегменту в межах глобальної інтернет-культури (іншими словами, є навмисно спроектованою естетикою, яка свідомо спирається на конкретну систему виражальних засобів).

Так, композиційно-просторові рішення в дизайні сайту Школи мистецтв у Глазго (Шотландія) не тільки спирається на принципи модульної сітки, але й використовує її видимі елементи в якості художньо-стильових компонентів [іл. 3.4].

Прикладом некоректного застосування цього принципу у сегменті освітніх інтернет-ресурсів, є веб-портал Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Ресурс надзвичайно жорстко регламентований прямокутними модулями і таблицями, які домінують практично на всій глибині перегляду. Послідовна ліва виключка ілюстративних комірок та, відповідно, розгортка

тестових блоків горизонтально вправо, безмовно, посилює форми сприйняття інформації. Проте вона виконана, скоріше, у нормі подання технічної інформації і не розрахована на будь-які художні форми юзабіліті [іл. 3.5].

В даному разі, автори дизайну очевидно не взяли до уваги, що «таблицями можна маніпулювати, аби організувати та координувати дизайн-рішення» [47, р. 21], що таблична структура має бути гнучкою і не домінувати у системі повідомлень.

Принцип спрощеної геометричної форми. Не зважаючи на свою умовність, таблиця організує простір сайту за допомогою максимального спрощення формальних елементів. Такий інтернет-ресурс можна представити у вигляді геометричної композиції, де базовими елементами виступатимуть звичайні форми: переважно прямокутники, квадрати та площини, сформовані їхньою взаємодією.

Геометрична композиційно-просторова організація має свою пластичну основу, яка взаємодіє у межах визначених форм та площин. Не зважаючи на те, що застосування такого принципу призводить до домінування прямокутних форм, це не має критичного значення для функціонального користування. Проте змінює ефекти сприйняття інформації та звужують художньо-стильові засади дизайну.

Зазначена проблема розглядається дослідниками в різноманітних аспектах. На наш погляд, цікавим варіантом її подолання саме як проблеми засобів виразності освітній інтернет-ресурів, є концепція позитивного та негативного простору в композиційній структурі веб-сайтів [47, р. 15-16].

Позитивний простір включає зображення, текст, об'єкти – власне усі ті структурні елементи, що мають значення для виявлення інформативної сутності повідомлення. Натомість негативний простір є сукупним вираженням інших контекстів композиційно-пластичного цілого, що мають фонове значення.

На наш погляд, важливу роль у взаємодії обох типів простору мають такі звичні компоненти композиційної мови, як форма та масштаб.

Формальні рішення визначають простір як предметно-просторове середовище, в якому користувач орієнтується завдяки комунікації з визначеними візуальними формами: текстовими, графічними, мушкетформами тощо. У той же час виражальний потенціал масштабування об'єктів та форм дозволяє маніпулювати пластичним змістом композиції. Розмір впливає на взаємну зв'язаність форм (об'єктів, текстів або зображень), він виражає відношення дизайнера до певного композиційного елемента та допомагає побудувати якісну ієрархію об'єктів, що присутні на екрані.

Прикладом застосування такого принципу є Нова школа Парсонс (Нью-Йорк, США), портал якої побудовано максимально пластично. Прості геометричні форми виконують роль як фреймів для фотоілюстративного матеріалу, так і є елементами інфографіки або шрифтових композицій [іл. 3.6].

3.1.2. Естетика композиційних елементів у моделях співіснування та субординації.

Основні проблеми естетики простору сайту безпосередньо впливають із практики застосування зазначених принципів.

Екранний простір є вертикально орієнтованим. Його рух пов'язаний із технологією скролінгу вікон браузера, що надає своєрідності динамічній моделі сприйняття інформації. Споживач рухається простором сайту вертикально, при цьому обсяг простору цілковито залежить від інформативної концепції ресурсу та закладених в його дизайні принципів споживання. Працюючи із друкованим виданням, споживач має можливість оцінити масштаби продукту і його просторові межі, використовуючи фізично дійсні контури, наприклад, книги або журналу. Натомість екран не припускає такої взаємодії, так як його простір обмежується, у першу чергу, не фізичними параметрами, а програмними засобами.

Для інтерпретації просторово-композиційних особливостей веб-сайту ми вважаємо за потрібне ввести поняття «базовий екранний простір». Це

фізичний розмір екрану споживача, який в даний конкретний момент представляє актуальні потоки інформації. Зображальне поле базового екранного простру є постійно змінним. При цьому воно відповідає за кількість інформації, яку можна в конкретний момент часу представити на екрані. Споживач сприймає контент сайту за допомогою цієї умовної рамки зображального поля, яке, у певному сенсі, є синонімічним поняттям «поле друку» у дизайні поліграфічного видання.

Зазначимо, що специфіка екранного поля має значення для побудови та інтерпретації дизайн-рішень, особливо у випадку аналізу просторово-композиційного узагальнення. В деяких випадках розробники моделей використання сайту дають можливість споживачеві рухатися в екранній площині за допомогою наперед запланованого кроку.

Такий дизайн-функціонал представлено в композиційній структурі, наприклад, сайту Академії мистецтв Брери (Мілан, Італія). Проста композиція з послідовної вертикальної лінії складена з крапок та має додані інтерактивні елементи [іл. 3.7].

3.1.2.1. Простір «білого» як композиційна складова. Це питання дискутується в дослідницькій літературі практично з часу початку вивчення інтернет-культури, як візуального виклику для дизайну. В більшості випадків дослідники зосереджуються на вивченні факторів юзабіліті та особливостей репрезентації інформаційних потоків у контексті узгодження екранного простору [50, р. 1-4].

На наш погляд, слід звернути увагу, на зображальні властивості «білого» простору. Його виражальний потенціал підкреслює відношення дизайнера до естетичної схеми композиційного устрою.

Насамперед, відмітимо умовність використання визначення «білий» простір. В інтерпретації термінологічної культури графічного дизайну це означає, скоріше, «незаповнений», «незайнятий», «вільний від елементів» простір. Насичення екранної рамки елементами створює внутрішню

комунікацію між ними, яка регулюється у відповідності до фізіологічних закономірностей зорового сприйняття людини.

Важливо підкреслити, що мережевий дизайн є системою унормування видимого (визначеного) та уявленого (образного), між якими існує безпосередня взаємодія. Тому принципи роботи із «білим» простором так чи інакше торкаються всього методологічного потенціалу дизайну.

Фоновий «білий» простір є найбільш традиційним типом використання простору. Не зважаючи на те, що його витoki укорінені у друкарській культурі та неодноразово описані видатними дослідниками (наприклад, Е. Рудером), мережева візуальна культура має власні пріоритети, що впливають із особливостей екранної комунікації.

Наприклад, дослідницька група вчених з США, що аналізувала практику використання навчальних сайтів дитячими аудиторіями, публікує дані, згідно яких діти у фокус-групах не тільки активно заперечували білий екранний порожній простір, але й виступали проти використання білого кольору як фонового за будь-яких обставин [76, р. 91]. Очевидно, що практика мультимедійного навчання змінює уявлення про базові дидактичні моделі та саму технологію навчального процесу, і це не може не віддзеркалюватися на генезисі дизайну порталів.

Наприклад, сайт Школи мистецтв і дизайну в Орлеані (Франція) використовує прийомі колірної репрезентації, які відверто суперечать нормам поліграфічного дизайну. Основний фон сайту – чорний, натомість колір шрифтових мас – зелений (65%). Відсутність традиційного «білого» не означає відсутність простору як такого. Хоча, на наше переконання, естетика чорного фону має свої переваги та недоліки. З одного боку, чорне тло створює ефект з'єднання елементів у цілісність. Такий фон збирає компоненти в суцільну просторову канву. Проте водночас, подібне використання простору впливає на зображальні, ілюстративні та композиційні риси контенту сайту [іл. 3.8].

Активний «білий» простір. Наприклад, сайт *Університету мистецтв, ремесла та дизайну Констфак (Швеція)* використовує лінійні властивості «білого» як додаткові засоби модульного посилення ієрархії повідомлень. Біла плашка «підсвічує» основну екранну площину, саме вона є тлом, яке узгоджує кордони фреймів. Активне «біле» узагальнює графічний зміст та наочно відділяє елементи.

Цікаво, що при цьому простір базового екранного фону лишається в контражурі по відношенню до білого, формуючи, тим самим, лінійні площини [іл. 3.9].

Як підкреслює Л.Горлацій, активний «білий» простір має більш високий статус в композиційній репрезентації, адже він є, скоріше, графічним ефектом, аніж тлом. Його слід враховувати навіть у тих випадках, коли метою дизайну є створення «невидимої» візуальної комунікації, яка досягає свого мети завдяки інтеграції з функціональністю та вмістом [104, р. 65].

Крім цього, активний «білий» простір є засобом у створенні масштабів та планів, що також засвідчує наведений нами приклад композиційно-просторового унормування дизайну сайт *Університету мистецтв, ремесла та дизайну Констфак (Швеція)* [іл. 3.10].

3.1.2.2. Статична, рухома та адаптована композиція сайту: основні підходи композиційно-просторового унормування

Аналіз винесеної у заголовок проблеми варто почати із визначення базових концептів макетування веб-сайту, яка закладають основи розуміння структури дизайну інтернет-сторінки.

Макет представляє собою серію прямокутних, вертикально орієнтованих просторів. Вони поєднуються у відповідності до логіки роботи споживача із екранним полем, що визначає розмір, масштаб та кількісні параметри кожного окремої площини перегляду.

Відтак, сторінка сайту (вертикальна полоса) складається із серії горизонтально орієнтованих аркушів. Зазвичай, вони не мають між собою

видимих проміжок, так як специфіка руху полоси прокрутки не орієнтована на статику сторінки: споживач має відчувати, що ресурс керується саме його рухами. Ці аспекти мають неабиякий вплив на систему прийомів, які застосовуються у дизайні просторово-композиційних рішень.

Також підкреслимо, що кожен із зазначених у заголовку типів побудови композиційно-просторової схеми сайту є взаємопов'язаним. Наприклад, статична модель не може існувати без динамічних акцентів, так само як рухома візуалізація простору вимагає статично визначених просторів або зон. Проте домінування певної парадигми дозволяє визначити загальну спрямованість композиційного бачення та сформулювати його сутнісні компоненти.

Наприклад, композиційний простір на основі таблиці – це умовна структурна основна, яка не обов'язково візуалізується безпосередньо у вигляді таблиці із стовпчиками та комірками. Це породжує специфіку ефектів сприйняття контенту сайту, які формуються завдяки взаємодії одних компонентів із іншими.

Важливо наголосити, що дослідники відносять до елементів композиційного унормування як статичні, так і рухомі об'єкти. Приміром, GIF-зображення із розміщеним в них вмістом, або навіть такі технічні елементи в гарнітурі сайту, як лічильники відвідувань або анімовані банери [53, р. 22].

Серед кола конкретних прийомів, що реалізуються в системі просторово-композиційного унормування веб-сайту виділимо наступні:

- 1) лінійно-площинні;
- 2) прийоми симетрії та балансу;
- 3) єдності та різноманіття;
- 4) ритму та руху.

Усі зазначені прийоми формують загальну систему композиційно-пластичного устрою, яка характеризується гнучкою взаємодією компонентів та не є т.зв. закритою системою.

Лінійно-площинна концепція прийомів традиційно розглядається як основа 2D-дизайну. Проте веб-дизайн має низку відмінностей, що, як вже було показано нами вище, виникають через екранну природу композиційних форм інтернет-ресурсів. Тому лінія, як композиційний елемент у мережевому дизайні – це, скоріше, об'єкт, що створений серією елементів.

Саме тому, для прикладу, Amar і Joanna Almasude, пропонують розглядати прийоми лінійного дизайну веб-сторінок за допомогою методу «фокусної точки»: елементу або набору елементів, що першочергово привертають увагу у пластичному «рисунок» екранного простору [47, р. 13-15]. На цій основі триває сприйняття основних зорових ліній, які не є фізично накресленими. Уявність такого лінійного руху ґрунтується на принципах візуальності та ефектах сприйняття екранних об'єктів, які формують композицію з уявним трикутником як орієнтиром.

Прикладом використання зазначеного прийому може бути сторінка новин веб-порталу Віденського університету прикладних мистецтв (Австрія). Автори дизайн-рішення використали чотирьох колонковий вертикальний модуль, що узагальнює текстові та візуальні компоненти у межах кластера. Акцентована лівостороння виключка із чорною плашкою рубризатора надає глядачеві фокусну точку, від якої донизу та горизонтально вправо утворюються лінії умовного «трикутника» [іл. 3.11].

Цей прийом засвідчує ефективність побудови лінійно-площинних серій, які дозволяють споживачеві стати учасником інтерпретації змісту, що, безумовно, позитивно впливає практику користування.

В якості альтернативного прикладу згадаємо просторово-композиційні рішення сайту університету «Київська школа економіки» (KSE). Два умовних трикутника, які складають уявну прямокутну площину, побудовані завдяки маніпуляціям із білим простором та композиційному унормуванню виключки. Усі елементи цієї композиції перебувають у взаємодії та об'єднанні спільною візуальною ідеєю [іл. 3.12].

Прийоми симетрії та балансу. Баланс, у першу чергу, відповідає за принципи розподілу уваги та відчуття стійкості сприйняття елементів. Ми вже зазначали, що композиція є засобом поєднання елементів у цілісну систему. Відтак баланс припускає інтерпретацію окремих компонентів, що володіють здатністю виражати візуальну вагу та перебирати на себе зорові зусилля споживача. На наш погляд, природа цього композиційного елементу пов'язана із маніпуляціями формою, кольором та пластичними сукупностями. Саме зазначені аспекти виступають у ролі виражальних засобів балансування просторово-композиційного рішення.

Одним з проявів балансу є симетрія, яка в графічному дизайні має достатньо розвинену структуру, спираючись на засади образотворчого мистецтва. Ми вважаємо за доцільне виокремити три типи цього прийому: симетричний баланс, дзеркальний та асиметричний.

Прийоми єдності та різноманіття представляє один із найбільш репрезентативних художніх засобів, що виражає емоційно-образну змістовність дизайн-рішення. Різноманітність компонентів композиції закладена в художній природі якісного дизайну. Проте естетика продукту, що має поряд із художніми важливі утилітарні значення, не здатна функціонувати без єдності та системного композиційного узагальнення.

На наш погляд, типологія прийомів представляє певну варіативність єдності, що пояснює специфіку розмаїття елементів та способи їхнього співіснування у межах композиційного цілого.

По-перше, назвемо *єдність образно-стилістичного представлення елементів*. Наприклад, веб-портал академія мистецтв Брери (Мілан, Італія) стартує з ілюстративної сторінки, яка щільно насичена фотоматеріалами. Їхня репрезентація достатньо динамічна та припускає декілька режимів звернення: від «заморозки» під час наведення курсору до повноформатного розгортання на окремому кольоровому полі. Видима строкатість є, натомість, ефектом сприйняття, за яким стоїть повноцінна модульна структура, що генерує моделі взаємодії та утримує контент у наперед визначеному просторі.

Горизонтальні плашки модуля не помітні споживачеві, вони вторинні та не перебирають на себе зайвої уваги [іл. 3.13].

По-друге, вагоме значення має *єдність текстових, ілюстративних та зображальних елементів*. Типологічна характеристика цих елементів наведена нами у відповідному пункті Розділу 2. Наразі вважаємо за необхідне підкреслити змістовні характеристики, що визначають місце елементів, щодо проблематики єдності та розмаїття як прийому просторово-композиційного узагальнення. Усі три елементи представляють собою різні рівні спільного художнього простору та за певних обставин можуть розглядатися як синонімічні.

Приміром, текстові елементи можуть мати статус зображального компонента композиції, проте виглядати як повноцінний текстовий фрагмент. Так само зображальні елементи мають здатність обмінюватися візуальними змістами із ілюстративним матеріалом і навпаки. Подібна універсальність є запорукою специфічної моделі єдності усіх трьох елементів, яка дозволяє маніпулювати увагою споживача та пропонувати в екранній взаємодії більш широкий репертуар візуальних засобів виразності. При цьому композиційне значення, приміром, тексту має характерні відмінності у порівнянні із ілюстративним контентом, так як кожен із наведених вище елементів характеризується властивою художньою поведінкою: способами репрезентації, ефектами сприйняття, засобами узагальнення тощо.

Наприклад, стартова динамічна сторінка веб-порталу академія мистецтв Брери (Мілан, Італія) використовує саме таку систему взаємодії: короткі тексти читаються, проте за фактом є ілюстраціями; натомість зображальні елементи активно входять до ілюстративного контексту або описуються текстовими засобами – і так по колу [іл. 3.14].

Прийоми ритму та руху. Екранний простір має особливі властивості руху та ритму, які відрізняються від звичних параметрів дизайн-проекування у 2D. Режим прокрутки екранного поля формує техніку ритму,

який користувач корегує у відповідності до власних запитів. Тому як динамічну категорію, простір веб-ресурсу варто поділити на декілька типів.

По-перше, ритм та рух присутні у візуально-графічній природі дизайн-рішень. Вони ґрунтуються на універсальній системі виражальних засобів, що загалом є характерною для ілюстративних моделей репрезентації (як друкованих, так і мережевих). У цьому сенсі, інтернет-сторінка є зображальним простором, який потенційно здатен вмістити практично будь-які традиційні для художньої культури динамічні норми композиційного устрою.

Наприклад, сайт *Університету «Київська школа економіки» (KSE)* використовує навскісні горизонтальні плашки на основі близькими відтінків кольору та відсотковою транспарентністю [<https://university.kse.ua/>]. Такий прийом є досить поширеним у графічному дизайні як найбільш простий спосіб динамізації повідомлення: фонові елементи стають емоційно активними, а текстові звернення при цьому не втрачає режим короткого активного читання (текстового перегляду) [іл. 3.15].

По-друге, ритм та рух є елементами фізичної дійсності мережевого ресурсу, де композиційні елементи рухаються, часто мають аудіальний супровід та володіють здатністю до інтерактивної комунікації із користувачем.

Вже наведений вище приклад порталу KSE пропонує практично увесь зазначений набір можливостей, починаючи із відео-заставки на стартовій сторінці та завершуючи елементами гри з графемою-логотипом закладу (знак можна «захопити» курсором та «прогуляти» екранним простором).

Зрештою, додаткові режими ритму та руху закладені до потенціалу фізіології користувача, який може самостійно додавати до перегляду певні рухомі якості. Передусім, це вертикальна полоса прокрутки, яка моделює екранний простір та має здатність змінювати ефекти сприйняття контенту. А також внутрішні горизонтальні полоси, які, як правило, використовуються

для репрезентації стрічок новин чи інших актуальних повідомлень та керуються кнопками-стрілками.

Використання цих прийомів ми бачимо, наприклад, у дизайн рішеннях Університету Аристотеля у Салоніках (Греція) та сайті університету KSE [іл. 3.16].

В цілому, візуальний ритм створюються шляхом поєднання та повторення елементів (ліній, форм, кольорів тощо). Концепція ритму та руху зазвичай використовується у загальному концептуальному цілому із усіма іншими елементами дизайну, аби створити якісний емоційний та інформативний досвід для користувача.

3.2. Типографіка сайту: засоби виразності шрифтової репрезентації

3.2.1. Сайт як текст: принципи та норми дидактичного дизайну.

Визначаючи сутність веб-дизайну Браян Дж. Фогг акцентує: «Дизайн сайту це передусім макет, типографіка, розмір шрифтів та колірні схеми» [64, р. 5]. На наш погляд, варто звернути увагу на місце, яке посідає у такій моделі проблематика типографіки. Вони описується двома позиціями з чотирьох, що, безумовно, показує роль та місце шрифтових рішень, а також демонструє два найбільш важливі напрямки у їхньому розвитку.

Власне типографіка включає в себе базові технічні та художньо-стильові ознаки шрифту, а також унормовує практики застосування. Натомість ознака розмірності шрифту є інструментарієм просторово-композиційного впорядкування.

Як вважають П. Кан і К.Ленк шрифтові компоненти у дизайні сайтів мають власну метамову, яка існує одночасні на зображальному та ментальному рівнях сприйняття. Форми та структурні зв'язки шрифту передають значення навіть до того, як ми розшифруємо слова. При цьому письмова мова передається за допомогою шрифту, проте типографіка так чи інакше ретранслює та образно озвучує повідомлення, що робить її універсальним засобом для комунікації [69, р. 16].

Цей принцип застосований у дизайні стартової сторінки сайту Академії мистецтв і нових технологій у Римі (Італія), де шрифтова композиція, порушуючи загальноприйняті норми репрезентації шрифту та ілюстрації, розташована на площині обличчя людини [іл. 3.17].

Р.Кларк пропонує систему принципів, яка ґрунтується на інтерпретаційному потенціалі дизайну. В усіх її пропозиціях текст (або шрифтові компоненти сайту) потрібно пояснювати так само як і графіку. Причина цього полягає в тому, що в обох випадках йдеться про трансляцією певного типу інформації та приховування іншого (наприклад, трансляція текстового повідомлення із фоновим ілюстративним контекстом).

Нам здається важливим проаналізувати концепцію через її зорієнтованість на вивчення практик навчання в інтернеті та ролі у цьому процесі дизайну освітніх порталів. Принципи, які визначені вченою, охоплюють сферу власне дизайну та юзабіліті. Серед них: принципи суміжності, модальності, надмірності, узгодженості та персоналізації. Усі зазначені принципи у тому чи іншому сенсі впливають на художні властивості проектування веб-сайтів.

Так, *принцип суміжності* припускає розміщення текстів поруч із зображальним контентом як єдиного цілого. Це стосується і змістовної сторони, і характеру естетичних рішень. Одночасність сприйняття текстової та зображальної інформації виступає запорукою ідентичності змісту повідомлення. Як підкреслює Р.Кларк: «Якщо слова та візуальні елементи відокремлені одне від одного, глядачеві потрібно витратити додаткові когнітивні ресурси для їхньої інрпретації» [56, р. 4].

Зазначимо, що вказаний принцип має значення для побудови системи виражальних засобів. Співіснування текстових та зображальних елементів є основою художньої «механіки» сайту. Це базові орієнтири художньої мови будь-якої веб-сторінки.

Так, у веб-сайті Європейського гуманітарного університету у Вільнюсі (Литва) використані найбільш типові прийоми у рамках принципу

суміжності тексту та зображення. Модульна структура організована послідовно та симетрично, що дозволяє розмежувати текстові та зображальні повідомлення не тільки в просторовому аспекті, але й обґрунтувати це візуальною логікою. В базовому модулі кожна прямокутна плашка умовної таблиці призначена для певного типу повідомлення. За межами модуля – акценти (обох типів), які розкривають виражальний потенціал інформації, роблять повідомлення більш живим та динамічним [іл. 3.18].

Як ми можемо переконатися, питання взаємодії текстових та зображальних елементів не вичерпується проблемою візуальності ілюстрацій. Художні властивості шрифтових гарнітур, специфіка використання зображальних якостей шрифту є повноцінним інструментом в універсальному повідомленні. Текст і зображення обмінюються змістами та мають здатність посилювати естетичні референції один одного.

Принцип узгодженості направлений на розв'язання природного конфлікту між емоційним та когнітивним інтересом, що супроводжує найбільш поширені моделі використання веб-сайту. Емоційний інтерес часто проектується (або підтримується у процесі користування) за допомогою додавання сторонніх компонентів, які, при цьому, пригнічують основну увагу. Слід мати на увазі, що шрифтова культура, у першу чергу, обслуговує практику сприйняття змісту повідомлення, але при цьому має широкі можливості художньо-емоційного супроводу.

Масштаби такого естетичного потенціалу є простором узгодження, на який і спрямовано зазначений принцип. Як підкреслює А. Лардж, проблема, з якою стикаються дизайнери, полягає «не в тому, щоб вирішити, чи слід, для прикладу, пропонувати болд в інтерфейси»; скоріше, вона у тому, аби точно визначити, що, з точки зору користувачів, є вдалим дизайном [76, р. 90].

Р.Кларк називає подібні феномен «підходом Лас-Вегаса», маючи на увазі спроби дизайнерів «оживити» користування інформаційним потенціалом сайту за рахунок «блиску» (візуальної яскравості), залишаючи поза увагою те, що «спокусливі деталі пригнічують навчання» [56, р. 7].

У першу чергу, у подібному підході страждає шрифтова репрезентація, оскільки текстові повідомлення мають безпосередній вплив на визначення характеру повідомлення.

Серед наведених вище принципів варто окремо розглянути *принцип персоналізації*. Його сутність ґрунтується на особливій здатності людини одночасно прочитувати змістовну частину шрифтового повідомлення та сприймати його художній контекст. Обидва параметри в тому чи іншому сенсі є предметом дизайн-проекування: у першому випадку основними засобами є просторово-композиційні та формальні; у другому – образно-стильові та художньо-семіотичні.

Персоналізація припускає інтерпретацію здатностей та очікувань цільової аудиторії, яка має бути зафіксована у ключових підходах та рішеннях, у тому числі, і в царині типографіки.

Наприклад, шрифтова дизайн-модель Університету Томаса Бата у Зліні (Чехія) використовує тривірневу структуру повідомлень. На кожному рівні задіяна власна комбінації поєднання формальних та образно-стильові засобів. Сторінка регламенту організована максимально лаконічно, натомість вторинна глибина перегляду додає до шрифтових репрезентацій виражальні елементи (у тому числі і інтерактивні та моушен-медіа) [іл. 3.19].

На наш погляд, наведений приклад демонструє, що шрифт є знаковою системою, він виражає змісти та художні значення в інформативному та пост-інформативному просторі. Досить часто його художній потенціал виходить за межі суто інформативного масштабу, що первісно закладений в режимі юзабіліті.

3.2.2. Режими «читання» та «візуального сприйняття» тексту як проектно-художнє завдання.

Способи сприйняття шрифтових рішень веб-сайту ґрунтуються на специфічному середовищі мережевої комунікації, яке склалося за останні десятиліття. Як пише Р.Кларк: «Звичайно, люди знають, що комп'ютер – це

не людина. Однак глибоко вкорінені правила соціальної комунікації, ... несвідомо впливають на взаємодію людини з комп'ютером» [56, р. 7].

Функції типографіки допомагають зрозуміти та інтерпретувати письмове повідомлення. Проте важливо наголосити, що це повідомлення є одночасно екранним зображенням. Іншими словами, шрифт у рамках веб-культури, це більше ніж текст для читання, його простір впливу включає ілюстративні, графічні та інші компоненти.

Наприклад, в дизайні сайту Академії образотворчого мистецтва (Чехія) використано вкрай емоційний підхід до репрезентації шрифтових повідомлень. Портал використовує авторську гарнітуру, яка містить акцидентний елемент – універсальний знак сердечка. Його присутність у графічному коді літер провокує легку деструкцію форми, яка у дрібних кресленнях навіює враження «оранжевої» текстури. Цікаво, що така акцидентна деструкція присутні в усіх підтипах гарнітури: від креслення заголовку, до звичайного шрифту набору. Графічний шум, який виникає через застосування такого прийому, на наш погляд, не є стовідсотково виправданим [іл. 3.20].

У дизайні веб-сайтів прийоми типографіки мають обов'язково враховувати систему *спеціальних виражальні характеристик екранного тексту*.

Для початку вважаємо за необхідне навести думку з цього приводу П. Кана та К. Ленка, які досліджують функціональні обмеження, з якими користувачі стикаються під час використання текстів на екрані. Це, передусім:

- 1) низька роздільна здатність поверхні зображення, яка є основною перепоною в фізіології сприйняття текстів;
- 2) та доданий вимір часу, який є найбільш захоплюючою виражальною характеристикою типографіки, що спирається на здатності тексту бути рухомим або динамічним [69, р. 26-27].

Роздільна здатність екранів має обмеження. Це призводить до ефекту пікселізації, якого за визначенням не існує і друкованому тексті [там само]. Саме цей фактор є причиною того, що параметри товщини або тонкості деяких шрифтів втрачаються у розмірах менше 12 пунктів, а окремі тонкі форми – взагалі не мають належного вираження.

З огляду на наш досвід проектування звернемо увагу на те, що ще на початку 2000-х років у екранній типографіці набули популярності різноманітні методи згладжування кривих у формі шрифтових символів. Не менш популярним був, свого часу, і прийом тоново-колірного згладжування, який припускав можливість маніпуляції кольором пікселів навколо літери, дозволяючи тим самим зберегти більше візуальної інформації щодо формальних властивостей літери.

Екранна типографіка також спирається на т.зв. темпоральні характеристики, що в тому чи іншому сенсі є інтерпретацією здатності веб-тексту до динаміки та руху.

П. Кан та К. Ленк наводять чотири таких характеристики:

- 1) швидкість як така, що корегується користувачем та є частиною системи персональних налаштувань;
- 2) напрямок руху, який програмується та є предметом і технічного, і художнього дизайну;
- 3) тривалість шрифту на екрані, що припускає можливості зміни фокусу та специфіку прозорості шрифтових елементів;
- 4) розмірність – здатність до гнучкого масштабу. Усі зазначені характеристики є темпоральні, тобто їхня якість залежить від тривалості в часі на екрані. Вчені підкреслюють, що кожна з цих характеристик має власний синтаксис і власне значення, які визначається, у більшості випадків, художньо-стильовим контекстом [69, р. 26-27].

Наголосимо на тому, що в даному випадку особливо наочною є нерозривність техніки та естетики типографіки. Наприклад, швидкість зміни шрифтових компонентів одночасно впливає і на читабельність змісту, і на

стильові репрезентації. Так само напрямок руху тексту має одночасно подвійне значення (*принцип інтуїтивності потоку читання*): слова, які з'являються на екрані праворуч і рухаються ліворуч, можуть бути розшифровані у процесі руху (в динаміці); проте слова, які входять до горизонтального екранного простру ліворуч і рухаються праворуч, користувач здатен прочитати лише після того, як вони будуть повністю представлені.

Схожі закономірності в комунікації пов'язані і з вертикальним рухом, і вони також одночасно спираються на техніку читабельності тексту (інформативна складова дизайну) та естетику репрезентації художньо-стильових змістів (художня складова дизайну). Так, шрифт, що спадає зверху донизу, маніпулює природним для людини відчуттям падіння (і навпаки), що є загальновідомим композиційно-пластичним прийомом, наприклад, у графічному дизайні або образотворчому мистецтві.

Спеціальні виражальні характеристики екранної типографіки можна також ідентифікувати за допомогою аналізу властивостей шрифтових рішень.

Наприклад, П. Ядав, на основі репрезентативних даних, пропонує розглядати їх у межах трьох основних груп. Виразальні характеристики формують специфічне відчуття настрою, привертають увагу, представляючи інформацію ефективним способом, але при цьому допомагають читачеві ранжувати повідомлення за ступенем важливості та емоційної прийнятності [110, р. 1].

По-перше, це *функціональні властивості* шрифтів, які націлені на читабельність: користувач повинен ідентифікувати слова та інтерпретувати значення змісту текстів.

Як і в попередньому випадку, ми вкотре підкреслюємо нерозривність шрифтової техніки та естетики. Наприклад, О. Юфей вважає вкрай корисним для розробників художніх рішень в веб-типографіці урахування т.зв. технічної поведінки шрифту [88, р.13]. Очевидно, що естетика репрезентації

текстових повідомлень повинна спиратися на масштаби гнучкості гарнітур та їх здатність адаптуватися під обрані художньо-стильові задуми.

По-друге, *семантичні властивості*, що додають до розшифрування тексту знаково-символьні змісти. У цьому сенсі, шрифт є знаковою системою, яка не лише позначає зміст, але й містить приховані чи наочні відношення до нього.

Зрештою, *формальні властивості* шрифту є детермінантою як емоційної, так і пізнавальної реакції глядача. Шрифт як форма викликає певне відчуття настрою, підкреслює ідентичність повідомлення та, в остаточному цілому, формує типографічну естетику.

Як бачимо, серед функцій є як художньо-емоційні, які є вкрай суб'єктивними, так і функціонально-інформативні, що відповідають за субординацію змісту повідомлення, його сутнісну характеристику. При цьому перша функція є контекстуальною, тобто виникає у взаємодії із відповідним контекстом. Ці два полюси не можуть існувати окремо, їхня взаємодія породжує специфіку типографіки веб-дизайну.

3.2.3. Нейтральність та контраст шрифтових рішень: художньо-стильові принципи репрезентації.

Зазначена проблема є властивою, у першу чергу, дизайну типографіки веб-сайтів, хоча у минулому підіймалася і в рамках аналізу друкованого дизайну. Й. Ноймаєр називає її «невловимою нейтральністю», підкреслюючи тим самим практичну неможливість остаточного узгодження цього аспекту [85, р. 52-53].

Саме по собі припущення щодо нейтральності типографіки в екранних репрезентаціях впливає із двопрородної сутності шрифту, яка вже неодноразова нами характеризувалась. Нейтральність типографіки можна розуміти як суму пріоритетів вибору шрифту, що не відволікає увагу від фактичного змісту повідомлення. Проте спекулятивність подібного міркування є очевидною через неактуальність нейтральних, позбавлених

емоцій дизайн-рішень. Виразальні засоби типографіки заперечують нейтральність як таку. Це можна порівняти із фуд-дизайном, де спроба нейтральної репрезентації їжі не провокує споживання.

Саме з цієї причини пошук адекватного представлення змісту повідомлень є пошуком балансу між параметрами нейтральності та контрасту, що є запорукою збереження обох ресурсів типографіки: інформативно-змістовного та художньо-образного.

Таким чином, розглядаючи зазначене питання, слід окремо аналізувати типи текстової інформації, які щонайменше складатимуться із текстів, які будують інтерфейс сайту (т.зв. технічні гарнітури або більш загально-технічна типографіка); та шрифтових елементів (у широкому сенсі цього слова), які є власне змістом веб-сайту. Проте, оскільки перший тип неможливо прибрати з візуального поля користувача, між обома типами існує пряма взаємодія, яка обов'язково є предметом художнього унормування.

Нейтральність часто неправильно розуміють як характеристику, що дорівнює невтручанню в інший зміст. Натомість, нейтральність можна інтерпретувати як характеристику адаптованості до безлічі контекстів використання без втручання або передачі конотацій із типографіки інтерфейсу, які не відображають основне завдання чи зміст [85, р.53].

3.2.3.1. Принцип динамічної системи контрастів. Проблема нейтральності типографіки першочергово розв'язується за допомогою впровадження системи контрастів.

Контраст між власне шрифтом та фоном є найбільш поширеним складником моделі контрастів. Він робить літери видимими для системи зору людини. При цьому важливо мати на увазі, що шрифт, крім параметру щільності кольору, характеризується відтінками. Щільність кольору шрифту формує його візуальний об'єм, який є ефектом сприйняття, що виявляється на контрасті кольору тла із колірно-тоновими параметрами шрифту. Таким

чином, контраст є функцією щільності кольору, яка створюється формою окремої форми літери по відношенню до негативного простору [69, р. 17].

Проте, у цій системі не існує окремого сприйняття моделі *шрифт/фон*, яка б для користувача існувала відірвано від загального композиційно-просторового цілого. Шрифтовий контраст має тенденції до зниження або підвищення за рахунок простору розташування та характеру взаємодії із іншими складовими візуальності сайту. У першу чергу, це характерно для ілюстративного матеріалу, який супроводжує текстові повідомлення. Важливо підкреслити, що в даному аспекті нашого аналізу *прочитання тексту* та *сприйняття тексту* розглядаються із різні категоріальні підходи, де перше пов'язане із традиційною моделлю контрасту *шрифт/фон*, а друге – спирається на здатність людини до візуального узагальнення об'єктів у контексті.

Наприклад, дизайн-рішення веб-сторінки Національного університету мистецтв у Бухаресті (Румунія) містять вкрай активні шрифтові елементи, починаючи від акцентованих літер (приміром, літери «А» у рубрикуванні актуальних повідомлень), до використання посиленних тонових характеристик кольору заголовків та, в деяких випадках, тексту набору. Така модель є можливою, передусім, завдяки використанню властивостей білого фону до «поглинання» тоново-колірної строкатості шрифту. Цей прийом забезпечує коректність одночасного сприйняття зображальних змістів шрифту та його прочитання як власне текстового повідомлення [іл. 3.21].

3.2.3.2. Принцип тоново-колірної репрезентації як суміжного простору нейтральності та контрасту. Важливість репрезентації кольору у типографії також напряду пов'язана із двоприродною сутністю шрифту. У певному сенсі саме у просторі колірних рішень типографіка зустрічається з інтерфейсом. Дослідження Р.Т.Річардсона та Л.Т.Дрекслер переконливо показує, що колірні переваги володіють високим потенціалом суб'єктивності, вони пов'язані із культурними референціями та не мають сталого

символічного значення [92, р. 658]. Проте усі ці фактори, як правило, мають вплив на вибір художнього контексту в дизайні веб-сайту.

Якщо припускати, що в цифрових продуктах кольори передають повідомлення швидше, ніж інші візуальні засоби, то принцип тоново-колірної репрезентації передусім описує глибину та якість контрасту в межах художньої комунікації.

Як впливає із проведеного нами аналізу дизайну освітніх сайтів, чорно-біла репрезентація усе ще лишається найбільш популярною моделлю. Проте, як зазначають дослідники, ці «базові, знайомі, нейтральні та вічні» поєднання білого і чорного мають ідеальний контраст для розбірливості, проте помітно звужують художню виразність естетики сайту, що віддзеркалюється на оцінках споживачів [88, р.26].

Універсальність подібної «друкарської» моделі пов'язана не лише із функціональними міркуваннями. Колір є маркером певної культури, він заряджений відповідним семіотичним ставленням до контексту споживання. Як підкреслює Оу, Yufeі, сприйняття кольорів часто пов'язане з особистим походженням людей та їхнім переконанням у змісті та якості певного кольору [там само].

Водночас, нейтральне кольорове кодування здатне бути універсальним засобом. У такому разі, тоново-колірні рішення не заважатимуть когнітивній обробці інформації, створюючи при цьому сприятливу емоційну атмосферу.

Наприклад, Р. Річардсон рекомендує для використання в дизайні освітніх порталів набори із природних тонів, які прямо запозичені із супровідного ілюстративного матеріалу. При цьому нейтральність кольору не має вступати у протиріччя із технікою передачі повідомлень в екранній естетиці. Оскільки глядача має тенденцію асоціювати певні поняття з певним кольором, то повторення того ж самого кольору для іншого поняття, здатне збільшити стороннє когнітивне навантаження [92, р. 662].

Наприклад, в дизайні Школа мистецтв Йельського університету (США) надмірне використання колірних схем є причиною вкрай низького рівня

сприйняття тексту. На наш погляд, додатково зменшує силу переваг колірного контрасту і робота із фонами та графічними елементами. Ці складові композиційного цілого цього сайту існують, нібито, в межах окремих систем координат [іл. 3.22].

3.3.3.3. Принцип побудови ієрархії шрифтових повідомлень. Ми вже зазначали у попередньому розділі, що макетування веб-сторінки побудоване за ієрархічним принципом. Усі елементи макета перебувають у відносинах субординації, а їхнє просторове розташування виражає значення та функціонал елемента в рамках загального цілого. Типографіка у цій системі має особливе значення, оскільки текст одночасно інформує, виражає емоційне відношення та є носієм художньо-образних змістів. Таким чином, принципи побудови ієрархії шрифтових повідомлень регулюють відразу увесь спектр типографічної проблематики: від питань текстів / шрифтів інтерфейсу, до ролі та значення ілюстративних шрифтових композицій.

Найбільш поширеним *принципом є використання максимальної розбіжності кольору тексту із фоновим кольором.* При цьому існує чимало вузькофахових досліджень, що рекомендують освітнім порталам представляти текст темними кольорами, аби максимізувати контраст між шрифтом і фоном. Досить часто у таких дослідженнях висловлюється думка щодо особливого значення чорного тексту на білому тлі [92, р. 662].

Ми вже мали змогу переконатися, що це правило не є догматичним. У деяких випадках ідеї «емоційного» дизайну звучать обґрунтовано та переконливо і це реалізується за допомогою достатньо нетрадиційних поєднань кольорів тексту та фону. Типовим прикладом може бути веб-портал Школи мистецтв і дизайну в Орлеані (Франція) [іл. 3.23].

Крім цього слід звернути увагу на специфіку репрезентації контрасту темного та світлого у межах традиційної чорно-білої моделі. Маніпуляція із відтінками, наприклад, чорного шрифту у дизайні веб-сторінки *Центру філософських технологій (CPT) Університету штату Арізона* це яскраво засвідчує [іл. 3.24].

Основні колірні моделі: *чорне – сіре – біле / сіре – чорне – біле*, у поєднанні із специфічними візуально-графічними ефектами, роблять цей веб-портал вкрай цікавим для аналізу ефектів сприйняття та візуальних засобів репрезентації.

Другим за поширенням та значенням є *принцип мінімізації шрифтової форми*. Цей параметр має широку практику використання: від абсолютно категоричних формулювань (наприклад, не варто використовувати шрифти із зарубками), до розробки концепції формалізації гарнітури у відповідності до стильових засад сторінки (приміром, актуалізація значення яскравості та підвищеного контрасту між текстом і фоном за рахунок згладжування кривих).

На наш погляд, сучасна типографіка має розвинений репертуар гарнітур, які в більшості є адаптованими до мережевого дизайну. Лаконічні форми в типографіці існують практично у всіх основних групах шрифтів, починаючи від антикви і завершуючи акцидентними гарнітурами. Варто наголосити на тому, що це питання є, скоріше, проблематикою композиції шрифтів та візуального образу сайту, де типографічні рішення є частиною і технічного, і художнього цілого.

Так, основний лаконічний читабельний (т.зв. наборний) шрифт здатен ефективно існувати в якості елемента «драйвового» та динамічного дизайну, якщо не він є першорядним компонентом в стильовій ієрархії, яка буде подібний образ [іл. 3.25].

За нашими спостереженнями, досить часто необхідність в обслуговуванні читабельності інтерфейсу призводить до того, що найбільш проста та лаконічна форма гарнітури віддається саме технічному шрифту. Це, у свою чергу, виступає певною стартовою планкою для побудови подальшої шрифтової субординації: рівень 1 – максимальна простота; рівень 2 – емоційна складова; рівень 3 – акцентування та виключення.

3.3.3.4. Принцип актуалізації змісту. Текст у веб-дизайні є візуально найважливішим елементом, що засвідчує ціла низка спеціальних досліджень.

[47, р. 21]. В більшості випадків рекомендації вчених зосереджені на використанні усієї множини принципів дизайну типографіки. Нас, у першу чергу, цікавить використання зазначеного принципу щодо художнього змісту.

Нейтральність та контраст типографіки, безумовно, є самостійною проблемою для веб-дизайну, проте це не означає, що зазначені характеристики існують самі по собі – у відриві від загального художнього контексту сайту. Контраст шрифту та фону є елементом когнітивної моделі користування інформацією. Цей параметр міцно вписаний до структури юзабіліті. Тому обґрунтування певного дизайн-рішення веде до аргументації моделей споживання, і навпаки.

Наприклад, необхідність уникати візуально складного дизайну веб-сторінок передбачає використання обмеженої кількості візуальних підказок, оскільки це може призвести до пізнавального перевантаження користувачів. Тому принцип актуалізації змісту є найбільш універсальним у загальній системі художньо-стильової репрезентації.

Наприклад, в дизайні сайту академії мистецтв і нових технологій у Римі (Італія) навскісна ілюстративна плашка (ліва частина екранної площини) підкріплена нахилом шрифтового заголовка. Далі рух у протилежну сторону – хіастичні мотиви. Під час зменшення масштабу екрану видно, як саме будується поєднання просторової мови шрифтових повідомлень по відношенню до композиційно-просторових значень ілюстративних компонентів. Шрифт не рухається у ритмі зображень: елементи мають власну ритміку, їхня взаємодія формує акценти, уявлені лінійні структури, пропонує глядачеві інтуїтивні правила читання та користування [іл. 3.26].

В останні роки зазначений принцип активно використовується дизайнерами для залучення шрифтової культури інтерфейсів до загальної художньої виразності веб-порталу. Те, що ще десять років тому вважалося помилкою у використанні субординації шрифтових гарнітур, сьогодні є повноцінним інструментом для художніх дій. Інтерфейс часто стає додактовим полем генерування образної аури продукту.

Наприклад, інтерфейси комп'ютерних ігор роблять значний внесок в естетику ігрового світу, а їхню типографіку часто неможливо оцінити як нейтральну. Як підкреслює Neumeier, J., в дизайні ігрових порталів активно використовується естетика інтерфейсів як можливий спосіб задати тон вигаданому ігровому сценарію [85, р. 53].

В якості проміжного висновку відмітимо, що структура виражальних засобів типографіки спирається на дві природи шрифтової культури, в рамках якої шрифт одночасно розглядається і як складова тексту, і як компонент художньої образності. Ці дві природи помітні у межах дизайну друкованих видань та неодноразово описані і проаналізовані.

Втім, особливість екранної репрезентації актуалізує низку важливих функцій і властивостей типографіки, які не можна ігнорувати в системі художньо-образних рішень та засобах візуальної репрезентації. Веб-культура робить актуальними інші природні риси типографіки, вона спирається на моделі репрезентації, які є суто екранними.

Для екранної естетики ступінь збереження формальних ознак шрифту є кордоном між ілюструванням та типографічним дизайном. Наприклад, шрифтова композиція має лишатися у межах морфології типографіки, інакше вона втрачає базові шрифтові якості, набуваючи статусу ілюстрації. Вагомим маркером такого переходу однієї якості в іншу є питання репрезентації: чи втрачає типографіка риси єдності стилістичного представлення або дотримання ідентичності знакових компонентів (приміром, літерних графем)?

3.3. Художньо-стильовий репертуар (стайлінг) у дизайні освітніх сайтів та порталів

3.3.1. Стиль як категорія веб-дизайну.

У науково-дослідному апараті дизайну проблематика стилістики та стилеутворення має невизначений статус. Як зазначає У. Мухамедов, загалом проблема стилю у веб-дизайні перебуває поза межами актуального наукового розгляду [84, р. 22].

Така ситуація пов'язана із низкою чинників, що помітні як у сфері аналізу мистецтва, так і притаманні технологічній специфіці дизайну в інтернеті.

Передусім, це короткий проміжок часу для складання стилів, адже стильова ідентифікація у веб-дизайні часто закладена у досить вузькі часопросторові рамки. Цього не завжди достатньо, аби простежити виникнення та поширення конкретного стильового явища, а також його формалізації в межах сталого набору ознак. Загалом, з точки зору теорії мистецтва, інтернет-культура охоплює надто короткий період: від кінця 1980-х років до сьогодення, що також помітно ускладнює якісну стильову ідентифікацію.

Не менш вагоме значення має комунікативна особливість веб-дизайну, який межує із цілою низкою «комп'ютерних» професій, що так чи інакше зазіхають на територію дизайн-проекування. Це стосується як суто технічних напрямків (приміром, інженерії або системного адміністрування), так і форм медіа-комунікації, які оперують проблематикою юзабіліті (користування сайтами у широкому сенсі слова).

Зрештою, стильові аспекти в еволюції веб-дизайну не можуть існувати поза межами естетичного досвіду графічного дизайну, а в більш широкому контексті – дизайну поліграфії та друку, який має багатий досвід використання та формування художньо-стильових напрямків та спирається на власну систему хронологічного розвитку.

Не зважаючи на те, що веб-дизайн є порівняно молодого галуззю художніх практик, в його становленні можна прослідкувати формалізовані етапи. Усі вони є хронологічно обґрунтованими та визначаються у відповідності до сукупності постійних ознак.

Наголосимо ще раз на тому, що в основі будь-якого способу формалізації історичної генеалогії веб-дизайну завжди будуть покладені техніко-технологічні властивості розвитку мережевої комунікації, які в той або інший період часу надзвичайно сильно впливали на характер та якості

дизайн рішень. Еволюція технічної естетики (звісно, у формі веб-комунікації) є невід’ємним фактором у генезисі дизайнерських підходів.

Окрім цього стайлінг, як особлива художня парадигма в розвитку веб-культури, не існувала у відриві від технічних тенденцій, які часті визначали параметри розвитку художньо-образних трендів, спрямовуючи їх в сторону функціональних моделей користування.

3.3.1.1. Історична генеалогія стилістики веб-дизайну. На наш погляд, генезис стильових тенденцій у проектуванні веб-сайтів складається з декількох етапів.

HTML-сайти на основі таблиць. Перший етап включає в себе сайти першого та другого покоління (кінець 1980-х – середина 1990-х років), які в технічному сенсі будувалися на основі таблиць. Із появою протоколу HTML (сер. 1990-х років) помітно підвищилась гнучкість репрезентації змісту інтернет-ресурсів, що обумовило цілу низку візуальних змін.

Наприклад, дослідники сходяться на точці зору, що заміна текстових гіперпосилань на графічні «іконки» (власне, знаки-графіми) значно пришвидшило розвиток графічної культури та збагатило арсенал засобів художньої репрезентації (з’явилися банери, мозаїкові зображення, збагатилися можливості обробки контурів ілюстрацій та геометрії фреймів) [53, р. 22].

Група американських дослідників характеризують цей період як «рудиментарний», наголошуючи на домінуванні стильових характеристик, які націлені на інформування – забезпечення комунікації у її найбільш простих та максимально доступних формах. Це пояснює і структуру макету у вигляді таблиці, і досить вузьке коло виражальних засобів. Загалом, з точки зору сучасного аналізу, веб-дизайн кінця 1990-х виглядає вкрай наївним та незбалансованим. Йому бракує саме екранних засобів репрезентації, які б якісно відрізняли його від, наприклад, класичної газетної шпальти [55].

Flash-сайти: поява моушен компонентів. Другий етап тривав до самого початку «нульових» років, коли технічно орієнтований дизайн на основі

таблиць почав втрачати естетичну актуальність. Наприкінці 1990-х років у колі академічних дослідників веб-середовища тривали дискусії щодо кризи HTML-платформ, які замикають систему виражальних засобів у рамки геометричного підходу. Виходом із такого стану стала поява flash-технології, яка поєднала естетику модульного підходу із можливостями вільного ілюстрування із застосуванням практично усіх доступних на той час типів анімації. На початку 2000-х років саме flash-дизайн стає головним інструментом для створення нового покоління сайтів – т.зв. інтерактивних або графічних веб-сайтів, ознакою яких було комбінування анімації, спеціальних шрифтових гарнітур, використання складних об'ємних форм, відео-сюжетів тощо. Своєрідним маркером такого стайлінгу стали стартові сторінки-заставки, які використовувались в якості інтродукції до основного змісту порталу. Це особливо часто використовувалось в сегменті освітніх сайтів, де на той час неможливо було відмовитись від класичного візуального репертуару «сайту для повільного читання».

Слід наголосити на тому, що стильові риси цього етапу мають чимало кітчевих та субкультурних форм, які швидко втратили актуальність разом із короткотривалою піком інтересу до максимально рухливого та змінного контенту. Проте певні візуальні «сліди» цього етапу періодично виникають і в рамках сучасних підходів, що наочно засвідчує ідею циклічного розвитку стильових тенденцій.

Не випадково, на наш погляд, в академічних дослідженнях зазначений етап характеризується як «період хаосу». Експертне середовище, яке використовувалось вченими для моделювання оцінок веб-дизайну початку та навіть середини «нульових» років, визначає його у термінах «жахливий дизайн» із «надмірним використанням яскравих, барвистих фонів». Причина такого враження частково пояснюється відчутним збільшенням інформативності порталів, які виглядали візуально переповненими вмістом. Зображальні елементи стилізувалися важкими, часто декоративними прийомами: градієнтами, тінями, зображальним «шумом» [55].

За висновком В.Чена, цей період можна сміливо характеризувати як «кінематографічний». У його художньо-стильовій програмі мали місце динамічні прийоми, що нагадували екранну репрезентації відеокліпа або навіть кіно [там само].

Дизайн особистого профілю. Третій етап стартує на початку 2000-х років, коли на арені мережевої комунікації фіксується бум веб-дизайну особистих профілів. Ряд дослідників, серед яких окремо виділимо Суніла Мангані (Manghani, S.), вважають, що каталізатором цього процесу стала платформа MySpace, яка відкрила для споживачів можливість створювати власні сторінки у межах загального алгоритму роботи платформи [81, р. 85-98]. Портал декларував сталий корпоративний дизайн, а налаштування конкретних сторінок споживачів могли мати відмінності, передусім у межах виражальних засобів.

До появи MySpace створення індивідуального веб-сайту було процесом, натомість платформа відкрила можливість ідентифікувати інтернет-простір із власною естетикою, значно спростивши систему особистої репрезентації. Відтак, платформа мала неабиякий вплив на веб-спільноту та стала мотивом появи нових тенденцій у дизайні веб-сайтів інших типів, де адаптація вже апробованих рішень тривала із новими особливостями та нововведеннями.

На наш погляд, зазначений етап має ще один вагомий наслідок. Він полягає у появі нового дизайн-інструментарію, який припускав можливість особистої участі користувача у налаштуванні наперед запрограмованих компонентів. Це призвело до поступової розробки системи візуальних алгоритмів, які нагадують функціонування сучасних графічних фільтрів. Користувач може помітно змінити візуальну репрезентації компонентів, проте усі можливі зміни є наперед спроектованою естетикою, яка, по суті, маніпулює питанням вибору відповідної художньо-стильової образності із кола вже визначеної наперед.

Web 2.0. Четвертий етап пов'язаний із трендами середини «нульових». В його основі технологія Web 2.0, яка вважається першою адаптивною

системою, що спеціально спроектована для максимального ефективного юзабіліті.

В художньо-стилістичному сенсі Web 2.0 актуалізував нову геометрію макету сайту, яка, у свою чергу, спиралася на якісно інші підходи до архітектури інтернет-ресурсів.

Наприклад, Ріта Зкоп (Zkor, Rita) наголошує на тому, що візуальними ознаками умовного стилю веб-дизайну середини «нульових» років є помітне частіше використання закруглених кутів в основних формах, а також акцентування виразності елементів за допомогою рефлексій, тіней та градієнтів [112, р. 1-7].

Основною тенденцією в естетиці цього періоду став т.зв. скевоморфізм (skeuomorphic design) – візуальний стиль, що ґрунтується на використанні досвіду буття в реальному світі як основи для побудови дійсності мережевого досвіду. Скевоморфний дизайн, як показано у дослідженні Інес Урбано, максимально наближує користувача до звичних параметрів повсякденних художньо-образних практик, оскільки він провокує враження покращеної (якісно виправленої) реальності [107, р. 452-467].

Як ключова тенденція в стильових рішеннях скевоморфізм виявив себе, у першу чергу, в двох напрямках. По-перше, ця художня ідеологія зробила інтерфейси сайтів більш простими та інтуїтивно зрозумілими.

Не менш важливе значення для побудови системи виражальних засобів мало і те, що дизайнери використовували скевоморфізм для підвищення емоційного рівня задоволеності від перегляду та користування сайтом. До традиційного простору проектування, із якого склалися традиційні комбінації композиційного репертуару сайтів, додалися візуально дрібні, проте важливі для глядача елементи: додаткові кнопки, посилання, перемикачі режимів, інтуїтивно обґрунтовані плашки, що спрямовували увагу до певних сценаріїв взаємодії тощо.

Наголосимо, що такий підхід вимагав окремої уваги до текстур та фонів. У його рамках іншого статусу набула шрифтова гарнітура та похідні

від неї рішення (приміром, образні шрифтові композиції). Ймовірно, саме зазначені особливості є причиною застосування сквеморфного підходу для моделювання різноманітних якостей ретро-стилю.

Flat-дизайн. Насамкінець, п'ятим етапом в генеалогії художньо-стильових особливостей веб-сайтів є flat-дизайн («плаский» дизайн), пов'язаний із розвитком індустрії смартфонів та т.зв. кишенькового інтернету.

Збільшення використання смартфонів спричинило чергову хвилю уваги до адаптивного підходу (responsive design), який, на думку П.Гонга, став головною причиною актуальності «плоского» дизайну [68].

Необхідність у гнучкому проектуванні, яке створює дизайн, що одночасно є можливим для використання як на екранах лептопів, так і в просторі смартфона, глобалізував прості моделі в дизайні сторінок. Знову актуалізувалися геометричні підходи дизайну таблиць, а також вкотре змінилася парадигма засобів художньої репрезентації.

Вкрай цікавою тенденцією стало звернення спрощеного «плаского» дизайну до закономірностей графічного дизайну другої половини ХХ століття. Наприклад, дослідники відмічають безпосередній зв'язок flat-дизайну із т.зв. міжнародним друкарським стилем (друга назва – швейцарський стиль), який домінував у 1940-х – 1950-х роках [68].

В межах адаптивних стратегій кінця 2000-х років це, у першу чергу, проявило себе у використанні найбільш виразних візуальних характеристик типографіки швейцарського стилю, де гарнітури без засічок провокували прості форми фреймів та лаконізм представлення композиційного простору.

Зміни відбулися і в межах просторово-композиційного унормування, де модульний підхід співіснував із асиметричними акцентами.

На наш погляд, цей етап має особливе значення для розвитку дизайну веб-сторінок, що так чи інакше пов'язані із освітніми практиками користування (як представницькими, так і навчальними). Як специфічна стилістика, flat-дизайн зумів сформувати власну художню мову, центральним сюжетом якої стала обов'язкова увага до ієрархії повідомлень та структури

контенту. У системі координат освітнього порталу ці властивості часто використовуються як основа моделі юзабіліті.

Ще одна вагома властивість етапу домінування flat-дизайну пов'язана із різноманітними субкультурними стилями, які так чи інакше долучали до загального стилістичного тіла компоненти художньої виразності. Приміром, це можна зазначити щодо естетики Sci-Fi – жанру в графічному дизайні, літературі та кінематографі, який популяризував науково-фантастичну тематику.

3.3.1.2. Сильові тенденції (тренди) як основа розвитку стайлінгу. Згідно із Д.К.Голандером, поняття «тенденція веб-дизайну» (web design trend) є фактично існуючим актуальним терміном, який використовується в онлайн- та академічних джерелах [65, р. 175]. Тренд представляє собою значне естетичне явище, яке триває протягом певного періоду часу, здатне до хвилеподібної динаміки (інкубації та згасання), проте при цьому не втрачає можливостей актуалізації.

За останні декілька десятиліть у формуванні сучасної веб-культури брали участь чимало стильових тенденцій, кожна з яких репрезентувалася за допомогою власної системи виражальних засобів. В більшості випадків така система спиралася на специфічне поєднання образно-стильових властивостей, які впливають із базових технічних, формальних та композиційних рішень. Саме на ці основі продовжують і по сьогодні існувати, наприклад, тренд мінімалізму, «глянцева» стильова тенденція, тренд декоративного ускладнення, ретро-тренд (або вінтаж-тренд) тощо.

Я.Петровічі пропонує цікаву типологію стильових тенденцій, характерних для розвитку стайлінгу у веб-дизайні, використовуючи в якості критерію естетику виражальних засобів репрезентації змісту сторінок [89, р.135-138].

З нашої точки зору, важливим для розв'язання завдань нашого дослідження є не стільки визначення та представлення максимальної множини стильових тенденцій, скільки їхня якісна художня характеристика.

Це вимагає аналізу трендів у веб-дизайні щонайменше у двох паралельних площинах:

1) як стильових напрямків, що склалися на основі викликів та ноу-хау інтернет-культури і є, свого роду, мережевими феноменами;

2) як тенденцій, які проникають до візуального простору дизайну через загальномистецькі канали комунікації та представляють адаптовані версії вже існуючих стильових тенденцій поза межами глобальної інтернет-культури.

В межах першої групи, передусім, назвемо *естетичний мінімалізм*. Зазначена стильова тенденція використовує принципи мінімізації деталей, які становлять базове композиційне поле сайту. Мінімалізм у стильовому значенні припускає зосередження основної уваги на роботі із окремими елементами макету у контексті уніфікації та максимально ідентичного представлення художнього змісту.

Ціла низка стильових тенденцій пов'язана з тим чи іншим підходом до використання кольору. Наприклад, *тренд хроматичного мінімалізму* зводить кольорову палітру до чорно-білої репрезентації, із можливістю використання ще одного додаткового кольору.

Натомість, *тренд динамічної хроматики* оперує широкою палітрою тоново-колірного розмаїття, зосереджуючись на основних кольорах (зазвичай в межах 3-4 одиниць).

Наголосимо на тому, що параметр візуальної складності (від мінімального вміст до кричущого «кічового» означення) є сам по собі повноцінним стильовим трендом. Дослідники відмічають постійне коливання цього параметру в межах різноманітних тенденцій. Приміром, Дж. Голандер вважає, що у сучасному веб-дизайні візуальну складність, з точки зору деталей, кольору та компоновання, можна порівняти з візуальною простотою стилю дизайну Web 2.0, який виражає крайню тенденцію до стильового спрощення [65, р. 173].

Безумовно особливе місце у рамках першої групи посідає *типологія ретро-стилістики*. Це дещо розмите означення має історично існуючі ремінісценції, проте вони мало придатні для використання у дизайні інтернет-сторінок. Мережева культура має власні точки генеалогії, які можна визначити як «ретро» або «вінтаж». Наприклад, дизайн веб-сторінок за мотивами естетики середини 1990-х років (модульно-табличний простір, жорстко колоновані тексти; кольорове ранжування текстових ієрархій тощо) сприймається в сучасних умовах або як відверто помилкова мало бюджетна стратегія, або як ретро-тенденція.

До виражальних засобів вантажного веб-дизайну відносяться, за нашими спостереженнями, специфічно стилізовані текстури із застосуванням візуальних ознак старовини та архаїки, а також прямі візуальні цитати історичних ремінісценцій пост-класичної стилістики (ар-нуво, модерн, сецесія тощо).

В питанні еволюції стильових трендів важливе значення має специфіка зміни «старих» та «нових» моделей веб-дизайну. Оновлення художнього апарата у дизайну має в мережевій культурі свою динаміку та власні норми репрезентації. Як відмічає Т.Руан, образи «старовини» часто є стилізаціями під певні важливі тренди в естетиці минулого. У такому контексті неактуальний дизайн веб-сайту може відображати «не відсутність чогось нового, ...а недостатню обізнаність про те, як сайти побудовані зараз» [94, р. 53].

Окремої уваги заслуговує стильова тенденція, що ґрунтується на *фотографічних ефектах*. Фотоматеріали є невід'ємною складовою візуальності веб-дизайну. Як основа зображального повідомлення, вони не можуть не бути предметом художнього узагальнення.

На наш погляд, основними напрямками у використанні потенціалу художньої виразності фотографій є наступні:

- 1) абстрактно-формальний, який акцентує зображальні ідеї за допомогою інтерпретації геометрії фрейму;

2) напрямок фотографіки, що видозмінює зміст фото у відповідності до образно-стилістичних завдань (приміром, найпростішим способом такої трансформації є інверсивні та хроматичні фото);

3) колажний напрямок, що використовує фотоматеріали як інструментарій для стилізації більш складного художнього меседжа.

В межах другої групи слід, у першу чергу, охарактеризувати ті стильові тенденції, які спираються на художні засоби репрезентації вже існуючих художніх стилів або стильових явищ.

Так, художня мова абстракціонізму досить активно задіяна у формальних та просторово-композиційних моделях сучасного веб-дизайну, що дає підстави наголошувати на існуванні цілком самостійної *абстрактної стильової тенденції*. Вона спирається на принципи знакової геометрії елементів та активно використовує систему абстрагування к комунікаційну складову.

Не менш помітне місце займає у сучасному веб-дизайні естетика т.зв. *«готових» історичних стилів (ready-style)*: сюрреалізму, поп-арту, імпресії тощо. Варто зазначити, що стильові властивості цих широко відомих художніх явищ можуть бути повноцінно представлені за допомогою виражальних засобів веб-дизайну лише в адаптованому варіанті.

Наприклад, поп-арт стилізація макету сторінки може припускати різні значення глибини проникнення стильової естетики до контенту. Вона не здатна замісти усі існуючі моделі комунікації та режими функціонування, які принагідно характеризують історичну природу стилістики.

У такому випадку, з нашої точки зору, варто говорити про застосування типових прийомів певної історичної стильової репрезентації або використання окремих елементів з системи виражальних засобів стилю (власне, стилізація або виконання дизайн-рішення за мотивами певної естетики).

Окремим стильовим явищем є діалог сучасної інтернет-культури із *«вуличними» формами мистецтва*. Приміром, естетика стріт-арту або урбан-

стайлу активно використовується в художній мові веб-порталів, що звертаються до відповідних цільових аудиторій. Досить часто сильні хроматичні контрасти, колажність, контурні форми, ефекти графіті та інші прийоми з репертуару стилістики мистецтва вулиці стають основою для виражальних засобів веб-дизайну.

3.3.2. Стильові принципи в дизайн-структурі освітнього інтернет-ресурсу

Складність визначення поняття «стильовий принцип» пов'язане із тим, що веб-дизайн поєднує дві паралельні мережевої реальності:

- 1) художньо-образну концепцію, яка відповідає за візуальність веб-сторінки, визначає кордони естетики та стильові засади;
- 2) концепцію юзабіліті, що регламентує практику використання веб-сторінки та методи і способи взаємодії споживача із мережевими продуктами.

Саме тому, у випадку аналізу дизайну освітніх сайтів та порталів, неможливо обійти увагою проблематику стилів навчання, які напряду пов'язані із усіма аспектами художньої організації інтернет-ресурсів. Іншими словами, *стилі навчання визначають стилі дизайну та типологію веб-сайту*, що має відношення до навчання.

Наприклад, модель стилів навчання Фелдера-Сільвермана (FSLSM) часто використовується для забезпечення адаптивності стилів навчання за допомогою веб-засобів. Не дивлячись на те, що модель була побудована вченим для пошуку відповіді на питання якості та універсальної методології навчального процесу, вона безпосередньо зачіпає проблематику художньо-стильового генезису веб-дизайну.

Модель Фелдера-Сільвермана описує окремого користувача за допомогою чотирьох параметрів юзабіліті:

- 1) активний / рефлексивний стиль навчання;
- 2) чутливий / інтуїтивний;
- 3) візуальний / вербальний;

4) послідовний / глобальний [63, р. 685]. В її межах питання, як саме має виглядати веб-сторінка, впливає із попередньо сформульованої відповіді на інше питання: як саме користувач прагне використовувати ресурси сайту для своєї мети?

Як ми можемо переконатися, кожна визначена пара моделює умовний простір стилістики, який важко ігнорувати. Так, чутливий-активний-візуальних стиль навчання припускає відповідні художньо-образні рішення в дизайні веб-порталу, які мають бути забезпечені за допомогою дизайн-інструментарію (або, принаймні, не суперечити такій парадигмі). Система виражальних засобів має співіснувати із успішною практикою користування.

Зважаючи на висловлені вище міркування, є зрозумілим, чому поняття «стильовий принцип» є універсальним.

Баланс як стильовий принцип. Баланс є похідною категорією. Баланс виявляється у взаємодії компонентів, він завжди «між чимось і чимось». Ключові характеристики, які є маркерами реалізованого балансу: простота, чіткість (визначеність), послідовність [іл. 3.27].

Наприклад, К.Х.Коста підкреслює зазначені характеристики як універсальні принципи мультимедійного дизайну, які «задовольняють природну тяглість людини до порядку, передбачуваності, визначеності» та, активують протилежне прагнення максимально уникати несподіванок та неочікуваної новизни [57, р.485-486].

Єдність як стильовий принцип. У веб-дизайні єдність має чимало форм та якостей втілення. Її головними показниками є візуальна зрозумілість та функціональна осмисленість змісту. Ці два параметри формують основні полюси зазначеного стильового принципу.

Звернемо увагу на те, що єдності підлягають як просторово-композиційні особливості дизайн-рішення, які дають споживачеві уявлення щодо простру, масштабу, форми об'єктів, так і художньо-образні, які першочергово відповідають за естетично-емоційну складову.

В історичному сенсі, принцип єдності функціонує у двох формах: традиційної (класичної) та експресивної. Така дуальна модель склалася в середині 2000-х років на хвилі уваги до принципів мультимедійного дизайну в межах достатньо розвинених інтернет-структур: соціальних мереж, освітніх порталів, комерційних сегментів веб-торгівлі тощо.

Наприклад, А. Де Анджелі пов'язує цю тенденцію із набуттям актуальності дослідження стилістики веб-дизайну, як самостійного художнього явища, у рамках чого виникли чимало цікавих концепцій. Однією з таких є концепція «ефекту ореолу». «Не тільки краса, – зазначає А. ДеАнжелі, – є важливою якістю продукту, але й його ефект. Він наче виходить за межі об'єкта та впливає на інші судження, що і називається ефектом ореолу. ... Відповідно до нього, існує кореляція між, з одного боку, естетичною якістю інтерфейсу та сприйняттям його зручністю, та з іншого – загальним задоволенням користувача дизайном, як художньою системою» [60, р. 271].

Таким чином, єдність компонентів дизайн-рішення є запорукою коректної інтерпретації змісту таких рішень, їхньої естетичної сутності. При цьому типологія цього принципу напряду залежить від характеру естетики, яка проектується. Єдність у межах класичних принципів естетики спирається на традиційні художні уявлення, на норми перспективи, побудови планів та візуальну культуру впорядкування елементів.

На противагу цьому експресивна естетика, що передусім асоціюється із креативністю та оригінальністю дизайну, є авторським простором, що вкрай суб'єктивний [іл. 3.28].

Гармонія (співіснування) як стильовий принцип є, на наш погляд, найскладнішою категорією для аналізу художньо-стильових засад веб-дизайну. Як емоційна конструкція вона вкрай особиста та часто перебуває у просторі суб'єктивних оцінок та с особистих вражень, які важко формалізувати. Саме тому дослідники цього питання прагнуть не стільки визначати зміст гармонії, як принципу, скільки виявляти його ознаки,

аналізуючи художню симптоматику (виражені та «зрілі» форми, визначені рішення).

На наш погляд, серед головних маркерів цього стильового принципу, слід назвати наступні:

1) художньо-емоційна визначеність, яка досягається шляхом максимальної конкретизації знакових та символічних аспектів художньої мови;

2) змістовна асоціація із контекстом, що виражається через видимі точки перетину між власне повідомленням та його фоновими якостями, між центральною художньою ідеєю та окремим аспектами, що її уточнюють та поглиблюють;

3) функціональність декоративного змісту: усі елементи веб-дизайну, що стилізують (прикрашають, створюють ефекти) мають бути підпорядковані утилітарній меті, значення якої є очевидним.

Окремо зазначимо, що гармонія в якості стилістичного принципу безпосередньо виражається не тільки в особистих пріоритетах конкретного користувача (т.зв. індивідуальне відчуття гармонії) але й в практиці споживання більш масштабного в культурному сенсі дизайну. Наприклад, маркером гармонії можуть виступати моделі національного дизайну [13; 16].

Дослідження показують, що існують досить виразні відмінності в онлайн-поведінці в межах різних культур. Так, азіатські країни, як приміром, Гонконг, надають перевагу використанню Інтернету для соціального спілкування та хобі. Тоді як США, як правило, використовують Інтернет для отримання інформації щодо продуктів та послуг, а також електронної комерції. Іншими словами, результати досліджень переконливо доводять, що веб-комунікація не є повністю нейтральною, вона залежить від культурної специфіки та контексту споживання [71, р. 252].

Важливим параметром гармонії як стильового принципу виступає співіснування жанрових та власне стилістичних властивостей дизайн-рішень.

Ще в середині «нульових» років відома американська вчена І.Енгхольм довела існування прямої відповідності між жанровою спрямованістю веб-порталу та його художньо-образними змістами. За її висновками, жанри розширюється, збагачуються та ретранслюються за допомогою стилю [62, р. 2]. У межах жанру, наприклад, інформативних сайтів навчальних закладів, можна використовувати сталу стилістичну диференціацію, яка будуватиме мережу асоціації певних продуктів із певними спільнотами та культурними утвореннями.

На наш погляд, стиль утримує жанри в цілісності, він є тим інструментом, що здатний через гармонізацію художнього та функціонального змісту побудувати правильну систему ієрархії повідомлень [іл. 3.29].

Наприклад, за висновком І.Енгхольм, жанри породжуються повторенням певних феноменологічних збігів, таких як текстовий зміст, навігаційні елементи, макет, графіка, використання динамічних чи статичних зображень, певної колірної гами. Саме тому жанри розпізнаються за культурно обумовленими семантичними моделями, проте їхня цілісність не є передбачуваною. Художні норми завжди генеруються та інтерпретуються в соціальному та культурному контексті, а отже залишають простір для широкого діапазону інтерпретацій. Отже, визначення стилю базується на концепції, згідно з якою стиль в інтернеті служить для забезпечення диференціації в межах жанру і в цій функції може навіть порушувати норми жанру [62, р. 2].

На наш погляд, саме ця особливість помилково сприймається користувачами як дисгармонійна. Натомість, така оцінка не є оцінкою дизайну (за умови якісного дизайну). Вона, скоріше, свідчить про конфлікт контекстів користування.

Ще раз наголосимо на тому, що принцип гармонії по різному працює на рівні жанрового та стилістичного унормування. У цій системі виділимо

наступні аспекти взаємодії, що визначають простір застосування зазначеного принципу.

1) Жанри позначають асоціацію сайту з певною галуззю; стилі, натомість, не залежать від галузі. Приміром, за словами І.Енгхольм, і як сайт банку, так і сайт дизайнерського агентства можуть обрати стилістичні особливості японський мінімалізм [61, р. 218].

2) І жанр, і стиль є екранними продуктами, вони фізично присутні в реальності користувача за допомогою спільного набору технологій. Водночас веб-сайт на екрані складається також з навігаційних, інтерактивних, графічно-символічних та художніх компонентів. Усі вони мають перебувати у структурних відносинах та бути внутрішньо пов'язаними, що робить принцип гармонізації ключовим.

3) Жанр та стиль існують в різних парадигмах: для технічного аспекту функціонування сайту жанр є загальним терміном, тоді як стиль – додатковим. У той же час, жанр представляє загальне сприйняття специфічної групи явищ і проголошує узгодженість між окремими ознаками, тоді як стиль є еластичною концепцією, яку будь-хто може застосувати до відповідного жанру [61, р. 218].

Вагоме значення має той факт, що стильові тенденції веб-дизайну, за влучним висловом П.Хонга, «не походять з одного джерела, а є сумішшю візуального дизайну (на який, як було показано нами у попередніх пунктах, якісно впливає друкований дизайн) та веб-технологій» [68].

Л.Горлацій відносить подібний універсалізм стайлінгу до вкрай важливих рис веб-дизайну, які втілюються у цілому ряді напрямків. Серед них особливе значення має підтримка змісту та функціональності. Стильові принципи формують ефекти сприйняття та є емоційними факторами користування, а також володіють рисою безальтернативного звернення до смаку цільової аудиторії [104, р. 63]. Додамо від себе, що саме стильові принципи є основою у побудові бажаного образу, що його конструює адресат веб-порталу.

У процесі проектування системи виражальних засобів веб-дизайнерам важливо усвідомлювати та враховувати природу стильового генезису. За висновками Х.Шварц стильові тренди охоплюють сегменти ринку галузі, домінують на ньому протягом певного періоду, а потім зникають на користь нових тенденцій, аби згодом повернутися у вигляді ретро-моди [95].

Такий цикл життя тренду є вкрай цікавим інструментом моделювання виражальних засобів. Певна тенденція здатна повернутися у вигляді ретро-версії лише на основі визначеної та закріпленої основи – своєрідного стильового шаблону. Його повторення повертає стильовий тренд до активного поля проектування.

Висновки до розділу

Стильові принципи є найбільш гнучкими категоріями в аналізі художньо-стильового репертуару (або стайлінгу) у дизайні освітніх сайтів та порталів. Спираючись на усю множину попередньо задіяних у дизайні компонентів (передусім, просторово-композиційних та формальних), стилістика узагальнює їх у рамках системного бачення художньої цілісності дизайн-рішень.

На наш погляд, серед головних маркерів стайлінгу, слід назвати наступні:

1) художньо-емоційна визначеність, яка досягається шляхом максимальної конкретизації знакових та символічних аспектів художньої мови дизайну веб-сайту;

2) змістовна асоціація із контекстом, що виражається через видимі точки перетину між власне повідомленням та його фоновими якостями, між центральною художньою ідеєю та окремим аспектами, що її уточнюють та поглиблюють;

3) функціональність декоративного змісту: усі елементи веб-дизайну, що стилізують (прикрашають, створюють ефекти) мають бути підпорядковані утилітарній меті, значення якої є очевидним у системі юзабіліті.

Аналіз історичної генеалогії стайлінгу показує, що тенденції у веб-дизайні мають хвилеподібну динаміку та схильні до періодичного повторення окремих композиційних або формальних сукупностей, що закріплюються у візуальному репертуарі як найбільш типові та ефективні рішення. У цьому сенсі, має подальшу дослідницьку перспективу не тільки виявлення та фіксація стильових напрямків та тенденцій, але й аналіз практики їхнього розвитку, зміни та трансформації.

Просторово-композиційна структура мережевого ресурсу спирається на засади екранної композиції, яка має чимало відмінностей у порівнянні із композиційними рішеннями друкованого розвороту поліграфічного видання.

Мережеве споживання інформації змінює практику застосування поліграфічних принципів роботі із просторово-композиційними рішеннями.

З нашої точки зору, це:

- 1) динамізм та інтерактивність мережевої інформації;
- 2) гнучкі просторово-композиційні налаштування, що дозволяють користувачеві коригувати елементи форми змісту (приміром, режим ближче / далі);
- 3) інтеграція у мережу та похідні від цього візуальні властивості (приміром, естетика гіперпосилань, яка за визначенням відсутня в друкованому дизайні).

Мережева комунікації має свою парадигму комунікації. Її присутність в інтернет-продуктах має обслуговуватися у тому числі і візуальними засобами.

Важливе значення для побудови просторово-композиційних рішень має параметр композиційної поведінки елементів. Ми вважаємо цей механізм одним із ключових у розв'язанні завдання створення якісного дизайну.

РОЗДІЛ 4

ВИРАЖАЛЬНІ ЗАСОБИ У МЕТОДОЛОГІЇ ПРОЕКТУВАННЯ ОСВІТНІХ САЙТІВ ТА ПОРТАЛІВ

4.1. Стилїстика та моделі використання інтернет-ресурів.

Стилїстика сайту є похідною від функціоналу. Невід’ємність: неможливо розглядати окремо питання естетики. Наприклад, простота використання – має свій фокус художніх прийомів. Асинхронна доступність – це не лише питання технології, але й впровадження ефекту доступності художніми засобами. Можна пройтись по усім пунктам та показати цю взаємодію

Співставлення критеріїв двох паралельних систем: користування (техніко-технологічний аспект дизайну) та емоційно-образного сприйняття (художній аспект дизайну). Оскільки дидактичні прийоми та практика навчання в її освітній складовій не є безпосереднім предметом нашого дослідження, ми вважаємо за необхідне використати в якості дослідницької основи висновки групи вчених з Тайваню Алек Лін та Ширлі Грегор (Lin, A. C., & Gregor, S. D.) [77, p.15-16]. Їх комплексний аналітичний проект надає робочі результати вивчення практики користування навчальними сайтами декількох десятків музеїв, що мають освітньо-учбові програми. Спираючись на висновки А.Лін та Ш.Грегор, як на комплекс вихідних даних, ми пропонуємо власну модель, яка представлені нами у таблиці 4.1 [додатки, табл. 4.1].

Параметр *привабливості зовнішнього вигляду* у контексті розв’язання конкретних художньо-образних завдань, є вкрай розмитим на не конкретизованим на рівні засобів користування. Як показує проведений нами аналіз, кожна із запропонованих нами систем організації виражального репертуару має власну зону відповідності, що формалізує параметрію привабливості як комплекс візуально-конкретних дій.

Так, формально-об'єктна система задіює специфікацію якостей форми, оперуючи морфологічними властивостями об'єктів та площин як емоційними факторами впливу (знайома/очікувана форма – нова/цікава форма тощо) [іл.4.1].

Натомість, композиційно-пластична система вимагає активного використання екранного масштабу сторінки як цілісного узагальнюючого простору, що в образному контексті є ознакою цілісності композиційного узагальнення, а у сенсі практики юзабіліті деактивує природне бажання користувача вийти за межі окресленого простору [іл.4.2].

У свою чергу, шрифтова система у контексті аспекту привабливості, працює як повноцінний компонент візуальності сайту, де, приміром, наборні властивості шрифту за визначенням містять ілюстративно-образні компоненти [іл.4.3].

Вагоме значення має четвертий параметр зазначеної моделі, який в базовому техніко-технологічному сценарії А.Лін та Ш.Грегор відповідає за *асинхронну доступність контенту* навчального веб-ресурсу.

З нашої точки зору, у рамках тоново-колірної системи це узагальнюється на рівні параметрів яскравості, щільності та прозорості кольору. Усі зазначені характеристики в аспекті художньо-образного сприйняття мають враховувати асинхронність користування інформацією. Важливо підкреслити, що параметр прозорості кольору напряму залежить від масштабу та форми репрезентації об'єктів, які є носіями кольору. В різних масштабах коліно-тонова репрезентація має різні ефекти сприйняття, які мають виступати у ролі факторів проектування естетичної парадигми веб-сторінки [іл.4.4].

Формально-об'єктна система в рамках асинхронії користування актуалізує завдання гнучкості сприйняття морфологічного репертуару сайту, за принципом: форма об'єктів співвідноситься із змінністю масштабів та глибиною перегляду. Користувач має інтерпретувати образність форми комплексно та утилітарно. Само тому у системі композиційно-пластичного

унормування простір повинен проектуватися для взаємодії з іншими просторами: тобто не бути самодостатнім, а розглядатися як частина системного художнього цілого [іл.4.5].

Зрештою, на рівні шрифтової системи це означає сумісність гарнітур із динамічним змінам сторінки, за умови, що шрифт як естетичний ансамбль не суперечить різним способам перегляду (ближче – далі; в інверсії або не тлі зображення тощо).

Вкрай цікаві аспекти побудови художньо-образної системи присутні в утилітарному параметрі *ритму навчання*. Розробники цього аспекту веб-проекування підкреслюють його важливість для базового дидактичного інструментарію, зокрема концентрації або послаблення уваги, хвилеподібній динаміці складності завдань тощо.

У свою чергу, у рамках тоново-колірної системи, це вимагає використання кольору як засобу побудови ієрархій та програми субординації елементів. В межах зазначеного аспекту колірні рішення є частиною сигнальної системи юзабіліті, яка одночасно містить і утилітарні, і образні компоненти (передусім, у рамках знакової системи та художніх засад навігації).

Морфологічні рішення, як частина завдання побудови ритму навчання (дидактичний компонент), вимагають виявлення властивостей форми як доданої візуальності (художній компонент, що відповідає за коректне сприйняття форми). Іншими словами, за допомогою формоутворення проектується якість повідомлення через визначення якості форми [іл.4.6].

На наш погляд, в цілому участь формальних компонентів у виражальній структурі веб-проекування має пряме відношення до побудови ієрархії повідомлень, де художнє допомагає дидактичному виражати змістовну складову меседжу.

Композиційно-пластична система, використовуючи інструментарій ритму, масштабу, а також побудову планів, формує субординацію компонентів, в якій, наприклад, першорядне або другорядне – є візуальною

частиною навчального репертуару. Як ми бачимо, дидактичні та художні аспекти і в цьому параметрі співіснують як цілісна система.

Те ж саме стосується і використання антропометрії шрифту, в рамках якої розмірність, інтерліньяж або розрядка є одночасно і засобами візуальної репрезентації, і методами побудови ієрархії контенту.

Процес навчання, у якому важливу роль відіграють екранні засоби репрезентації, містить ще один показник, що поєднує функціонально-утілітарні та художньо-образні компоненти юзабіліті.

Наприклад, наведені вище дані дослідження А.Лін та Ш.Грегор розглядають дидактику екранного навчання на прикладі веб-сайтів західноєвропейських музеїв, що містять додаткові освітні платформи або за своєю структурою є навчальними веб-порталами. П'ять настанов розвитку для розробки навчання для задоволення (т.зв. система learning + enjoyment) визначені вченими як найбільш репрезентативні.

У таблиці 4.2. нами запропонована компонентна модель виражальних засобів, яка показує взаємозв'язок між задачами дидактичного управління контентом та художньо-образним інструментарієм [додатки, табл. 4.2]. На нашу думку, останній варто застосовувати для формування кореляції між навчанням як процесом педагогічної взаємодії та виражальними засобами веб-сторінки, що в даному разі є невід'ємним дидактичним інструментом.

Наприклад, *інтерактивність навчання*, як базова дидактична задача, має власну структуру художньо-образного звернення. У найбільш широкому поняттєвому сенсі, інтерактивність є здатністю взаємодіяти. Проте в рамках веб-культури зазначений параметр має невід'ємну мультимедійну складову, яка дозволяє побудувати багаторівневу та наскрізну трансляцію різноманітних інформативних потоків. Художня складова виконує важливу функцію проектування засобів підтримки та репрезентації інтерактивності, яка реалізується за допомогою інфографічних та зображально-ілюстративних засобів [іл.4.7].

У свою чергу, *параметр врахування характеристик самостійного навчання* призводить до потреби проектування субординації виражальних компонентів як інтуїтивної системи.

На наш погляд, її виражальний потенціал не повинен вимагати від користувача додаткових зусиль для інтерпретації, що в межах конкретики виражальних засобів може досягатися за допомогою застосування візуальних метафор (розкривають образну складову ідеї, проте не розв'язує дидактичний контур завдання).

За схожим сценарієм, *параметр врахування цільової аудиторії* є запорукою розробки виражальних засобів у межах вікової градації, коли ступінь компетентності користувача та складності задач, що виконуються взаємозалежні.

Наприклад, дизайн-рішення для художньо-образного репертуару навчального профілю молодшого школяра має орієнтуватися на базові навички інтерактивності, що припускає відповідну геометрію форм та зображальну амплітуду графічного матеріалу. В якості негативного прикладу наведемо дизайн-рішення веб-сайт освітньої платформи «HONEY ACADEMY» (Україна) [іл.4.8].

4.2. Тоново-колірна та контрастна палітри інтерфейсу освітнього сайту у системі виражальних засобів репрезентації

Серед арсеналу виражальних засобів вкрай важливе місце посідає колірно-тонова система. Її універсальне значення полягає в декількох факторах. Спираючись на здійснений нами аналіз джерельної бази, вважаємо за необхідне виділити наступні фактори, як першочергові:

1) розлога *інтеграція кольору в усі системи* та підсистеми візуальної конструкції сайту для навчання;

2) репрезентативні *комунікативні можливості колірно-тонових повідомлень*, що пов'язано не тільки із принципами побудови освітньої інформації, але і з специфікою навчання, як інтелектуальної сфери діяльності

(за принципом: засвоєння навчальної інформації потребує відповідної результативної форми, що має власний дизайн та способи ретрансляції);

3) здатність виступати якості найбільш простого та дієвого *інструменту субординації та ранжування* інформаційних повідомлень та масивів даних (як виражених за допомогою тексту, так і поданих в ілюстративно-графічному еквіваленті).

При цьому варто окремо наголосити на тому, що будь-які універсальні моделі дизайн-регламентації, особливо ті, що пов'язані із інтерактивною взаємодією з метою побудови спільного результату (навчання, бізнес-комерція тощо), в якості своєрідної протипаги містять дизайн-механізми персонального звернення, які виступають у ролі компенсаторних засобів у рамках загальної виражальної моделі естетики веб-сайту.

На нашу думку, принципи універсальності та персонального звернення є двома крайніми точками в умовній моделі співіснування колірно-тонових рішень, що проектують функціональну освітньо-навчальну естетику.

В техніко-технологічному плані, у своїх висновках ми спираємось низку зарубіжних та вітчизняних досліджень, що опрацьовують напрями дидактичного аналізу веб-навчання та освітньої репрезентації, які не є першорядними у межах завдань нашого дослідження.

Так, Катаріна Райнеке (Reinecke, K.) описує подібну проблему на прикладі формалізації параметрів яскравості кольору та його тонових характеристик у межах т.зв. вузьких проміжків ділення кольорів (приміром, перехід світло-червоного у темно-червоний). Висновком її дослідження стали рекомендації персоналізувати тоново-колірні рішення у структурі сайту для навчання за віковими схемами, а також за принципом складності навчальних програм [91, р. 2056].

Дизайн для навчання – це емоційно орієнтований дизайн. Його художньо-стильові властивості мають обов'язково використовуватися для побудови практики юзабіліті. Емоційний дизайн ґрунтується на принципах співіснування формально-просторових параметрів (передусім, форма об'єктів

та композиція площин) із тоново-колірними, що присутні в основі практично усіх виражальних характеристик (колір у формі, колір в площині, колір в гарнітурі тощо).

Звернемо увагу на те, що існує чимало досліджень, які вивчають параметрію взаємодії кольору із різноманітними веб-системами, у тому числі в сегменті освітніх сайтів та порталів.

Наприклад, висновки дослідження Яна Пласса (Plass, J. L.) фіксують пряму залежність комбінацій двох візуальних елементів дизайну: кольору та форми, які мають здатність маніпулювати емоційним впливом матеріалів без додавання нової інформації.

Зокрема, за висновками вчених, дослідження кольорів за критеріями збільшення задоволення та підвищення емоційного рівня сприйняття інформації завдяки насиченим і теплим кольорам виявили достатньо сильну кореляцію між поєднаннями теплого кольору у прямокутних формах та навпаки. Проте найсильніші ефекти емоційного споживання контенту в навчальних програмах, були виявлені у схемах взаємодії між теплими світлими кольорами (наприклад, жовтим, оранжевим) і темними або ахроматичними кольорами (наприклад, сірим) [90, р. 130].

Зазначимо, що навчальні завдання часто потребують як піднесення, так і емоційного спаду, що пов'язано із циклами засвоєння учбового контенту. Це, у свою чергу, доводить небезпеку категоричності у застосуванні тоново-колірних репрезентацій в системі екранного навчання.

Наприклад, веб-сайт «Лінгвістична гімназія» (Україна) використовує одночасно як ілюстративно-графічну (контурні об'єкти), так і композиційно-планову (плашки, градієнти) моделі репрезентації кольору, що, до певної міри виправдано в межах схеми представлення результатів навчання, проте має очевидні художньо-стильові вади, які, на наше переконання, перекреслюють усі позитивні наміри [іл. 4.9].

Розв'язання подібної колізії бачиться нам у методиці розширення контексту застосування кольору та в активному використанні тонових

характеристик форм та об'єктів, що не є першорядними для інтерфейсної (корпоративної) репрезентації.

Частково наше припущення підтверджується і висновками дослідників, що аналізують ефекти взаємодії кольору та формально-композиційних засобів.

Наприклад, дослідження форми показали, що круглі та схожі на дитячі риси (великі очі, маленькі носи, коротке підборіддя) можуть викликати позитивні емоції у більш широкому спектрі ситуацій взаємодії учня із навчальним контентом. Також було виявлено, що антропоморфні комп'ютерні інтерфейси краще привертають увагу користувачів і краще залучають їх до активних завдань, ніж неантропоморфні.

За словами Я. Пласса, нейтральний дизайн із використанням ахроматичних (сірих) дисплеїв і квадратних форм, які не нагадували людські обличчя, мав більш низьку оцінку в емоційно-виражальному сенсі. Це пов'язано із тим, що «лише колір має чітку протилежність, що викликає негативні емоції (світлі проти темних відтінків)», натомість форма не володіє такими рисами виражальної опозиції (прямокутне та овальне здатне бути тлом для емоційно привабливого ефекту, так і навпаки) [90, р.130].

Схожі принципи комбінації колірно-тонових рішень присутні і в моделях взаємодії текстового контенту із зображальним. Як показує С. Олейле (Olaleye, S.) на прикладі веб-сайтів нігерійських університетів, параметрія засобів виразності тексту, як оповідного повідомлення (наративу), спирається на співвідношення тонових систем кольорів переднього плану та фону. Текст сайту з помилкою кольору не видно для читання. Інструмент діагностики кольорів показував коефіцієнт контрастності яскравості, різницю яскравості та різницю кольорів [87, р. 10].

Іншими словами, не є завданням дизайнера здійснювати діагностику «уражених» вузлів тексту та, приміром, формалізувати кількісні показники яскравості шрифту. Проте естетика сторінки має спиратися на рекомендації та висновки подібних досліджень, що оперують об'єктивними даними з

практики користування. «Сліпий» дизайн є кроком до порушення юзабіліті та дисбалансу самої системи екранного навчання.

В якості проміжного висновку зазначимо, що ідеального колірною функціоналу не існує, оскільки розлогість екранної культури та надзвичайно широка репрезентативність колірною-тонових репрезентацій є очевидною перепоною для цього. Проте у практиці дизайн-рішень освітніх інтернет-ресурсів можна визначити нормативні позиції, що забезпечуватимуть коректне використання властивостей кольору. Вони стосуються трьох важливих виражальних систем щодо:

- 1) участі кольору у побудові форми та площини;
- 2) субординації змісту повідомлень за допомогою кольору (наприклад, первинне – вторинне);
- 3) ранжування емоційного ставлення до контенту (наприклад, контент для повільного читання та контент для інтерактивної взаємодії мають володіти різними виражальними репертуарами та різними схемами застосування типових виражальних засобів).

4.3. Показники зручності користування як проблематика виражального інструментарію дизайну: від практики веб-юзабіліті до контексту веб-доступності

Система юзабіліті, якщо розглядати її в ракурсі аналізу виражальних засобів, має надзвичайно широку дослідницьку амплітуду. Її академічною основою є теоретичні міркування дослідників 1990-х щодо екранної зручності як практики, яка виникає у взаємодії двох компонентів:

- 1) власне дизайн-рішення, які націлені на комунікативні режими (т.зв. дизайн взаємодії);
- 2) досвід користувача, як окрема ланка у структурі споживання будь-якого сайту.

За висновком Л Шилд, перше не може існувати без другого, оскільки проблема зручності дизайну – це своєрідний зустрічний рух розробника та

користувача. «Дизайн взаємодії» є проектуванням інтерактивних продуктів для підтримки людей у їхньому повсякденному та робочому житті. Натомість це автоматично передбачає «створення користувацького досвіду, який покращує та розширює те, як люди працюють, спілкуються та взаємодіють» [97, р. 353].

Проте дидактична природа веб-сайтів для освіти та навчання вносить у цю систему деякі корективи, які, на наш погляд, важливо врахувати у дизайн-проектуванні. Навчальний досвід спирається на особливу емоційну складову, яка не може описуватися виключно у т.зв. позитивних категоріях. Досить часто навчальні компоненти вимагають зусиль, акумуляції емоційного стану людини, терпіння, витримки тощо. Ця специфіка є невід'ємною складовою освіти, що у процесі користування контентом веб-сайтів має певні особливості зручності (передусім, емоційного характеру), які проте, компенсуються здобутим досвідом та кінцевим позитивним результатом.

Наші рекомендації стосовно практики юзабіліті в її художньо-образній складовій спираються на найбільш стабільну та широковідому чотирьохрівневу модель інтерфейсу користувача [80, р. 47-48].

Модель складається з концептуального, семантичного, синтаксисного та лексичного рівнів. Кожен має власну систему репрезентації, яка в утилітарно-функціональній основі характеризує оперативну взаємодію користування. Проте, на наш погляд, її вадою є не врахування принципів художньо-образного значення, які, поза тим, є органічною частиною будь-яких сценаріїв користування контентом веб-сайту.

Наша пропозиція представлена у таблиці 4.3. [додатки, табл.4.3].

Наприклад, *концептуальний рівень*, що визначає простір задач взаємодії людини та інтерфейсу, в функціональному аспекті характеризується трьома складниками. Усі вони містять виражальну характеристики, які є художньо узагальненими в рамках дизайн-рішень певного сайту. А саме:

- 1) об'єкти, якими маніпулюють;

- 2) зв'язки, що виникають між об'єктами;
- 3) операції, що формуються на перетині об'єктів та зв'язків (набутого досвіду).

Для системи репрезентації художньо-образних значень, концептуальний рівень є простором вираження програмної естетики сайту.

Семантичний рівень надає визначення тим компонентам, що були сформульовані у межах програмної концептуальної основи. У контексті практик користування – це безпосередня реалізація завдань інтерфейсу, що на художньо-образному рівні здійснюється завдяки проектуванню т.зв. мови звернення: меню, діалогові вікна, підказки.

Синтаксний рівень є етапом формування контексту. Ті ж самі компоненти цілісності сайту, що на попередньому рівні формували структури звернення до користувача, тепер будують змістовні сукупності. Синтаксис дозволяє описати та виразити порядок дій, які виконує користувач для завершення повідомлень. Він також демонструє користувачеві т.зв. мову представлення (мову дій), яка, у свою чергу, включає візуальні рішення щодо розташування, форми та розміру, динаміки та ритму появи на екрані об'єктів.

На *лексичному рівні* виникає т.зв. мова презентації, яка у виражальному сенсі є аналогом художньої мови: множинності засобів та змістів художнього узагальнення, які підсумовують символіку елементів, естетичні властивості гарнітур, виражальний потенціал ліній та площин тощо. Типові рішення системи виражальних засобів мають власну лексичну програму, яка, у першу чергу, є важливим фактором узгодженості інтерфейсу користувача.

Відмітимо, що наведена вище схема має для дизайну універсальне значення, що можна побачити на прикладі аналізу І. Бондаренко та В. Тарасова стосовно семантики та семіотики дизайну середовища [53, р. 19-21].

Як ми можемо переконатися, в дослідженні виражальних засобів освітнього веб-ресурсу як універсальної системи, що враховує і художньо-образну складову, і функціонал користування утилітарними складовими

сайту, основним простором узгодження лишається проблематика взаємодії технологічного та естетичного рівнів дизайн-рішень. На наш погляд, не буде спрощенням стверджувати, що дизайн-практики – це про потенціал та можливості, а юзабіліті – передусім про методики оцінки вже існуючих пропозицій дизайну.

На підтвердження нашого припущення наведемо точку зору Л. Шелд, яка стверджує, що зручність використання як параметр юзабіліті, відрізняється від користувальницького досвіду. Перший параметр охоплює ефективність, безпеку, корисність, можливість навчання та запам'ятовування, тоді як другий, зосереджується на таких аспектах, як задоволення ефектність, набуття сталого образно-емоційного досвіду [97, р. 354-355].

Проте, на наш погляд, сучасна інтернет-комунікація є настільки інтегрована у проблематику набуття та репрезентації досвіду користувача, що проблема дизайну не припиняє бути актуальною під час користування. Усе можна корегувати та налаштовувати. Гнучкість сучасного дизайн-проекування дозволяє повертатися до координації взаємодії користувача із екранним простором та технологіями. Тому юзабіліті є невід'ємним компонентом дизайн-проекування. Людина користується технологією, але споживає її емоційно. Це означає, що художні рішення завжди матимуть високий ступінь впливу на форми та види екранної репрезентації.

У цьому сенсі, нам здається некоректною оцінка Л.Шилд, щодо обміну академічними контекстами навчальних веб-сайтів у порівнянні із параметрами технічної та загальної зручністю використання. На наш погляд, використанні у дослідженні дані не враховують вагу та значення художніх компонентів юзабіліті (Pedagogical Usability / Figure 2: The components of pedagogical usability) [97 р. 358].

В якості ще одного важливого компоненту юзабіліті, який також має характерні художні рівні, треба назвати веб-доступність (web accessibility). Зазначений параметр у проектуванні досвіду користувача спрямований на

врахування як когнітивних, так і емоційно-чуттєвих ефектів сприйняття контенту, що актуалізує питання ролі та місця виражальних засобів.

Як показує дослідження П.Акоста-Варгаса (Acosta-Vargas, P.), висновки якого здобуті на основі аналізу веб-сайтів навчальних закладів з Латинської Америки, веб-доступність формалізується у межах чотирьох груп параметрів, які типологізовані за критерієм специфіки побудови досвіду користувача. Серед них:

- 1) група емотивних факторів;
- 2) група факторів оперування та техніки користування контентом;
- 3) фактори зрозумілості та відкритості змісту повідомлень;
- 4) фактори надійності структурного цілого веб-сайту [45, p. 36502-03]

За нашими висновками, усі вищезазначені групи факторів мають безпосереднє відношення до образно-виражальної системи веб-контенту яка реалізується за допомогою дизайн-проекування. Система художнього узагальнення присутні одночасно і в параметрії окремих компонентів естетики сайту, і в рамках її цілісного сприйняття.

Співвідношення між змістом параметру web accessibility та системою виражальних засобів показане нами у таблиці 4.4. [додатки, табл. 4.4.].

Група емотивних факторів спрямована на візуальне, тактильне та аудіальне сприйняття як паралельні контексти, що обумовлюють та взаєморегулюють один одного.

Наприклад, навчальний компонент сайту надає текстові альтернативи для будь-якого вмісту, окрім тексту, який можна замінити іншими формами, які актуальні для користувачів із спеціальними потребами (приміром, заміна контенту збільшеною гарнітурою або шрифтом Брайля, аудіо-супроводом чи іконографічними символами). В цілому, зазначена група в загальній моделі користування спрямована на впровадження альтернативних / паралельних джерел комунікації / навчання, які створюють змісти, що можна подавати різними способами без втрати інформації чи структури.

Виразальний репертуар в емотивній групі є репрезентаційним засобом. Так, композиційно-пластична основа структури сайту, яка має надавати користувачеві можливості для альтернативної взаємодії (приміром, можливості вибору текстового потоку або його ілюстративно-графічного відповідника), вимагає «відкритого» просторового звернення, яке є очевидним для інтерпретації та не потребує додаткових зусиль для цього.

На наш погляд, ключове визначення сутності такого принципу альтернативи у контексті побудови виразальних засобів має бути окреслене наступними позиціями:

- 1) композиційні рішення не мають породжувати додаткові інтерпретації;
- 2) морфологія об'єктів не повинна формувати вторинні (неієрархічні) компоненти;
- 3) тоново-колірні рішення мають оминати ефекти графічного шуму та декоративізму;
- 4) естетика в межах принципів web-accessibility має звужувати ефекти сприйняття, а не розширювати їх.

В якості прикладу застосування групи емотивних факторів юзабіліті у відповідності із інтерфейсною системою художньо-образної репрезентації веб-сайту покличемося на візуальну структуру навчального порталу Сілезького Університету в Катовіцах (Польща), автори якого позиціонують свій освітній продукт як простір альтернатив та відкритих можливостей користування [іл. 4.10].

Група факторів оперування та техніки користування контентом є наступною шаблоною у структурі web-accessibility, яка відповідає за оперативне визначення веб-доступності. У першу чергу, це альтернативи навігації та інтерфейсу користувача для людей з особливими потребами або схильністю до альтернативного користування навчальними компонентами сайту. З точки зору техніко-технологічних засобів, зазначена група безпосередньо формує інтерфейс користувача для реалізації тактильних

(клавіатура, маніпулятор, команди), звукових (за принципом, «трансляю та завантажую звук») та зорових (за принципом: «бачу-дію») принципів користування.

У виражальному репертуарі навчального веб-сайту оперативні фактори, у першу чергу, реалізуються в роботі із:

- 1) часопростором (хронотопом) сайту;
- 2) таймінгом користування певними операціями та діями;
- 3) образними структурами навігації.

Усі визначені нами компоненти мають пряме відношення до художньо-образного потенціалу, передусім, візуальних засобів виразності.

Наприклад, час користування будь-яким компонентом інфографічної структури сайту закладений в структурі образного змісту знаково-символьних елементів (іконок, емблем, графічних кнопок тощо). Їхня художня параметрія не існує окремо від технічного інструментарію. Споживання таких елементів (їх інтерпретація, осмислення та подальша трансляція через дії користувача) потребує певного часу перебування в структурі візуального повідомлення.

Особливо гостро зазначена особливість стосується графічних елементів у візуальному цілому інтерфейсу, які репрезентуються на межі знакової та символної природи. Як показує проведений нами аналіз, неочевидність символічних контекстів в візуальних дизайн-рішеннях породжує розмаїття інтерпретацій та часто призводить до домінування суб'єктивного художнього змісту над навчальними задачами.

Наприклад, освітній портал Академія мистецтв у Братиславі (Словаччина) демонструє саме такі похибки як щодо загального оперування, так і стосовно окремих технік користування контентом. Сайт звертається до користувача грайливо та декоративно «шумно», його структура переобтяжена неврівноваженими елементами, які при цьому мають оперативний статус (кнопки, іконки, посилання тощо) та безпосередньо призначені для контексту юзабіліті [іл.4.11].

Художньо-образну складову має і структурна навігація веб-сайту, що також робить зазначений параметр у виражальному репертуарі навчального веб-сайту оперативним фактором.

За нашими спостереженнями, актуальні питання веб-доступності часто є похідними від окремих дисфункціональних порушень у взаємодії користувача та контенту на рівнях *образ-рішення-дія* та *сигнал-інтерпретація-дія*. Зазначені рівні поєднують в одну універсальну систему оперативні та художні контексти управління контентом. Питання: де я перебуваю зараз в структурі сайту? яке місце посідає «конкретно ця» (що наразі є предметом оперування людиною) просторова або зображальна складова сайту, постійно супроводжують анкетування користувачів. Це безпосередньо вказує на вагоме значення образної складової в структурі технічної навігації [іл. 4.12].

Група факторів зрозумілості та відкритості змісту повідомлень у структурі веб-доступності відповідає за критично важливий рівень сприйняття контексту, який ми пропонуємо визначати як *поріг незворотності інтерпретації*.

За нашими даними, на певному етапі проникнення до змісту повідомлень, користувач набуває такої кількості позитивних та успішно здійснених рішень, які в своїй сукупності стають самостійним фактором інтерпретації (тобто успішна кількість дій та рішень у взаємодії із контентом сайту стає новою якістю взаємодії). Вагому роль у цьому важливому процесі користування посідає художньо-образно складова. Вона має власний апарат образної незворотності, наприклад, у ситуаціях коректного стилістичного представлення змісту повідомлень.

Ми вже зазначали у відповідному параграфі третього розділу: *стайлінг* завжди є частиною інструментарію користування, що позиціонує художньо-стильові засоби виразності як універсальні для обох класичних систем юзабіліті (технічної та образної).

І зрозумілість, і відкритість повідомлення є конкретно вираженими контекстами структури екранного простору. Ці фактори безпосередньо конвертуються в дії і рішення, а відтак є елементами дизайн-проекування. Ми переконані у тому, що зрозумілість образного повідомлення (як фактор веб-доступності) проектується, використовуючи параметрію сприйняття користувача (простір, масштаб, таймінг тощо) та прогнозованість образного припущення.

Наприклад, контраст об'ємів та просторового розташування об'єктів визначає відповідну інтерпретацію у побудові планів (виражальні компоненти), які, у свою чергу, будують структуру користування (приміром, первинна-вторинна дія) [іл. 4.13].

Така ж закономірність присутня і в параметрі читабельності текстових елементів сайту, які ґрунтуються одночасно і на властивостях графічного креслення гарнітури (приміром, антиква із висічками у порівнянні із лінійністю гарнітури з групи «гротеск»), і на змістовних якостях наративної природи тексту (приміром, погано написаний текст не врятує коректно застосовані шрифтові рішення) [іл.4.14].

В даному разі, поріг незворотності інтерпретації виникає на етапі поєднання двох паралельних процесів у практиці користування: інтерпретації оповідної властивості тексту, яка узагальнює зміст; та інтерпретування образності гарнітури, що через власні виражальні засоби підвищує / знижує параметри читабельності, ефективності сприйняття, часу декодування тексту тощо.

Група факторів надійності структурного цілого веб-сайту орієнтована на універсальне значення мережевої культури, яка не розвивається у відриві від загального технічного прогресу та властивостей художньо-стильового генезису. З точки зору дизайн-проекування, надійність рішень передбачає сумісність із поточними та майбутніми технологіями. Досить часто зазначений фактор асоціюють із моделлю сталого розвитку, де стійкість та врівноваженість певної системи виступає

запорукою функціональності суміжних систем і практик. Як і у розглянутому вище випадку із групою факторів зрозумілості та відкритості, фактори надійності перебувають на перетині технічної та образної систем юзабіліті.

У цьому сенсі користування веб-контентом має багаторівневу структуру узгодженості, яку, наприклад, (Mahfouz, A.) визначає як *внутрішню, аналогічну та зовнішню* [80, р. 47-48]. На основі цієї градації ми пропонуємо наступну модель участі виражальних засобів у параметрії надійності структурного цілого веб-сайту.

Внутрішня узгодженість характеризує інтерфейс веб-сайту всередині самого сайту. Для системи виражальних засобів цей тип узгодженості має передусім просторово-композиційну спрямованість, адже побудова цілісного прийняття неможлива без формуванні цілісного композиційного бачення окремих елементів. Екранний простір є умовним шаблоном (або «рамкою», у термінології веб-дизайнерів) більш розлогого віртуального простору, який маніпулює образністю сприйняття. Фактори надійності стабілізують моделі користування, дозволяючи людині відчувати межі умовного просторового цілого та координувати свої очікування із, наприклад, ступенем насиченості певного екранного простору відповідною кількістю об'єктів (параметр балансу «повітря», розрідженості простору екрану).

Аналогічна узгодженість проступає в контексті взаємодії веб-сайту із завданнями самого користувача. Інтернет-простір, у якому існує веб-сайт, є за визначенням антропоморфним. Він орієнтований на тілесні або, у більш широкому сенсі, антропометричні властивості користування.

Наприклад, коліно-тонова система має у своєму арсеналі параметр надійності кольору, який як дослідницьку модель можна схематично представити у вигляді зони схрещення двох просторів: повідомлення та його інтерпретації. З цієї точки зору, надійне колірне рішення – це прогнозовано зрозуміле рішення, яке спирається на наперед відому стратегію декодування.

Зовнішня узгодженість характеризує співіснуванні різних інтерфейсів у межах спільного користувацького досвіду. Людина використовує багато

різноманітних екранних продуктів та програм, і це не може не позначатися на характері її звичок користувача та, найголовніше, характері очікувань від користування певним інтерфейсом. У цьому сенсі, наприклад, користування навчальною платформою буде підсвідомо включати раніше набутий досвід від користування, приміром, комерційним сайтом супермаркету.

Таким чином, художньо-образна природа веб-сайту для навчання буде інтерпретуватися в межах досвіду користувача, здобутого раніше, інакше та з орієнтацією на інші мотиви користування. Саме тому параметр зовнішньої узгодженості є таким важливим для проблематики веб-доступності. Якщо навчальна парадигма веб-сайту використовує більше однієї образної системи, зовнішня узгодженість означає узгодженість усіх цих систем на всіх рівнях дизайну інтерфейсу.

Наприклад, інфографіка повинна вступати в органічну взаємодію із ілюстративним контентом, а фотоматеріали не випадати з загального художнього контексту композиційно-просторових рішень тощо.

Висновки до розділу

Проаналізований нами матеріал дозволяє стверджувати, що вагоме значення у системі виражальних засобів навчальних веб-ресурсів відіграють як цілком традиційні групи засобів (колір, форма, композиція), так і контекстуальні сукупності засобів, які поєднують у спільний комплекс емотивного споживання естетику та функціонал веб-сайту.

На наш погляд, друга група засобів виразності визначається за зворотнім принципом. Наприклад, для особливості вираження задач альтернативного дизайну це може бути сформульоване як перелік рекомендацій, які описують некоректні рішення, лишаючи тим самим простір ефективності у зоні потенціального зростання:

- 1) композиційні рішення не мають породжувати додаткові інтерпретації;
- 2) морфологія об'єктів не повинна формувати вторинні (неієрархічні) компоненти;
- 3) тоново-колірні рішення мають оминати ефекти графічного шуму та декоративізму;
- 4) естетика в межах принципів web-accessibility має звужувати ефекти сприйняття, а не розширювати їх.

Подібна структура рекомендацій має значення і для спеціальних виражальних засобів, які формуються у конкретних межах визначеного завдання.

Наприклад, у випадку розробки коліно-тонового комплексу навчального веб-сайту варто зосередитися на контролі трьох найбільш важливих компонентів системи виражальних засобів:

- 1) участі кольору у побудові форми та площини;
- 2) субординації змісту повідомлень за допомогою кольору (первинне – вторинне);
- 3) ранжуванні емоційного ставлення до контенту.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз стану дослідженості проблеми засвідчує актуальність та важливість розглянутих та проаналізованих нами питань. У історіографічному контексті проблематика художньо-образної складової у дизайн-рішеннях навчальних та освітніх веб-сайтів та порталів може бути узагальнена у межах таких тенденцій:

А) в історико-хронологічному аспекті вивчення зазначеної проблеми не є рівномірним; окремі часові періоди (наприклад, 1990-ті – поч.2000-х) та етапи у розвитку (наприклад, етап трансформації візуальної культури протоколів HTML) практично не розглянуті в художньо-образному сенсі;

Б) в межах *компаративного аналізу* є очевидним неузгодженість дослідження дизайн-практик західного та східноєвропейського просторів, а також очевидне нехтування з боку вітчизняних дослідників академічно-науковим досвідом країн, що розвиваються;

С) у контексті *формально-стилістичного аналізу*, а також вивчення стильової «іконографії» в образному репертуарі дизайн-рішень веб-сайтів і порталів для освіти та навчання присутні суттєві змістовні прогалини; нами встановлено, що подібні лакуни пов'язані, передусім, із загальною тенденцією актуалізації вивчення функціональних та утилітарних змістів дизайну, що відсуває на другий план проблематику аналізу системи виражальних засобів та вивчення естетичного генезису.

2. Як засвідчує проведений нами аналіз, типологічна характеристика дизайну освітніх сайтів та порталів потребує окремої уваги до визначення та обґрунтування критеріїв типології дизайну, які у рамках нашої дослідницької гіпотезі визначені в межах декількох груп.

Універсальна типологія, з нашої точки зору, містить два основних (наскрізних) типи освітніх веб-ресурсів: представницький та навчальний, які визначені та обґрунтовані на основі критеріїв: а) спорідненості

інформаційних повідомлень; б) специфіки користування інформаційними повідомленнями; с) особливостей візуально-образної репрезентації контенту.

Типологія за критерієм базових дизайн-рішень ідентифікує веб-ресурси більш глибоко, використовуючи компоненти художньо-образних рішень як маркери того чи іншого типу дизайну. З нашої точки зору, в її рамках не йдеться про ідентифікацію конкретних композиційних, тоново-колірних або стильових ідей, оскільки за основу беруться більш універсальні критерії функціонального характеру.

На наш погляд, у контексті зазначених критеріїв слід виділити три типи, які найкраще репрезентуються через інтерпретаційні можливості дизайн підходу, а саме: корпоративний, креативний та респонсивний дизайн-підхід.

Окремою підсистемою в загальній типології освітніх веб-ресурсів виступає жанрова таксономічна парадигма, яка використовується дослідниками переважно для визначення ієрархії форм репрезентації контенту сайтів.

Як засвідчує проведене нами дослідження, баланс між функціональною та художньо-образною природою навчальних веб-сайтів напряму залежить від жанрової репрезентації, що актуалізує проблематику між-жанрової внутрішньо-жанрової класифікації. Нами доведено, що принагідно до системи екранної репрезентації веб-культури жанр є соціокультурним феноменом, у рамках якого поєднуються очікування, вимоги та побажання, до яких виробник інформації здатен або може апелювати. Проте безпосереднє втілення зазначених засад відбувається на основі образно-емоційної та художньо-естетичною тотожності між пропозицією та очікуваннями. Коректно спроектовані дизайн-рішення освітніх та навчальних веб-сайтів, які демонструють дотримання балансу функціональних (утилітарних) та естетичних компонентів системи, дозволяють користувачеві бути учасником жанрових поєднань та гібридизацій (інформаційний + ігровий; навчальний + розважальний тощо).

З метою визначення типологічного репертуару у межах вітчизняного та зарубіжного досвіду розробки та впровадження освітніх інтернет-ресурсів, запропоноване та обґрунтоване поняття «художній образ сайту». Його понятійна сутність полягає у системній характеристиці компонентів візуальної природи сайту, які перебувають у прямій взаємозалежності як від функціонально-утілітарних, так і образно-художніх властивостей. Художній образ сайту описує візуальні способи, яким веб-сайт відображається на екрані, включаючи використання кольорів, шрифтів, графіки, фотографій та інших візуальних елементів.

В цілому типологічна характеристика дизайну освітніх сайтів та порталів узагальнена нами у межах триступеневої структури, яка спирається на три головні типи представницького, навчального та універсального (портального) дизайну.

За критерієм функціональної природи сформульована нами типологічна модель спирається на три групи (за U.Mukhamedov):

- 1) інтерфейсного або уніфікованого дизайну;
- 2) авторського або альтернативного дизайну;
- 3) етнічного або регіонального дизайну.

За критерієм дизайн-регламентації (таксономії) компонентів освітніх інтернет-ресурсів типологічна характеристика уніфікує та узагальнює художньо-образну взаємодію системних, текстових та візуальних груп компонентів, які проаналізовані нами на основі застосування компаративного методу аналізу.

У дослідженні показано, що системні компоненти мають достатньо широке поле представлення, проте з точки зору участі у побудові системи виражальних засобів є маркерами відповідного типологічного профілю сайту.

На противагу цьому текстові компоненти мають виразне типологічне значення, у першу чергу, як засоби визначення рівнів та стилістики візуальної ієрархії.

Насамкінець, візуальні компоненти в типології є структурно змістовними та мають статус ключового виражального засобу, що маніфестують естетичну парадигму сайту.

В якості маркерів типології системи виражальних засобів нами визначені три компоненти дизайн-рішень, які оперують виражальними засобами у відповідному художньому контексті:

- 1) морфологічні рішення;
- 2) композиційне унормування;
- 3) стильові рішення.

Підсумовані данні загальної таксономії показані нами у таблиці. Обґрунтовано, що освітні інтернет-ресурси усіх трьох типів мають широкий репертуар виражальних засобів, які впливають із таксономічної структури кожного компоненту у взаємодії функціональної моделі та конкретного способу застосування комбінаторики виражальних маркерів.

3. Просторово-композиційна структура мережевого ресурсу спирається на засади екранної композиції, яка має чимало відмінностей у порівнянні із композиційними рішеннями друкованого розвороту поліграфічного видання. Мережеве споживання інформації змінює практику застосування поліграфічних принципів роботи із просторово-композиційними рішеннями.

З нашої точки зору, це:

- 1) динамізм та інтерактивність мережевої інформації;
- 2) гнучкі просторово-композиційні налаштування, що дозволяють користувачеві коригувати елементи форми змісту (приміром, режим ближче / далі); 3) інтеграція у мережу та похідні від цього візуальні властивості (приміром, естетика гіперпосилань, яка за визначенням відсутня в друкованому дизайні). Мережева комунікація має свою парадигму комунікації. Її присутність в інтернет-продуктах має обслуговуватися у тому числі і візуальними засобами.

Важливе значення для побудови просторово-композиційних рішень має параметр композиційної поведінки елементів. Ми вважаємо цей механізм одним із ключових у розв'язанні завдання створення якісного дизайну.

Шрифтові рішення лишаються найбільш сталою системою інформування та використовується в якості засобу пред'явлення, передачі та інтерпретації повідомлень. Водночас його функціонал як інструменту читання має вкрай виразні художні властивості, які можуть як посилити/послабити інформативність повідомлення, так і виступати в ролі самостійного актора в художньому репертуарі дизайн рішень.

За нашими висновками, типологія, що має значення для засобів художньої виразності має тріадну структуру і є наступною:

- 1) шрифт-шрифт;
- 2) шрифт-знак;
- 3) шрифт-ілюстрація.

При цьому варто звернути увагу на ключову ознаку переходу шрифту в зображення. Проаналізований нами матеріал дозволяє стверджувати що це, у першу чергу, характеризується здатність типографіки лишатися гарнітурою, не втрачаючи при цьому властивості набору.

Імітаційні властивості шрифту мають лишатися носієм типографічного символізму, але при цьому бути компонентом художньої графічної мови. Наприклад, використання слів, словосполучень або реплік у плакатному режимі або звернення до глядача відразу двома нормами репрезентації: словесно-текстовою та художньо-образною.

Стильові принципи є найбільш гнучкими категоріями в аналізі художньо-стильового репертуару (або стайлінгу) у дизайні освітніх сайтів та порталів. Спираючись на усю множину попередньо задіяних у дизайні компонентів (передусім, просторово-композиційних та формальних), стилістика узагальнює їх у рамках системного бачення художньої цілісності дизайн-рішень.

На наш погляд, серед головних маркерів стайлінгу, слід назвати наступні:

А) художньо-емоційна визначеність, яка досягається шляхом максимальної конкретизації знакових та символічних аспектів художньої мови дизайну веб-сайту;

Б) змістовна асоціація із контекстом, що виражається через видимі точки перетину між власне повідомленням та його фоновими якостями, між центральною художньою ідеєю та окремим аспектами, що її уточнюють та поглиблюють;

С) функціональність декоративного змісту: усі елементи веб-дизайну, що стилізують (прикрашають, створюють ефекти) мають бути підпорядковані утилітарній меті, значення якої є очевидним у системі юзабіліті.

Аналіз історичної генеалогії стайлінгу показує, що тенденції у веб-дизайні мають хвилеподібну динаміку та схильні до періодичного повторення окремих композиційних або формальних сукупностей, що закріплюються у візуальному репертуарі як найбільш типові та ефективні рішення. У цьому сенсі, важливо говорити не тільки про фіксацію стильових напрямків та тенденцій, але й про практику їхнього розвитку, зміни та трансформації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бедріна, Н. С. (2020). Методологія дослідження веб-дизайну крізь призму культурологічного підходу. Publishing House "Baltija Publishing".152-155
2. Безугла Р.І.. Концептуалізація веб-дизайну в мистецтвознавчому дискурсі: досвід теоретичного опрацювання. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Випуск 34/2020, с. 94-101
3. Бойчук О. Баухауз: грані феномена. Журнал Prima Interior, №3/2019, с. 38-43.
4. Бойчук О. Дизайн постіндустріальної епохи: нові виміри, нові вимоги.Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2017, №5, с. 66-72.
5. Бойчук О. Чинник системності в інноваційному дизайні. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2019, №5, с. 5-11.
6. Бородаєв, Д. В. (2004). Веб-сайт як об'єкт графічного дизайну (Doctoral dissertation, Автореф. дис... канд. мистецтвознав.: 05.01. 03/ДВ Бородаєв).
7. Брижаченко Н.С., Босий І.М. Інтерактивний відеомеппінг в дизайні інтер'єру закладів громадського харчування. Принципи впровадження і технічні переваги. Art and design. Київ. 2022. №2(18). С.29-41
8. Брижаченко Н.С., Мироненко Н.Г., Верховодова Я.О. Принципи реалізації стратегії інфотейменту у просторі сучасного інтерактивного музею. Актуальні питання гуманітарних наук. Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. Дрогобич, 2021. № 41. Т. 1. С. 55-61
9. Вакуленко, О. В. (2015). Закономірності формування сучасного тренду веб-дизайну—«плаский» дизайн. Традиції та новітні технології у розвитку сучасного мистецтва, (1), 8-10.
- 10.Вакуленко, О. В. (2017). Періоди та технологічні передумови розвитку веб-дизайну. Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство», (36), 139-149.

11. Вейжун, В., & Опалєв, М. (2023). Особливості культурно-естетичних наративів анімацій китайської ієрогліфіки. Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну, 6(2), 288-297
12. Вискварка, Я. (2018). Генезис візуальної мови графічного дизайну сучасної політичної реклами України. Традиції та новітні технології у розвитку сучасного мистецтва, (5), 20-22.
13. Даниленко В. Зіставлення дизайну Чехії, Польщі, України з дизайнерською мапою світу. Збірка мистецтвознавчих досліджень «Міст З.» К.: Видавництво інституту Проблем сучасного мистецтва АМУ, 2007.
14. Даниленко В. Дизайн: Термінологічні аспекти. Українська академія мистецтва. Дослідницькі та науково-методичні праці. Київ, 2005. Вип. 12.
15. Даниленко В. Напрямки візуального мистецтва. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв [Текст]: зб. наук. пр. / за ред. Даниленко В.Я. — Харків: ХДАДМ, 2016. С. 72-78.
16. Даниленко В.Я. Дизайн Центрально-Східної Європи: Монографія. — Х.: ХДАДМ, 2009. — 172 с.: іл..
17. Дубрівний П. (2019). Сучасний веб-дизайн: особливості, тенденції розвитку, прогнозування. Альманах " Культура і Сучасність", (1), 253-258.
18. Зеленюк, О. (2019). Веб-дизайн в контексті формування візуальної культури віртуального середовища. Молодий вчений, (1 (65)), 23-26.
19. Курінная Т. П. Теоретико-методологічні підходи до навчання веб-дизайну / Т. П. Курінная. Збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України. Вип.25 (2-2018). Ч.1. Кам'янець-Подільський, 2018. С. 254- 260
20. Курцева О. В. (2023). Зручність користування як проблематика виражального інструментарію веб-дизайну: від практики веб-юзабіліті до контексту веб-доступності. Вісник ХДАДМ
21. Курцева О. В. (2023). Художньо-стильовий репертуар (стайлінг) у дизайні освітніх сайтів та порталів. Вісник ХДАДМ

22. Курцева, О. (2021). Теоретичні аспекти дизайну освітніх сайтів. *Věda a perspektivy*, (7 (7)).
23. Курцева, О. (2021). Типологія освітніх сайтів. In *Актуальні проблеми сучасного дизайну*. Київський національний університет технологій та дизайну.
24. Курцева, О. (2023). Виразальні засоби у композиційній структурі освітнього інтернет-ресурсу. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 66, том 2, 2023. 56-67.
25. Курцева, О. В. Ключові характеристики освітніх web-сайтів. *Сучасні Аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*, 120.
26. Кутателадзе, В. (2020). Реформа національних систем дизайнерської освіти в контексті нових соціально-економічних умов другої половини ХХ століття. Україна та Сакартвело. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. №3. С. 30-35 doi: <https://doi.org/10.33625/visnik2020.03.030>.
27. Лагода, О. Естетичний дискурс дизайну: проблематизація, маніфестація, репрезентація. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич, 2021. Вип. 40. С.51-56
28. Оксенюк, Ю. А. (2010). *Web–Дизайн. Історія, сучасність*. Наукові нотатки, (27), 230-234.
29. Опалєв, М. Л., & Саввіна, К. С. (2014). Етапи розвитку анімованої типографіки в моушн-дизайні. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*, (8), 77-80.
30. Опалєв, М. Л., & Фоміна, К. О. (2020). Використання простору в дизайні доповненої реальності для творів живопису та графіки. *Publishing House “Baltija Publishing”*. November 27–28, 2020. 163-166
31. *Основи будовання сайтів* / В. Манако, Д. Манако, О. Данилова, О. Войченко. К. : Вид. дім «Шкіл, світ»: Вид. Л.Галіцина, 2006. 120 с.

- 32.Парненко, В. С. (2013). Веб-дизайн як фундамент сучасного віртуального середовища. Науковий вісник НЛТУ України, 23(10), 380-386.
- 33.Роготченко, О. (2021). Роздуми довкола «панівних» методів у культурі. Мистецтвознавство України, (21), 78-84
- 34.Роготченко, О. (2022). Роздуми щодо впровадження інформаційних та комунікаційних технологій при підготовці спеціалістів у галузі культури і мистецтва під час війни. МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія, 18, 47-54.
- 35.Романенко, Н. Г., Афонін, В. А., Чікало, Б. П., & Деркач, С. П. (2008). Веб-сайт кафедри дизайну ЧДТУ. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв, (11), 101-107.
- 36.Сбітнєва, Н. Ф. (2015). Тенденції розвитку сучасного графічного дизайну: повернення до рукотворності. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв, (4), 60-66
- 37.Ситников, В. С., Юнес, А. Н., Тютюник, Д. Г., & Марущак, Ю. В. (2019). Анализ психологии и юзабилити веб-дизайна. Матеріали Дев'ятої Міжнародної наукової конференції студентів та молодих вчених, 19-20.
- 38.Скляренко Н. В. Візуальні комунікації в дизайні: динамічні концепції сталого розвитку: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2023. 484 с.
- 39.Скляренко Н. В., Бухаріна І. В. Імерсивні технології у дизайні книжкової продукції: принципи проектування. Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну. 2022. Том 5. №2. С. 270–282
- 40.Тулин, Е. И. (2010). Веб-дизайн 2.0-проблема идентификации. Технологія і техніка друкарства, (3), 188-197.
- 41.Чирчик, С. (2018). Сучасний веб-сайт як інтерактивно-комунікативна структура. In Актуальні проблеми сучасного дизайну. Київський національний університет технологій та дизайну.
- 42.Шевченко В. Е. «Особливості застосування та функціональність зображальної мови медіа»; Форми візуалізації в сучасному журналі :

- монографія / В. Шевченко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К. : Паливода А. В., 2013.
43. Яворський, О. (2018). Сучасні тенденції розвитку веб-дизайну. In *Актуальні проблеми сучасного дизайну*. Київський національний університет технологій та дизайну. 97-99
44. Якуніна І. (2018). Шрифт та колір як важливі елементи дизайну веб-сайтів: комунікативний аспект. *Культура і сучасність*, (2), 320-326.
45. Acosta-Vargas, P., Acosta, T., & Lujan-Mora, S. (2018). Challenges to assess accessibility in higher education websites: A comparative study of Latin America universities. *IEEE access*, 6, 36500-36508
46. Adebayo, O. P., Kehinde, O. J., Ogunnaike, O. O., Adesanya, O. D., & Olaoye, O. P. (2019). Corporate brand identity and service quality in higher education management. *Polish Journal of Management Studies*, 20(2), 45-59
47. Almasude, A., & Almasude, J. (2002). Principles of visual communication in web design. For full text: <http://fits.depauw.edu/ascue/Proceedings>, 13-21
48. Alyahya, D. M. (2019). Infographics as a learning tool in higher education: The design process and perception of an instructional designer. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 18(1), 1-15
49. Barać, D., Bogdanović, Z., Milić, A., Jovanić, B., & Radenković, B. (2011). Developing adaptive e-learning portal in higher education. In *14th Toulon-Verona Conf.* "Organizational Excell. Serv (pp. 135-142)
50. Bernard, M., Chaparro, B., & Thomasson, R. (2000). Finding information on the Web: Does the amount of whitespace really matter. *Usability News*, 2(1), 1-4
51. Bondarenko, I., Bryzhachenko, N., Lahoda, O., & Tokar, M. (2022). Interactive multimedia objects in public interiors: compositional location techniques. *Architecture, Civil Engineering, Environment*, 15(1), 5-18
52. Bondarenko, Iryna; Tarasov, Volodymyr; Severyn, Viktor; Yermakova, Tetiana *The Syntax and Semantics of Modelling Exhibition Spaces: A Case Study of the Hryhorii Skovoroda National Literary and Memorial Museum,*

- Ukraine. *Muzeológia a kultúrne dedičstvo* (2023), vol.: 11, number: 3, pages: 5-22 / https://muzeologia.sk/anot_3_23_en.htm
53. Brage, E. (2019). The rise of Brutalism and Antidesign: And their implications on web design history. *Jönköping / March 2019*, 67
54. Chen, S. Y., Magoulas, G. D., & Dimakopoulos, D. (2005). A flexible interface design for web directories to accommodate different cognitive styles. *Journal of the American Society for information science and Technology*, 56(1), 70-83
55. Chen, W., Crandall, D. J., & Su, N. M. (2017, May). Understanding the Aesthetic Evolution of Websites: Towards a Notion of Design Periods. In *CHI* (pp. 5976-5987)
56. Clark, R. (2002). Six principles of effective e-Learning: What works and why. *The e-learning developer's Journal*, 6(2), 1-10
57. Costa, C. J., Costa, P., & Aparicio, M. (2004, April). Principles for Creating Web Sites: A Design Perspective. In *ICEIS* (4) (pp. 484-488)].
58. Cramer, F. (2015). What is 'Post-digital'?. In *Postdigital aesthetics: Art, computation and design* (pp. 12-26). London: Palgrave Macmillan UK.
59. David, A., & Glore, P. (2010). The impact of design and aesthetics on usability, credibility, and learning in an online environment. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 13(4), 43-50
60. De Angeli, A., Sutcliffe, A., & Hartmann, J. (2006, June). Interaction, usability and aesthetics: what influences users' preferences?. In *Proceedings of the 6th conference on Designing Interactive systems* (pp. 271-280).
61. Engholm, I. (2007). Design history of the WWW.: website development from the perspective of genre and style theory. *Artifact*, 1(4), 217-231
62. Engholm, I., & Salamon, K. L. (2005). Webgenres and-styles as socio-cultural indicators-an experimental, interdisciplinary dialogue. *Nordes*, (1).
63. Felder, R. M. (2002). Learning and teaching styles in engineering education, 684-671
64. Fogg, B. J., Soohoo, C., Danielson, D. R., Marable, L., Stanford, J., & Tauber, E. R. (2003, June). How do users evaluate the credibility of Web sites? A study

- with over 2,500 participants. In Proceedings of the 2003 conference on Designing for user experiences (pp. 1-15)
65. Golander, G. K., Tractinsky, N., & Kabessa-Cohen, I. (2012). Trends in website design. *AIS Transactions on Human-Computer Interaction*, 4(3), 169-189
66. Gonchar O., Soboliev O., Tokar M., Lytvyniuk L. Generalization of arts: poetry and illustration [Генералізація мистецтв: поезія і ілюстрація]. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*. 2020. № 3. С. 55-60
67. Guttenplan, D. d (1 November 2010). "For Exposure, Universities Put Courses on the Web". *The New York Times*. Retrieved 10 May 2019
68. Hong, P. (2018). *Practical web design: Learn the fundamentals of web design with HTML5, CSS3, bootstrap, jQuery, and vue. js*. Packt Publishing Ltd.
69. Kahn, Paul, and Krzysztof Lenk. / Kahn, P., & Lenk, K. (1998). Design: principles of typography for user interface design. *Interactions*, 5(6), 15-29
70. Kaplan, Andreas M.; Haenlein, Michael (2016). "Higher education and the digital revolution: About MOOCs, SPOCs, social media, and the Cookie Monster". *Business Horizons*. 59 (4): 441–50. doi:10.1016/j.bushor.2016.03.008
71. Kim, I., & Kuljis, J. (2007, June). Cultural manifestations on website design. In 2007 29th International Conference on Information Technology Interfaces (pp. 251-256). IEEE
72. Kryvuts S. et al. (Svitlana Kryvuts, Olena Gonchar, Alina Skorokhodova, Mykola Radomskyi). The Phenomenon of Digital Art as a Means of Preservation of Cultural Heritage Works. *Muzeológia a kultúrne dedičstvo*. 2021. Vol.1. issue 9. 2021 (pp.145-156).
73. Kryvuts S. Admissions of visual transformation of the urban environment of the china by means of art installations with mirror properties of surfaces. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2022. Спеціальний випуск. С.13-20

74. Kryvuts S., Gonchar, O. Polyfunctionality of 3D videomepping as a new structural model of communicative influence in a design environment. In: Aktuelle Themen im Kontext der Entwicklung der modernen Wissenschaften: der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten «ΛΟΓΟΣ» zu den Materialien der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz, Dresden, 23 Januar, Dresden: NGO «Europäische Wissenschaftsplattform». 2019. Vol. 6, p. 17-19
75. Kutateladze, V. (2020). Sprouts of Protodesign in the Crafts of the Oldest Georgian Formations. *Studies in Art Criticism*, VIII, 277-299. Retrieved from http://www.batu.edu.ge/text_files/ge_file_3270_1.pdf
76. Large, A., Beheshti, J., & Rahman, T. (2002). Design criteria for children's Web portals: The users speak out. *Journal of the American Society for information Science and Technology*, 53(2), 79-94
77. Lin, A. C., & Gregor, S. D. (2006). Designing websites for learning and enjoyment: A study of museum experiences. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 7(3), 1-21
78. Liu, P., & Lahoda, O. (2022). Shop windows display mannequins in the context of modern design development and visual communication. *Trames: A Journal of the Humanities and Social Sciences*, 26(3), 273-292
79. Lowry, P. B., Wilson, D. W., & Haig, W. L. (2014). A picture is worth a thousand words: Source credibility theory applied to logo and website design for heightened credibility and consumer trust. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 30(1), 63-93
80. Mahfouz, A. (2000). Web site interface design: external and internal factors. In *Open Hypermedia Systems and Structural Computing: 6th International Workshop, OHS-6 2nd International Workshop, SC-2 San Antonio, Texas, USA, May 30–June 3, 2000 Proceedings* 6 (pp. 46-56). Springer Berlin Heidelberg
81. Manghani, S. (2007). MyResearch. com: Speculations on bridging research and teaching in the arts. *Art, Design & Communication in Higher Education*, 6(2), 85-98

82. Marushchak, O., Zuziak, T., Savchuk, I., & Rohotchenko, O. (2020, May). Artistic and aesthetic competencies development: training teachers using decorative and applied arts. In *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference (Vol. 5, pp. 719-728)*.
83. Moura, F. T., Singh, N., & Chun, W. (2016). The influence of culture in website design and users' perceptions: three systematic reviews. *Journal of Electronic Commerce Research*, 17(4), 312-339
84. Mukhamedov, U. S. (2021). Trends In The Emergence And Development Of Styles In Web-Design. *The American Journal of Interdisciplinary Innovations and Research*, 3(10), 21-24
85. Neumeier, J. (2017). Legibility in typeface design for screen interfaces. Aalto University School of Arts, Design and Architecture New Media – New Media Design and Production, 139 p.
86. Okat, Ö., & Solak, B. B. (2020). Visuality in Corporate Communication. In *New Media and Visual Communication in Social Networks (pp. 37-59)*. IGI Global
87. Olaleye, S. A., Sanusi, I. T., Ukpabi, D., & Okunoye, A. (2018). Evaluation of Nigeria Universities Websites Quality : A Comparative Analysis. *Library Philosophy and Practice*, 2018, Article 1717. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/1717>
88. Ou, Yufei. / Ou, Y. (2019). Typography and its implementation on websites. *Metropolia University of Applied Sciences*, 8 April 2019, 39 p.
89. Petrovici, I. (2013). Hermeneutical aspects concerning the aesthetics of the web design. *European Journal of Science and Technology*, 9(1), 133-142
90. Plass, J. L., Heidig, S., Hayward, E. O., Homer, B. D., & Um, E. (2014). Emotional design in multimedia learning: Effects of shape and color on affect and learning. *Learning and Instruction*, 29, 128-140
91. Reinecke, K., Yeh, T., Miratrix, L., Mardiko, R., Zhao, Y., Liu, J., & Gajos, K. Z. (2013, April). Predicting users' first impressions of website aesthetics with a quantification of perceived visual complexity and colorfulness. In *Proceedings*

- of the SIGCHI conference on human factors in computing systems (pp. 2049-2058).
92. Richardson, R. T., Drexler, T. L., & Delparte, D. M. (2014). Color and contrast in e-learning design: A review of the literature and recommendations for instructional designers and web developers. *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching*, 10(4), 657-670
93. Ryan, T., Field, R. H., & Olfman, L. (2003). The evolution of US state government home pages from 1997 to 2002. *International journal of human-computer studies*, 59(4), 403-430
94. Ryan, T., Field, R., & Olfman, L. (2006). Discontinuous change in university web sites: the relative importance of reasons for change. *Journal of Information, Information Technology, and Organizations*, 1, (2013-420), 44-57
95. Schwartz, E. (2017). *Exploring Experience Design*. Packt Publishing Ltd.
96. Semenikhina, O. V., Drushlyak, M. G., Bondarenko, Y. A., Kondratiuk, S. M., & Ionova, I. M. (2019, May). Open educational resources as a trend of modern education. In *2019 42nd International Convention on Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics (MIPRO)* (pp. 779-782). IEEE
97. Shield, L., & Kukulska-Hulme, A. (2006). Are language learning websites special? Towards a research agenda for discipline-specific usability. *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia*, 15(3), 349-369
98. Skliarenko N., Kolosnichenko O., Rohotchenko O., Kolosnichenko M., Chykhurskyi A. The Design Creativity as the way of dealing with students' stress in the context of the global pandemic challenge. *Strategic Design Research Journal*. 2022. Vol. 15, № 01 (January–April). P. 24–38
99. Skliarenko N.V., Gryshchenko I. M., Kolosnichenko M. V. Symmetry in the Visual Communication Design: Methods of Dynamic Image Construction. *Art and design*. 2021. №3 (15). C. 9–20
100. Smith, Paul. (2001). *Debunking the myths of UI design*. Developer Works. Retrieved on April, 17, 2001, 1-7

101. Snell, J. (2013). Flexible Everything: Getting Responsive with Web Design. *Computers in Libraries*, 33(3), 12-16
102. Tetteh, E. D. (2015). Exploring the reasons for a failure of online educational portals in developing countries: A case study of Koforidua polytechnic in Ghana. *ASEAN Journal of Open Distance Learning*, 7(2)
103. Thorlacius, L. (2004, June). Aesthetics and function in web design. In *CADE2004 Web Proceedings of Computers in Art and Design Education Conference*. Conference proceedings: <http://asp.cbs.dk/cade>
104. Thorlacius, L. (2007). The Role of Aesthetics in Web Design. *Nordicom Review*, 28(1), 63-76
105. Tractinsky, N. (2006). Aesthetics in information technology: Motivation and future research directions. In Zhang P. and Galletta, D (eds.), *Human-Computer Interaction and Management Information Systems: Foundations* (pp. 330-347). New York, NY: M.E. Sharpe.
106. Tuch, A. N., Presslauer, E. E., Stöcklin, M., Opwis, K., & Bargas-Avila, J. A. (2012). The role of visual complexity and prototypicality regarding first impression of websites: Working towards understanding aesthetic judgments. *International journal of human-computer studies*, 70(11), 794-811
107. Urbano, I. C. V. P., Guerreiro, J. P. V., & Nicolau, H. M. A. A. (2022). From skeuomorphism to flat design: age-related differences in performance and aesthetic perceptions. *Behaviour & Information Technology*, 41(3), 452-467
108. Vorobchuk M., Skliarenko N. *Artistic Language of Coded Information: the Principles of Visual Communication Signals Design*. New Design Ideas. 2022. Vol. 6, № 1. P. 40–50
109. Wu, Y. Q., & Cheong, C. Y. M. (2021). Corporate branding of academic institutions: Semiotic communication of logos and names. *Journal of Marketing for Higher Education*, 1-23

110. Yadav, Preeti, Debkumar Chakrabarti, and Dandeswar Bisoyi / Yadav, P., Chakrabarti, D., & Bisoyi, D. (2014). Typography as a statement of Design. In Int. Ergon. Conf. HWWE (p. 1-6)
111. Zuziak T., Rohotchenko S., Kizim S., Shpytkovska N. Graphic design in the professional training of future specialists. AD ALTA: Journal of interdisciplinary research special issue № 11/01/XVIII. (VOL. 11, ISSUE 1, SPECIAL ISSUE XVIII). 2021. P. 143-146
112. Zkop, Rita (2008). Web 2.0 Technologies: Disruptive or Liberating for Adult Education? Adult Education Research Conference / Swansea University, UK, 1-7

ДОДАТКИ

А). АЛЬБОМ ІЛЮСТРАЦІЙ

The screenshot displays the University of Louisiana at Lafayette website. The top navigation bar includes links for ADMISSIONS & AID, ACADEMICS, STUDENT EXPERIENCE, RESEARCH & IMPACT, ABOUT US, and ATHLETICS. A red banner below the navigation bar reads "MORE ABOUT OUR CULTURES & TRADITIONS".

The main content area features a large image of five people holding up boiled crawfish. Below this image is a text box: "Lagniappe Day is a beloved tradition that includes live music, canoe races in Cypress Lake and the lake jump along with 10,000 pounds of boiled crawfish for the entire campus!". To the right of the main image is a smaller image of a campus scene with a play button overlay.

The bottom section of the screenshot shows the "RESEARCH & IMPACT" section. The heading is "Research & Impact". The text below reads: "University of Louisiana at Lafayette researchers and students are solving real-world problems with new ideas and new technologies. From protecting the Southern wetlands to pioneering supercomputing for 3D data visualization, we are transforming the world. We're committed to research for a reason, and our undergraduate and graduate students are involved every step of the way. Faculty and students tackle challenges together, collaborating across disciplines to produce answers that drive change for a better tomorrow." Below the text is a video player thumbnail titled "Research at UL Lafayette" with a play button and a share icon.

Іл. 2.1. Освітній портал Університету Луїзіани (США)
[<https://louisiana.edu/>]

MIT Massachusetts Institute of Technology

Menu ↑

Explore websites, people, and locations

international development

Top resources for

- prospective students
- current students
- faculty & staff
- alumni
- parents & families
- all resources

Join us in building a better world.

Massachusetts Institute of Technology
77 Massachusetts Avenue, Cambridge, MA, USA
Visit Map Events People Careers Contact
Privacy Accessibility Social Media Hub

news.mit.edu/2023/jerry-lu-building-playbook-elite-level-sports-0615

COMMUNITY SPOTLIGHT

[A former competitive swimmer, graduate student Jerry Lu works to optimize the performance of elite athletes and their sports organizations. By developing his analytical skills at MIT Sloan, he hopes to help build up smaller sports that aren't as well-funded as the major league operations.](#)

news.mit.edu

#THISISMIT

Via @mit_cheme on Instagram: "Thank you to everyone who came out for our Pride picnic celebration. Happy Pride!!"

MIT MUSIC & THEATER ARTS

FAMLE

Music Theater Arts News Events People View/Listen Space/Resources Give

About
Composition and Theory
Music Technology
History and Culture
Performance
Degree Requirements
Class Schedule

Music Major, Full
Music Major, 21E/5
Music Minor
Music Technology Minor
Music Concentration

Ian Hattwick, Director

MIT Laptop Ensemble may be taken for credit: 21M.470

The MIT Laptop Ensemble is a forum for the exploration of emerging digital musical practices, giving ensemble members hands-on experience with a variety of techniques for composing and performing electronic music. Concerts by the ensemble include repertoire drawn from historical electronic and computer music compositions, as well as new compositions by invited composers and ensemble members. Weekly rehearsals focus on concepts drawn from a variety of

Share this article

We use cookies to offer you a better browsing experience, analyze site traffic, personalize content, and serve targeted advertisements. Read about how we use cookies and how you can control them by clicking "Privacy Policy". If you continue to

https://mita.mit.edu/music/degree-requirements/music-technology-minor files Privacy Policy

OK, I agree

Іл.2.2. Освітній портал Массачусетського технологічного інституту [https://web.mit.edu/]

The image shows two screenshots of the website of the Faculty of Technology at the University of Tomáš Bati in Zlín.

Top Screenshot: 'Aktuality a akce' (News and Events)
 - Header: 'Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně', 'Fakulta technologická', 'STUDIUM', 'O FAKULTĚ', 'VĚDA A VÝZKUM', 'SPOLUPRÁCE', 'ABSOLVENT'.
 - Main Title: 'Aktuality a akce'.
 - Featured Articles:
 1. 'Letní stáže 2023' (Summer internships 2023) with an image of a woman in a lab coat.
 2. 'Hodnot výuku a vyhrať tenisky' (Rate the teaching and win sneakers) with an image of sneakers.
 - Navigation: 'ZOBRAZIT VŠECHNY ->' (Show all), 'NADCHÁZEJÍCÍ' (Upcoming), 'DŮLEŽITÁ DATA' (Important dates), 'KALENDÁŘ ->' (Calendar).
 - Footer: 'Pro správnou funkci tohoto webu, měření návštěvnosti a personalizaci reklam používáme soubory cookies. [Více o cookies](#) [Nastavení](#) [Odmítnout](#) [Přijmout cookies](#)'

Bottom Screenshot: 'Studium' (Study)
 - Header: 'Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně', 'Fakulta technologická', 'UNIVERZITA', 'VCHAZEC', 'SPOLUPRÁCE', 'VĚDA A VÝZKUM', 'ABSOLVENT'.
 - Main Title: 'Studium'.
 - Text: 'Zájemcům o studium nabízí univerzita výběr z mnoha perspektivních studijních programů na šesti fakultách a Univerzitním institutu.'
 - Faculty Cards:
 1. 'Fakulta technologická' (Faculty of Technology)
 2. 'Fakulta managementu a ekonomiky' (Faculty of Management and Economics)
 3. 'Fakulta multimediálních komunikací' (Faculty of Multimedia Communications)
 4. 'Fakulta aplikované informatiky' (Faculty of Applied Informatics)
 5. 'Fakulta humanitních studií' (Faculty of Humanities Studies)
 6. 'Fakulta logistiky a krizového řízení' (Faculty of Logistics and Crisis Management)
 - Footer: 'Pro správnou funkci tohoto webu, měření návštěvnosti a personalizaci reklam používáme soubory cookies. [Více o cookies](#) [Nastavení](#) [Odmítnout](#) [Přijmout cookies](#)'

Il.2.3. Веб-сайт Університету Томаша Бати в Зліні (Чехія)
 [https://www.utb.cz/]

The screenshot displays the Princeton University Press website. At the top, the Princeton University Press logo is on the left, and navigation links for 'Books', 'Resources', 'Ideas', and 'About' are in the center. On the right, there are links for 'Subjects', a search icon, and a home icon. The main banner features a vibrant orange background with a white geometric pattern of circles and lines. In the center of the banner, the text reads 'Princeton Audio', 'Summer Listening', and 'Browse Audiobooks'. Below the banner, a section titled 'New & Noteworthy' lists five audiobooks with their covers and authors:

Book Title	Author
Night Vision	Mariana Alessandri
Virtuous Bankers	Anne L. Murphy
Pleasure and Efficacy	Grace Elisabeth Lavery
Henry at Work	John Kaag and Jonathan van Rilla
The Chile Project	Sebastian Edwards

Іл. 2.4. Портал видавництва Принстонського університету
 [<https://press.princeton.edu/>]

Пізнай світ дитини

Доступний з 2023-11-09

75 0

Вітаємо на онлайн-курсі "Пізнай світ дитини"! Вилучати з малака силу, розуму та асра ...

Створення ефективних DMO для туристичного розвитку територій

Доступний з 2023-10-16

4 0

Цей курс розроблений провідними експертами Асоціації Індустрії Гостинності України (АІГУ) та Націона ...

Як молодь має долучатися до відбудови: інструменти та практики

Доступний з 2023-09-01

677 55

Ми воєсно не проти - ми воєсно за. За право своєї країни на Існування, за можливість розвитку Україн ...

Брендинг міст і територій

Доступний з 2016-05-10

1237 358

Чим є бренд міста, чим він відрізняється від бренду товару, чому неможливо його створити шляхом всіл ...

Вступ до медіації

Доступний з 2016-03-06

8876 2815

Про курс: Цей курс не про йогу, не про медумів і не про медів. Наші зустрічі будуть присвячені ефе ...

Навігація по курсах:

Актуальні курси

Нові курси (реєстрація)

ШУКАТИ

Теги

Institutionalization Skills

Sustainable Development Principles

Understanding of the World Contexts

Адвокація/Лобювання

Активне цілепокладання ВУМ

ВУМ online

Взаємодія з органами влади (Взаємодія із владою)

ВУМ ONLINE

КУРСИ

Пошук

2.5. Навчальна веб-платформа ВУМ-онлайн [https://vumonline.ua/]

ナビゲーションスキップ
お問い合わせ

東京大学 150 THE UNIVERSITY OF TOKYO SINCE 1868

Language

東京大学基金

サイト内検索 教員検索

HOME UTokyo FOCUS

大学案内 学部・大学院等 入学案内 教育・学生生活 研究活動 社会連携 産学連携 国際交流 卒業生

#WeChange UTokyo

#WeChange UTokyo
東京大学は、女性リーダー育成に向けた
施策「UTokyo男女協働改革
#WeChange」を始動しました。
[詳しくはこちら>>](#)

<https://wechange.adm.u-tokyo.ac.jp>

活動を規定する深海堆積物 2023年7月10日 科学と技術

イオン伝導体が示す全固体電池設計の新しい方向... 2023年7月7日 科学と技術

るメカニズムをラットとヒトで解明 2023年7月7日 医療と健康

開発——プラスとマイナスの2つの分子が助け... 2023年7月7日 科学と技術

NEW EVENTS

2023年8月8日～2023年8月10日
「東大Week@Marunouchi 2023」～
知が躍動するまちへ～
その他学内・学外

2023年7月22日
東京大学理学部で考える 女子中高生の
未来2023 Online
オンライン

2023年8月25日
教員志望学生の交流会2023
本郷地区

2023年6月27日～2024年3月31日
常設展示『Made in UMUT——東京
大学コレクション』
その他学内・学外

2023年7月24日
第9回GSIセミナー 王欽「『意味』
の悲劇と『悲劇』の意味」
オンライン

2023年8月2日
ヒューマニティーズセンターって
何？——若手研究者の活動、紹介します
オンライン

Іл. 2.6. Веб-сайт Токійського університету [<https://www.u-tokyo.ac.jp/ja/index.html>]

The image shows two screenshots of the MRIYDIY website. The top screenshot displays the 'НАШІ ЦІННОСТІ' (Our Values) section with six icons representing: СМІЛИВІСТЬ (Wisdom), СПІВПРАЦЯ (Cooperation), ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ (Responsibility), РОЗВИТОК (Development), ГІДНІСТЬ (Dignity), and ПОВАГА (Courage). Below this is a 'ОСОБЛИВОСТІ MRIYDIY' (Features of MRIYDIY) section with a call to action: 'Хочете, зателефонуємо Вам в понеділок, рівно о: 09:00 Ваш номер телефону Чекаю на дзвінок'. The bottom screenshot shows a blue banner with the text: 'Ми впевнені, що чим більше цікавого та практичного досвіду дитина здобуває у школі, тим ширший її світогляд, а отже, тим масштабніші її мрії. Ми вчимо дітей перетворювати мрію в ціль та робити дієві кроки до її досягнення.' Below the banner are three columns: 'МОТИВАЦІЯ ЧЕРЕЗ МРІЮ' (Motivation through dreams), 'ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ' (Personalized learning), and 'ДІЄВИЙ ДОСВІД' (Actionable experience).

НАШІ ЦІННОСТІ

СМІЛИВІСТЬ   СПІВПРАЦЯ   ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ   РОЗВИТОК   ГІДНІСТЬ   ПОВАГА

ОСОБЛИВОСТІ MRIYDIY

Хочете, зателефонуємо Вам в понеділок, рівно о: 09:00 Ваш номер телефону Чекаю на дзвінок

Ми впевнені, що чим більше цікавого та практичного досвіду дитина здобуває у школі, тим ширший її світогляд, а отже, тим масштабніші її мрії. Ми вчимо дітей перетворювати мрію в ціль та робити дієві кроки до її досягнення.

МОТИВАЦІЯ ЧЕРЕЗ МРІЮ
Кожна дитина має вчитися мріяти. Мрії надихають дітей до планання світу. Розвинена увага – рушій створення бізнес-плану, реалізації соціального проекту чи наукового дослідження. Тому кожен місяць починаємо із мрієбудування, де вчимося мрію перетворювати в ціль.

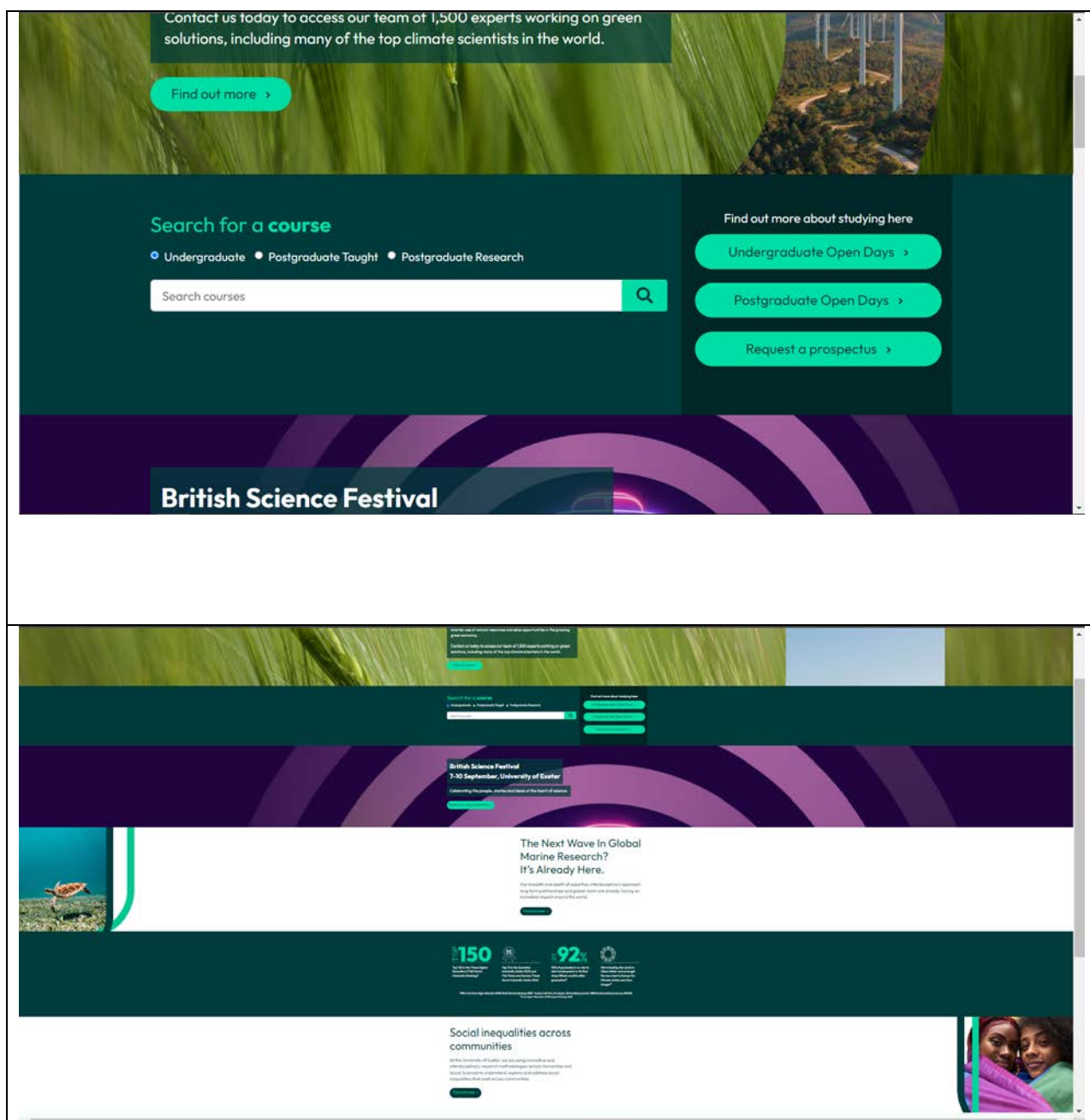
ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ
Це навчання, яке спирається на досвід дитини, її особистісні цілі. Ми пропонуємо учням різноманітні завдання, використовуємо навчальні стратегії, спрямовані на різні стилі та способи сприйняття нового матеріалу, застосовуємо формувальне оцінювання.

ДІЄВИЙ ДОСВІД
Ми переконані, що інтегровані навчальні проекти – наукові, соціальні, підприємницькі та мистецькі, а також щоденні уроки, зацентовані на конструюванні та застосуванні знань, а не на відтворенні готових рішень, допомагають учням навчатися ефективніше.

Іл. 2.7. Освітній сайт проекту «Школа MRIYDIY» (Україна) [https://mriydiy.in.ua/].

Іл. 2.8. Веб-сайт Йельського академії мистецтв (США)
[<https://www.art.yale.edu/>]

Іл.2.9. Веб-сайт Ексетерського університету (Великобританія) [https://www.exeter.ac.uk/].

Uppsala universitet / Om universitetet

Utbildning ▾
Forskning ▾
Samverkan och innovation ▾
Om universitetet ▲
Vision mål strategier
Organisation och styrning
Forskningsfinansiering
Universitetsområdet
Akademiska traditioner
Historia
Kultur
Jobba hos oss
Kontakt och organisation ▾

Om Uppsala universitet

Uppsala universitet grundades redan år 1477 och är idag ett starkt och brett forskningsuniversitet som rankas bland de främsta i världen. Här finns omkring 50 000 studenter och nära 5 000 forskare.

[Lediga jobb](#)
Alla lediga tjänster vid Uppsala universitet. →

[Hitta anställda och enheter](#)
Institutioner, fakulteter, vetenskapsområden med mera. →

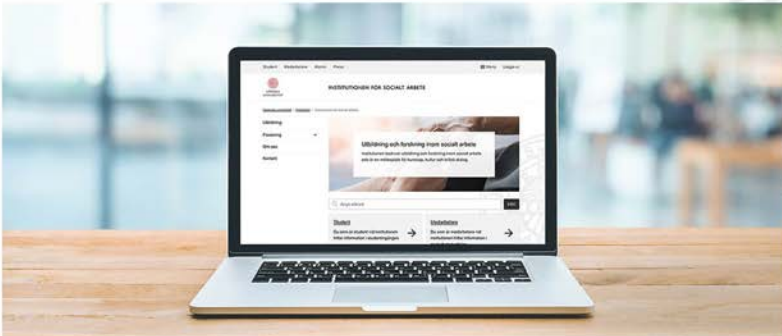

Uppsala universitet / Nyheter / Uppsala universitets nya webbplats lanserad

Utbildning ▾
Forskning ▾
Samverkan och innovation ▾
Om universitetet ▾
Kontakt och organisation ▾
Födelsedag

Uppsala universitets nya webbplats lanserad

2023-06-13

Іл.2.10. Веб-сайт Упсальського університету [https://www.uu.se/].

APPLY GIVE

1. **Design your own *journey* through art school.**

Many art schools have defined programs and career tracks. They ask you to decide your path before you even begin. We believe that you don't have to know who you are on day one. Here, we'll provide personalized support as you figure out your direction, and then we'll stand aside so you can truly shine.

ART SCHOOL

2. **Discover your people, your passion, and yourself.**

You want to learn how to use your art effectively – yet stay true to who you really are. Our community is committed to providing guidance and resources for rebellious young creatives.

APPLY GIVE

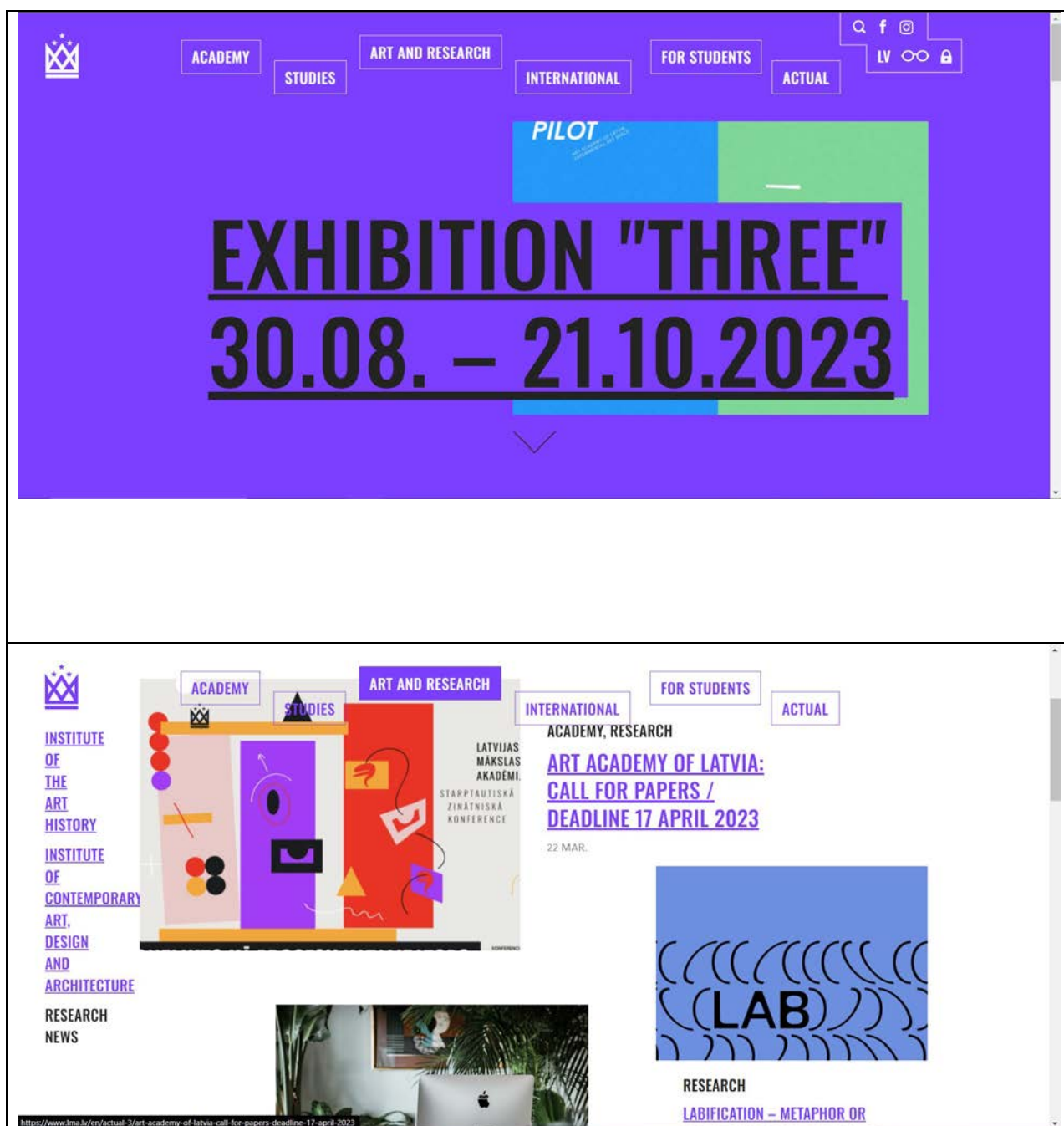
Make art with an *impact* at the Art Academy of Cincinnati.

Every industry requires good art and design. We also know the path to becoming an in-demand creative is not clear. That's why we designed the Art Academy of Cincinnati to be an affordable place where you'll learn the practical skills you need to make art work for you.

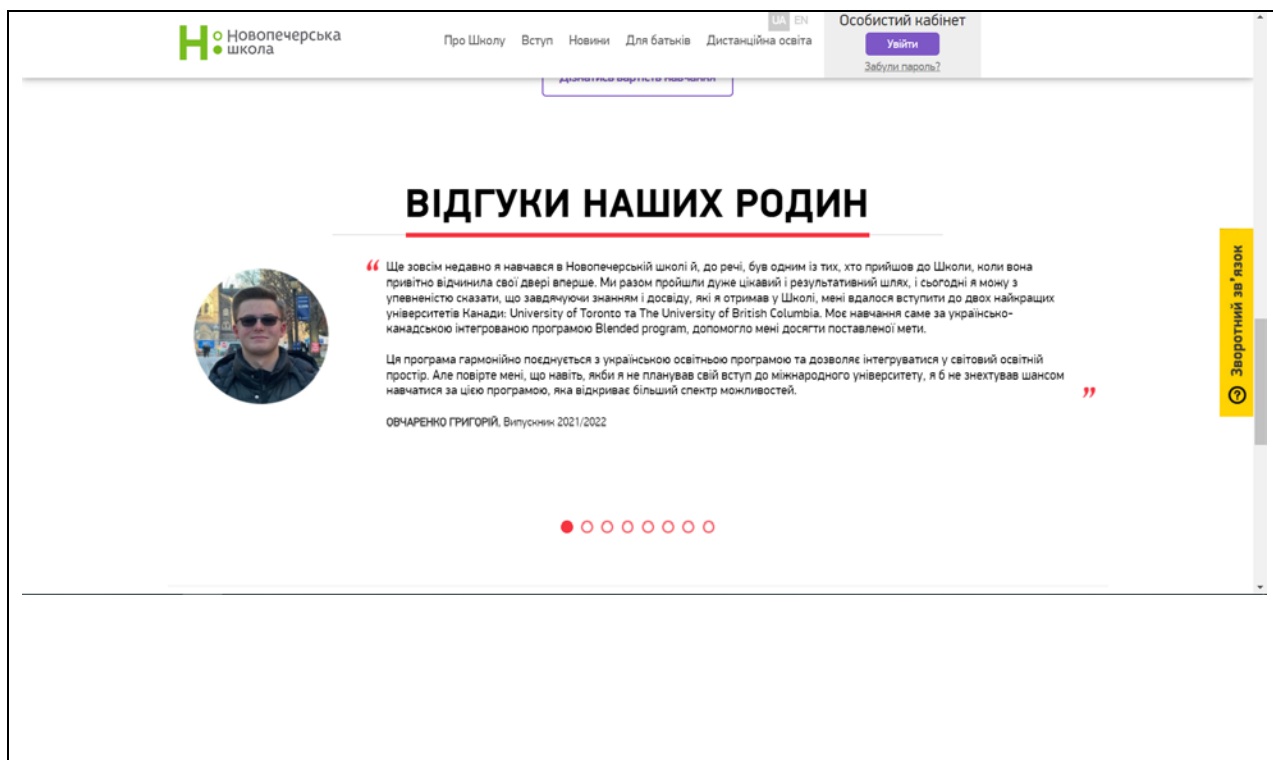
We lead diverse groups of talented artists towards engaging, productive careers. Together, our educators and students have established a vibrant community celebrating the power of art and design since 1869. Here, students gain the problem-solving skills and practical design techniques that will make them career-ready after graduation.

EXPLORE OUR OFFERINGS

Іл. 2.11. Веб-сайт університету Цинцинатті (США)
[\[https://www.artacademy.edu/\]](https://www.artacademy.edu/).

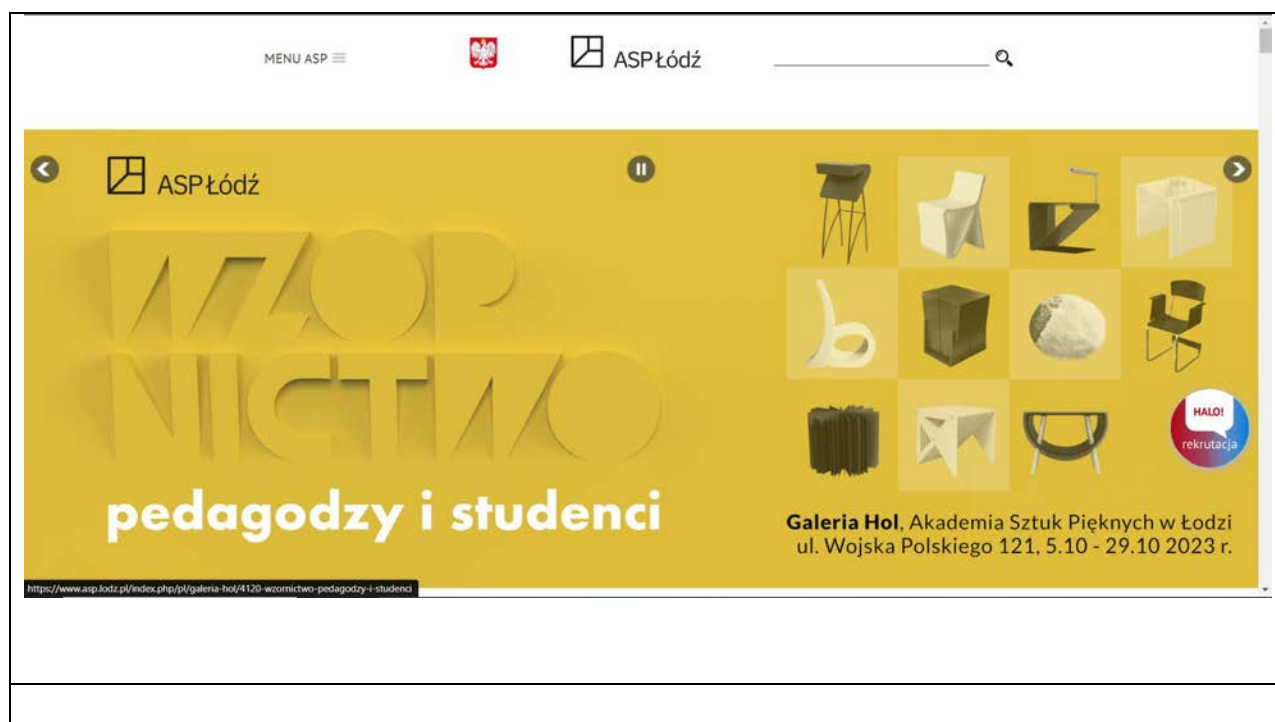
Іл. 2.12 (а). Веб-сайт Латвійської академії мистецтв (Латвія).
[<https://www.lma.lv/en>].

Іл. 2.12 (б). Веб-сайт проекту Новошкола (Київ) [<https://novoshkola.com.ua/>].

Іл.2.13. Веб-сайт підготовчої школи UMS-Wright (США) [<https://ums-wright.org/arts/>].

Іл.2.14. Веб-сайт Академі] образотворчих мистецтв ім. Владислава Стшемінського м. Лодзь (Польща) [<https://asp.lodz.pl/index.php/pl/>]

Learning Model

Our model is established on three foundational pillars, and is tailored to prepare each Learner for their best future.

1. Knowledge

Academic Curriculums

At BGA, we provide a diverse range of academic curriculums. Our programs are designed to foster academic excellence, personal growth, and adaptability in an ever-changing world.

- US Curriculum
- British Curriculum

Teaching Approach

We believe in nurturing your child's growth with the support of passionate and experienced educators.

- Classroom Managers
- Learning Coaches

University Access

BGA's comprehensive education programs mean that if going to university is a part of your child's goals, we are ready to help them with guidance and application support.

- University Preparation

2. Skills

What are the skills of a BGA graduated Learner?

BGA's unique approach to education guarantees the development of important skills that go beyond academics. These are developed through things like the direction of their own coursework, inter-Hub activities, and community service. By the time they graduate, BGA Learners have a set of 307 skills that will pave the way to success in life.

Purpose driven	Multitask	Proactive
Autonomous	Open minded	Adaptable
Collaborative	Critical Thinkers	Innovative

3. Community

Local Involvement

In today's interconnected world, learning should not be confined to the traditional classroom setting. Our compact ambience is more flexible, accessible, and dynamic approach to education.

International Network

BGA's international network expands the educational experience beyond local boundaries, fostering global connections and opportunities for students.

Partnerships

BGA's strategic partnerships with top organizations and educational institutions allow for hands-on learning and internship opportunities.

Learning Experience

A co-learning environment designed for success.

Hubs

An inspiring environment designed for success. We believe that effective learning comes from a mix of online and offline. That's why we have mixed-age BGA Hubs all over the world for our Learners, so that they can have that social aspect fulfilled alongside our innovative courses. Our Hubs offer a variety of spaces to provide an enriching peer-to-peer atmosphere where Learners can thrive.

Get in Touch with us.

Contact: +351 913 578 362
[Click here to chat on Whatsapp](#)

CONTACTS

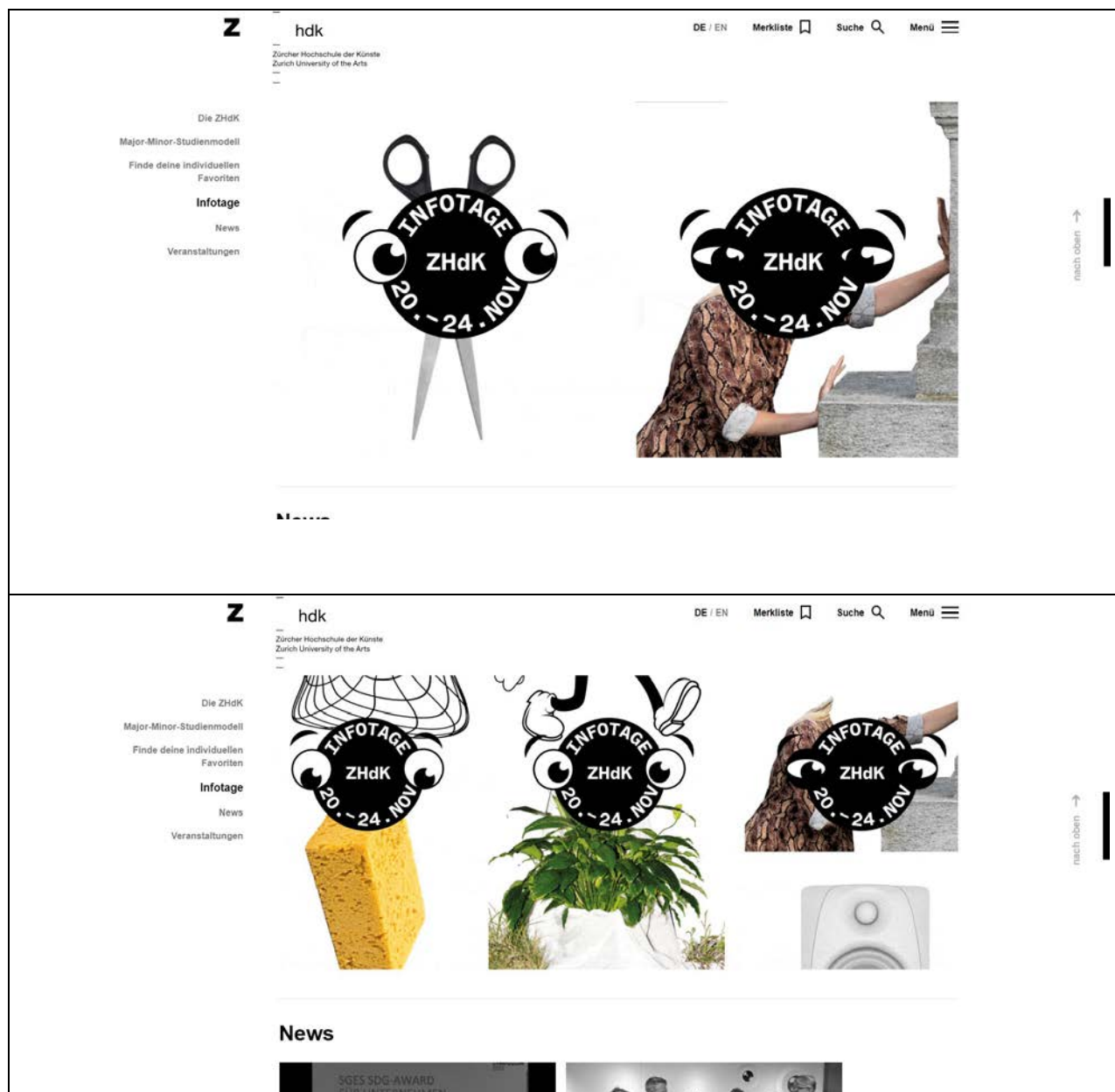
Av. 25 de Abril, 901 Cave, Esq., 2750-515 Cascais

[f](#)
[t](#)
[@](#)
[in](#)
[d](#)

Copyright © 2022 Brave Generation Academy
 Powered by Flaxio

Ил.2.15. Навчальний веб-сайт Brave Generation Academy [https://bravegenerationacademy.com].

Іл.2.16. Навчальний веб-сайт Академії мистецтв у Берні (Швейцарія) [<https://www.zhdk.ch/veranstaltung/51575>].

Іл.2.17. Навчальний веб-сайт Університету мистецтв і дизайну Моголі-Нодь [www.mome.hu].

Іл.2.18. Веб-сайт Академії мистецтв у Берні [https://www.zhdk.ch/].

The image shows a screenshot of the TUKE website. The top navigation bar includes a 'VIAC' button and a search icon. Below the navigation bar, there are several menu items: 'UDALOSTI -', 'MOŽNOSTI ŠTÚDIA -', 'VZDELÁVANIE -', 'VÝSTAVY -', 'VÝSKUM A UMENIE -', and 'SPOLUPRÁCA -'. On the right side, there is a vertical menu with icons and text: 'IS MAIS', 'E-LEARNING PORTÁL', 'EMAIL KLIENT TUKE', 'TELEFÓNNY ZOZNAM', 'STRAVOVANIE', 'UNIVERZITNÁ KNIŽNICA', 'ÚVT NASTAVENIA', 'OPRAVY A ÚDRŽBY', and 'ŠTUDENTSKÉ DOMOVY'.

The main content area features a news article titled 'Oslavy 25. výročia Fakulty umení TUKE' (Celebrations of the 25th anniversary of the Faculty of Arts TUKE). The article is dated 02. október 2023 and includes a sub-header 'HLAVNÝ PROGRAM OSLÁV 25. VÝROČIA FU TUKE'. The main text reads: 'Pri príležitosti osláv 25. výročia Fakulty umení TUKE Vás pozývame na oficiálny program, spravidelné podujatia a netradiálne stretnutie akademickej obce FU TUKE.' Below the text is a calendar for October 2023, showing dates from 1 to 31. The calendar is partially obscured by a large graphic of a film strip with several frames.

The article content includes the following details:

- 4. OKTOBER** (18:00 – 19:30): Aula Plešena TUKE, Letná 9. Oslavné zhromaždenie, na ktorom bude udelený titul DOCTOR HONORIS CAUSA prof. Ladislavovi Čermákovi, PhD. (17:00): Oslava 100. výročia TUKE, Mládežníckeho námestia 1, Bratislava. (18:00): Bývalý študentský akademický klub Fakulty umení TUKE, Mládežníckeho námestia 1, Bratislava.
- 5. OKTOBER** (09:00 – 17:00): Univerzitná knižnica TUKE – knižnica inovátorov, Mládežníckeho námestia 1, Bratislava. (09:00 – 17:00): Univerzitná knižnica TUKE – knižnica inovátorov, Mládežníckeho námestia 1, Bratislava.
- 3. - 31. OKTOBER**: Campus Gallery, Park Komenského 7. (02:45-07:00): výstava posvätné ľudské prítomnosti v študentských domovoch, študentské domovy TUKE.
- 4. - 8. OKTOBER**: Kuchynka Kufčina - 10 galérií, Okružná 5. Výstava dielov tvorivých a bakalárskych prác študentov Fakulty architektúry TUKE.
- 6. - 8. OKTOBER**: Súdny súd TUKE, Mládežníckeho námestia 1, Bratislava. (02:45-07:00): výstava posvätné ľudské prítomnosti v študentských domovoch, študentské domovy TUKE.

Іл.2.19. Навчальний веб-сайт Технічного університету в Кошицях (Словаччина) [https://fu.tuke.sk/wps/portal].

Вступна кампанія

Факультети

Коледж

Фотогалерея

Вітання

10.10.2023

Вітання Ректора з нагоди Дня Університету

Оголошення

Іспит на визначення рівня володіння державною мовою

17-20 жовтня 2023 року у Львівському університеті відбуватиметься День кар'єри ЄС

13 жовтня 2023 року

Відкрита дистанційна зустріч з експертною групою щодо акредитації освітньої-професійної програми «Географія» другого (магістерського) рівня вищої освіти

26.09.2023 – 13.12.2023

Розпочинається набір студентів на курси лекцій від Радоміра Мокрика

Щецинського університету та Факультетом журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка. Над цим документом...

12 жовтня 2023 року у Львівському національному університеті імені Івана Франка відбулася міжнародна наукова конференція...

11.10.2023

З нагоди Дня Університету відбулася інтелектуальна гра «Ліга Франка»

11 жовтня 2023 року в Науковій бібліотечі Львівського національного університету імені Івана Франка відбулася «Ліга Франка» – інтелектуальна гра, організована Студентським урядом та приурочена до...

11.10.2023

Відбулося засідання Вченої ради з нагоди Дня Університету

11 жовтня 2023 року відбулося урочисте засідання Вченої ради Львівського національного університету імені Івана Франка, присвячене відзначенню Дня Університету. «11 жовтня 1999 року Указом Президента України...

Електронне навчання

Корпоративна пошта

Teaching excellence

Університетський блог

Міністерство освіти і науки України

ЦЕНТР ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ

Вища освіта Інформаційно-аналітичний центр

Урядова «гаряча лінія» 1545

Інформація про університет сьогодні і завтра. Видвигнучтво. Науково-доповідна частина.

Інформація для абітурієнтів. Студентів. Аспірантів та докторантів.

Загальна інформація керівництво. Підрозділи. Факультети.

Швидкі посилання. Документи Університету. Наукові видання. Наукові конференції.

Іл. 2.20. Веб-сайт Львівського національного університету [https://lnu.edu.ua/].

PROMETHEUS Курси ▾ Prometheus+ Корпоративне навчання Що ви хочете вивчити? Увійти Зареєструватися

Фундамент HR

Системний цикл курсів для HR-початківців і джерело ґрунтовних знань для спеціалістів, які вже працюють в професії HR. 11 курсів для повного занурення у кар'єру HR. 12 лекторів для всеохопного подання матеріалу. Новий рівень вашого професійного розвитку.

Зареєструватися

Є питання? Напишіть нам!

PROMETHEUS Курси ▾ Prometheus+ Корпоративне навчання Що ви хочете вивчити? Увійти Зареєструватися

Буткемп економічного відновлення
PROMETHEUS

online **60 000** грантових місць для навчання підприємців України
РЕЄСТРУЙТЕСЯ ВЖЕ ЗАРАЗ

Entrepreneur Fund
for Revival and Development

Розкрийте свій потенціал

Опануйте актуальні навички на онлайн-курсах від кращих викладачів на найбільшій освітній платформі України

Зареєструватись

Іл. 2.21. Веб-сайт навчального проекту «Прометеус» (Україна) [https://prometheus.org.ua].

ХЕРСОНСЬКИЙ ТАВРІЙСЬКИЙ ЛІЦЕЙ ХЕРСОНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Херсон, вулиця Вишнева, 44
(0502) 426-488

Головна Про ліцей ШІГЕ Новини Творчість Навчання Виховна робота Відеогалерея Фотогалерея Афіша Контакти Гостьова

Афіша

09 Травня
Херсонський Таврійський ліцей оголошує набір учнів 1-11 класів на 2023/2024 н.р. За детальною інформацією звертайтеся за тел. +38 (096) 390 76-42. Електронна адреса школи: htl.nabe@gmail.com

Херсонський Таврійський ліцей був відкритий у 1991 році і є ровесником Незалежної України.

Лякливо просимо до школи!

Регістрація
Забудьте пароль?
Авторизація:
логіні
пароль
Вхід

ГОЛОС ВАШІЯ

Для чого я йду (моє дитина йде) у ліцей?

для загального розвитку,
 хочу стати відомим артистом,
 за порадою батьків.

ГОСТЬОВА

Тетяна Іванівна
Доброго дня! Дуже приємно нарешті вийти на зв'язані. Діти на приїзді додому рада із задоволенням розповідали про оновлене ліцей. Вечір розповідала про те, який гарний хоп

Новини

12 Червня
ОПЕРАТИВНА ІНФОРМАЦІЯ!

УВАГА
АЖЛИВА ІНФОРМАЦІЯ

02 Травня
МОНУ та дитячий фонд ООН (UNICEF) надали допомогу ХТЛ

01 Листопада
Шановні батьки, інформуємо Вас, що згідно наказу Міністерства охорони здоров'я від 13.10.2021 р. № 2234, з метою заохоти підлітків, віком 12-17 років від COVID-19 за Вашими бажаннями, Ви можете щепити ваших дітей вакциною Pfizer. Для того щоб щепити перейдіть за посиланням: <https://moz.gov.ua/article/news/ukrain-rekomenduvai-scherbit-vii-covid-19-ditej-12-z-najavnosti-usih-rutinnih-scherpen>

27 Серпня

Іл. 2.22. Веб-сайт навчального проекту «Херсонський таврійський ліцей» [<http://html.com.ua/>]

PROMETHEUS Курси ▾ Prometheus+ Корпоративне навчання Що ви хочете вивчити? 🔍 Увійти Зареєструватися

Відеозйомка для кожного

Практичний курс з опанування навичок відеозйомки від Сергія Попліщука, режисера з досвідом роботи на «1+1», «Інтер», «СТБ», «Новий Канал», ТРК «Україна» та викладача Кірово-Могилянської Академії!

Реєстрацію завершено. Якщо хочете приєднатися до наступного запуску курсу, залиште свої дані і ми зв'яжемося із вами, коли реєстрація відкриється.

Нагадати про старт

Є питання? Напишіть нам!

PROMETHEUS Курси ▾ Prometheus+ Корпоративне навчання Що ви хочете вивчити? 🔍 Увійти Зареєструватися

Ділове листування та комунікація українською

Комплексна програма для всіх, хто хоче зробити свою робочу комунікацію максимально ефективною. Дізнайтеся, як вести ділове листування у різних месенджерах, грамотно формулювати пропозиції від себе та компанії, готуватися та вести перемовини, а також конструктивно реагувати на кризові ситуації.

Курс розроблено разом із LITOSVITA – школою сучасної літературної індустрії та комунікації.

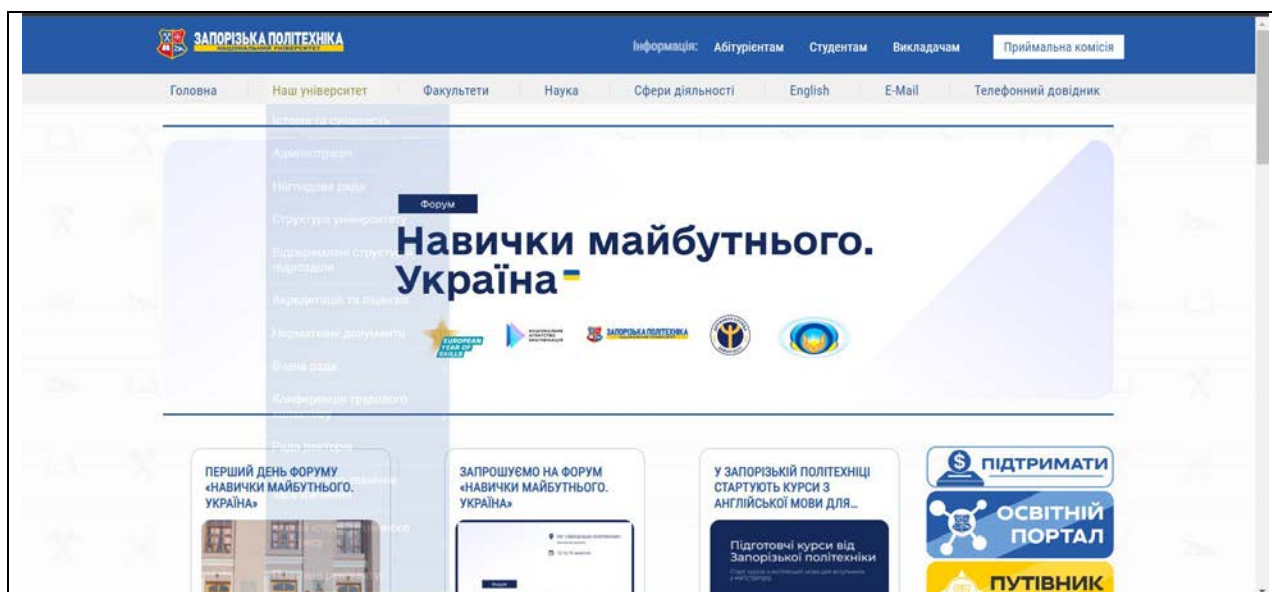
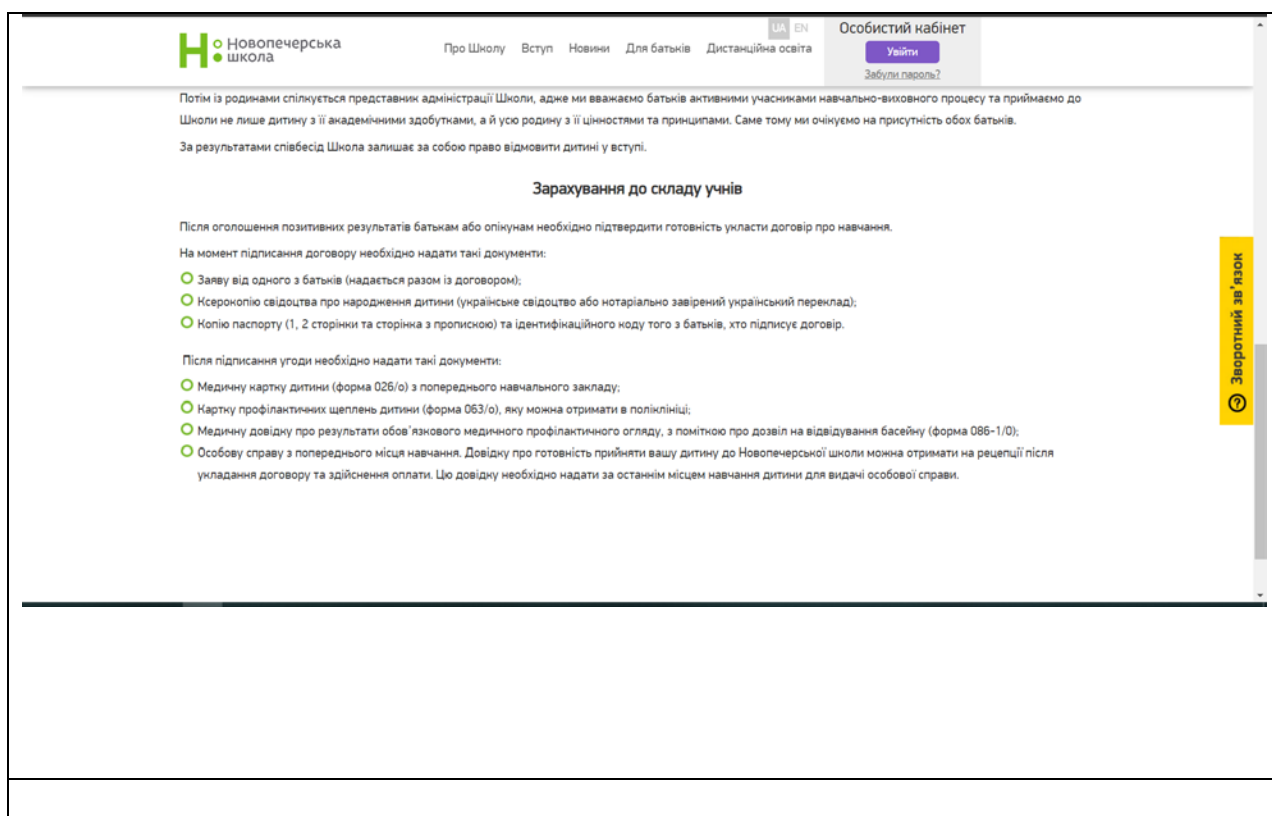
Реєстрацію завершено. Якщо хочете приєднатися до наступного запуску курсу, залиште свої дані та ми зв'яжемося із вами, коли реєстрація відкриється.

Нагадати про старт

Є питання? Напишіть нам!

Іл. 2.23. Веб-сайт навчального проекту «Прометеус» (Україна) [https://prometheus.org.ua].

Іл. 2.24. Веб-сайт проекту Новошкола (Україна) [https://novoshkola.com.ua/]. Веб-сайт Запорізької політехніки (Україна) [https://zp.edu.ua/]

Валіковський провулок 7, Одеса, Україна | Міжнародні відносини | Академічна доброчесність | Випускники | Контакти | Авторизація | Укр

Загальна інформація | Абітуріентам | Освіта | Наука | Виховна робота | Лікувально-профілактична робота

СПЕЦПРОЄКТ ПРО ОДЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«120 РОКІВ УСПІХУ»

ВСТУП 2023

Одеський національний медичний університет

Збалансована фундаментальна, спеціальна і гуманітарна підготовка фахівців на стику різних галузей медичної науки

5 факультетів

48 клінічних баз університету

42 кафедри

12 навчальних корпусів

1472 студентів

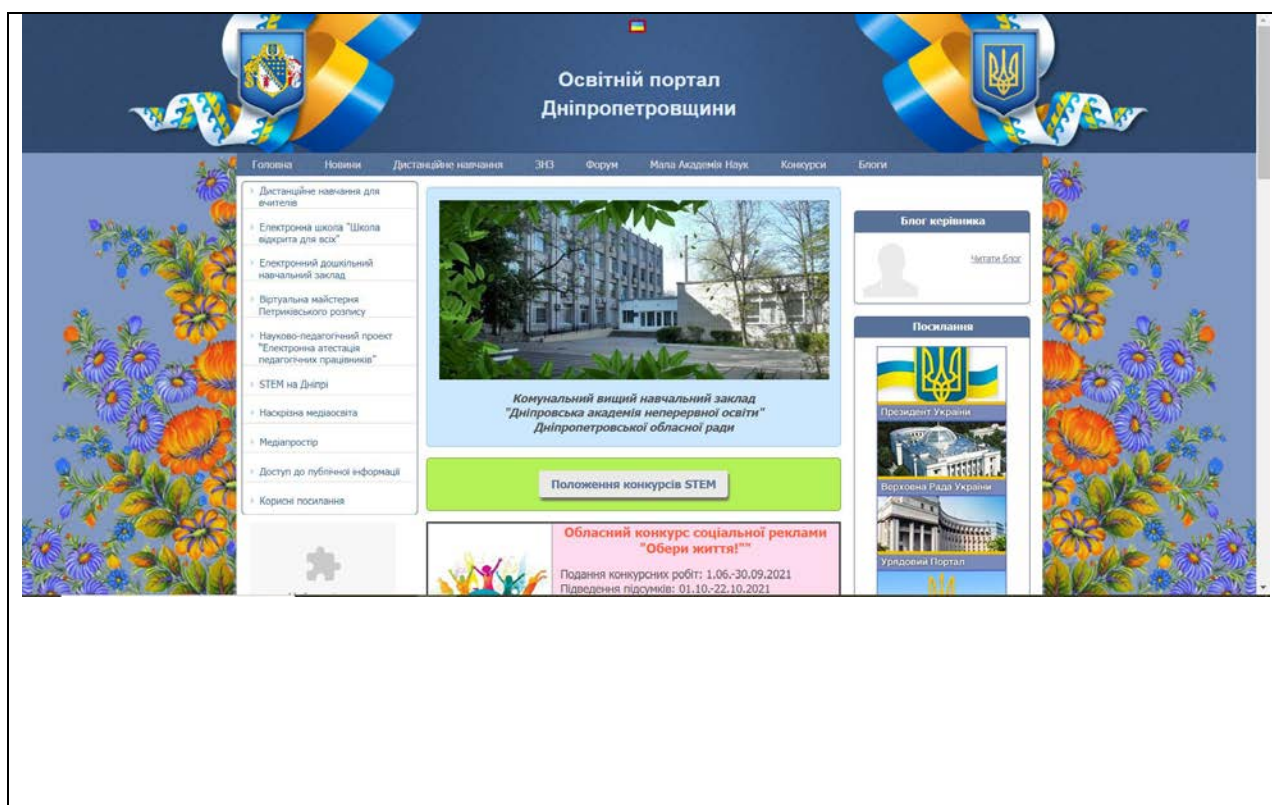
345 викладачів

2400 найменувань в електронній бібліотеці

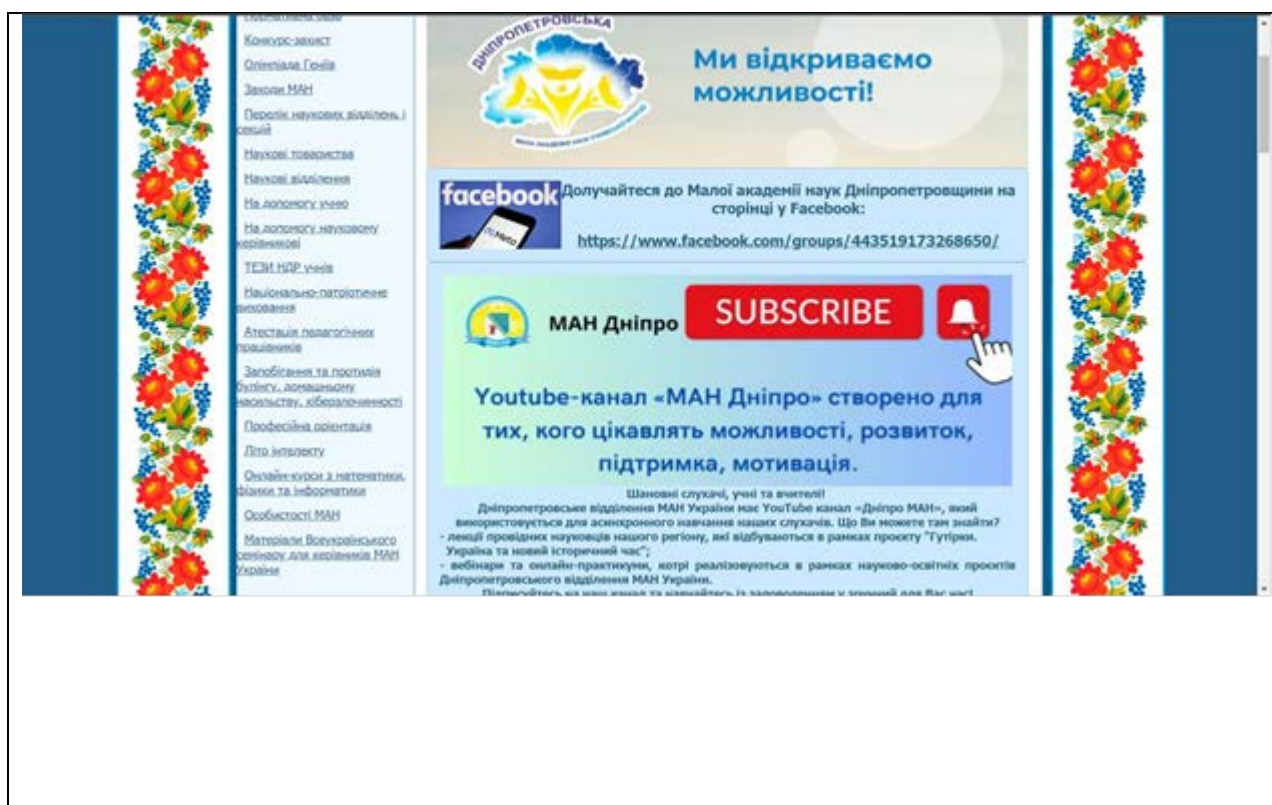
158 професорів і кандидатів наук

<https://onmedu.edu.ua>

Іл. 2.25. Веб-сайт Одеського національного медичного університету [<https://onmedu.edu.ua/>].

Іл. 2.26. Веб-сайт проекту «Освітній портал Дніпропетровщини» [https://dnepredu.com/uk/].

Іл. 2.27. Веб-сайт проекту «Освітній портал Дніпропетровщини» [https://dnepredu.com/uk/].

РОЗДІЛ 3

about post-pandemic architecture

ANNOUNCEMENTS

LA DALLMAN Architects wins 2021 Progressive Architecture Award for transformation of 1901 Wisconsin grain elevator

FEATURES

“The way it is presented in the park, nature is culture, so bringing more kinds of culture into the visitor center site gives people a chance to come in and participate in the storied healing experience of nature.”

— Jeanne Gang

NEWS

Faculty Honored with 2021 ACSA Architectural Education Awards

---

Benson Chien's (March '21) project for Jennifer Bonner and Hanif Kara's spring 2020 studio "Mass Timber and the Scandinavian Effect"

Moments of intense constraint have driven architecture toward seismic ruptures, which go on to determine how people build and live for centuries. We are within one such moment today. As a pandemic forces communities across the world to reconsider how and where people assemble, questions arise around how to augment the built environment accordingly, and which of these augmentations become new paradigms.

Events like this punctuate history. The Great Chicago Fire of 1871

November 24, 2020

Text by [Travis Dagenais](#)

Departments

[Department of Architecture](#)

Іл. 3.1. Веб-сайт Гарвардського університету (США)
[<https://www.gsd.harvard.edu/architecture/>]

Administration
Fellowships, Prizes, & Travel Programs
Faculty
Courses
Events
Projects
Resources
Living Guidebook to Virtual Teaching and Learning

The Department of Architecture is a unique community, rich in diversity, collaboration, and scholarship through design. Here, students explore today's most creative design approaches, with an international faculty prominent across the field.

Apply

Inquire

March I
Master of Architecture I

The program leading to the Master of Architecture is an accredited professional degree intended for individuals who have completed the bachelor's degree with a major other than one of the design professions or with a pre-professional undergraduate major in one of the design professions.

March II
Master of Architecture II

The program leading to the Master of Architecture II is a post-professional degree intended for individuals who have completed a five-year undergraduate professional program in architecture or its equivalent.

---

bachelor's degree with a major other than one of the design professions or with a pre-professional undergraduate major in one of the design professions.

five-year undergraduate professional program in architecture or its equivalent.

INSIDE ARCHITECTURE

Together with visiting design critics and theorists from around the world, architecture faculty and students explore a range of design investigations, expand knowledge, and confront the challenges of the contemporary built environment. Collaboration thrives in Gund Hall's distinctive trays, five continuous tiers of open studio space.

The Department's philosophy of design excellence integrates the imaginative and skillful manipulation of form, as well as the ability to draw inspiration from a broad body of knowledge. The architecture curriculum includes design studio, theory, visual studies, history, technology, and professional practice, with design as the central focus of instruction.

Gund Hall's studio trays form both the physical and pedagogical core of the GSD experience, drawing together students and faculty

Іл. 3.2. Веб-сайт Гарвардського університету (США)
[<https://www.gsd.harvard.edu/architecture/>]

INSIDE ARCHITECTURE

INTERVIEWS

“Graduate studies have expanded my own conception of what architecture is, what architecture can be, and what architecture can do. And I think that that’s pretty powerful.”

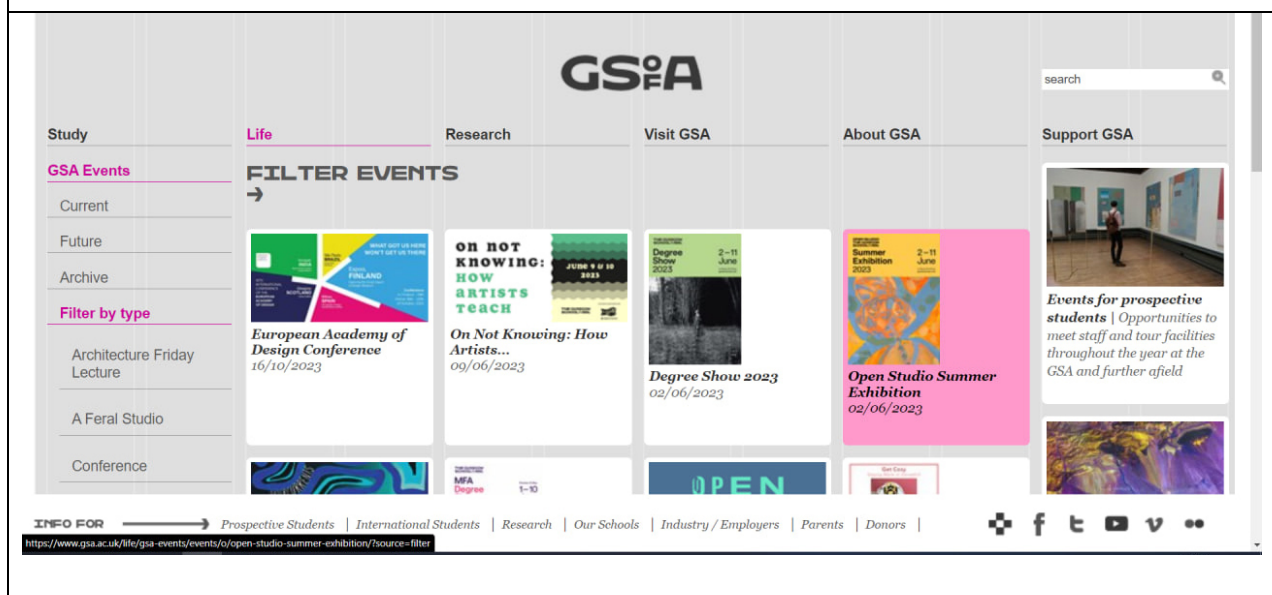
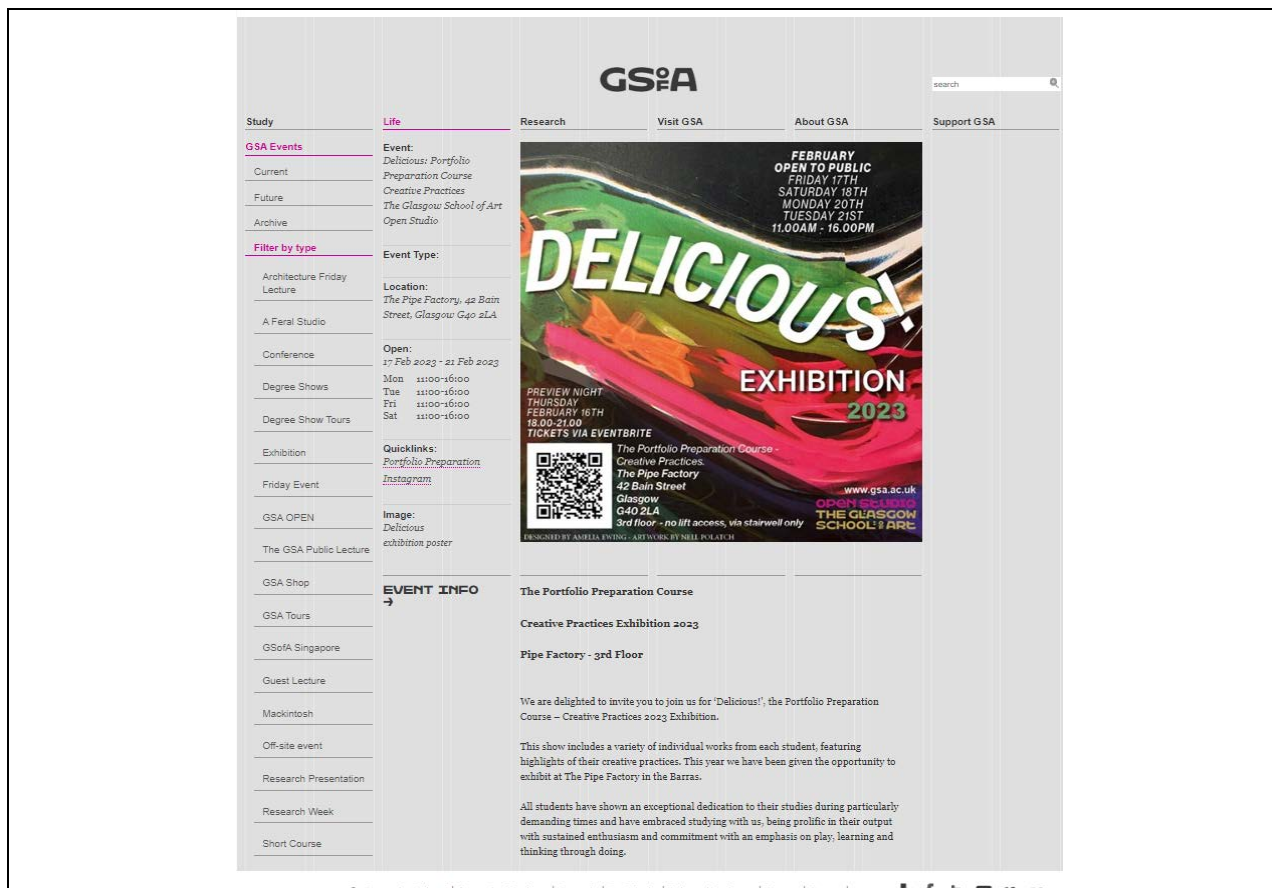
— Selwyn Bachus

FEATURES

Design collaborative colab-19 is changing how we think about post-pandemic architecture

Іл. 3.3. Веб-сайт Гарвардського університету (США)
[<https://www.gsd.harvard.edu/architecture/>]

Іл. 3.4. Веб-сайт Школи мистецтв у Глазго (Шотландія) [https://www.gsa.ac.uk/].

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

[Календар подій](#) | [Благодійність](#) | [Віртуальний меморіал](#)

Загальна інформація
Київський національний університет імені Тараса Шевченка – це класичний університет дослідницького типу, що засновано у 1834 році, основним завданнями якого є навчально-виховна, науково-дослідницька та інноваційна діяльність.

[Більше інформації про університет](#)

Також дивіться
Адміністрація, адреси
Про університет
Контакти
Історія
Ректори університету
Університет рівних можливостей

Офіційна інформація
Університет має статус самоврядного (автономного) дослідницького державного вищого навчального закладу, який в межах компетенції, наданої законодавством України та цим Статутом, самостійно вирішує питання підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації, атестації та розподілу висококваліфікованих фахівців.

[Більше офіційної інформації](#)

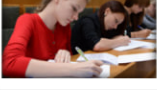
Також дивіться
Статут
Укази Президента
Ліцензія
Сертифікати про акредитацію
Протокол з описами освітніх програм
Свідчення на знак для товарів і послуг
Закупівлі університету
Акредитація освітніх програм

Підрозділи університету
В університеті працює 13 факультетів, 8 навчальних інститутів, 1 навчально-науковий центр, підготовче відділення, Центр українознавства, геологічний та зоологічний музеї, Музей історії університету, Міжфакультетський лінгвістичний музей, Інформаційно-обчислювальний центр, Астрономічна обсерваторія, Видавничо-поліграфічний центр та Наукова бібліотека.

[Більше інформації про підрозділи університету](#)

Також дивіться
Підрозділи університету
Профспілкова організація
Навчально-методичний відділ
Навчально-науковий центр
радіаційної безпеки

Більше інформації для студентів

гуртожитками, комп'ютерними клубами, спортивним комплексом, їдальнями, кафе, танцювальними залами. Для оздоровлення університет має санаторій-профілакторій, оздоровчо-спортивні комплекси в Києві і на березі річки Дніпро.

університету
Студентський парламент
Наукове товариство студентів та аспірантів
Працевлаштування
Рада роботодавців КНУ

Інформаційні технології
Електронна пошта
Мережева академія Cisco
Обчислювальний кластер

[Детальніше](#)

Ресурси
Закупівлі університету
Оплата навчання та послуг університету

[Детальніше](#)

Бібліотеки
Наукова бібліотека імені М.Максимовича
Доступ до електронних наукових публікацій

[Детальніше](#)

НОВИНИ

05.06.2023

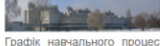
Про роль студентів у розбудові України говорили на European Student читати повністю

02.06.2023

Фахівці університету допоможуть у добірці кадрів для НАБУ читати повністю

01.06.2023

Графік навчального процесу за програмами першого і другого рівнів вищої освіти на читати повністю

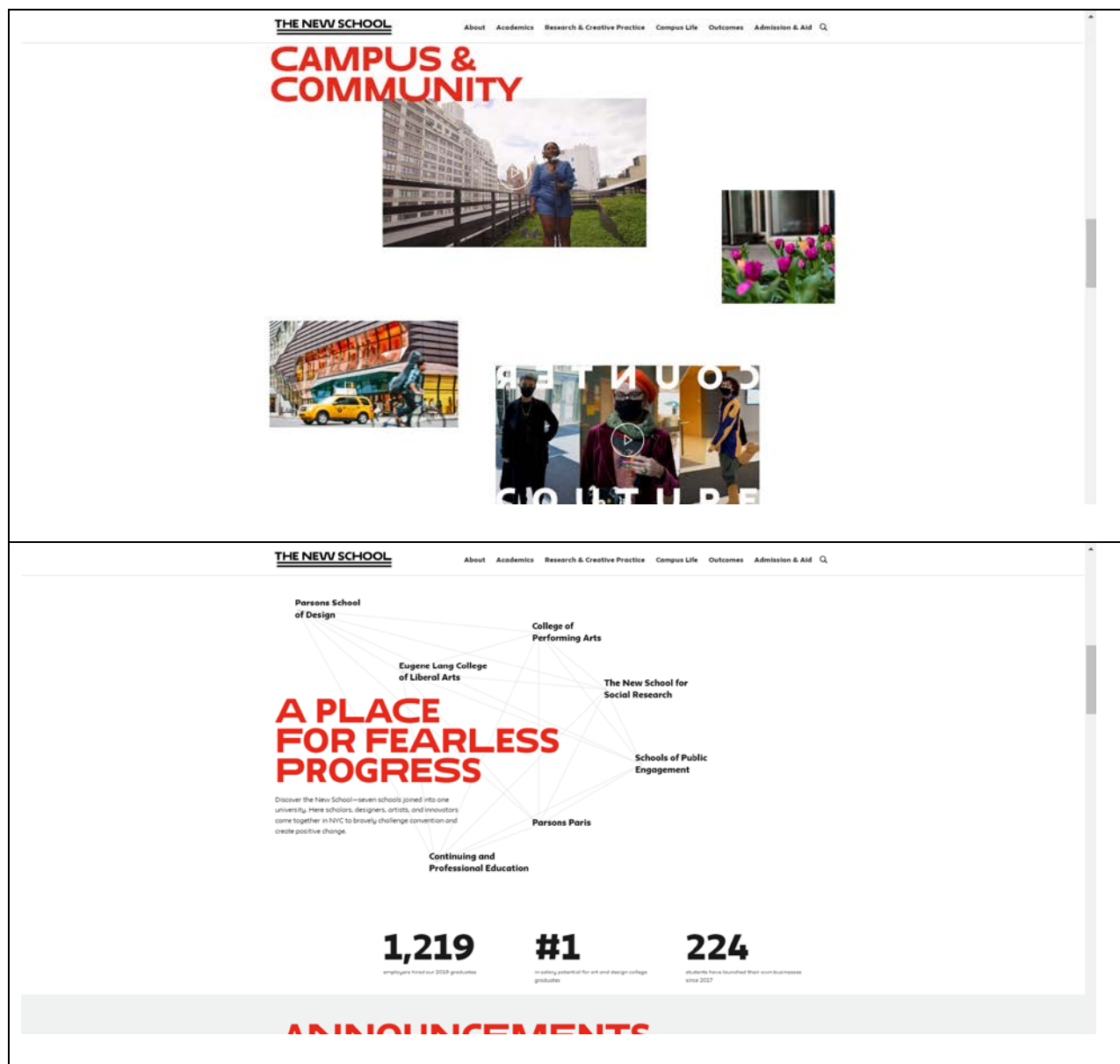
31.05.2023

Кар'єрні можливості для студентів-правників розширилися читати повністю

Іл. 3.5. Веб-портал Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Іл. 3.6. Веб-сайт проекту «Нова школа Парсонс» (Нью-Йорк, США), портал якої побудовано максимально пластично [https://www.newschool.edu/parsons/].

PRIMA PAGINA ACCADEMIA DIDATTICA STUDENTI RICERCA/MISSIONE LAVORO&IMPRESE INTERNATIONAL MYSELF REGISTRATI FAQ LINGUA Q

Gae Aulenti scenografa: mondi svelati

GIORNATA DI STUDI A CURA DI ALESSANDRA COPPA, DAVIDE PETULLÀ E SAVERIO PAGLIANTI

Documenti d'archivio e testimonianze per la prima volta catalogati secondo criteri di uniformità, accanto a inedite rappresentazioni scenografiche in 3D saranno protagonisti il **26 maggio** della giornata di studi **Gae Aulenti scenografa: mondi svelati presso l'Accademia di Brera**, di cui la grande protagonista della scena italiana fu Presidente dal 1995 al 1996.

Grazie a un'approfondita ricerca interdipartimentale e alla collaborazione con l'Archivio Gae Aulenti e Archivio del Teatro alla Scala, l'evento aprirà un **inedito e coerente sguardo d'insieme sull'attività teatrale di Gae Aulenti**, in vasta parte condotta accanto a Luca Ronconi, tracciando **nuove prospettive di lettura su tutta la sua produzione**.

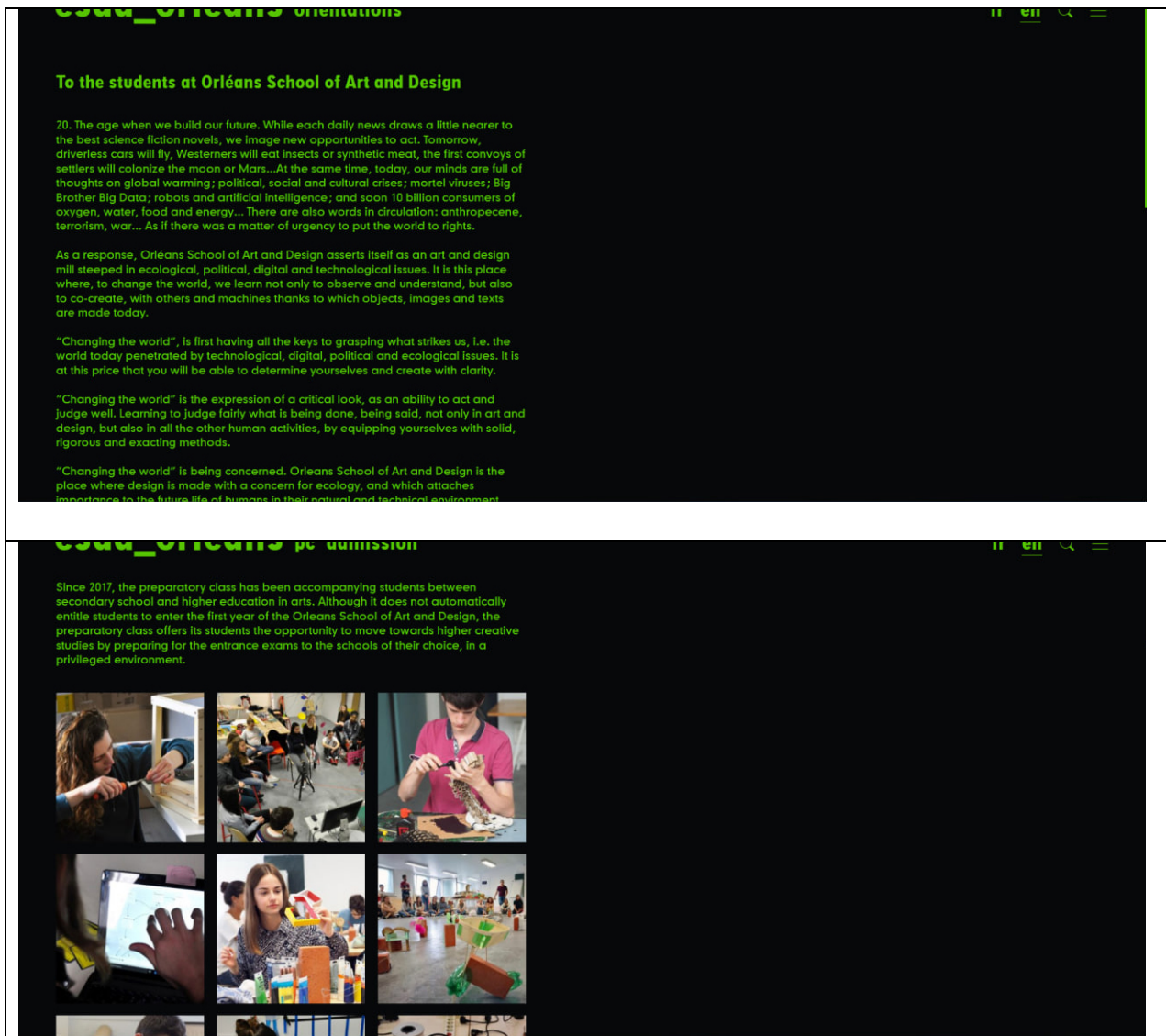
Si deve alla **Scuola di Comunicazione e Valorizzazione del patrimonio artistico dell'Accademia** una **ricognizione ad ampio raggio di inedite testimonianze archivistiche** riguardanti le scenografie e la loro relazione con gli allestimenti di mostre e negozi realizzati dalla celebre architetto – designer. Questa ricerca sarà presentata dalla professoressa **Alessandra Coppa** e dalla studentessa **Lucia Macchi**. Lo studio è completato da una **visualizzazione dell'idea di spazio scenico di Gae Aulenti** attraverso una **restituzione in formato digitale ad opera della Scuola di Scenografia**, lavoro illustrato dai professori **Davide Petullà** e **Saverio Paglianti** insieme agli studenti **Filippo Foglia**, **Tommaso Galeotti**, **Arcangela Variotta**, **Elena Vecchietti**.

Parteciperanno inoltre **Giovanna Buzzi**, figlia di Gae Aulenti e costumista in numerose opere teatrali da lei rappresentate, e **Nina Artoli**, nipote dell'architetto, che presenterà l'**Archivio Gae Aulenti** da poco aperto agli studiosi. A far luce sulle scenografie progettate per il **Teatro alla Scala** e sulle testimonianze conservate presso il suo Archivio sarà **Luciana Ruggeri**. Verrà ricordato da **Pier Luigi Nicolin**, storico direttore di "Lotus International", l'essenziale contributo di Gae Aulenti rispetto al tema **architettura e teatro** protagonista della pubblicazione numero 17 della rivista. L'intensa collaborazione tra **Gae Aulenti** e **Luca Ronconi** attraverso la significativa e influente esperienza del Laboratorio di Prato sarà invece al centro dell'intervento di **Leonardo Mello**.

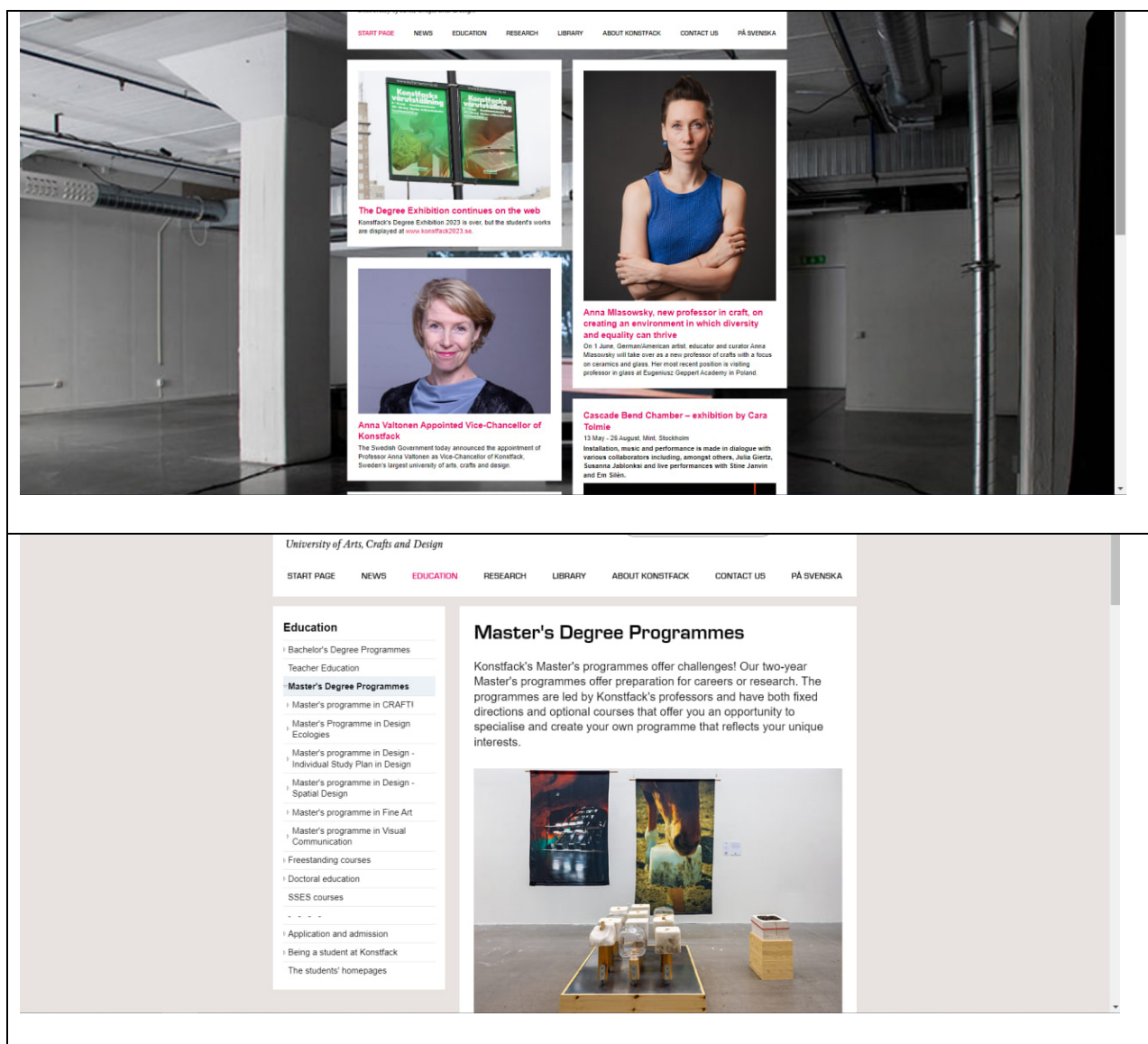
Gli **atti prodotti** dalla giornata di studi e dal confronto tra esperti saranno pubblicati, assieme a ulteriori contenuti, da **24 Ore Cultura** in un testo interamente dedicato al mondo di **Gae Aulenti scenografa**.

www.accademiadibrera.milano.it/node/892#section2

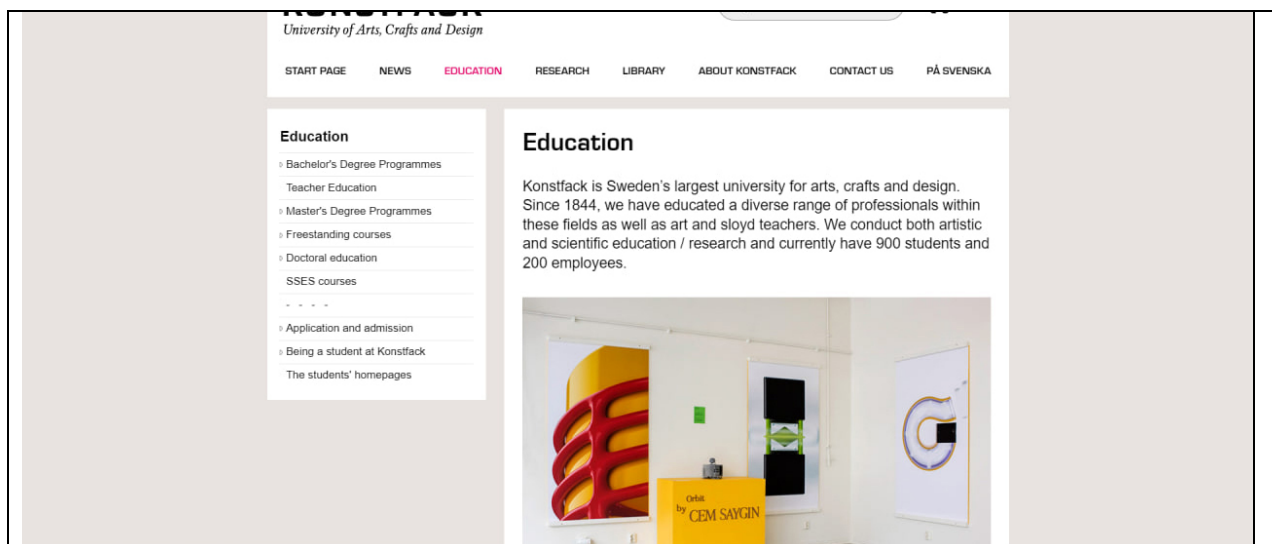
Іл. 3.7. Веб-сайт Академії мистецтв Брери (Мілан, Італія)
 [http://www.accademiadibrera.milano.it/node/892].

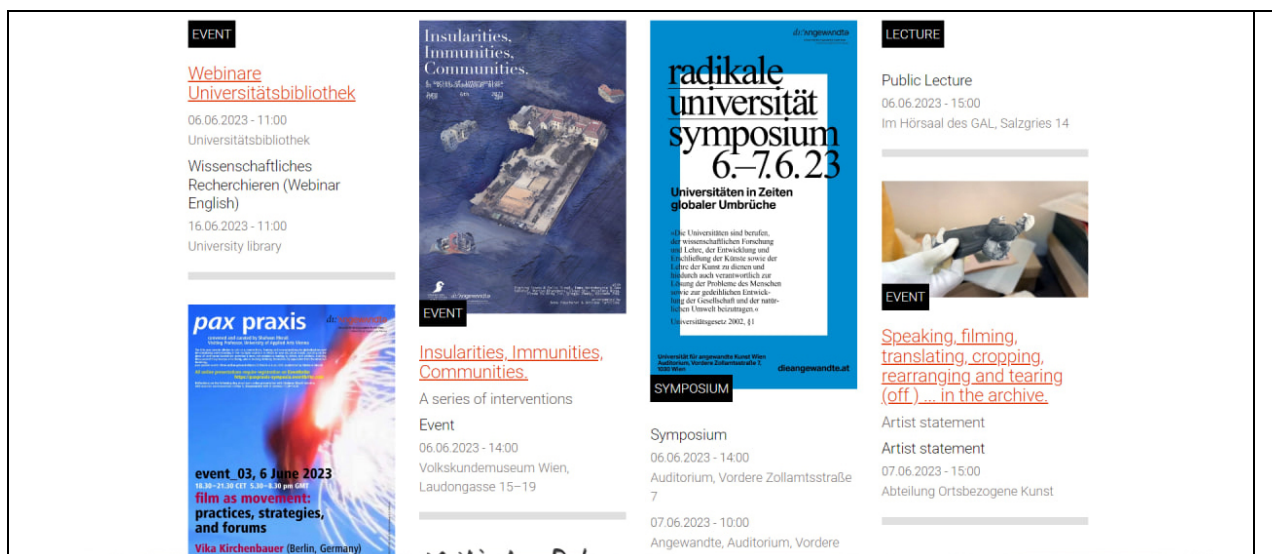
Іл. 3.8. Веб-сайт Школи мистецтв і дизайну в Орлеані (Франція) [<https://esadorleans.fr/en/home/>].

Іл. 3.9. Веб-сайт сайт Університету мистецтв, ремесла та дизайну Констфак (Швеція)

Іл. 3.10. Веб-сайт сайт Університету мистецтв, ремесла та дизайну Констфак (Швеція)

Іл. 3.11. Веб-портал Віденського університету прикладних мистецтв (Австрія) [https://www.dieangewandte.at/en].

”

As this is my first year studying at KSE, I'm impressed by everything. But studying on campus is definitely a standout. We have all the facilities, including generators and fully equipped shelters. The people surrounding me are very inspiring.

Kyrylo Terentii, Master's Program in Economic Analysis.

We designed the KSE campus with the comfort of everyone who studies, works, or simply visits here in mind. Our students' favorite spots include the coffee shop with tasty lattes and cappuccinos on the first floor, a comfortable study room for completing homework, a relaxation zone with swings, a lounge area with cozy couches and colorful art, a terrace with a view of the city, and sometimes even a Kids Space where they can "hide" from adult responsibilities.

An important focus for KSE is campus safety. In our shelter, we have equipped classrooms where learning can continue without harm to physical or emotional well-being during an alarm. Thanks to generators and Starlink, the campus is a comfortable place to be during blackouts.

”

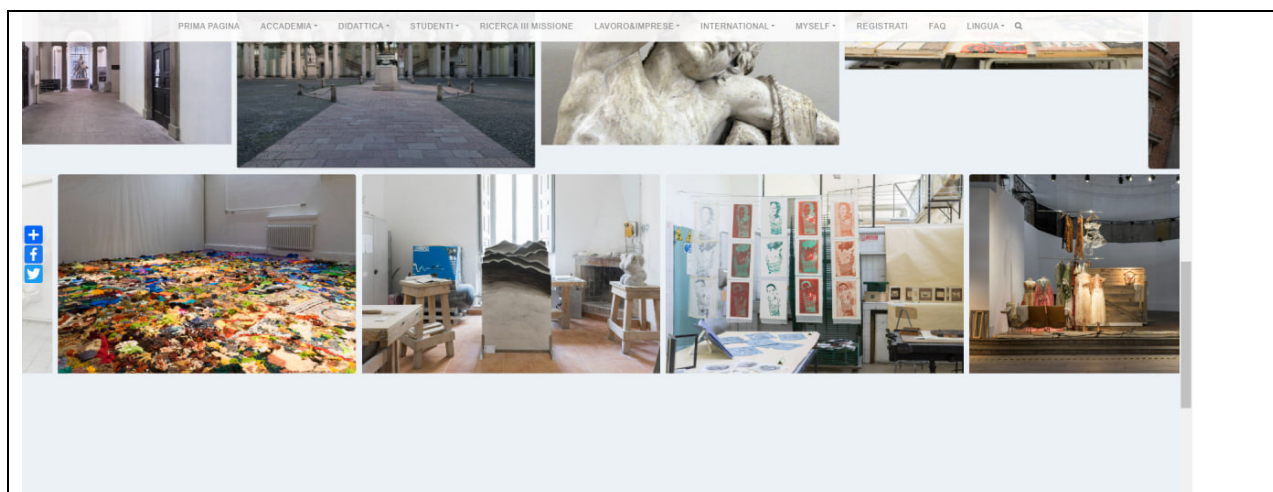
I really wanted to study and live during my years of education in a community of valuable, intelligent, and proactive individuals. The KSE community appeared to me exactly like that.

Roman Radyiovsky, Bachelor's Program in Business Economics.

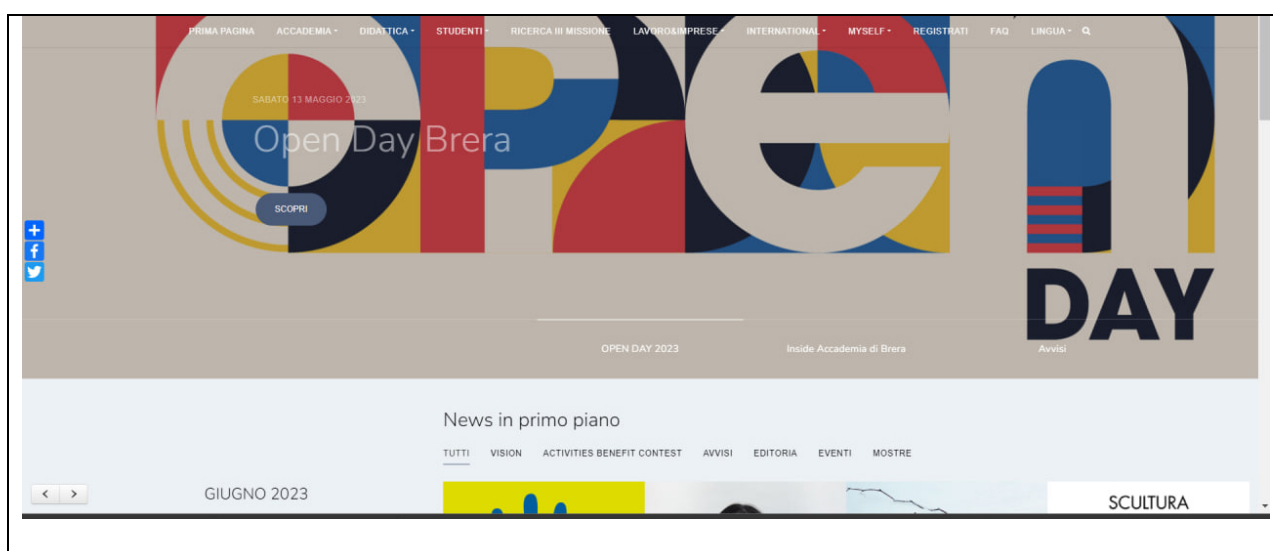
KSE students and alumni are ambassadors of quality education in Ukraine. They don't just study for the sake of a diploma or because it's expected after high school. KSE is an environment where academic integrity is embedded in its DNA. Anyone who strives for honest knowledge can find it here.

The KSE community inspires you to learn new things, get inspired by experiences, and generate ideas every day. Here, you can attend meetings with the First Lady of Ukraine, the Prime Minister of an EU country, the Vice President of the World Bank, the owners of the largest companies, and even Nobel laureates.

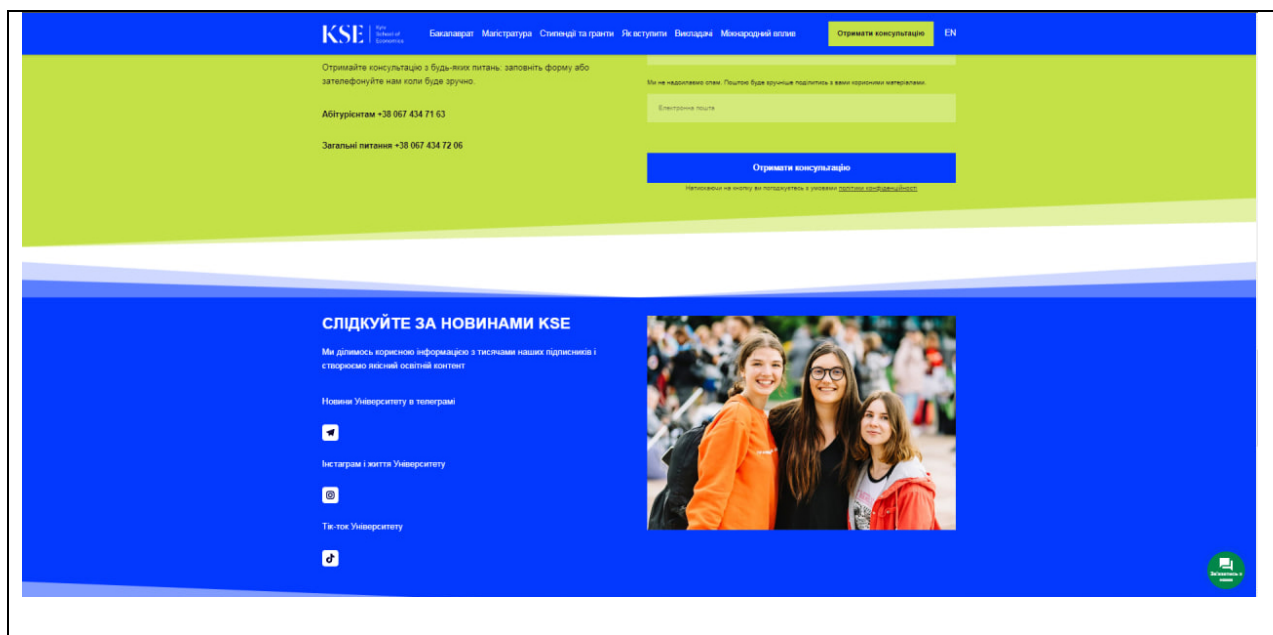
Іл. 3.12. Веб- сайту університету «Київська школа економіки» (KSE).

Іл. 3.13. Веб-портал Академія мистецтв Брери (Мілан, Італія) [<http://www.accademiadibrera.milano.it/>].

Іл. 3.14. Веб-портал Академія мистецтв Брери (Мілан, Італія) [<http://www.accademiadibrera.milano.it/>].

Іл. 3.15. Веб-сайт Університету «Київська школа економіки» (KSE) [<https://university.kse.ua/>].

The screenshot displays the website of the Aristotle University of Thessaloniki. The top navigation bar includes a 'More' button and a university logo. Below the navigation, there are four menu items: **ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ**, **ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ - ΣΥΝΕΔΡΙΑ**, **ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΑΠΘ**, and **ΑΠΘ - COVID19**.

A carousel of news items is shown below the navigation. The items are:

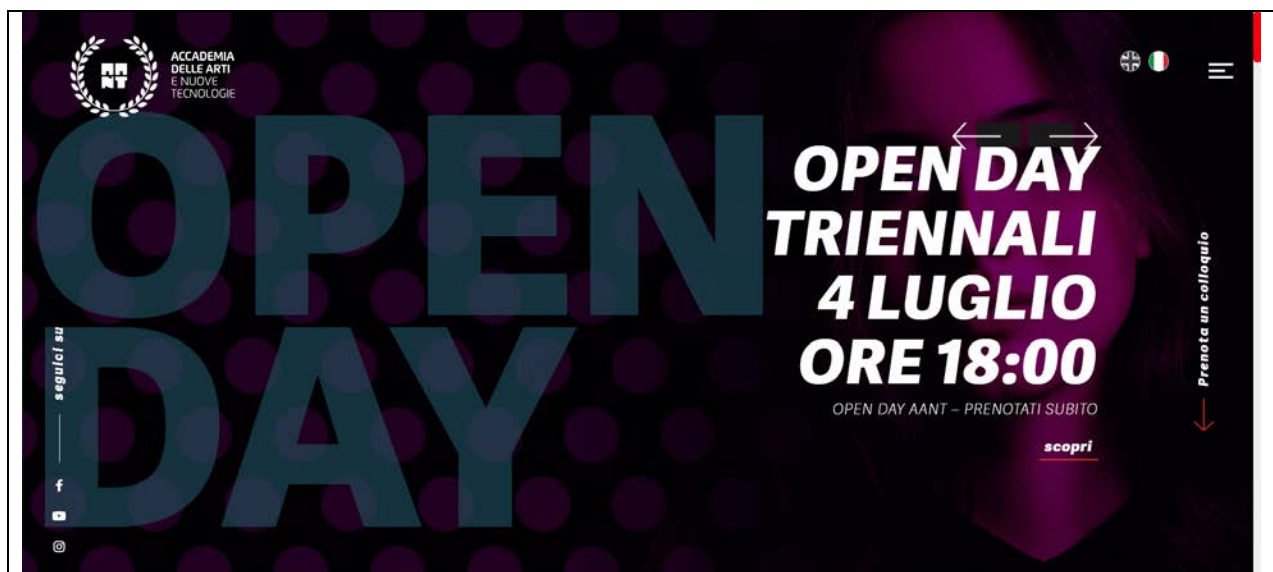
- Operation of University's administrative services during August (27 July 2022)
- Πρόσκληση του μεταπτυχιακού προγράμματος Διαταραχή Ακουστικής Επεξεργασίας... (10 March 2022)
- International Conference on Byzantine Philosophy: "The Influence of the Byzantine Philosophical and Cultural Initiative on f..." (22 July 2016)
- Conference "Aristotle's Heritage: the Context of Armenian Culture (Aristotelian Readings)" - Yerevan State Univ... (06 April 2016)

Below the carousel is a 'Research' section. It features an image of light bulbs, with one glowing brightly. The text describes the university's research activities and lists various disciplines. A 'QUICK ACCESS' sidebar on the right provides links to 'Faculties & Schools', 'Search People', and 'Student Unions'.

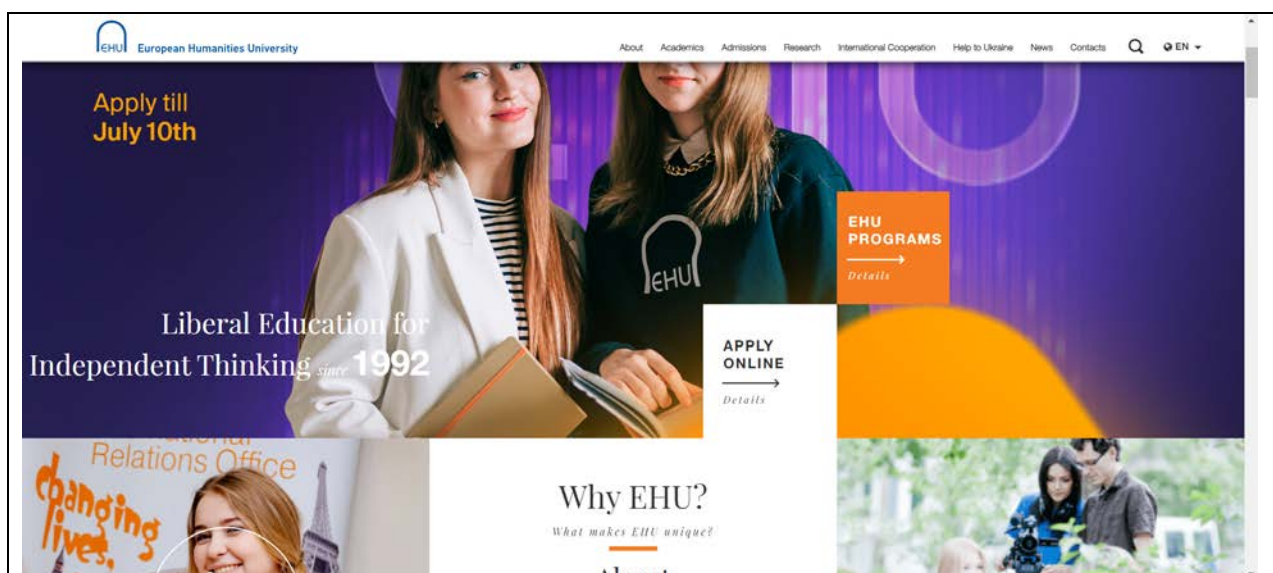
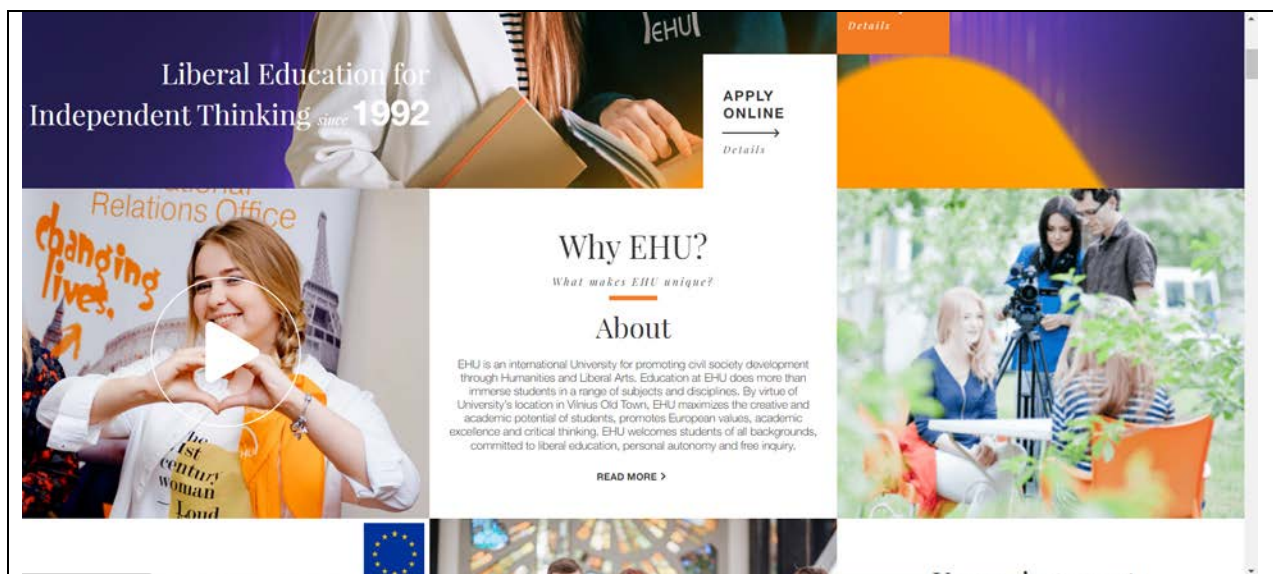
The research policy of the Aristotle University focuses on:

- promoting quality, and

Іл. 3.16. Веб-сайт Університету Аристотеля у Салоніках (Греція)

Іл. 3.17. Веб-сайт Академії мистецтв і нових технологій у Римі (Італія)
[<https://www.accademiadellearti.it/>]

Іл. 3.18. Веб-сайт Європейського гуманітарного університету у Вільнюсі (Литва) [https://ehu.lt].

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta technologická

STUDIUM O FAKULTE VĚDA A VÝZKUM SPOLUPRÁCE ABSOLVENT

Aktuality a akce

ZOBRAZIT VŠECHNY →

NADCHÁZEJÍCÍ DŮLEŽITÁ DATA

KALENDÁŘ →

Letní stáže 2023

Hodnot výuku a vyhrať tenisky

Pro správnou funkci tohoto webu, měření návštěvnosti a personalizaci reklam používáme soubory cookies. [Více o cookies](#) [Nastavení](#) [Odmítnout](#) [Přijmout cookies](#)

utb.cz E-práteláka Portál IS/STAG Moodle Office 365 Student FT Zaměstnanec Kontakty EN

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta technologická

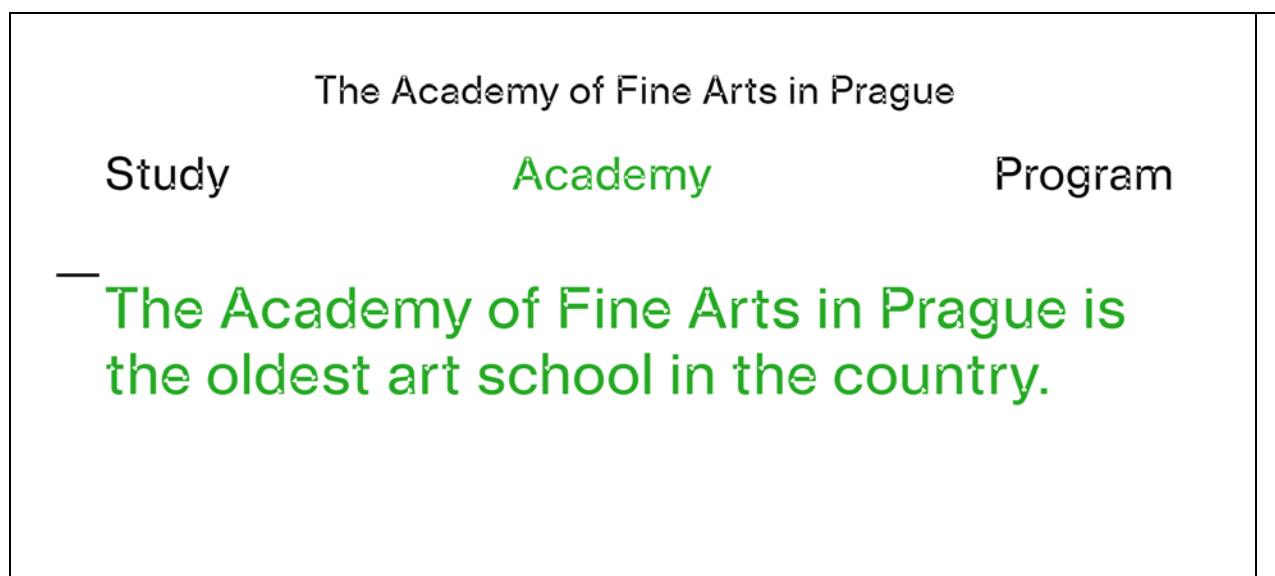
STUDIUM O FAKULTE VĚDA A VÝZKUM SPOLUPRÁCE ABSOLVENT

Podej přihlášku ke studiu!

Probud' v sobě inženýra. Na magisterské obory se můžeš přihlásit do 31. 8. 2023!

Pro správnou funkci tohoto webu, měření návštěvnosti a personalizaci reklam používáme soubory cookies. [Více o cookies](#) [Nastavení](#) [Odmítnout](#) [Přijmout cookies](#)

Il. 3.19. Веб-сайт Університету Томаса Бата у Зліні (Чехія)
[https://www.utb.cz]

Іл. 3.20. Веб-сайт Академії образотворчого мистецтва (Чехія)
[www.avu.cz]

Universitatea Națională de Arte București
revista.una
unartsmart

Q
MENIU

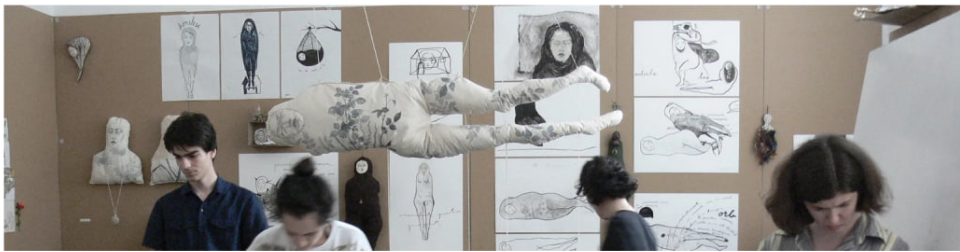
A

Actualități

<p>ACTUALITĂȚI</p>	<p>Proiectul FENICE – comunicat de presă</p> <p>17/05/2023</p>	<p>Schimbarea începe cu tine! Completează chestionarul EUROSTUDENT 8!</p> <p>12/05/2023</p>	<p>Expoziția studenților internaționali din anul universitar 2022-2023.</p> <p>12/05/2023</p>	<p>Program ROMAUE – burse oferite de MAE spaniol</p> <p>20/04/2023</p>
---------------------------	---	--	--	---

Universitatea Națională de Arte București
revista.una
unartsmart

Q
MENIU

Grafică

Facultatea de Arte Plastice (FAP)

Pictură

Grafică

Sculptură

Fotografie-videoprocesarea computerizată a imaginii

Pedagogia Artei

Teorie și cercetare

Despre   Actual   Profesori   Studii   Cursuri Online

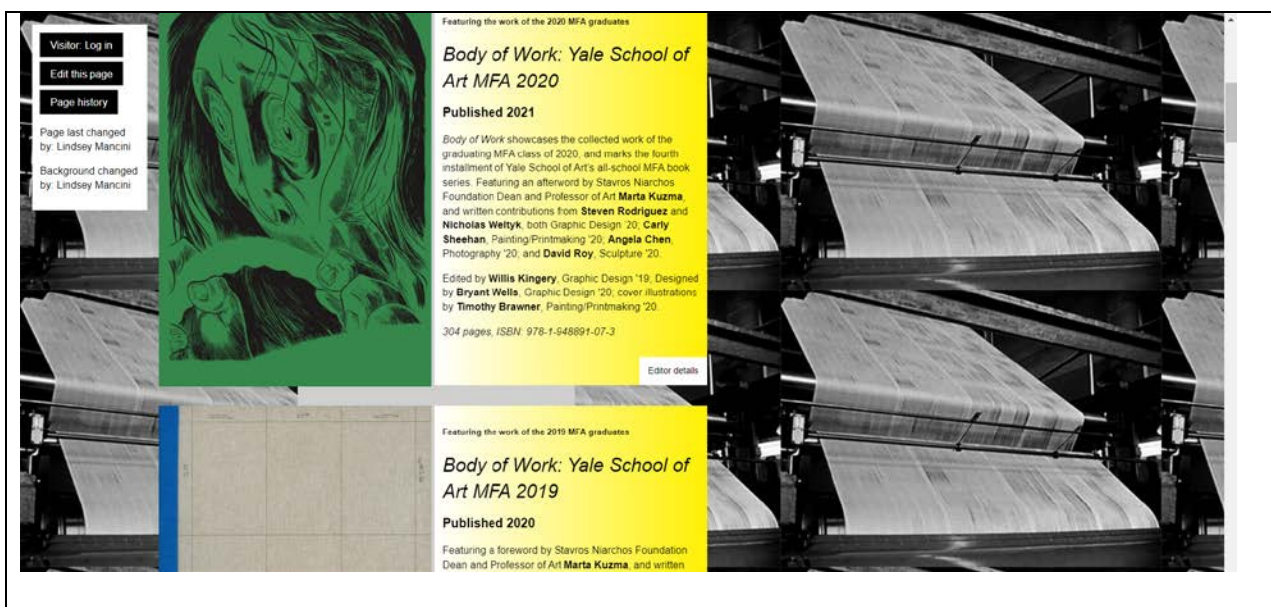
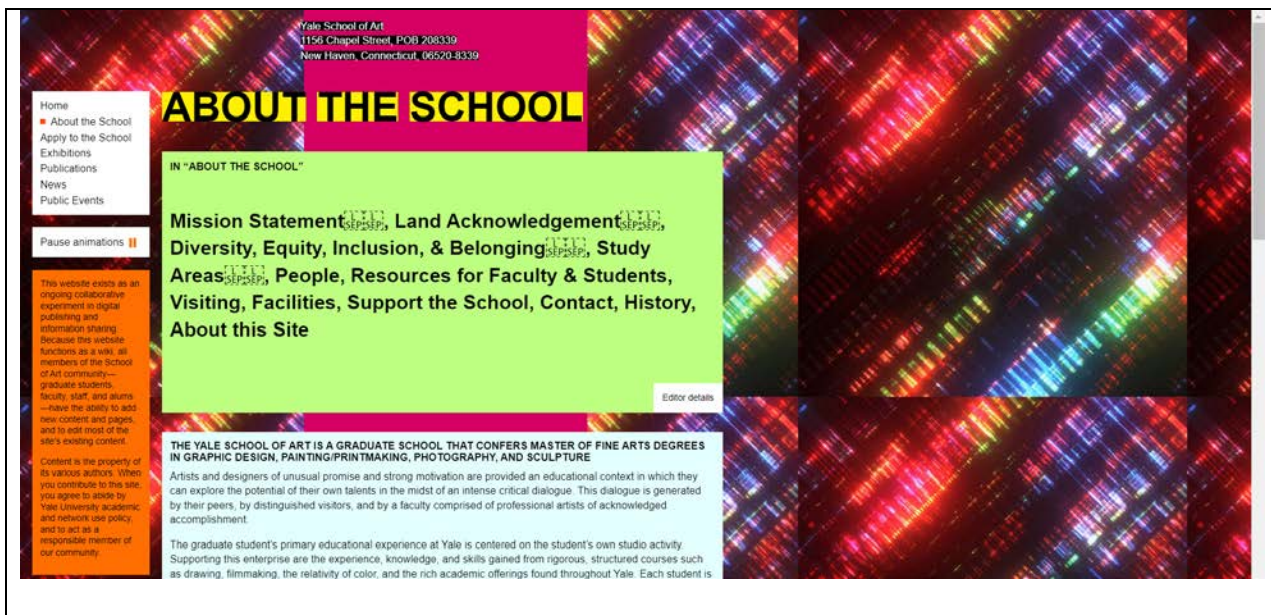
În cadrul Facultății de Arte Plastice, Grafica s-a structurat ca o catedră separată în urma reformei învățământului, între anii 1948-1950. Cu toate acestea studiul problemelor legate de domeniul graficii are o tradiție respectabilă în învățământul artistic bucureștean; însuși întemeietorul Școlii de Arte Frumoase, Theodor Aman, era un distins grafician, cu activitate de pionierat în spațiul românesc, în ce privește tehnica aquaforte. Corpul didactic al catedrei a fost întotdeauna selectat dintre creatorii de vârf ai graficii românești: Gabriel Popescu, Simion Luca, Vasile Kazar, Octav Grigorescu, Johan Ursch, Iosif Monar, Eugen Popa, Ion Stăne, Gheorghe Ivanenco, Traian Brădean sunt nume de renume care conferă prestigiu trecutului învățământului de specialitate în universitatea noastră. În prezent, Departamentul Grafică are ca scop formarea de specialiști pluridisciplinari în sfera artelor grafice, fie ei artiști vizuali care să poată activa într-o diversitate de medii și de tehnici, fie specialiști în zonele aplicative specifice ale artelor grafice. Multitudinea de direcții în care studenții sunt antrenati pe parcursul celor trei ani de studii la nivel de licență însumează creația artistică autonomă din zona artelor grafice.

Grafică

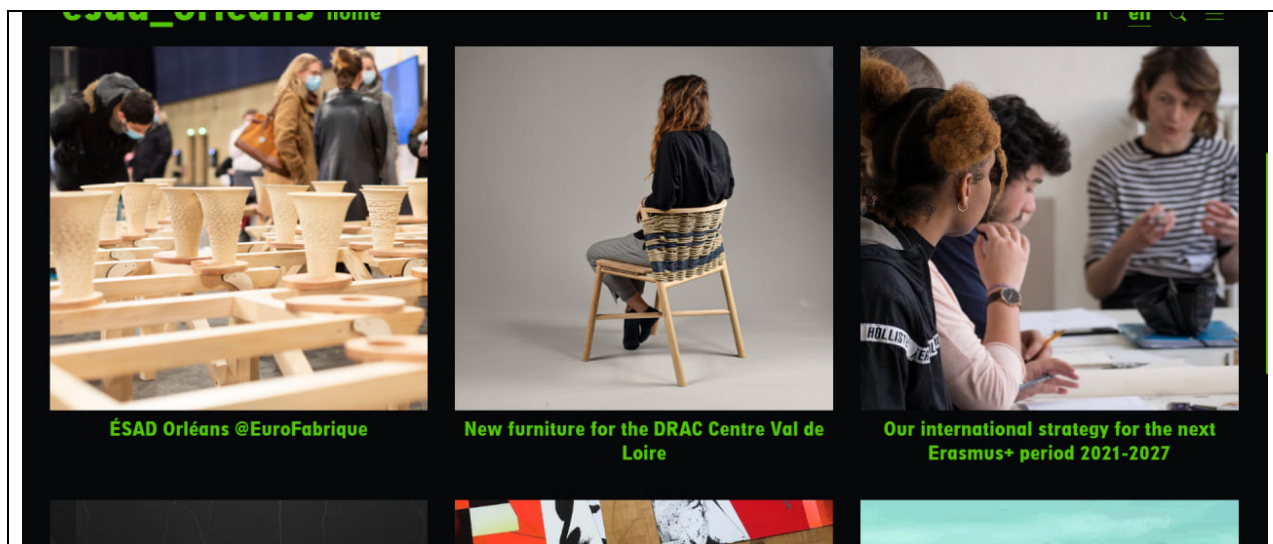
General C-Ain Budisteanu, nr 19,
Bucuresti 010773
Telefon: +140 21.315.69.07
E-mail: fap@unarte.org

Ил. 3.21. Веб-сайт Національного університету мистецтв у Бухаресті (Румунія) [https://unarte.org/].

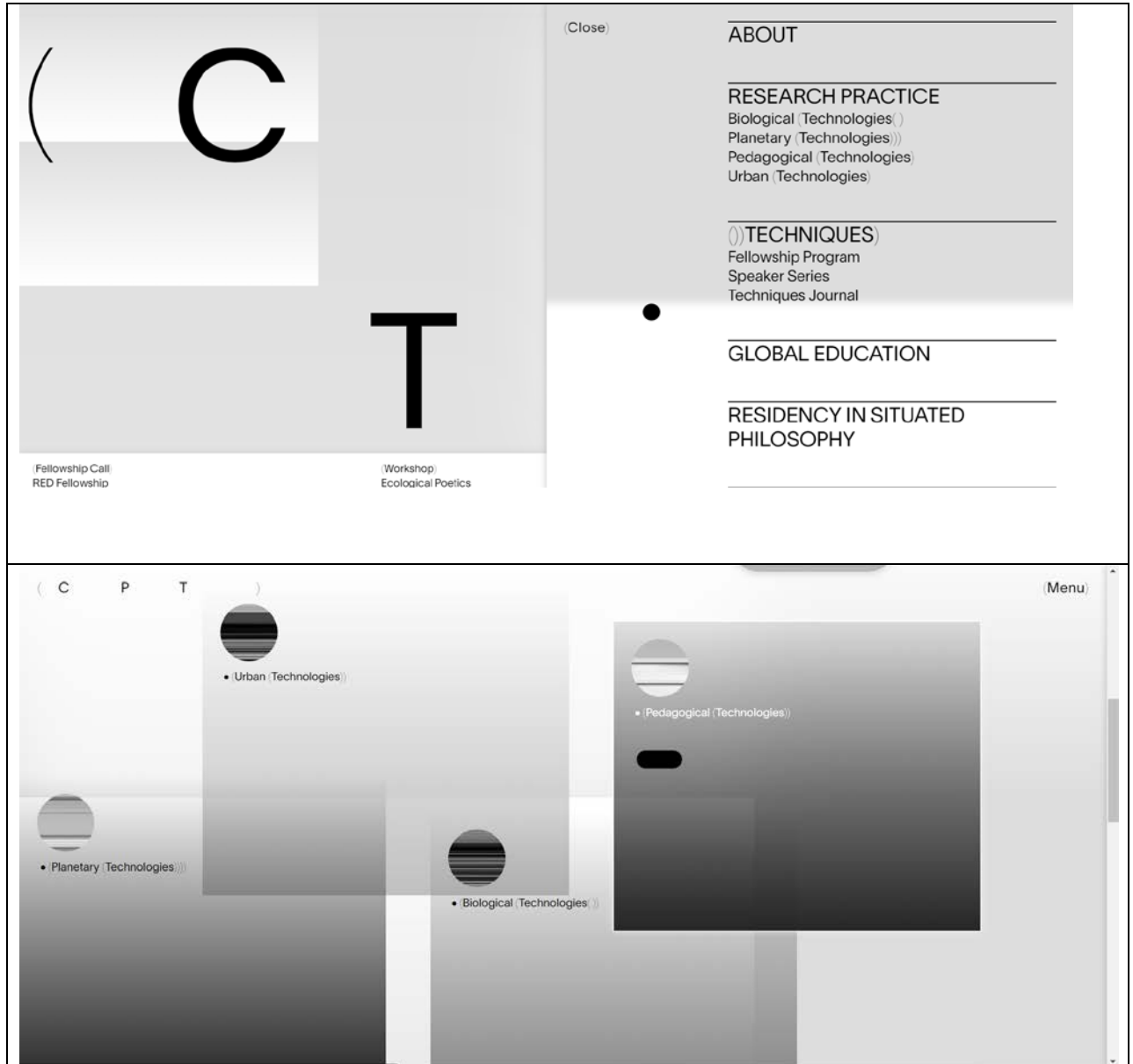

Лл. 3.22. Веб-сайт Школи мистецтв Йельського університету (США) [<https://www.art.yale.edu/>].

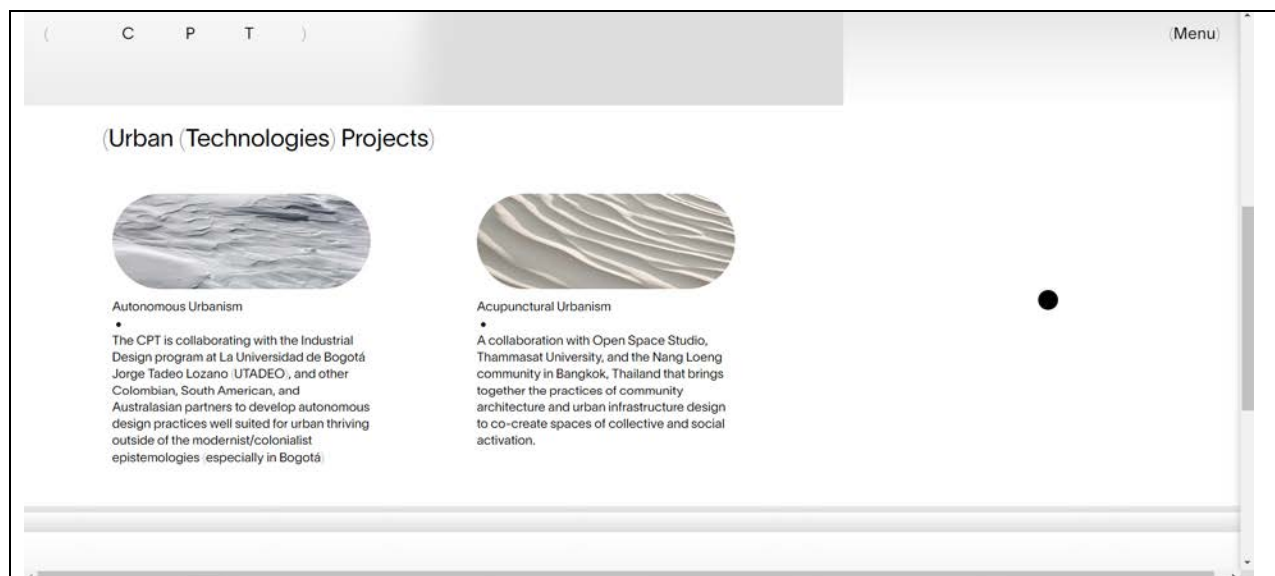

Іл. 3.23. Веб-портал Школи мистецтв і дизайну в Орлеані (Франція)

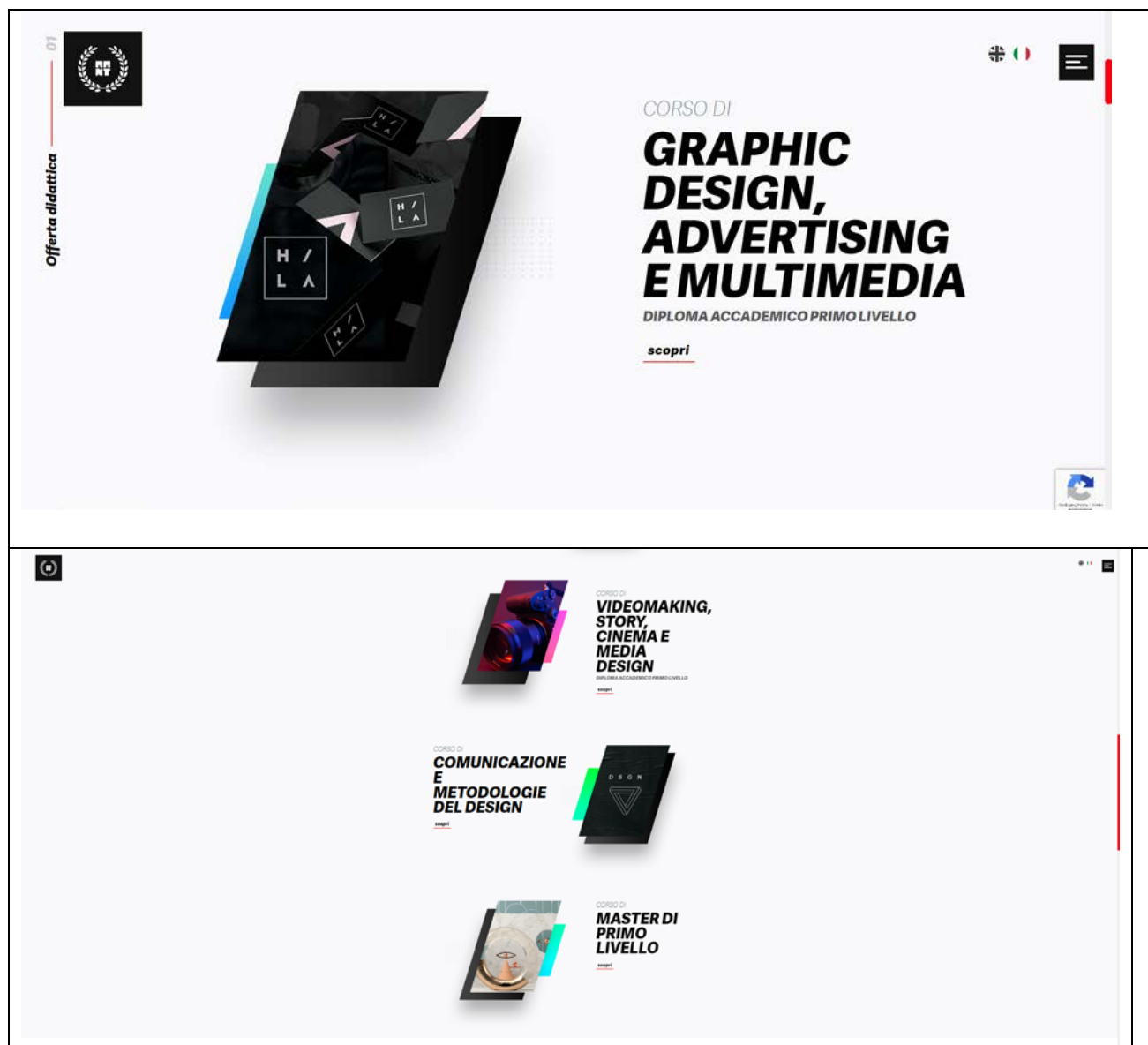

Іл. 3.24. Веб-портал Центру філософських технологій (CPT) Університету штату Арізона [https://www.centerforphilosophicaltechnologies.org/]

Іл. 3.25. Веб-портал Центру філософських технологій (CPT) Університету штату Арізона [https://www.centerforphilosophicaltechnologies.org/]

Іл. 3.26. Веб-портал академії мистецтв і нових технологій у Римі (Італія)

edX Courses Programs & Degrees Schools & Partners What do you want to learn? Q edX For Business Sign In Register for free

Fuel your ambition

Search our 4000+ courses Search

Explore all courses

edX COMPANY
Most Innovative Companies 2023
Recognized for innovation in career-relevant learning

Hi there! I'm Xpert, an AI-powered assistant from edX who can help you find what you're looking for.

MIT Massachusetts Institute of Technology HARVARD UNIVERSITY Berkeley BOSTON UNIVERSITY Google UNIVERSITY OF CAMBRIDGE edX XPERT

FOR LEARNERS
Propel your career, get a degree, or expand your knowledge at any level. →

FOR BUSINESSES
Upskill employees and build a culture of learning. →

FOR EDUCATORS
Expand your curriculum through blended learning. →

edX XPERT

Іл. 3.27. Веб-сайт навчального проекту EDX [https://www.edx.org/].

The screenshot displays the website for the Art Academy of Cincinnati. At the top, there is a navigation bar with the AAC logo on the left, and 'APPLY' and 'GIVE' buttons on the right. Below the navigation bar is a large banner image of a brick building with a 'MAKE ART.' logo overlaid. The main content area is titled 'Alumni News & Events' and features a grid of six news items, each with a thumbnail image, a category tag, and a title.

Alumni News & Events

- 2022 Posthumous Alumni Award: Noel Martin** (AAC News, Alumni Featured, Alumni News)
- Interview with Bill Parrish | Winner of the 2022 Distinguished Alumni Award** (AAC News, Alumni News, Diversity)
- Jim Effler Named Distinguished Alumni** (AAC News, Alumni Featured, Alumni News, FEATURED News)
- Dottie Stevens: 100 Years of Impressions** (AAC News, Alumni Featured, Alumni News, FEATURED News)
- Charley Harper & Tony Tasset Named Distinguished Alumni** (AAC News, Alumni Featured, Alumni News, FEATURED News)
- Q&A with Wilder Winner Noel Maghathe** (AAC News, Alumni Featured, Alumni News, FEATURED News)

Distinguished Alumni Award Nominations

The Art Academy of Cincinnati Alumni Association established this award as our highest honor. The Alum who receive this honor have distinguished themselves by the contributions they have made in their particular field or profession, in service to the Art Academy and to the betterment of humanity. All living graduates, other than active members of the Art Academy Board of Trustees and current employees working in the Alumni Affairs and Development departments, are eligible for consideration.

We invite you to nominate a fellow alum you find worthy of the award. We will hold all nominations and supporting materials for three years to give each nominee extended consideration.

Deadline to nominate is March 1st of every year.

Іл. 3.28. Веб-сайт Веб-сайт університету Цинцинатті (США)
[<https://www.artacademy.edu/>].

UM PRUM Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze

ln f t i y Pihlóst EN CZ

O UMPRUM **Katedry** Student Uchazeč Absolvent Pro veřejnost UMPRUM Online

Architektura Design Volné umění Užití umění Grafika Teorie a dějiny umění

KATEDRY

Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze se dělí na 6 kateder. Ty se dle svého zaměření člení na jednotlivé ateliéry. Kromě oborů spadajících pod program výtvarného umění škola poskytuje i obor teorie a dějin výtvarného umění. Základní studijní program je tvořen 4-letým bakalářským studiem a 6-letým magisterským studiem v oboru Architektura. Navazující programy zahrnují 2/3-letý magisterský program a doktorské studium.

ARCHITEKTURA

DESIGN

VOLNÉ UMĚNÍ

UŽITÉ UMĚNÍ

Na okraji II Olomouce

STUDIUM EXHIBICE videa

The UMPRUM Visiting Artist Studio is the 2023/2024 fall semester Transnational Exchange Seminar for Central and Eastern Europe and Africa

Jakub Jansa, Film Screening

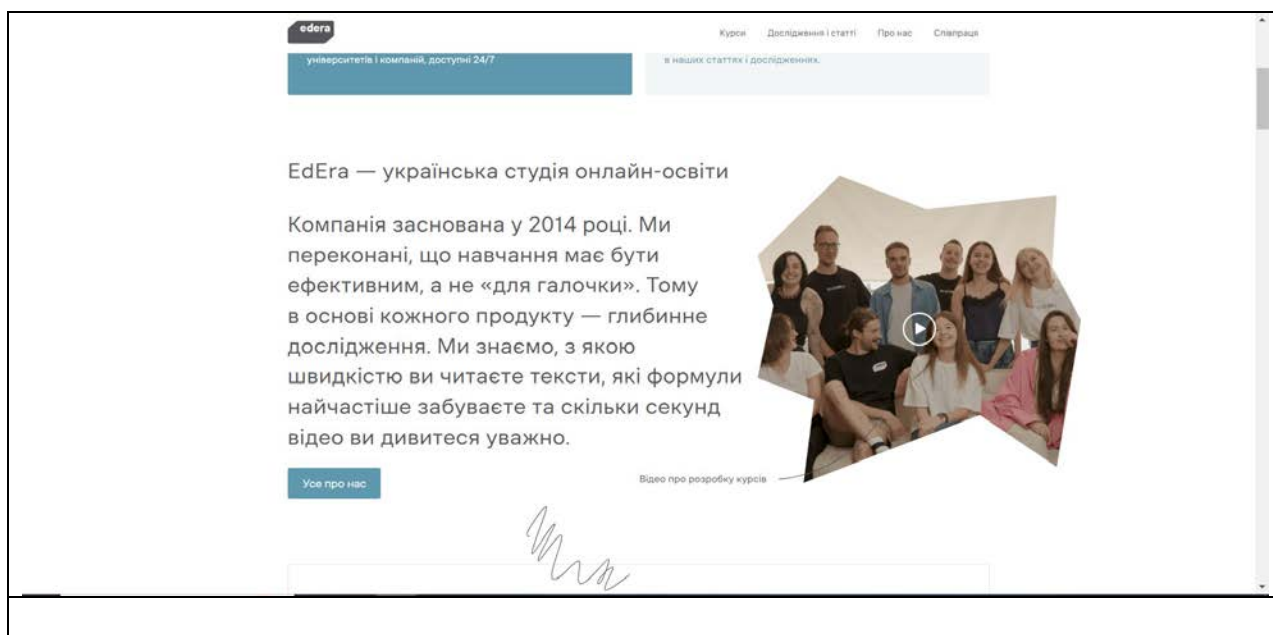
1963, Nov. 7, 1966, Anthology Film Archives

3rd Ave, New York

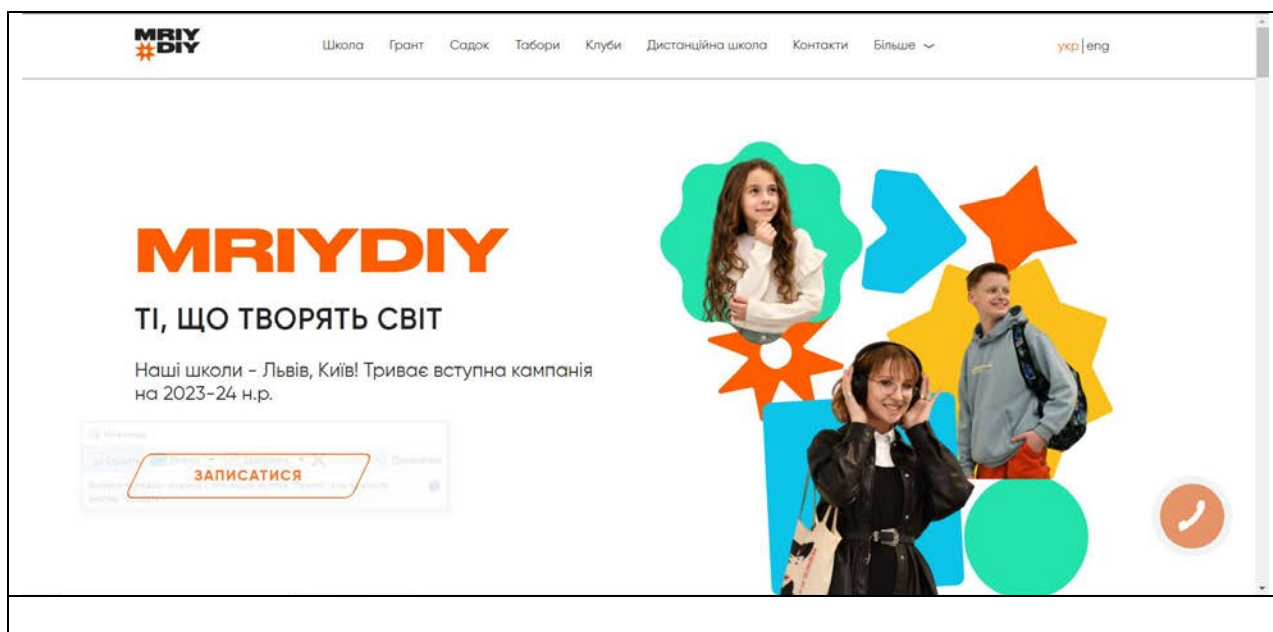
Elemental spaces and the Club of Opportunities: The

Іл. 3.29. Веб-сайт Академії мистецтв, архітектури та дизайну (Чехія)
 [https://www.umprum.cz/web/en/umprum/akademia-mistectva-12475].

РОЗДІЛ 4.

Іл. 4.1. Веб-сайт навчального порталу «ЕДЕРА» (Україна) [<https://ed-era.com/courses/>].

Іл. 4.2. Веб-сайт навчального порталу «МрійДій» (Україна) [<https://mriydiy.in.ua/>].

Іл. 4.3. Веб-сайт Університет образотворчих мистецтв у Познані (Польща) [<https://uap.edu.pl/>].

iLearn ВЕБІНАРИ МУЛЬТИТЕСТ ТЕСТИ ТРЕНАЖЕР КУРСИ КВЕСТ ПРО ПРОЕКТ ВХІД РЕЄСТРАЦІЯ

БЕЗКОШТОВНА ПІДГОТОВКА
ДО МУЛЬТИТЕСТУ 2023

ЩОДЕННІ ВЕБІНАРИ
ТА ТРЕНАЖЕР НМТ

Освіторія
Ми — проект ГС «Освіторія»

iLearn ВЕБІНАРИ МУЛЬТИТЕСТ ТЕСТИ ТРЕНАЖЕР КУРСИ КВЕСТ ПРО ПРОЕКТ ВХІД РЕЄСТРАЦІЯ

Освіторія
Ми — проект ГС «Освіторія»

ГОТУЙСЯ ДО МУЛЬТИТЕСТУ 2023
РАЗОМ З ILEARN

ВЕБІНАРИ

УКРАЇНЬСЬКА МОВА
Пн Вт Ср Чт Пт Сб Нд
ДАТА НЕ НАЗНАЧЕНА

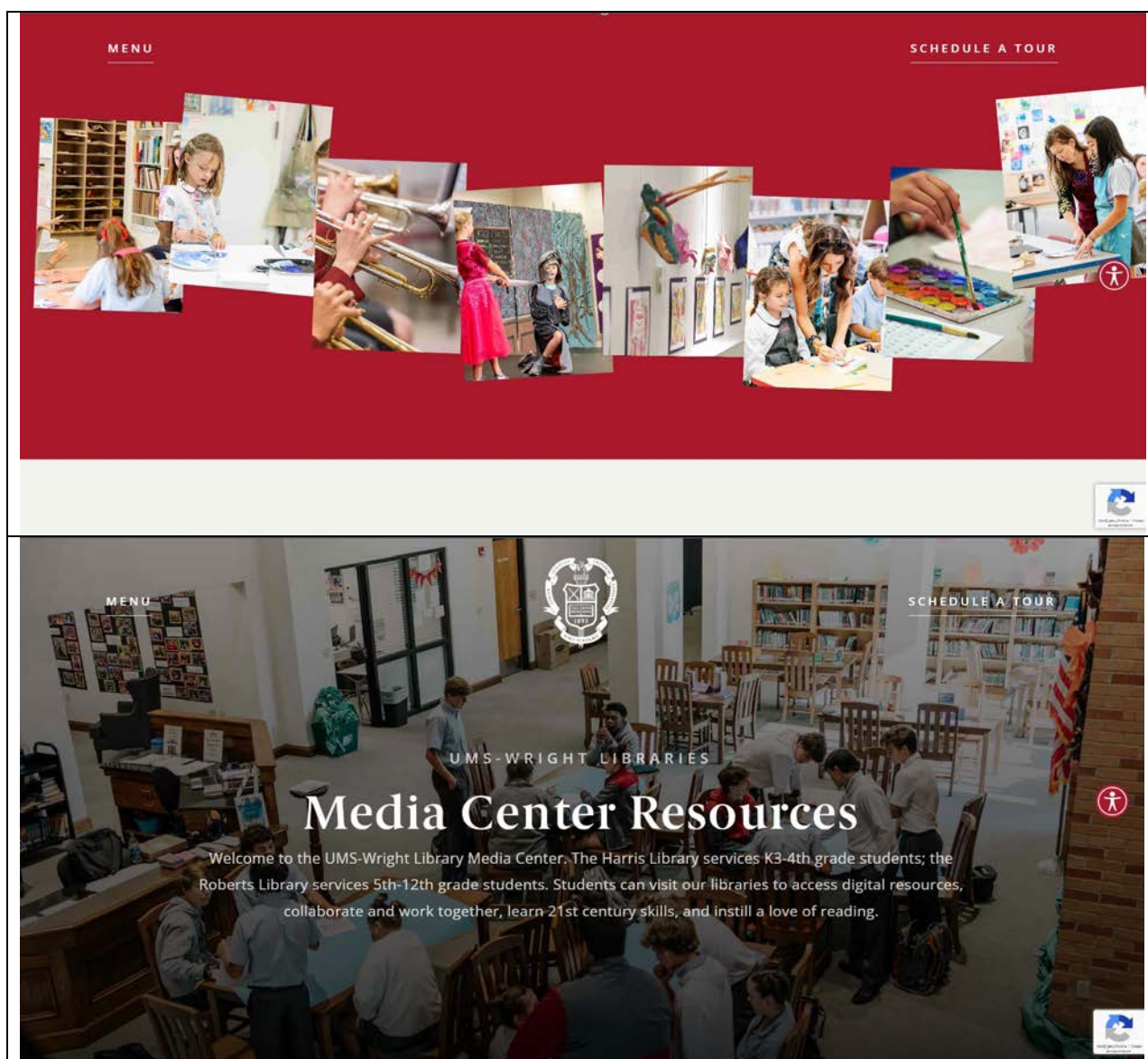
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ
Пн Вт Ср Чт Пт Сб Нд
ДАТА НЕ НАЗНАЧЕНА

МАТЕМАТИКА

АНГЛІЙСЬКА МОВА

ВЕБІНАРИ
З ПІДГОТОВКИ
ДО МУЛЬТИТЕСТУ
2023

Іл. 4.4. Веб-сайт навчального проекту «I LEARN» (Україна) <https://ilearn.org.ua/>.

Іл. 4.5. Веб-сайт підготовчої школи UMS-Wright (США) [<https://ums-wright.org/arts/>].

ACTION FOR HEALTHY KIDS

RESOURCE LIBRARY KID HEALTH SUBSCRIBE FUNDRAISE ESPAÑOL

What We Do Who We Are Take Action Healthy Kids Blog Donate

HEALTHY MEALS INCENTIVES

USDA ACTION FOR HEALTHY KIDS HEALTH CARE CHIEF AMM

Learn more

OUR MISSION

All kids deserve to be healthy—in body and mind

We help kids thrive by bringing families and schools together to ensure students have access to safe places to play and be active, nutritious foods, and healthy, supportive experiences.

33%
Only 1 in 3 children get physical activity each day.

15 M
About 15 million children have a mental, emotional, or behavioral health condition.

1 in 7
Approximately 1 in 7 kids live with food insecurity.

WHO WE ARE

Health is a human right.

We address the root causes of the child health crisis by supporting the foundations of lifelong health for kids.

Learn more

Іл. 4.6. Веб-сайт освітньої фундації «Action for Healthy Kids» (США)
[<https://www.actionforhealthykids.org/>]

The image shows two screenshots of the PROMETHEUS website. The top screenshot displays the 'Популярні теми' (Popular topics) section with eight categories: Бізнес (Business), IT, Англійська мова (English language), Особистий розвиток (Personal development), Проєктний менеджмент (Project management), Державна служба (State service), Підвищення кваліфікації освітян (Teacher qualification improvement), and Громадянська освіта (Civic education). The bottom screenshot features a course advertisement for 'Курс письменницької майстерності' (Course of Writing Masterclass) starting on August 1st. The ad includes a quote from Lyubko Deresh: 'Неможливих речей немає. Є недостатня кількість спроб' (There are no impossible things. There is just an insufficient number of attempts). It describes a comprehensive program for literary mastery and lists instructors: Lyubko Deresh, Serhii Zhadan, Rostislav Semkiw, and Bogdana Romanova. A countdown timer shows 17 days, 06 hours, and 46 minutes remaining. A contact button is also visible.

Іл. 4.7. Веб-сайт навчального проєкту «ПРОМЕТЕУС» (Україна) [https://prometheus.org.ua/].

Іл. 4.8. Веб-сайт освітньої платформи «HONEY ACADEMY» (Україна)
[<https://www.honey-academy.com.ua/>]

**ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
I-III СТУПЕНІВ
"ЛІНГВІСТИЧНА ГІМНАЗІЯ"**

02222, м. Київ, вул. В. Беретти, 7
тел./факс: (044) 391-17-71, (044) 391-17-72
E-mail: lgymnasium@ukr.net

Святкування
20-річчя гімназії

Наша сторінка у
facebook

- Оголошення
- Про гімназію
- Новини
- Навчальна діяльність
- Розклад уроків
- Зарахування до гімназії та оплата за навчання
- Підготовчі курси до школи
- Додаткові освітні послуги (гуртки, студії, секції)
- Сторінка директора
- Педагогічний колектив
- Методична робота

Про гімназію

**Приватний заклад
загальної середньої освіти I-III ступенів
«Лінгвістична гімназія»**

Великобританія. Гімназія співпрацює з Міжнародним освітньо-методичним центром «Пірсон-Дінтернал» та Міжнародним Британським мовним центром «East -West Bridge Centre». Учні гімназії кілька разів проходили освітню практику з англійської мови в Лондоні.

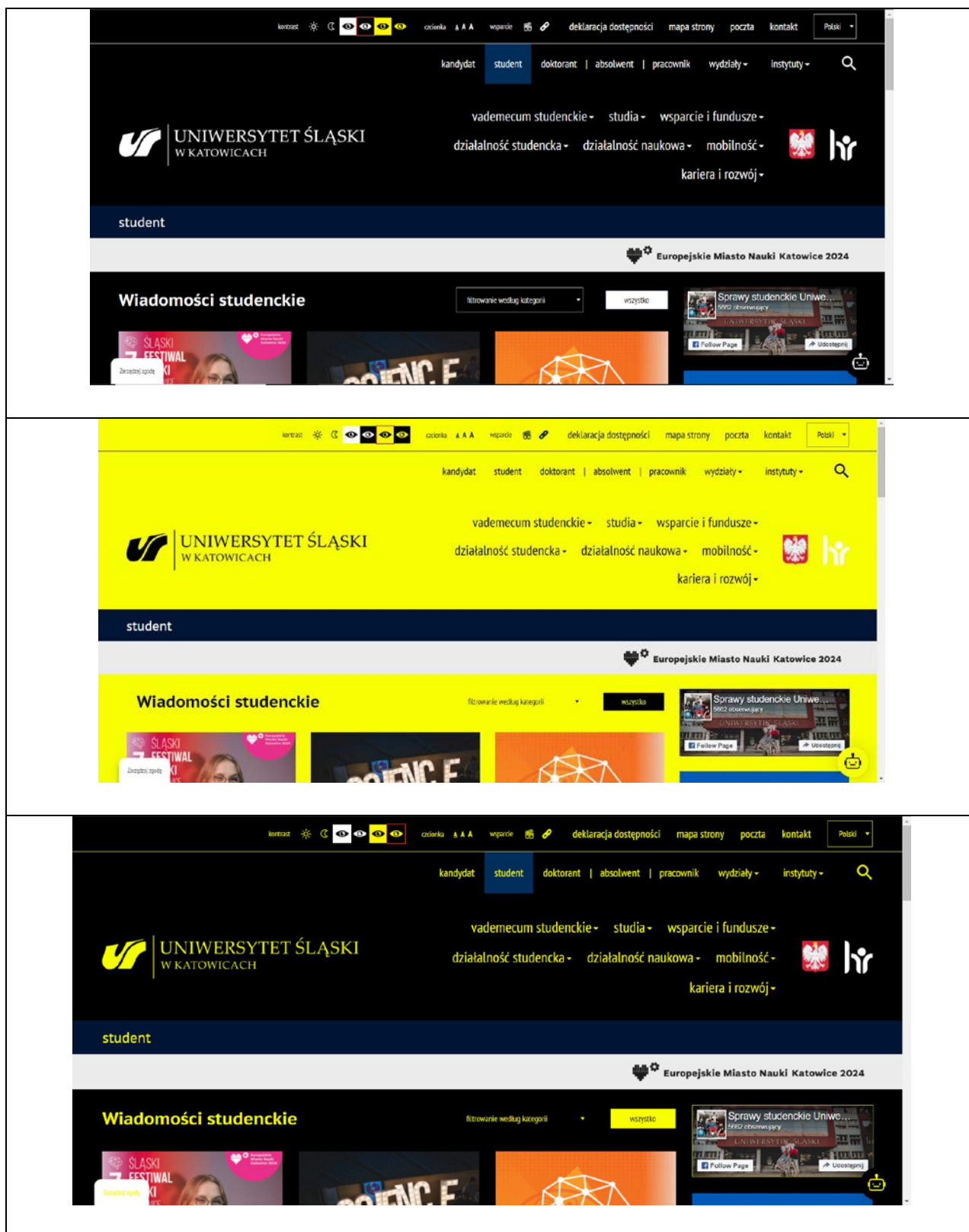

Франція, Німеччина. Ми також співпрацюємо з Французьким культурним центром та Німецьким культурним центром «Гете-Інститутом». У минулому році гімназисти, які вивчають німецьку та французьку мову, відвідали Францію, Німеччину та сусідні країни.

Іл. 4.9. Веб-сайт «Лінгвістична гімназія» (Україна) [<http://lgymnasium.kiev.ua/>].

Ил. 4.10. Веб-сайт [https://us.edu.pl/en/w-wsne/]

Ais Udalosti Ig Fb Covid-19 Vyhľadať English Menu

Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave

Ľanové variácie

Hľadáme internátne ubytovanie pre našich študentov

Multi – layer Plein – air

---

pozvánky prednášky

študentov Komplexné informácie ohľadom štúdia na Slovensku a na VŠVU

viac

Deadline for applications

20. 11. 2023

viac

Anketa pre študujúcich VŠVU o kvalite vzdelávania

Nová študentská

PIATOK TRINÁSTEHO

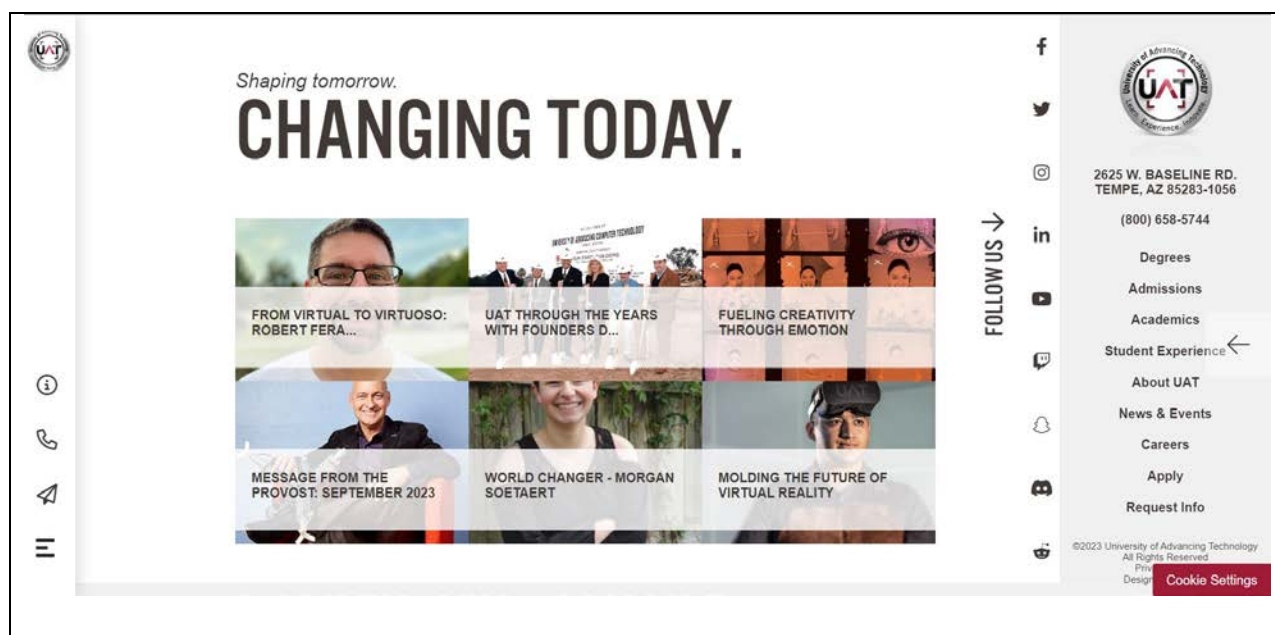

Webinár 19. 10. 2023 o Fulbright Letných seminároch v USA pre vysokoškolských pedagógov a odborníkov

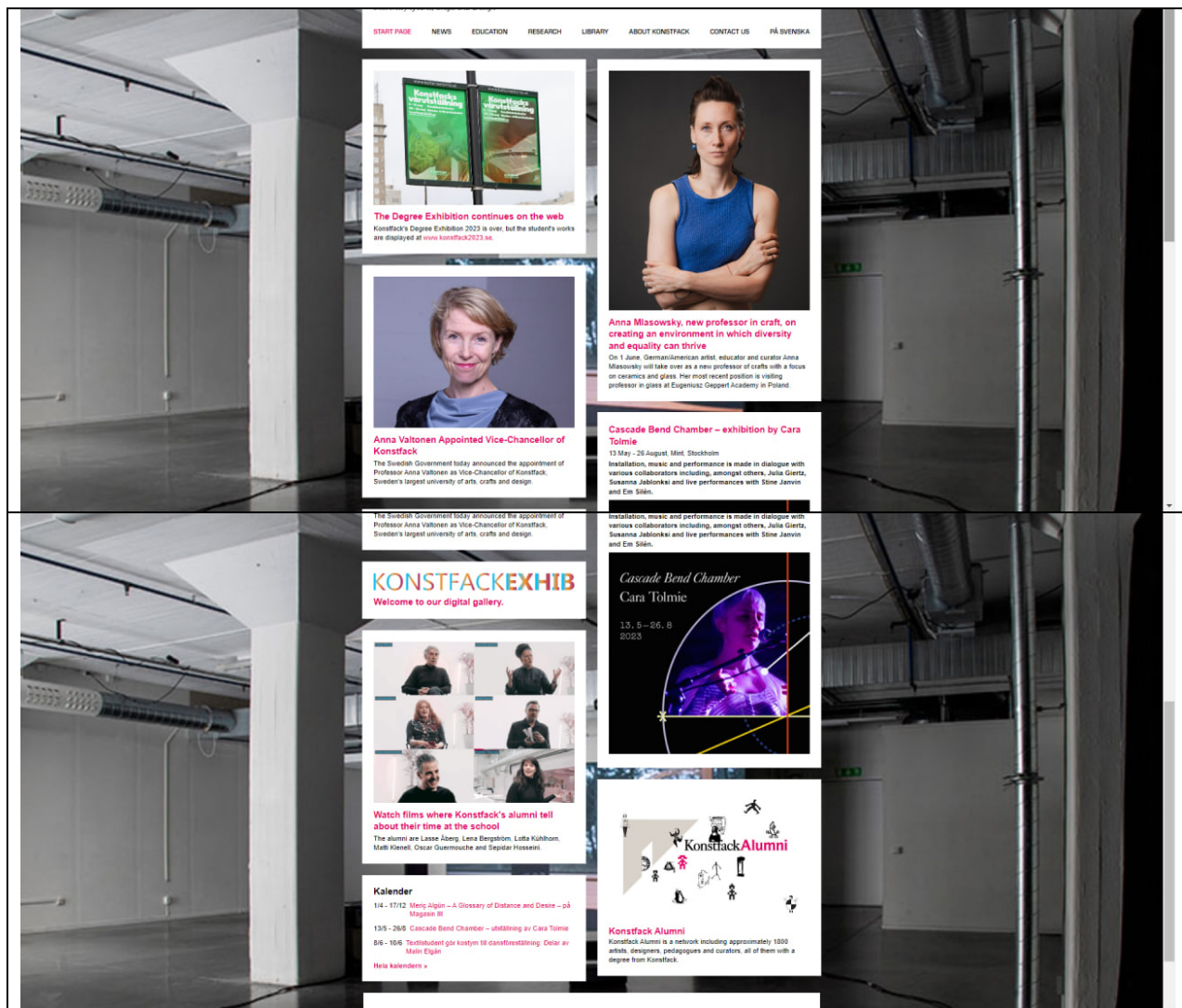
Webinár 19. 10. 2023 o Fulbright Letných

Іл. 4.11. Веб-сайт Академії мистецтв у Братиславі (Словаччина) [<https://www.vsvu.sk/sk/>].

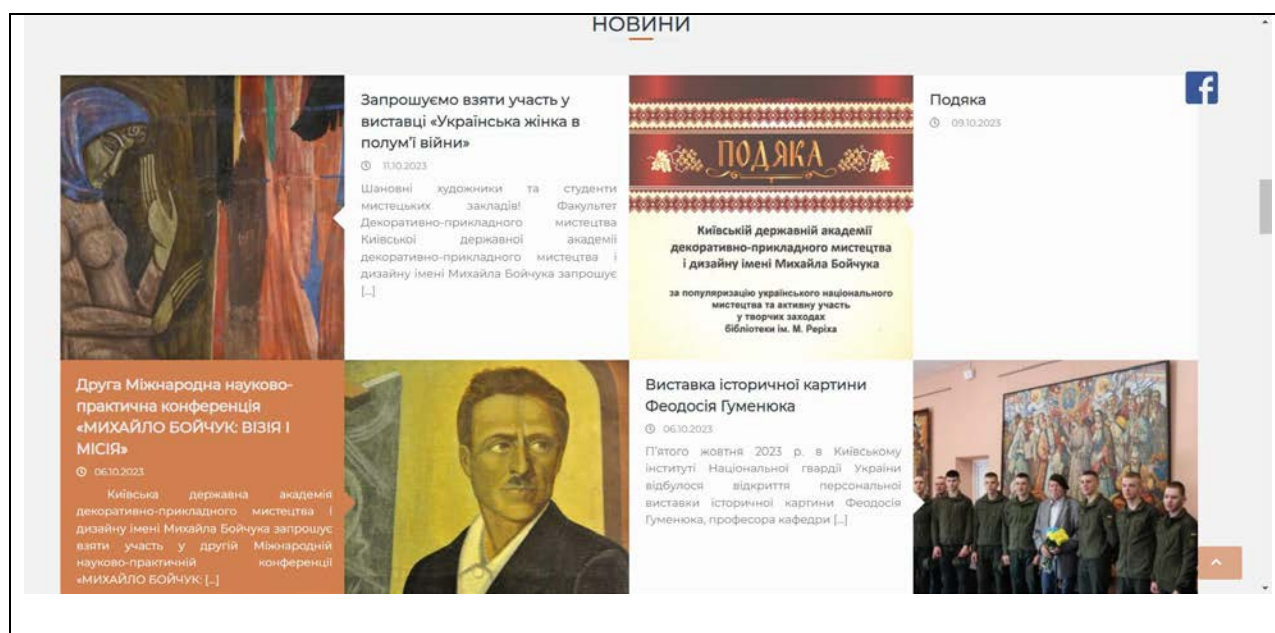

Іл. 4.12. Веб-сайт Університету передових технологій у Темпі, штат Арізона (США)[<https://www.uat.edu/>]

Іл. 4.13. Веб-сайт Університету мистецтв, ремесла та дизайну Констфак (Швеція) [<https://www.konstfack.se/en/>]

Іл. 4.14. Веб-сайт Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука [<https://kdidpmid.edu.ua/academy/>]

Б) ТАБЛИЦІ

ДО РОЗДІЛУ 2

Табл. 2.1. Параметрія художнього образу сайтів: основні типологічні критерії

		<i>Типологічна характеристика</i>	<i>Характеристика системи виражальних засобів</i>
1	<i>інтерфейсний або уніфікований дизайн</i>	Максимально впливовий; покладений в основу структурних рішень користування	Художньо-образні складові є органічною частиною системи юзабіліті; домінування образного репертуару просторово-композиційних рішень
2	<i>авторський або альтернативний дизайн</i>	Прагне ігнорувати шаблонні рішення; формує візуальні тренди	Принципове позиціювання множинності художньо-образних рішень; відсутність типових елементів у системі виражальних засобів
3	<i>етнічний або регіональний дизайн</i>	Структурно визначений; формалізований через етнічну систему художньої репрезентації	Застосування сталого набору виражальних компонентів, що фіксують етнічну / регіональну природу рішення

Табл. 2.2. Порівняння типів цитат

	<i>Тип цитати як елемента таксономії</i>	<i>Характеристика змісту та форми цитування</i>	<i>Місце у виражальному просторі веб-сайту</i>	<i>Виразально-образний потенціал</i>
1	<i>відкрита</i>	фрагментарне цитування тексту	є окремим елементом у композиційно-просторовому ансамблі	має статус візуального акценту
2	<i>непряма</i>	переказ прямої мови	як переказ авторської точки зору композиційно узгоджена із «материнською» основою	використовує виразальні засоби тексту (креслення, розрідженість тощо)
3	<i>візуальна</i>	цитування із використанням зображальних засобів	не є «текстом», хоча виглядає як текст	унормована за ілюстративним принципом
4	<i>контекстуальна</i>	є гіперпосиланням на інші тексти або контент	прив'язана до тексту	використовує як виразальні засоби тексту, так і ілюстративні засади

Табл. 2.3. Типологічна структура системи виражальних засобів освітніх інтернет-ресурсів

		маркери типології	<i>інтерфейсний або уніфікований дизайн</i>	<i>авторський або альтернативний дизайн</i>	<i>етнічний або регіональний дизайн</i>
ТИП 1	інтернет-ресурс представницько го типу	форма	раціональне формоутворення	вільне формоутворення	використання етнічних візуальних стереотипів
		компо- зиція	послідовна композиція	пластичні домінанти	етнічно виражена стилістика
		стильові рішення	корпоративна стилістика	стильова варіативність	
ТИП 2	інтернет-ресурс навчального типу	форма	раціональне формоутворення	форма як елемент композиційно- пластичної риторики	використання етнічних візуальних стереотипів
		компо- зиція	лінійно орієнтована на глибину перегляду		
		стильові рішення	функціональна стилістика	авторська стильова художня мова	використання стильових засобів виразності як інструментарію
ТИП 3	інтернет-ресурс універсального типу	форма	раціональне формоутворення	морфологія звернення	використання етнічних візуальних стереотипів
		компо- зиція	утилітарна композиція	утилітарна композиція	
		стильові рішення	узагальнені стильові рішення	стильова програма / маніфест	стилістика у межах регіональної / етнічної знаково- символьної системи

ДО РОЗДІЛУ 4.

Табл. 4.1. Компонентна модель виражальних засобів у компаративній системі користування (техніко-технологічний аспект дизайну) та емоційно-образного сприйняття (художній аспект дизайну). На основі техніко-технологічної параметрії за А.Лін та Ш.Грегор [77].

	<i>Параметрія А.Лін та Ш.Грегор</i>	Тоновно-колірна система	Формально- об'єктна система	Композиційно- пластична система	Шрифтова система
1	привабливий зовнішній вигляд	відповідність навчальним задачам	Використання якостей форми (знайома/очікувана – нова/цікава)	Використання екранного масштабу сторінки як цілісного узагальнюючого	Шрифт як повноцінний компонент візуальності сайту
2	підвищення взаємодії з учнями	Колір як засіб побудови ієрархій та градацій	Форма як засіб визначення змісту повідомлення	Простір із «точками входження»	Застосування ансамблевих можливостей гарнітури
3	простота використання	інтуїтивна система виразності	сприйняття форми не потребує додаткових зусиль	наперед прогнозована структура	сприйняття тексту релевантно сприйняттю шрифту
4	асинхронна доступність	Параметри яскравості, щільності та транспарентності кольору враховують асинхронність користування	Форма об'єктів співвідноситься із змінністю масштабів та глибиною перегляду	Простір, що спроєктований для взаємодії з іншими просторами	Шрифт не суперечить різним способам перегляду та динамічним змінам сторінки
5	Ритм навчання: концентрація/ послаблення уваги / зміна розміру завдань	Колір як засіб побудови ієрархій та градацій.	Форма як додана візуальність: уявлення про якість повідомлення за допомогою визначення якості форми	Ритм, масштаб, побудова планів (першорядне / другорядне)	Використання антропометрії шрифту: розмірність, інтерліньяж, розрядка
6	Надання корисних гіперпосилань / інтеграція точок зору фахового середовища	Ідентичність колірних рішень для різних підсистем	Своя форма для переконання або висновку	Своє місце у просторі	Цитування та авторські меседжи як окрема шрифтова підсистема

Табл. 4.2. Компонентна модель виражальних засобів, що демонструє взаємозв'язок між задачами дидактичного управління контентом та художньо-образним інструментарієм

	<i>Настанови розвитку для навчання для задоволення / learning + enjoyment</i>	<i>Роль компонентів системи виражальних засобів</i>	<i>Зміст компонентів та особливості застосування</i>
1	<i>Інтерактивність навчання</i>	Проектування засобів підтримки та репрезентації інтерактивності	Інфографічні та зображально-ілюстративні засоби
2	<i>Врахування характеристик самостійного навчання</i>	Проектування субординації виражальних компонентів як інтуїтивної системи, що не потребує додаткових зусиль для інтерпретації	Застосування візуальної метафори, що розвиває центральну образну ідею
4	<i>Врахування цільової аудиторії</i>	Виражальні засоби у межах вікової градації	Ступінь компетентності користувача та складності задач, що виконуються; дизайн для першого року навчання орієнтований на базові навички
5	<i>Розширення інформації доступної для спільного використання</i>	Принцип відкритого дизайн-проектування	Гнучкість виражальних засобів

Табл. 4.3. Рекомендації щодо типового репертуару виражальних засобів у межах чотирьохрівневої моделі інтерфейсу користувача

<i>Рівень</i>	<i>Характеристика</i>	<i>Типовий репертуар виражальних засобів</i>
<i>Концептуальний рівень</i>	об'єкти, якими маніпулюють; зв'язки, що виникають між об'єктами; операції, що формуються на перетині об'єктів та зв'язків	є простором вираження програмної естетики сайту; наприклад, наскрізна концепція тоново-колірних відносин або формування візуальних компонентів
<i>Семантичний рівень</i>	об'єкти, які є частиною мови звернення: меню, діалогові вікна, підказки	образно-виражальні характеристики знакового порядку, що виражені в компонентах інтерфейсу: логотипи, емблеми, іконки, кнопки, тощо
<i>Синтаксисний рівень</i>	зв'язки, що будують мову представлення	композиційні засоби врегулювання частини та цілого; компоненти користування, які формують художню мову оперативного простору сайту: лінії, форми, площини, розтяжки, плашки тощо
<i>Лексичний рівень</i>	мова представлення трансформується у мову презентації, яка у виражальному сенсі є аналогом художньої мови	множинність засобів та змістів художнього узагальнення, які підсумовують символіку елементів, естетичні властивості гарнітур, виражальний потенціал ліній та площин

Табл. 4.4. Співвідношення між параметрами *web accessibility* та системою виражальних засобів у веб-культурі навчальних сайтів

<i>фактори користування</i>	<i>дидактика</i>	<i>естетика</i>
<i>емотивні фактори</i>	впровадження альтернативних / паралельних джерел комунікації / навчання	1) композиційні рішення не мають породжувати додаткові інтерпретації; 2) морфологія об'єктів не повинна формувати вторинні (неієрархічні) компоненти; 3) тоново-колірні рішення мають оминати ефекти графічного шуму та декоративізму; 4) естетика в межах принципів <i>web-accessibility</i> має звужувати ефекти сприйняття, а не розширювати їх.
<i>фактори оперування та техніки користування контентом</i>	формують інтерактивні способи взаємодії	у виражальному репертуарі навчального веб-сайту реалізуються в роботі із: 1) часопростором (хронотопом) сайту; 2) таймінгом користування операціями та діями; 3) образними структурами навігації.
<i>фактори зрозумілості та відкритості змісту повідомлень</i>	відповідають за глибину сприйняття та якість засвоєння інформації	критично важливий рівень сприйняття контексту: <i>поріг незворотності інтерпретації</i> .
<i>фактори надійності структурного цілого веб-сайту</i>	втілюють принципи універсальності, системності та безперервності навчання	<i>Внутрішня, аналогічна, зовнішня узгодженість</i> виражальних засобів дизайн-рішень